

דברי הכנסת

הישיבה המאתיים-ושבעים-וארבע של הכנסת השלוש-עשרה

יום שני, י"ח בכסליו התשנ"ה (21 בנובמבר 1994)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:01

תוכן העניינים

דברי יושב-ראש הכנסת לזכרו של חבר הכנסת לשעבר מאיר תלמי, זיכרונו לברכה

הצעה לסדר

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

שאלות ותשובות

פרסומת למשקאות אלכוהוליים בערוץ-2

הצורך באולפני טלוויזיה בצפון הארץ ובדרומה

הצעות לסדר-היום

שביתת הרשויות המקומיות הדרוזיות והצ'רקסיות

הצעה לסדר-היום

מצב משק הלול בישראל

הצעה לסדר-היום

התייחסות הממשלה לחקלאים והשפעתה על סל הצריכה

הודעה אישית של חבר הכנסת מ' נסים

הצעת חוק הגנת מוצרים חקלאיים, התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת מ' פלד)

הצעות לסדר-היום

קיבוץ נערן בבקעה

הצעת חוק רשות שדות התעופה (הוראת שעה) (תיקון), התשנ"ה–1994

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הצעת חוק הליכי תכנון ובנייה (הוראת שעה) (תיקון מס' 6), התשנ"ה–1994

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (מס' 37), התשנ"ה–1994

(קריאה ראשונה)

הצעת חוק סל הקליטה, התשנ"ה–1994

(קריאה ראשונה)

הצעת חוק האזנת סתר (תיקון מס' 3) (איסור האזנה לשיחה בטלפון אלחוטי), התשנ"ה–1994;

הצעת חוק האזנת סתר (תיקון מס' 4) (איסור האזנה לשיחה בטלפון אלחוטי והחמרת עונשים),
התשנ"ה–1994

(קריאה ראשונה)

הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון מס' 19) (ייעוד סיוע לחברי הכנסת), התשנ"ד–1994

(קריאה ראשונה)

דברי יושב-ראש הכנסת לזכרו של חבר הכנסת לשעבר מאיר תלמי, זיכרונו לברכה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, יום שני, י"ח בכסליו התשנ"ה, 21 בנובמבר 1994.

חברי הכנסת, אני אבקש מכם לקום.

חבר הכנסת לשעבר, מאיר תלמי, זכרו לברכה, הלך לעולמו והובא אתמול למנוחת עולמים בקיבוצו משמר-העמק.

המנוח ייצג את סיעת מפ"ם בכנסת השמינית ובכנסת התשיעית והיה חבר ועדת החוץ והביטחון.

רעייתו, אמה תלמי, תיבדל לחיים ארוכים, היתה חברת הכנסת השישית.

הכנסת שולחת תנחומיה לרעייתו ולבני משפחתו, לחברי קיבוץ משמר-העמק ולסיעת מפ"ם.

יהי זכרו ברוך.

(חברי הכנסת מכבדים בקימה את זכרו של המנוח.)

הצעה לסדר

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יוסף בא-גד, רצית לשאול משהו?

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, רציתי לשאול. ביום שישי התקיימה ברחוב דיזנגוף אזכרה ל-22 הקורבנות בפיגוע האיום באוטובוס קו 5. מאחר שלא השתתף בה שום שר, ומכל חברי הכנסת היו רק חבר הכנסת שילנסקי ואנוכי, חשבתי, אם קשה לנבחרים לבוא לאזכרה, אולי אפשר לקיים בפתיחת הישיבה כעת קריאת שמות ואזכרה לאותם 22 קורבנות. ברשותך, היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יוסף בא-גד, אתה מציג לפנינו עניין שהוא גם עצוב, ואני מוכרח לומר קצת מביך. אני אשתדל להשיב לך. אני פשוט לא ידעתי במה דברים אמורים.

קודם כול, אני רוצה בשמך ובשם הבית כולו להעביר את כל תנחומינו למשפחות של קורבנות הפיגוע האכזרי והטרגי הזה.

אנחנו בכנסת, במליאה, לא עורכים אזכרות לקורבנות. אין זאת אומרת שאיננו מזכירים אותם. אתה בוודאי זוכר שגם במקרה הזה התקיים דיון ספונטני וויתרנו אז על התקנון ואפשרנו לחברי הכנסת לבטא גם את רגשות הזעם, הכעס והמרירות וגם להתבטא פוליטית בנושא הזה, בו ביום. הנושא נדון בהרחבה גם בכנסת, כמו פיגועים רבים. לדאבון לב, גם העבר שלנו וגם ההווה, והלוואי שלא אבל כנראה שגם בעתיד אנחנו נלווה הרבה אזרחים למנוחות אחרי פיגועים טרוריסטיים טרגיים איומים. אנחנו לא נוהגים לערוך אזכרות בכנסת, מכיוון שלדאבוננו אין לזה גבול ואין אמות מידה. לפעמים זה עשרות קורבנות, לעתים קורבן אחד. המקיים נפש אחת, או חלילה כאשר נפש אחת נכחדת – האסון הוא אסון נורא.

אני מעריך ומוקיר את ההערה שלך, אבל אנחנו נותנים ביטוי אחר בכנסת לרגשות שלנו במקרים טרגיים כאלה. אני מודה לך על ההערה.

יוסף בא-גד (מולדת):

תודה רבה. ברשותך, אני אולי אציע שינוי בתקנון בנושא זה.

היו"ר ש' וייס:

כל חבר כנסת יכול לעשות זאת.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

הצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון מס' 3), התשנ"ה-1994, שהחזירה ועדת הכלכלה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

לדיון מוקדם – הצעת חוק הבנקאות (הקפאת החזר הלוואות על-ידי לקוח) (הוראת שעה), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת רפאל אלול; הצעת חוק העונשין (תיקון – שידול וסיוע למעשה בלתי מוסרי), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת חנן פורת; הצעת חוק המפלגות (תיקון – הבטחת ייצוג), התשנ"ה-1994, מאת חברת הכנסת נעמי חזן; הצעת חוק שיפוט בתי-דין רבניים (נישואין וגירושין) (תיקון – סמכות לשמש כבורר בדיני ממונות), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת אברהם רביץ; הצעת חוק תקנות סמכויות הקונסולים בישראל, התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת משה גפני; הצעת חוק העונשין (תיקון – דיווח אודות פגיעות בגוף בקרב המשפחה), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת גון שגב; הצעת חוק העונשין (תיקון – הסתה לגזענות), התשנ"ה-1994, מאת חברת הכנסת יעל דיין; הצעת חוק רמת-הגולן (תיקון – נוקשות החוק), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון – חובת מינוי חברי דירקטוריון דרוזים), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת סאלח טריף; הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (תיקון – פרישה מסיעה), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת דוד מנע; הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (פרישה מסיעה), התשנ"ה-1994, מאת חברת הכנסת נעמי חזן; הצעת חוק כלי הירייה (תיקון – רשיון לבוגרי קורס קצינים), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת צחי הנגבי; הצעת חוק איסור הקמת אנדרטאות לזכר רוצחים, התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת רן כהן; הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון – רישוי תוספות בנייה להצללה), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת רפאל אלול; הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון – חקירת תאונות בצבא), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת סילבן שלום; הצעת חוק סימון כמות חומרים מסוכנים במוצרי טבק, התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת אריאל ויינשטיין; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מזונות קטין), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת אברהם הירשזון; הצעת חוק חנייה לנכים (תיקון – תג נכה), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת מאיר שטרית; הצעת חוק מס הכנסה (פטור ממס על הכנסה מהשכרת דירת מגורים) (הוראת שעה) (תיקון – תחולה), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת אריאל ויינשטיין; הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (כרטיס חנייה ארצי), התשנ"ה-1994, מאת חברת הכנסת נעמי חזן; הצעת חוק זכויות עקרת הבית, התשנ"ה-1994, מאת חברת הכנסת נעמי בלומנטל; הצעת חוק יום חופש לבחירה (יום תחילת הלימודים של ילדי העובדים), התשנ"ה-1994, מאת חברת הכנסת נעמי בלומנטל; הצעת חוק לפיצוי נפגעי הגזזת (תיקון – היעדרות מהארץ לרגל טיפול רפואי), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת עמיר פרץ; הצעת חוק לימוד חובה (תיקון – החזר תשלומים להורי התלמידים), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת א' גולדפרב וד' איציק; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – קצבת ילדים המשרתים בצה"ל או בשירות לאומי), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת דוד מנע; הצעת חוק מס שבח מקרקעין (מס מופחת ליחיד למכירת דירת מגורים) (הוראת שעה), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת אלי דיין; הצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון – עדכון סכומי ההלוואות), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת אברהם ורדיגר; הצעת חוק-יסוד: משאל עם, מאת חברי הכנסת י' לס, ע' זיסמן, א' קהלני וי' שפי; הצעת חוק ועדות רפואיות, התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת יורם לס; הצעת חוק מיחזור והיטל על אריזות (שמירה על איכות הסביבה), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק מערכת התרעה אודות שיבושים בתנועת כלי הרכב בכבישים בין-עירוניים ומהירים, התשנ"ה-1994, מאת חברת הכנסת נעמי בלומנטל; הצעת חוק העונשין (תיקון – מימון הפסקת היריון), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת יורם לס; הצעת חוק העונשין (תיקון – שיקים ללא כיסוי), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת פני בדש; הצעת חוק כביש ירושלים-תל-אביב, התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת זבולון המר.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה למזכיר הכנסת.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להמשך סדר-היום שלנו. שר הכלכלה והתכנון, השר שמעון שטרית, ישיב על שאלות רגילות. בבקשה, כבודו.

פרסומת למשקאות אלקוהוליים בערוץ-2

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר הכלכלה והתכנון ביום י"ח באב התשנ"ד (26 ביולי 1994):

לאחרונה מתרבים תשדירי הפרסומת המעודדים הגברת צריכת משקאות אלקוהוליים, ובמיוחד בירה, בערוץ השני.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע הדבר למשרדך?

2. אם כן – האם מתן עידוד בתקשורת לשתיית אלקוהול על-ידי צעירים הוא סביר?

3. מה ייעשה בנדון?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אדוני היושב-ראש, תשובה לחבר הכנסת עמנואל זיסמן בנושא: פרסומת למשקאות אלקוהוליים בערוץ-2.

נושא מניעת ההתמכרות לאלכוהול הוא נושא חברתי חשוב, ומדיניות המחוקק היא למנוע התפשטות השימוש באלכוהול באמצעות איסור מכירה של אלכוהול לקטינים. אף מועצת הרשות השנייה נקטה צעדים מספר לסייג ולהגביל פרסום אלכוהול במה שקשור בפרסום המכוון לקטינים, וכן הגבילה את שעות הפרסום של אלכוהול – לאחר השעה 22:00 – למעט בשידורי ספורט.

לי נראה, לאחר שבדקתי את העניין, כי נדרשת רביזיה כוללת בפרקטיקה המקובלת כיום, וזאת משום שתופעת ההתמכרות לאלכוהול, ובמיוחד לבירה, בקרב הנוער, הולכת ומתפשטת, וחובה עלינו לפעול ביתר תקיפות כדי למנוע זאת.

הוגשו תלונות רבות על הפרסומות לאלכוהול בערוץ-2. במיוחד התרשמתי מתלונה שהוגשה על-ידי נערה מכיתה י' לנציב תלונות הציבור של ערוץ-2, מר גיורא פורדס, שבה היא הציגה באופן משכנע ביותר את הצורך למנוע כליל פרסום של משקאות אלכוהוליים בטלוויזיה.

יתירה מזאת, הכללים הקיימים כיום אוסרים פרסום סיגריות ומוצרי טבק, ואיני רואה הבדל יסודי בין התמכרות לאלכוהול לבין התמכרות לעישון, כשהעישון פרסומו נאסר ואלכוהול פרסומו רק הוגבל. מה גם ששתיהן – גם ההתמכרות לאלכוהול וגם ההתמכרות לעישון – מביאות לפעמים להתמכרות מסוג חמור יותר.

נוכח כל זאת, אני מבקש למסור בזאת, בעקבות השאילתא שלך, חבר הכנסת זיסמן, שהחלטתי למנות ועדה ציבורית בהשתתפות מומחים ואנשי ציבור, שתבחן את הנושא במגמה להכריע האם מן הראוי למנוע פרסום משקאות אלכוהוליים בטלוויזיה – ובערוץ-2.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת זיסמן, בבקשה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, אני מודה לשר על התשובה, כי המסר שעולה מתשדירי הפרסום באמצעי התקשורת הוא, שאלכוהול זה של החברה – מי ששותה את הבירה מסוג א' או מסוג ב', על אחת כמה וכמה. מה שלא מועבר דרך התשדירים הוא, שאותו אלכוהול הוא גם אחד המרכיבים החשובים באלימות הנוער בפרט ובחברה הישראלית בכלל. לאותו אלכוהול יש גם מקום מרכזי בתאונות דרכים קטלניות. אנחנו מגדלים דור על ברכי האלכוהול, ואנחנו לא מזהירים אותו מפני ההשלכות השליליות שיש לאלכוהול. על כן אני חושב, שלרשות המבצעת יש תפקיד חשוב בהסברה ובמניעה של התרחבות צריכת האלכוהול באמצעות תשדירי שירות, באמצעות חקיקה ובאמצעים אחרים.

אני מודה לשר ומקווה רק שהוועדה הזאת תפעל במשך זמן קצוב ותגיש בהקדם את מסקנותיה כדי שנוכל להילחם בתופעה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני השר, אחרי שחבר הכנסת זיסמן נתן את התשובה, תשאל אתה עכשיו את השאלה השנייה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

האם זה מה שחשוב לעם ישראל?

היו"ר ש' וייס:

אתה צודק.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אדוני היושב-ראש, ברשותך, אני רוצה לקרוא קטע מהמכתב שהזכרתי בתשובה על השאלתא, ואני חושב שהוא מלמד. אם נערה בכיתה י' כותבת את זה, סימן שיש מצוקה מסוימת בנושא הזה של פרסומת לבירה. לא אגיד את שם היצרן, כדי שלא לעשות לו פרסומת גם פה.

אותה נערה כתבה לממונה על פניות הציבור, לנציב תלונות הציבור, מר גיורא פורדס. אקרא קטע מהמכתב: "בחודש האחרון יצאה לשוק פרסומת לבירה – – – שנושאת את הססמה המטופשת ביותר ששמעתי אי-פעם: 'יש בירה' – ופה בא השם של היצרן – 'יש חברים'. לדעתי, חובה על המפרסמים ואף על החברה לקחת אחריות על משפט שכזה. בתקופה שלנו, הדבר החשוב ביותר לבני הנוער זה להיות מקובל, אהוד ועמוס בחברים. פרסומת כזו עלולה לגרום לאסון".

אינני רוצה להמשיך. אני חושב שהנושא ראוי לבדיקה יסודית. הפורום המתאים הוא ועדה ציבורית שתלמד את הנושא ותגיש המלצות. אז נביא את הנושא בפני הגופים שצריכים לתקן – אם יהיה צורך בתיקון – את הדינים או התקנות או הכללים, כדי שנעשה את השירות לחברה למנוע התמכרויות לכל מיני דברים, לעישון, לאלכוהול ולדברים אחרים. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר הכלכלה והתכנון. אני גם רוצה לציין שהשר משיב תמיד על שאלות במועד, מה שאני מתקשה להגיד לגבי חלק מהשרים האחרים.

הצורך באולפני טלוויזיה בצפון הארץ ובדרומה

חבר הכנסת א' דיין שאל את שר הכלכלה והתכנון ביום כ"ב בחשוון התשנ"ה (27 באוקטובר 1994):

העדר אולפני טלוויזיה בצפון הארץ ובדרומה מכביד לא אחת על הסיקור התקשורתי השוטף. בעידן של תקשורת אלקטרונית מתוחכמת נאלצים מרואיינים רבים להגיע מחבלי ארץ מרוחקים לאולפני הטלוויזיה במרכז הארץ.

ברצוני לשאול:

1. האם יקימו זכייני הרשות השנייה וחברת החדשות אולפני טלוויזיה בצפון הארץ ובדרומה?

2. האם בסמכות מועצת הרשות השנייה לחייב את הזכיינים לבנות אולפנים אלה?

תשובת שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בתשובה על שאלותיך, אני גורס כי מטרות החוק הכלליות מחייבות הקמת אולפנים בפריסה גיאוגרפית רחבה, כדי ששידורי החדשות ושידורי הערוץ השני החדש ישקפו את המתרחש בכל מדינת ישראל, ולא רק את כביש ירושלים-תל-אביב.

2. אומנם נמסר לי מהרשות השנייה שאין בכוונת הזכיינים להקים אולפנים בצפון הארץ או בדרומה. אבל לי נראה, כי אף ללא הקמת אולפנים חדשים ניתן ליישם את מטרות החוק, וכי הזכיינים יכולים לעשות שימוש באולפנים קיימים. למשל, בצפון – באולפני מכללת הגליל; ובדרום – במכללת שער-הנגב, וכן במכללות אחרות שיש להן אולפנים, כשם שהם עושים שימוש באולפנים קיימים בירושלים ובתל-אביב.

חברת החדשות מנהלת ומפעילה מרכזי פעילות בצפון הארץ, בקריית-שמונה ובחיפה, ובדרומה, באילת ובבאר-שבע, באמצעות צוותי שידור קבועים במקומות אלה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לשר הכלכלה והתכנון.

הצעות לסדר-היום

שביתת הרשויות המקומיות הדרוזיות והצ'רקסיות

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסדרת הצעות לסדר-היום, מס' 5284, 5294 ו-5299, בנושא: שביתת הרשויות מקומיות הדרוזיות והצ'רקסיות. שלושה הם בעלי ההצעה, ואני מבקש מחבר הכנסת סאלח טריף לעלות לדוכן ולהביא לפנינו את ההצעה. אחריו – חבר הכנסת אסעד אסעד.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר האוצר, חברי חברי הכנסת, חברי ראשי המועצות הדרוזים והצ'רקסים, היום הכנתי לעצמי נאום ארוך, אדוני היושב-ראש, אבל בריטואל הקבוע הזה על הדרוזים וזכויותיהם, הכול למעשה כבר נאמר, ולי באמת לא נותר שום נושא, ממש כלום. אדוני היושב-ראש, חשבתי וחשבתי באיזו דרך אוכל להעביר לכם את המסר. וגם בזה יצאתי מתוסכל. רק בשבוע שעבר, בכוחי הדל הצבעתי נגד התקציב. וגם קול מחאה זה לא עזר.

לכן החלטתי, כי מול הקיפוח הזה שלכם ולנוכח ההזנחה, העלבון, האי-אכפתיות, האטימות, העבודה בעיניים והצביעות, נותרה לי רק דרך אחת להביע את כאבי, את זעמי ואת זעקת בני עדתי. אדוני היושב-ראש, זאת הדרך הכי מאופקת והכי רועמת שיכולה להיות – לעמוד כאן מעל הדוכן הזה בשתיקה, לעמוד בשתיקה רועמת וזועמת.

אני רוצה להביע בזאת את זכות הזעקה האחרונה שלי כאזרח נאמן, דפוק ועלוב.

חבר הכנסת רון נחמן, אני רוצה להביע את זעקתנו האחרונה כעדה שעשתה את שלה. אכן היא עשתה את שלה – –

רון נחמן (הליכוד):

ולא מגיע לה ללכת.

סאלח טריף (העבודה):

– – והיא יכולה ללכת. היא עשתה את שלה, והיא יכולה ללכת.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני, מספר אישי 2210818, סאלח טריף, חייל בצבא-הגנה לישראל

— — —

משה פלד (צומת):

איזה חייל? רב-סרן.

סאלח טריף (העבודה):

— — — כמי שנלחם למען המולדת, אני לוחם היום למען זכויות הדרוזים בישראל. אני עומד מולכם כאן, מול כל האומה, בחוסר אונים, אני עומד נאלם.

אולי שתיקתי הרועמת, חבר הכנסת לוי, במשך הדקות הבאות, תשפיע סוף סוף, תיכנס ללבכם, ואולי תביא לשינוי הדרוש.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מכבד מאוד את הדברים שאמר חבר הכנסת סגן יושב-ראש הכנסת סאלח טריף, אבל אני מוכרח לומר לכם שאני קצת במבוכה, ואינני רוצה לקטוע את האפשרות שלו לבטא את רגשותיו. אבל אני חושב שהוא ביטא אותם, ואודה לו אם באיזה שלב מוקדם מאוד יאפשר לנו להמשיך בדיון. הביטוי ניתן. ברשותך. אני אודה לך, חבר הכנסת טריף, אם תסתפק בזה.

חבר הכנסת טריף, אתה עצמך סגן יושב-ראש. תחשוב רגע מה היה קורה אילו אתה היית יושב כאן וצריך לנהל את הישיבה.

יעקב שמאי (הליכוד):

אולי היושב-ראש יסביר לנו במה מדובר?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת טריף רוצה לבטא בדרך זו את כאבו. אני מאפשר לו. אבל אי-אפשר לעמוד כך חמש דקות. אנחנו גם קבענו כללים לגבי כל סוג של כתובות ודברים אחרים על דוכן הכנסת.

רחבעם זאבי (מולדת):

זה הזמן שלו, והוא יכול – – –

היו"ר ש' וייס:

אין זמן. יש זמן לנאום, לא זמן לשתיקה. חברים, אתם שמים לב שאני פונה אליו ומבקש ממנו. אנחנו מבינים את ההרגשה, הוא נתן לה ביטוי. ואני חושב שזה יהיה הוגן, חבר הכנסת טריף, אם תאפשר עכשיו לנואם הבא לומר את דבריו.

יעקב שפי (העבודה):

זה לא יעזור.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אין לנו בתקנון שום כללים שאנחנו מאפשרים עמידה. אינני רוצה לפגוע, לא בעדה ולא בשליח שלה. אבל אני חושב שאתה צריך להסתפק בזה, חבר הכנסת טריף.

יעקב שמאי (הליכוד):

שיסביר לנו במה מדובר. אולי הכנסת היתה עוזרת לו בעניין.

דוד לוי (הליכוד):

במקורות שלנו יש לזה דוגמה, היא המקודשת ביותר, והיא תפילת חנה. כתוב: "שפתיה נעות וקולה לא ישמע". אם בזה הוא רצה לאחד את כל חברי הכנסת, אני חושב שהוא הצליח.

היו"ר ש' וייס:

גם אני חשבת כן. אני גם לא הייתי רוצה להשתמש פה בסמכותי, אני משאיר את זה למצפוני, אבל אני חושב שהעניין בא לביטוי.

רענן כהן (העבודה):

אני נמנה עם אלה שרוצים להתנגד להצעה של חבר הכנסת טריף.

היו"ר ש' וייס:

אתה לא תוכל להתנגד, כי – – –

רענן כהן (העבודה):

אבל שיסביר, כדי שאני אוכל לנמק את התנגדותי.

היו"ר ש' וייס:

הוא אמר דברים.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

טוב, אני חושב – – –

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, הזמן שלי נגמר, ותרשה לי רק משפט לסיום: אני מתפלא על חברים ששאלו במה מדובר. אספתי את כל מה שנאמר רק בשנה אחת, לא יכולתי להביא את כל מה שנאמר ב-20 השנים האחרונות, מאז החליטו יצחק רבין וממשלתו, ב-1974, על מעמד מיוחד לעדה. מאז ועד היום, כל מה שקיבלנו, חבר הכנסת זאבי, חישבנו ומצאנו – 480 מיליון שקל. זה אפילו לא הגיע, אדוני, למה שקיבלו 4,000 מפוטרי התעשייה האווירית. הם קיבלו 400 מיליון דולר. אנחנו לא שווים 4,000 מפוטרים? אפילו פיצויים במשך 20 שנה לא הייתם צריכים לתת ל-90,000? זה לא שווה, כדי לא להגיע למצב שהגענו אליו?

כאן, מעל הדוכן הזה, אני מסיים ואומר: אני מכריז כאן על הקמת מטה מאבק למען העדה הדרוזית. אני מזמין את כולכם, חברי הכנסת, לבוא ולהצטרף אליו. אני מזמין את כל מי ששומע אותי שיבוא להיאבק למען זכויות לאזרחים טובים של מדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת טריף. אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת אסעד אסעד, ואחריו – חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר האוצר, חברי ראשי הרשויות הדרוזיות והצ'רקסיות שנמצאים כאן וגם אנשי ציבור דרוזים, חבר הכנסת סאלח טריף בחר לעמוד דקות מספר בדומייה, אולי כדי להמחיש את מצבה העגום של העדה הדרוזית והעדה הצ'רקסית.

אדוני היושב-ראש, במקרה אתמול נקראתי על-ידי צה"ל כדי להסביר לגדוד חיילים דרוזים, שהתגייסו לפני חודשים מספר, ולספר להם על מורשת קרב. נפל בגורלי להיפגש עם אותם חיילים דרוזים במקום שנקרא "בית יד לבנים" בדליית-אל-כרמל, ונכח בישיבה הזאת מנהל "בית יד לבנים", שהוא גם אב שכול שאיבד את בנו באחד הקרבות, ואזכיר אותו, אדוני היושב-ראש: חבר הכנסת לשעבר אמל נסראלדין. הוא מנהל הבית היום, והוא איבד את בנו בכורו באחד הקרבות שהיו בערבה בין כוחות צה"ל למחבלים.

אני עמדת שם בדומייה מול 253 קורבנות מלחמות ישראל של הדרוזים – ויש גם עשרות של אחרים, של צ'רקסים, ששמותיהם לא מופיעים שם – כל כפר וחלליו. כל אלה נפלו על הגנת מדינת ישראל.

רחבעם זאבי (מולדת):

ועוד נכים ועוד פצועים.

אסעד אסעד (הליכוד):

ואני לא רוצה להזכיר, ידידי חבר הכנסת גנדי, את אלפי הנכים והפצועים ואלה שנמצאים היום, יום יום, שעה שעה, על גבולות מדינת ישראל, בשטחים.

ואני, במקום לעסוק במורשת הקרב, חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש – – –

אדוני שר האוצר, אתה אטום, אתה קהה-חושים, אתה לא שומע, אתה לא רואה, וזה לא מעניין אותך. עד כדי כך, שאפילו ניסית לעשות "הפרד ומשול" בין ראשי הרשויות הדרוזיות. הוא קרא להם פעמיים בשביתה הזאת, חברי חברי הכנסת, פעמיים: פעם אחת ביום רביעי, כדי לשפר את מצבם; ובמוצאי-שבת אפילו קראו להם מהבית: תבואו, יש פתרונות. פתרונות על נייר, אדוני שר האוצר, לא פותרים את הבעיה של הדרוזים. נמאס לנו מהסממאות, סממאות לא פותרות את הבעיה של הדרוזים. והדרוזים לא מבקשים טובות ולא מבקשים נדבות. הם עשו מספיק למען העם הזה ולמען המדינה, וכדאי שאתה תזכור את זה ושהממשלה הזאת תזכור את זה.

אדוני היושב-ראש, עברתי עכשיו, לפני שבאתי, במאהל של ראשי הרשויות הדרוזיות והצ'רקסיות, ואני רוצה לקרוא בפניכם מקצת הדברים שכתבו החברים שנמצאים כאן, שעזבו את יישוביהם ובתייהם ואת האוכלוסייה בכפרים, הגיעו לכאן ונמצאים כאן כבר שבוע ימים. פשוט לקחתי מהסממאות ומהכתובות שנמצאות כאן. וכך כתבו ראשי הרשויות ליד המאהל שלהם, מול משרד ראש הממשלה – וגם הוא אטום, לא שומע ולא רואה ולא רוצה לראות. כך כתבו: "חובות כן, זכויות לא. הייתכן?"; "ברית דמים למען המתים"; "שבע שנים לחוק השוויון, בשטח התשובה – ביזיון"; "מצבנו הכלכלי והחברתי אינו נסבל יותר"; "הדרוזים אינם שכירי חרב"; "מאבקנו-מאבקם על בניית תשתיות בכפרינו". לא על לוקסוס, לא על מתקני ספורט, לא על בריכות שחייה, לא על מועדונים, אדוני היושב-ראש, על תשתיות, על בתי-ספר, על חינוך, על כבישים, על מים; לא על מועדונים, לא על מכוני ספורט, אדוני שר האוצר. והם כותבים בסוף: "הגיע הזמן שברית הדמים תיחפך לברית חיים".

אני רוצה לחזור למה שהתחלתי: אתמול עמדתי לפני החיילים. חבר הכנסת דוד לוי, אותן שכונות של חיילים משוחררים שאתה התחלת להקים ב-1986-1987 – זה לגור בבית ולהרגיש באוהל, כי יש בית, הם בנו, אבל אין תשתית סביב. אין כביש, אין חיבור של מים, אין חשמל, אין ביוב. אבל טוב שיש בית שהוקם שם על חלקת אדמה שהמינהל הואיל בטובו לתת. יש בית, והוא כמו אוהל, והכול אתה צריך להביא מבחוץ.

במקום לדבר על מורשת קרב, אדוני היושב-ראש, עניתי לחיילים, לכל החיילים הדרוזים, ללא יוצא מהכלל, לכל מי ששאל שאלה: עד מתי אנחנו צריכים לסבול מחוסר שוויון, אנחנו חיילי צה"ל? אני שואל, אדוני שר האוצר: עד מתי אנחנו צריכים להמשיך לסבול? ואתם הופכים אותנו למקבצי נדבות, הופכים אותנו לעניים בפתח. אנחנו לא עניים בפתח ולא מקבצי נדבות. מה שאנחנו מבקשים זו זכות. תפסיקו לשים אותנו תחת הכותרות, ובחוק התקציב – תחת הסעיף "מיעוטים". אנחנו מיעוטים, אבל את חלקנו למען המדינה הזו עושים לא כמיעוטים.

אדוני היושב-ראש, לא צריך להתאמץ אפילו כדי לראות מה עשתה ממשלת ישראל, שהיתה צריכה בעצם השנה להביא את הדרוזים למצב של שוויון, חבר הכנסת דוד לוי, השנה, בהתאם להחלטת הממשלה מ-21 במאי 1991. 1994 היתה צריכה להיות שנת השוויון, אבל – ואני כאן רק מסתכל על הנתונים – אפילו בשנת 2015, לפי התוכנית הזאת, אדוני שר האוצר, לא נגיע לשוויון.

שוויון אחד נמצא: אתמול ראיתי על הקירות ב"בית יד לבנים" חקוקים שמותיהם של 253 קורבנות. רק כשלוקחים חלל צה"ל, ולצד זה קורה לנו הרבה, כי רוב החיילים הדרוזים נמצאים ביחידות קרביות, רק כשלוקחים חלל דרוזי או צ'רקסי לבית-הקברות – אותו ארון, אותו דגל ואותה חלקת אדמה. השוויון נשאר עם המתים, אבל לא עם החיים.

אנחנו רוצים שוויון עם החיים, אדוני שר האוצר, והגיע הזמן, ויפה שעה אחת קודם. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת אסעד אסעד. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, לאחר מכן יתייחס שר האוצר להצעות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מדיניות הממשלות במדינת ישראל מאז קומה ועד היום התאפיינה באפליה ובקיפוח של כל מי שאיננו יהודי במדינה הזאת; וזה לא משנה אם הוא דרוזי, ערבי, או נוצרי, או מוסלמי, או בדואי, או צ'רקסי. כל מי שאיננו יהודי במדינה הזאת, מופלה לרעה.

העיקרון הבסיסי של ערכים דמוקרטיים צריך להיות שוויון בין כל אזרחי המדינה. זה העיקרון הדמוקרטי הליברלי הנפוץ בעולם כולו, העולם הדמוקרטי. מדינת ישראל, שמתגאה שהיא הדמוקרטיה היחידה במזרח התיכון, איננה מבצעת מדיניות של שוויון כלפי מי שאיננו יהודי.

זאת הבעיה המרכזית, ידידי חברי הכנסת אסעד אסעד וסאלח טריף. זה לא משנה אם אתה משרת בצבא או לא משרת בצבא, כי אתה לא יהודי, והמדינה הזאת חרתה על דגלה שהיא מדינת היהודים, והיא לא מכירה בך, לא בו ולא בי, ואנחנו נחשבים כאילו אנחנו אזרחי המדינה הזאת וזכאים לזכויות. כל עוד לא מתקנים את החוק שאומר: מדינתו של העם היהודי, ולא מוכנים להוסיף תוספת שאומרת: ומדינתם של כל אזרחיה – האפליה הזאת תימשך.

שר האוצר הזה ימכור לכם לוקשים, כפי ששרים אחרים מכרו לכם לוקשים. אני רואה את ההסכם הזה, שאתם חתמתם עליו, ואני אומר לכם – – –

היו"ר ש' וייס: חבר הכנסת דראושה, בלי שאני מסכים לתוכן הנאום, אומרים: לוקשים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

תודה רבה על התיקון. אבל זה עוד לוקש מהלוקשים האחרים שניתנו לראשי הציבור הדרוזי, הצ'רקסי והערבי במשך שנים רבות.

ב-1991 עשתה ממשלת הליכוד צחוק מהעדה הדרוזית והצ'רקסית. חוקקו אז את החוק לשוויון כלפי הדרוזים והצ'רקסים, ואחר כך גם כלפי כלל האוכלוסייה הערבית. מה יצא מזה? – לעג לרש, צחוק וזלזול בעדה גאה. כל פעם אספו כאן את המכובדים הדרוזים, את ראשי הציבור הדרוזי, ועשו הצגה.

אני זוכר את האופוזיציה בזמנה, איך היא יצאה בביקורת על הקואליציה. היום האופוזיציה שהיתה קואליציה תצא בביקורת על הקואליציה, על הממשלה הנוכחית. אבל אני לא מאמין שהמדינה הזאת, שהממשלה הזאת או כל ממשלה אחרת, תבצע מדיניות של שוויון, לא כלפיהם, ראשי הציבור הדרוזי, ולא כלפיו, ראשי הציבור הערבי במדינת ישראל, כי גם אתם חלק מהציבור הערבי. גם הדרוזים הם חלק מהציבור הערבי, וכל עוד יש אפליה נגד הערבים בכלל, יש אפליה גם נגד הדרוזים.

זה מסמך שאין בו נתונים ואין בו מספרים. מה זה אומר? קראתי אותו וניסיתי למצוא מספר אחד שמדבר על מדיניות שוויון. אין. עוד מלים ועוד מלים. האם אתם מחכים לעוד מלים? האם מה שאתם רוצים זה עוד מלים?

חתמתם כאן, ואני חושב שהחתימה הזאת לא תניב פירות. יהיו עוד כמה פירורים. ייתנו לכם עוד כמה מיליוני שקלים, תקציבים דלים, שלא יפתרו את בעיות התשתית המרכזיות של היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים, לא יפתרו את הבעיות של החינוך, כי יש פער אדיר בין מערכת החינוך היהודית במדינה לבין מערכת החינוך הלא-יהודית במדינה, אם זו דרוזית, או ערבית כללית, או של כל עדה אחרת.

אני רוצה לשאול: מהו אחוז הסטודנטים הדרוזים באוניברסיטאות?

יעקב שמאי (הליכוד):

חבר הכנסת דראושה, בלי הצבעה שלך אין תקציב. אז למה אתה מדבר? – תצביע נגד התקציב. למה לבלבל את הראש?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה זעקת כל הזמן, ולא עשית שום דבר. כל הזמן אתה זועק ולא עושה שום דבר. אתה גם לא הצבעת נגד התקציב – – –

יעקב שמאי (הליכוד):

אל תצביע בעד התקציב.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה לא תגיד לי מה לעשות. אתה מפחד מהאמת.

יעקב שמאי (הליכוד):

תפסתי אותך ב"לדבר". אל תצביע.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה לא יפתור את הבעיה. גם הצבעה נגד התקציב לא תפתור את הבעיה. אתה יודע שלממשלה הזאת יש רוב עם ש"ס.

יעקב שמאי (הליכוד):

לא, אני מדבר על התקציב.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

יש רוב עם ש"ס. אני רוצה להיאבק כדי שיהיו בתקציב סכומים נוספים, שיפתרו את הבעיות של היישובים הלא-יהודיים, אם אלה ערביים-דרוזיים, אם אלה ערביים בכלל. זה מה שאני עושה. זה מה שאנסה לעשות.

יעקב שמאי (הליכוד):

אהה, לדבר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

לכן, אני אומר שאנחנו צריכים – – –

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת דראושה, הוא מנצל את העובדה שאתה לא מציין שיש הבדל לטובה בממשלה הזאת. כל עוד אינך אומר את זה הוא מתפתה – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

חכה, אני אומר מה שאני צריך לומר.

שר האוצר א' שוחט:

בנימין טמקין (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת טמקין, זו לא קריאת ביניים, זה נאום ביניים. התור הוא התור שלו.

בנימין טמקין (מרצ):

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני אומר את מה שאני רוצה לומר.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

רבותי, חבר הכנסת טמקין, מספיק.

בנימין טמקין (מרצ):

דקה, שנייה אחת.

היו"ר ש' וייס:

מה זה שנייה? אתה לא יכול לנאום במקומו. זה אפילו נשמע לי קצת פטרוני שתנאם במקומו. תודה רבה. זו לא קריאת ביניים. מספיק.

בנימין טמקין (מרצ):

שנייה אחת.

היו"ר ש' וייס:

תראה, זה נאום ביניים. כבר הערתי לך שלוש-ארבע פעמים.

בנימין טמקין (מרצ):

אתה יודע מה כתוב שם? אין לך תשובה?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת טמקין, מספיק.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

חבר הכנסת טמקין, אני רוצה לומר לך – – –

היו"ר ש' וייס:

הוא רוצה להכתיב לך את הנאום. זה גם כן פטרונות כזאת.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

בהתחלה רציתי להבהיר שהאפליה נעשית על רקע לאומי ועדתי. כל מי שאיננו יהודי כאן, מופלה לרעה. אתם צריכים להבין שעליכם לתקן את המדיניות הזאת, וזה לא משנה אם זאת הממשלה או האופוזיציה.

יעקב שמאי (הליכוד):

תצביע נגד התקציב ואל תספר סיפורים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתם צריכים לתקן את המדיניות הזאת. אתה לא מתבייש שאתה זועק עכשיו?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שמאי. חבר הכנסת דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

למה מפלים את הדרוזים? זאת השאלה. מפלים כי הם לא יהודים. זאת הסיבה.

יעקב שמאי (הליכוד):

תצביע נגד התקציב.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שמאי, מספיק. באמת לא חשבתי שכאן יהיה צורך בקריאות לסדר.

יעקב שמאי (הליכוד):

סתם דמגוגיה.

היו"ר ש' וייס:

אבל לא צריך להפריז. מספיק במינון קטן. לא צריך לנאום במקומו.

יהושע מצא (הליכוד):

האם אפשר לשאול שאלה?

היו"ר ש' וייס:

אם הוא יסכים לענות – בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

בסוף דברי.

יהושע מצא (הליכוד):

שאלה קצרה.

היו"ר ש' וייס:

אחת קצרה, וזהו, וגמרנו, כי הזמן כבר תם.

יהושע מצא (הליכוד):

אשאל במשפט של 15 שניות.

היו"ר ש' וייס:

אווה, ל-16 שניות גם אסכים.

יהושע מצא (הליכוד):

בוועדת הפנים אמרתי לא אחת לחבר הכנסת דראושה, ואני אומר זאת כעת בכנות וביושר – והוא תמיד מעלה את הבעיה של המיעוטים, של הרשויות המקומיות שהן במצוקה – שהיום תקציבי הרשויות המקומיות הם בידיהם של דראושה וחבריו. למה לא תצביעו נגד התקציב? ועל זה אני לא מקבל תשובה. תן לי תשובה על זה. אתה יכול לתקן את התקציב.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתן לך תשובה.

היו"ר ש' וייס:

ואחרי התשובה נסיים את הקטע הזה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הצבעה על תקציב זו הצבעת אמון בממשלה. כל עוד יש תהליך שלום, אצביע אמון בממשלה הזאת.

יהושע מצא (הליכוד):

אם כן, אתה גורם לעוול הזה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני איאבק כדי לתקן את העוול. אבל אתם עשיתם את העוול. אתם המשכתם בעוול והגדלתם את העוול. על מה אתם מדברים?

יהושע מצא (הליכוד):

אבל עכשיו יש לך רוב ביד.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

למה לא עשיתם שוויון כשהייתם בממשלה?

יהושע מצא (הליכוד):

עכשיו יש לך רוב.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

גם לך היה רוב, והיינו תומכים במדיניות של שוויון לו היה הליכוד מנהיג מדיניות של שוויון. צביעות, צביעות. כשהייתם בשלטון לא עשיתם זאת.

יהושע מצא (הליכוד):

אנחנו גרמנו לאפליה, נכון. אבל למה אתה גורם אפליה עכשיו?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני נאבק כדי לתקן, והיו תיקונים בשנתיים האחרונות.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. תודה.

גדעון שגיא (העבודה):

מה אתה מציע לו?

יהושע מצא (הליכוד):

להפיל את הממשלה, להפיל את הממשלה.

יעקב שמאי (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שמאי, מספיק. חבר הכנסת מצא, מספיק. חבר הכנסת מצא, נתתי לך לשאול באופן מאורגן.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אומנם, אדוני היושב-ראש, חל בשנתיים האחרונות, עד גבול מסוים, שיפור לטובה. אבל אם אתם חושבים שזה מספיק כדי לגשר על פערים וכדי לספק אותנו, אתם טועים. אני אומר לך, שר האוצר: צריך להנהיג היום מדיניות אחרת, להביא לשינוי משמעותי בכל הגישה של הממשלה כלפי הסקטור הערבי בכללותו וכלפי היישובים הדרוזיים.

דוד מנע (הליכוד):

איזה שיפור יש?

היו"ר ש' וייס:

הוא לא יספיק לענות לך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

יש שיפור.

היו"ר ש' וייס:

הזמן שלו עבר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

קח את התקציבים של הרשויות המקומיות הערביות, של התשתיות, של משרד התחבורה, של משרד הבינוי והשיכון, של משרד החינוך, מספר השעות, ותראה שיש שיפור.

יהושע מצא (הליכוד):

בשביל מה הגשת הצעה לסדר-היום? בשביל לדבר? אני מציע לך לקחת על עצמך אחריות.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שמאי, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. מספיק.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

עד עכשיו לא הצבעתי בעד התקציב. נמנעתי. אני לא יודע מה אעשה, כי אם לא יחולו שיפורים בתקציב 1995, גם אז נשקול איך להצביע.

יהושע מצא (הליכוד):

מה זה לשקול?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתם רוצים להפיל את הממשלה לא מפני שאתם דואגים ליישובים הדרוזיים. אתם מפחדים מהשלום ואני בעד השלום. זה ההבדל ביני לביניכם.

קריאות:

— — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

לכן אני רוצה שתהליך השלום יימשך, וזה עניין משמעותי לגבי במאבק שלי. אני רוצה שלום, אני רוצה שוויון.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר לראשי הציבור הדרוזי. רק אחדות של הציבור הערבי בכללותו, אחדות של ראשי המועצות המקומיות הערביות והדרוזיות תהווה משקל, קבוצת לחץ שתוכל להביא

לשיפור המצב. תדעו לכם, שמונה חברי כנסת ערבים ביחד, דרוזים, מוסלמים, נוצרים ואחרים ביחד, יהיה להם משקל. 60 ראשי מועצות מקומיות ערביות, דרוזיות ואחרות, יהיה להם משקל. זה מה שיכול להשפיע.

יהושע מצא (הליכוד):

אם לא יהיה שוויון לא יהיה שלום.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

משפט אחרון. אני חושב שצריך להפסיק את מדיניות האפליה, לבצע מדיניות שוויונית כלפי כל מי שאיננו יהודי במדינה הזאת. תפסיקו עם מדיניות האפליה, תתביישו לכם. אתם אומרים שזאת הדמוקרטיה היחידה במזרח התיכון, ואתם לא דמוקרטיה אמיתית. דמוקרטיה היא קודם כול שוויון. תבצעו את מדיניות השוויון כלפי כל מי שאיננו יהודי במדינה הזאת.

יהושע מצא (הליכוד):

שר האוצר שם. הנה שר האוצר.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת דראושה. אני מזמין עכשיו את שר האוצר להשיב על שלוש הצעות לסדר-היום. אני מציע שתירגעו. שמענו את כולכם, מספיק.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אין ספק שבמשך שנים רבות, בגלל אופי היישובים, בגלל אי-העברת תקציבים – כשאני אומר שנים רבות אני מתכוון מקום המדינה – נוצר מצב שבו במגזר הדרוזי, אשר בניו משרתים בצה"ל, קיים פער בין רמת פיתוח היישובים בו לבין היישובים, או חלק גדול מהיישובים היהודיים.

לקראת מתן התשובה על ההצעות לסדר-היום של שלושת חברי הכנסת עברתי קצת וקראתי החלטות אשר התקיימו בעשר השנים האחרונות. יש לי פה תשובה של השר אולמרט מ-1987, כאשר הוא אמר שוועדת מנכ"לים תטפל בבעיות המגזר הדרוזי. היתה החלטת ממשלה ב-1991, שדיברה על שוויון בין המגזר הדרוזי לבין המגזר היהודי.

אני רוצה לקבוע באופן ברור, צלול וחד-משמעי, שאשר עשתה הממשלה הזאת בשנתיים שבהן היא קבעה את התקציבים, בשנים 1993 ו-1994, היא יצרה העדפה ברורה, אשר איננה פותרת את הבעיה. היא יצרה העדפה ברורה. ולאותם חברי כנסת מהצד הזה של הבית, שצעקו והתלוננו והפנו אצבעות מאשימות, אני מציע לעמוד מול הראי ולראות בדיוק מה הם עשו עם הצהרתו של השר אולמרט ב-1987 –

דוד מנע (הליכוד):

עשו הרבה מאוד למען הדרוזים. ארנס עשה הרבה מאוד.

שר האוצר א' שוחט:

– ועם החלטת הממשלה ב-1991. אדוני היקר, אל תפריע לי. תשמע את המספרים, חבר הכנסת מנע.

דוד מנע (הליכוד):

ארנס עשה מה שלא עשיתם כל חייכם למען המגזר הדרוזי.

שר האוצר א' שוחט:

תקשיב ותשמע את המספרים.

תקציבי משרד הפנים במחירים קבועים: ב-1992, זו השנה האחרונה, לשמחתי, שממשלת הליכוד העבירה תקציב, תקציבי משרד החינוך ותקציבי משרד הפנים. מענק הפיתוח של משרד הפנים התחיל ב-17.7 מיליון, ולאחר מכן היתה תוספת, בשנים 1993-1994. המענק היה קרוב ל-38 מיליון, כפול ממה שהציעה הממשלה הקודמת.

דן תיכון (הליכוד):

אז למה הם שובתים?

שר האוצר א' שוחט:

מייד תשמע. קודם תקשיב למספרים.

תקציב פיתוח כבישים לא היה קיים בממשלה הקודמת, לא למגזר הדרוזי ולא למגזר הערבי.

אסעד אסעד (הליכוד):

אבל פיתוח הכבישים, אדוני שר האוצר, זה אותו תקציב של הרשויות המקומיות הדרוזיות והערביות.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היקר, חבר הכנסת אסעד אסעד, אני מציע לך שתקשיב ותדע באיזו מפלגה אתה תומך. מייד תשמע את המספרים. תקשיב ותלמד אותם.

אסעד אסעד (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר האוצר, תאפשר לי שנייה.

חבר הכנסת אסעד אסעד, אני פונה אליך ובאמצעותך גם לחברי כנסת אחרים. נאמרו פה דברים קשים מאוד על-ידיכם. זה דבר אלמנטרי לאפשר לשר האוצר להשיב.

אסעד אסעד (הליכוד):

הוא לא עושה טובות, אדוני היושב-ראש.

שר האוצר א' שוחט:

אני אמרתי שאני עושה טובות?

היו"ר ש' וייס:

אבל הוא הקשיב לך ולא הפריע לך. תן לו לענות.

אסעד אסעד (הליכוד):

הוא בא בטענות – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אסעד אסעד, סלח לי. שר האוצר יענה.

שר האוצר א' שוחט:

ב-1992, תקציב מע"צ למגזר הדרוזי ולמגזר הערבי היה אפס. ב-1994 הוא היה 14.8 מיליון, והשנה הוא 25 מיליון.

תקציב משרד התחבורה ב-1992 היה אפס. לא היה בכלל סעיף כזה בתקציב.

בנימין טמקין (מרצ):

איזו מפלגה היתה אז בשלטון?

שר האוצר א' שוחט:

שחבר הכנסת אסעד יחליט.

יהושע מצא (הליכוד):

איזה אחוז זה מכלל התקציבים לרשויות?

שר האוצר א' שוחט:

מייד אגיד.

ב-1992 אתם הייתם בממשלה. אתה קבעת תקציב. אפס במע"צ, אפס בתחבורה.

יהושע מצא (הליכוד):

ועכשיו אתה נותן להם אפס בתקציב.

שר האוצר א' שוחט:

תקשיב רק רגע. תתבייש לך. יש גבול לצביעות שלכם.

בנימין טמקין (מרצ):

אם כך, איפה בנו כבישים?

שר האוצר א' שוחט:

משרד התחבורה, גם במגזר הערבי והדרוזי, ב-1992 – אפס, ב-1994 – 34.2 מיליון. הסעיפים האלה לא היו קיימים כלל בתקציב. לא היתה כותרת כזאת בתקציב. לא היתה מלה כזאת, לא היה שום דבר.

משה קצב (הליכוד):

שר האוצר א' שוחט:

ב-1992, מענק משרד הפנים לדרוזים בלבד – 60.2 מיליון. ב-1994 – באותם מחירים – 96 מיליון.

יהושע מצא (הליכוד):

בכמה הסתכמו כל המענקים? למעלה ממיליארד. כמה נתת להם? 0.01.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, אני מבקש שתירגע.

יהושע מצא (הליכוד):

אבל הוא מטעה את הכנסת.

שר האוצר א' שוחט:

ב-1995 – 109.9, 80% יותר. אני מציע לכם לקרוא את סעיפי התקציב, לראות מה עשיתם אחרי שהחלטתם על שוויון ב-1991, איזה תקציב הכנסתם ב-1992.

משה קצב (הליכוד):

אדוני שר האוצר, אתה מטעה את הכנסת. ראשי הרשויות המקומיות הדרוזיות קיבלו תקציבים מהממשלה הקודמת. היו תקציבי פיתוח. אל תטעה.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת קצב, שמעתי את חבר הכנסת סאלח טריף, שמעתי את חבר הכנסת אסעד אסעד, שמעתי את חבר הכנסת דראושה.

יהושע מצא (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, מספיק. חבר הכנסת דראושה, הרי הוא צריך להשיב לך.

שר האוצר א' שוחט:

אני לא מבין את הכעס שלכם. המספרים מדברים בעד עצמם.

משה קצב (הליכוד):

אתה מטעה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קצב, אתה לא יכול. אמרת את זה כבר ארבע פעמים, מספיק.

שר האוצר א' שוחט:

מה חשבתם, שאשאיר לכם את המגרש?

אסעד אסעד (הליכוד):

אני רוצה להגיב.

היו"ר ש' וייס:

לא עכשיו, הרי דיברת עשר דקות.

משה קצב (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קצב, מספיק.

שר האוצר א' שוחט:

לא יעזרו לך השקרים שלך.

משה קצב (הליכוד):

אתה מטעה.

היו"ר ש' וייס:

אמרת את זה שש פעמים. שמעו את זה. הוא יגיב כפי שהוא יגיב.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היקר, האם אתה יודע לקרוא ספרי תקציב? לך תקרא מה היה ב-1992 ומה יש השנה.

משה קצב (הליכוד):

הם קיבלו תקציבים. אתה מנסה להטעות.

היו"ר ש' וייס:

שמענו את דברך. חבר הכנסת קצב, מספיק.

שר האוצר א' שוחט:

אגיד לך משהו, חבר הכנסת קצב, ישבתי עם ראשי הרשויות הדרוזיות, גם במוצאי-שבת וגם בשבוע שעבר. הם טענו שזה לא מספיק, הם טענו שזה עדיין לא סוגר את הפער, אך הם אמרו שמה שקיבל המגזר הדרוזי בשנתיים האחרונות, מעולם לא קיבל. תשאל אותם.

משה קצב (הליכוד):

אני לא מתווכח אתך, יכול להיות שזה נכון.

שר האוצר א' שוחט:

אהה, יכול להיות. שילך וישאל אותם, הם יושבים למעלה.

יהושע מצא (הליכוד):

אז למה הם שותקים?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, אני קורא אותך לסדר, פעם ראשונה.

משה קצב (הליכוד):

חבר הכנסת קצב, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

שר האוצר א' שוחט:

הם יושבים על הבלקון, הם יושבים ביציע, שיואיל לשאול אותם.

משה קצב (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קצב, אתה משסע אותו, אי-אפשר כך.

משה קצב (הליכוד):

הוא פנה אלי.

שר האוצר א' שוחט:

אני לא פניתי אליך, אתה לא מעניין אותי.

משה קצב (הליכוד):

שמעת מה הוא אמר לי?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קצב, אי-אפשר כך. שמעתי כל מה שנאמר.

משה קצב (הליכוד):

אז למה אתה לא מעיר לו?

היו"ר ש' וייס:

אני לא צנזור של הכנסת הזו. אתה מפריע כל הנאום.

משה קצב (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. אתה מפריע לו כל הזמן, אני צריך גם להגן עליו מפניך.

משה קצב (הליכוד):

אני לא נציג הממשלה שלו.

היו"ר ש' וייס:

עשר פעמים הפרעת לו. אתה לא יכול להפריע לו כל הנאום. מספיק.

משה קצב (הליכוד):

לא הפרעתי לו. הוא מטעה את הכנסת, ואני חייב לומר לו זאת.

היו"ר ש' וייס:

מה אתה מציע שאומר לו? שהוא מטעה את הכנסת? אמרת לו.

משה קצב (הליכוד):

אתה שמעת אותי?

היו"ר ש' וייס:

אמרת לו שמונה פעמים שהוא מטעה את הכנסת, אז מה אתה רוצה שהוא יעשה?

משה קצב (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

עכשיו כבר עשר פעמים.

יהושע מצא (הליכוד):

אז למה הם שותקים?

שר האוצר א' שוחט:

אחזור ואומר, כדי שגם חבר הכנסת קצב ישמע זאת: תקציבי משרד הפנים ב-1992 היו 17.7 מיליון באופן מקורי, וב-1994 המענק לפיתוח היה 36.5 מיליון. מי שיודע לעשות חשבון, יודע במה מדובר. סעיף תקציב מע"צ ב-1992 – אפס. אין סעיף. סעיף תקציב תחבורה – אפס. אין סעיף. בשנת 1994 – 14.8 מיליון ו-34.2 מיליון בהתאמה.

משה קצב (הליכוד):

איזה אחוז זה מהתקציב?

שר האוצר א' שוחט:

מענק משרד הפנים ב-1992 – 60 מיליון, ב-1995 – 109 מיליון.

אסעד אסעד (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

תקשיבו לי, חבר הכנסת אסעד אסעד וחברים אחרים. סלח לי, תשב עכשיו. חבר הכנסת אסעד אסעד, שב רגע. אתם נאמתם שלושתכם, שר האוצר יענה. אני מתאר לי שאחרי זה הוא ישיב על שאלה אחת או שתיים; לא באמצע דבריו. אתם דיברתם, והוא ישב בשקט. אמרתם דברים קשים ביותר; תנו לו לענות. זה דבר אלמנטרי. אחר כך אשאל אותו אם הוא מוכן לענות. את שלך אמרת.

שר האוצר א' שוחט:

אומר יותר מזה: ביקשו ראשי המועצות הדרוזיות שהכספים למגזר הדרוזי יופיעו בנפרד, בסעיף שאומר: המגזר הדרוזי בלבד. בחלק ממשרדי הממשלה זה מופיע כך, בחלק זה מופיע כסעיף נפרד, שכתוב בו: מגזר המיעוטים – דרוזים, ערבים וצ'רקסים – כמובן, כל פעם שאני אומר ביחד, הסעיף התקציבי הנפרד, נועד לבטא מצב שבו לא תהיה העברה מאוכלוסייה לאוכלוסייה וממקום למקום. נפגשתי עם ראשי הרשויות הדרוזיות – — —

משה קצב (הליכוד):

אם המצב כל כך טוב, למה כל כך גרוע? למה היתה שביתה?

בנימין טמקין (מרצ):

הממשלה הזאת קיבלה יישובים דרוזיים מפותחים מידי הליכוד – – –

אריאל וינשטיין (הליכוד):

בושה למדינה – – –

רון נחמן (הליכוד):

– – –

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת רון נחמן ואריאל וינשטיין. חבר הכנסת בני טמקין, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

כמה שנים היה הליכוד בשלטון?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, חבר הכנסת וינשטיין, מספיק. רבותי, יש לנו עוד סדר-יום עשיר היום.

שר האוצר א' שוחט:

אני מבין שחברי הכנסת מהליכוד שכחו את ההפגנה של 1991, פשוט שכחו איזו אלימות היתה שם. נדמה לי, חבר הכנסת מצא, שב-1991 אתם ניהלתם את הממשלה, והיה לכם רוב בכנסת.

יהושע מצא (הליכוד):

למה הם שובתים היום? איזו דמגוגיה היא זו?

שר האוצר א' שוחט:

תשמע מה שאני אומר לך.

סילבן שלום (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת סילבן שלום. חבר הכנסת מצא, קראתי אותך לסדר פעם אחת, ואין לי רצון להוציא חברי כנסת בקטע הזה, אז תירגעו. אי-אפשר כך. מספיק.

יהושע מצא (הליכוד):

לא יכול להיות שאחרי כל מלה שאני אומר, אתה מעיר לי. שר האוצר פנה אלי.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, מספיק.

שר האוצר א' שוחט:

פניתי במשפט דמגוגי, שדרש פשוט להיזכר בהפגנה של 1991. אם היה כל כך טוב, אם היו כל כך הרבה תקציבים – אפס בתקציב מע"צ, אפס בתקציב תחבורה ו-60% פחות בשיכון, האם היה כל כך טוב?

רון נחמן (הליכוד):

למה הם יושבים כאן?

היו"ר ש' וייס:

מספיק. נו באמת, זו פעם ראשונה שיושבים באולם?

רון נחמן (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רון נחמן, מספיק. לא מקובל להשתמש באורחים לצורך הדיון. הם יושבים, ומכובד שהם יושבים שם.

רון נחמן (הליכוד):

אני מסכים אתך.

שר האוצר א' שוחט:

גם אחרי מה שעשינו ב-1993 וב-1994, יש מה לעשות לחיזוקו של היישוב הדרוזי, ביישובים שבהם חיים הדרוזים והצ'רקסים. לא אבוא ואומר שאין לטענות על מה לסמוך, רק הצגתי את כל ערוותה של הממשלה הקודמת בנושא של תקצוב המגזר הדרוזי והצ'רקסי.

ישבתי עם ראשי הרשויות הדרוזיות, וחתמנו על מסמך. אמרתי להם שיש מגבלות תקציביות, אך בתוך מערכת התקציב, תוך שבועיים יקבלו תשובה בתוך התקציב, האם וכיצד אפשר לחזק את תקציבי הפיתוח במשרדים השונים, בהתאם לבדיקה של המשרדים. ישבתי אתמול אחרי ישיבת הממשלה עם שישה שרים, בישיבה שכינסתי אתם, וביקשתי מהם לבדוק את תקציבי הפיתוח, לבדוק את התקציבים שלהם כלפי השלטון המקומי הדרוזי, מתוך מגמה לראות במה יש צדק בטענות וכיצד אפשר לשפר את המצב.

הבטחתי שבתוך שבועיים תהיה תשובה, אחרי שהמשרדים יבדקו את הדבר יחד עם אגף התקציבים באוצר, במגמה לחזק את תקציבי הפיתוח. אבוא אליהם עם תשובה ברורה במה אפשר לעזור, במה אי-אפשר לעזור.

סוכם שבתוך יום או יומיים יגיע למשרדי מסמך ובו הערכת התשתיות היישוביות בכל היישובים הדרוזיים. סוכם שתקום ועדה שתבדוק את זה, ועד 1 במרס תעשה תוכנית חמש-שנתית במגמה להגיע לשוויון בתשתיות, ככל האפשר, עם המגזר היהודי, על-פי תוכנית שתיבדק. אין לי ספק שהתביעה תהיה גדולה מאוד, אין לי ספק שחלק מהדברים צריך לעשות, כמו שאין לי ספק שחלק מהדברים יצטרכו להיבחן ולהיבדק.

אמרתי שאני מסכים, אני תומך, אבל אני צריך לדבר עם משרדי הממשלה, בתביעה של ראשי הרשויות הדרוזיות, דרישה מפורשת להופיע בסיעוף נפרד של המגזר הדרוזי בתקציב המדינה. כפי שאמרתי, יש משרדים שבהם זה מופיע כך, יש משרדים שלא. אמרתי, אני בודק את העניין עם המשרדים הרלבנטיים, ועקרונית אני תומך בדבר הזה.

המסמך הזה נכתב במוצאי-שבת. מאז עברו יומיים. אני פונה אל חברי הכנסת ואני פונה גם אל אלה שאינם חברי הכנסת ויושבים כאן ביציע, להביא בחשבון שהממשלה הזאת עשתה מעשה גדול בשינוי סדרי עדיפויות כלפי המגזר הדרוזי. אני רוצה לומר, שמה שכתוב במסמך הזה "יבדק", וייעשה מעשה.

אני לא מתנגד שההצעות יועברו לדיון בוועדה.

דן תיכון (הליכוד):

במליאה – עוד השבוע לקיים דיון.

שר האוצר א' שוחט:

מה אתה צועק. מה אתה עושה הצגות.

דן תיכון (הליכוד):

אני עושה הצגות? מה אתה מבלבל את המוח.

שר האוצר א' שוחט:

מה אתה עושה הצגות, קודם אמרת – – –

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

זה לא טוב. לא טוב מה שקורה כאן, חבר הכנסת תיכון.

שר האוצר א' שוחט:

קודם אמרת שלא צריך סיעוף נפרד לדרוזים. עכשיו אתה שומע שהם רוצים את זה, ואתה כבר לא אומר.

דן תיכון (הליכוד):

כל הזמן אתה משקר ומטעה.

היו"ר ש' וייס:

מה קורה כאן? חברי הכנסת, מה זה? באמת.

דן תיכון (הליכוד):

הוא משקר, פשוט משקר בכוונה. לא סימנו את זה בסעיפים מיוחדים, כדי – – –

היו"ר ש' וייס:

אני חושב שאתם מפריזים מאוד בדיבורים האלה.

שר האוצר א' שוחט:

אבל הם רוצים את זה, חבר הכנסת תיכון. לך תשאל אותם.

דן תיכון (הליכוד):

שנים הם רצו שווין.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דן תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

אתה מטעה את הכנסת.

שר האוצר א' שוחט:

לך תסתכל בראי, כמה תקציבים אישרת כשהיית בקואליציה. תראה מה עשית.

דן תיכון (הליכוד):

אל תבלבל את המוח.

היו"ר ש' וייס:

איזה דיבורים אלה. זה לא טוב. זה לא בסדר, השימוש הזה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ויינשטיין, מספיק. מה קרה לכם היום?

דן תיכון (הליכוד):

תסתכל אתה בראי.

אסעד אסעד (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אסעד אסעד.

שר האוצר א' שוחט:

אני רוצה לסכם ולומר, עשינו מה שעשינו בתקציב 1993 ובתקציב 1994, וזה לאין שיעור הרבה לעומת מה שהופיע בתקציב 1991. הבטחתי לראשי הרשויות, וקראתי חלק מסעיפי המסמך, לבדוק לגבי שנת 1995 העברות, בדיקה בתוך תקציבי המדינה ותקציבי הפיתוח במשרדים הרלבנטיים שעליהם סיכמנו. לאחר שאקבל את מסמך התביעות, עד 1 במרס תיערך תוכנית חמש-שנתית, שתיבדק גם על-ידי משרדי הממשלה וגם על-ידי האוצר.

אין לי ספק שהגישה של הממשלה הזאת היא חיובית גם במעשים, לא רק בדיבורים. אני מקווה שנוכל להגביר את המעשים כאשר יינתנו התשובות. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר האוצר, ברשותך, חבר הכנסת אסעד ביקש לשאול שאלה, ואני מציע לאפשר לו, ונסיים בזה את הקטע הזה. מייד נעבור להצעות אחרות.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, דברי תשובה של שר הם בלתי מוגבלים?

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר האוצר, אתה מדבר על חודש מרס. אני שואל אותך, הרי מרכז השלטון המקומי, החברה למשק ולכלכלה הגישה לך תוכנית. אם התוכנית הזאת נמצאת בידי, היא בוודאי נמצאת במשרדך. התוכנית מדברת על תקציבי הרשויות הדרוזיות. לשר הפנים ולשר האוצר הוגשה

תוכנית פיתוח רב-שנתית למגזר הדרוזי והצ'רקסי, היקף התוכנית במחירי 1991 הגיע לכדי 675 מיליון שקל, במחירי ספטמבר 1994 הגיע לכדי 911 מיליון שקל. הרי יש תוכנית. לא רוצים לפרוס את התוכנית על שנה, או שנתיים או שלוש שנים, כדי להגיע לא לשנת 2015 אלא בתוך שבע-שמונה שנים.

היו"ר ש' וייס:

אנא.

אסעד אסעד (הליכוד):

תעשה את התוכנית.

שאלה נוספת, אדוני שר האוצר. אני רוצה להבהיר דבר אחד. אני מכבד את שר האוצר. שאלה בעניין תקציבי משרד התחבורה. אתם לקחתם מתקציבי הפיתוח של הרשויות הדרוזיות 5 מיליוני שקלים, מתקציבי הרשויות הערביות 10 מיליון שקלים – – –

דוד צוקר (מרצ):

— — —

היו"ר ש' וייס:

זה מקומם אתכם אם אני נותן לו להגיד עוד משפט? מה יש?

אסעד אסעד (הליכוד):

חיברתם ביחד, הפכתם חברת "נתיבי הגליל", ואמרתם לפתח ביישובים הדרוזיים. יש פתגם בערבית האומר – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אסעד, אתה ביקשת לשאול שאלה ואתה הופך אותה לנאום. זה לא הוגן.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת אסעד, אתן לך תשובה עניינית על שתי השאלות שלך. ב-1991, בזמן ממשלת הליכוד, אכן הוגשה תוכנית. כשישבתי עם ראשי הרשויות הדרוזיות בשבוע שעבר ובמוצאי-שבת, הם אמרו לי כדלקמן: אנחנו צריכים לעדכן את התוכנית, ותוך יומיים תקבל תוכנית חדשה; חוץ מזה, מתוך מה שהוגש ב-1991, יש חלקים שכבר בוצעו, כמובן לא הכול, וצריך לתקן את התוכנית. הם הציעו לי שתוך יומיים ממוצאי-שבת, אני מניח שהיום או מחר, אקבל – אני רואה שמנופפים שכבר יש מסמך – תוכנית מעודכנת, שיורדו ממנה הדברים שבוצעו במשך השנים, ואני מניח שיוספו דברים חדשים שעליהם הם עומדים. לפיכך, התמונה היא מאוד ברורה. סיכמתי עם ראשי הרשויות הדרוזיות בדיוק לפי בקשתם בדבר המסמך החדש שהם יגישו.

דבר שני, בעניין הכבישים. הסכום שקראתי, 35 מיליון שקל, הוא בעצם סכום הרבה יותר גדול, סכום של 45-47 מיליון שקל. מדוע? לפי כללי ההשקעות בתחבורה, זה שנים משתתף היישוב ב-30% מההשקעה. במקרה הזה לקחו באופן מרוכז כסף ממשד הפנים להשלמה ל-47 מיליון, כלומר לא גרעו, ובתוך 35 המיליון כללו את התקציב, אלא התקציב כולו כ-47 מיליון שקל.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לשר האוצר.

חברי הכנסת, אני מייד מעביר את ניהול הישיבה לחבר הכנסת שילנסקי. ביקשתי להישאר דקה או שתיים כדי להעיר הערה. בלי שמות, אין צורך.

בדיון היום הושמעו כמה הערות שהן אומנם פרלמנטריות, אבל הן לא נחוצות לבית הזה; התבטאויות קשות שפה וגם גובלות בגידוף. חבל שהדברים נאמרים כאן. אני קורא לכם לאיפוק ולריסון. יש לנו גם אחריות משותפת לכבודו של הבית.

רחבעם זאבי (מולדת):

משפט אחד.

היו"ר ש' וייס:

משפט. אבל רק משפט ולא יותר.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, שפר עלי מזלי ובמשך שלושה עשורי שנים שירתתי לצדם של חיילים דרוזים. נהניתי מהשירות המשותף אתם. ראיתי אותם בספורים, במארבים, בשדות ישראל, בגבולות ומעבר לגבולות. ראיתי אותם באומץ לבם – –

היו"ר ש' וייס:

זה לא משפט.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני גומר. – – בנועם הליכותיהם, באומץ לבם ובנכונותם להקריב הכול.

לכן, אני מצטרף לשני חברי הכנסת הדרוזים שדרשו, תבעו, זעקו, שהכפרים שלהם יראו בדיוק כמו הכפרים שלנו. אני אומר את זה כיהודי, כציוני, גם לגביהם וגם לגבי הכפרים של הבדואים שבניהם משרתים אתנו.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני, חבר הכנסת דב שילנסקי. יש שלוש הצעות אחרות, רק תנו לנו להתחלף.

רבותי, הארכנו קצת את הדיון היום, אבל הוא היה מאוד לא שגרתי, וזה קורה לפעמים.

קריאה:

— — —

רחבעם זאבי (מולדת):

אל תבלבל את המוח.

היו"ר ד' שילנסקי:

הצעה אחרת לחבר הכנסת רענן כהן, שמבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת סאלח טריף.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מציע שהדיון הזה לא יהיה דיון פוליטי אלא דיון ענייני. עובדה אחת, כל מה שאמר כאן שר האוצר מראה שאין ספק שבתקופה הזאת הושקעו הרבה כספים בעדה הדרוזית, כדי לתקן את העוולות שהיו בעבר.

דבר שני, אני משתתף בשתיקה הרועמת של חבר הכנסת סאלח טריף, שבעצם ביטא יותר מכול את התחושה ואת הכאב. כמי שמכיר את העדה הזאת מקרוב, אני רוצה להביא לדוגמה את היישוב מע'ר שבגליל. אדוני שר האוצר, אני שיבחתי את הפעולה שלך ואני רוצה להביא דוגמה. בכפר מע'ר, 60% הם דרוזים, 15,000 תושבים. 40% מתושבי הכפר הם מוסלמים ונוצרים. נוצר שם פער אדיר בין אלה שמשרתים בצבא שהם 60% לבין אלה שאינם משרתים. התסכול הוא אדיר ורב. לכן אנחנו צריכים להתייחס לעדה הזאת בצורה אחרת.

האבטלה בקרב החיילים המשוחררים בעדה הדרוזית היא אדירה. זה מקור הפרנסה כמעט העיקרי שלהם. הם לא מוצאים עבודה. אדוני שר האוצר, אם מותר לי להציע לך הצעה, אדוני סגן שר הבריאות, הייתי מבקש, היות שבתקופה שלך, בייגה – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

שר האוצר, לא בייגה.

רענן כהן (העבודה):

סליחה, אני מתנצל. אדוני כבוד שר האוצר, היות שבתקופה שלך נעשו צעדים מאוד חיוביים, חשוב מאוד שהיחס שלנו לעדה הזאת יהיה יחס של אהדה. אבל הם רוצים לראות את זה מתורגם גם למעשה. האם אפשר שתקיים אתם עוד ישיבה, אישית, עם כולם, תקיים עוד ישיבה – אף פעם זה לא מזיק – כדי למצוא פתרון באותם נושאים שמצריכים טיפול מיידי, ותסייע לעדה הזאת, כי בעצם זה סיוע למדינת ישראל ולחברה שלנו. תודה רבה.

לכן, מבחינה טכנית אני מציע להסיר את ההצעה, אבל אני בעד שנעשה הכול בנושא הזה כדי שנסייע בשילוב העדה ונעזור לה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני מזמין את חבר הכנסת עובדיה עלי, שמציע הצעה אחרת להצעתו של חבר הכנסת אסעד אסעד.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית, שר האוצר מנסה להשוות עם שנים עברו. אין לי כאן עניין להיכנס לוויכוח מה נעשה בתקופת הליכוד ומה לא נעשה בתקופת הליכוד. לדעתי, זה לא ממין העניין.

ממשלת ישראל הביאה בשנת 1987 – ויש להזכיר שבאפריל 1987 השר ארנס היה שר לענייני מיעוטים – את ההחלטה הראשונה להביא להשוואת הזכויות בין המגזר הדרוזי למגזר היהודי. החלטה זו אושררה שוב בשנת 1991 על-ידי הממשלה. אילו מימשו ממשלות ישראל מאז ועד היום הלכה למעשה ופעלו כדי להביא את המגזר הדרוזי למצב של שוויון בכל התחומים, היום היינו עומדים במצב אחר לגמרי וראשי הציבור הדרוזי לא היו נאלצים לשבות ולהפגין.

אין טעם לעמוד ולהרעיף שבחים על התנהגות המגזר הדרוזי, על החיילים הדרוזים, כפי שעשה ידידי הטוב חבר הכנסת רחבעם זאבי, ובצדק. הם לא זקוקים לטיעונים האלה כדי לזכות בשוויון. יש להם מספיק זכויות משל עצמם. אנחנו לא צריכים לנהוג כלפיהם במידה של רחמים. הם מקבלים את הכול בזכות ולא בחסד; לא מידת החסד והרחמים אלא מידת הזכות. מגיע להם שוויון מלא בזכות, שוויון מכל הבחינות. הם משרתים את המולדת, הם עושים כל מה שצריכים לעשות, וחבל שהמצב שם הוא כזה.

לדעתי, הבעיות המרכזיות שלהם הן לא רק בתחום המענקים המוניציפליים. יש בעיה חמורה ביותר בתחום החינוך. אחוז האקדמאים הדרוזים, אחוז הסטודנטים הדרוזים, הוא הנמוך ביותר בהשוואה לכל מגזר אחר. איזו הצדקה יש לכך? מצב החינוך במגזר הדרוזי הוא לא טוב, הוא בכי רע. מצב התעסוקה במגזר הדרוזי הוא החמור ביותר.

חברי כנסת עמדו ודיברו על פיתוח ומענקים מוניציפליים. כשאני נפגשתי בתפקידי הקודם, כסגן שר הביטחון, עם חיילים וקצינים דרוזים בכירים מובטלים, חסרי תעסוקה, פשוט השפלתי את עיני. לא יכולתי להסתכל להם בעיניים.

כשבאים ומדברים על הבעיות של המגזר הדרוזי, אני מציע לא לצמצם אותן רק לבעיות המוניציפליות.

המצב הכספי ברשויות המקומיות מעיק על ראשי הרשויות הדרוזיות, מעיק עליהם גם מצב הפיתוח. בצדק הם טוענים את טענותיהם. אבל יש טענות הרבה יותר חמורות בתחומי החינוך והתעסוקה. אני מציע שהמאבק לא יצטמצם רק לתחומים שדיברתי עליהם, אלא יורחב בעיקר לתחום החינוך. אני רואה את בעיית החינוך בארץ בכלל, ובמגזר הדרוזי במיוחד, כאחת הבעיות החמורות ביותר. לשם צריך להפנות את המשאבים המתאימים, ויפה שעה אחת קודם.

אני רוצה לשבח את שני ידידי, חבר הכנסת אסעד אסעד וחבר הכנסת סאלח טריף, על המאבק שלהם, שהוא מאבק אמיתי, רציני. אני רוצה להצטרף לקריאה שלכם לבוא לקראת הרשויות הדרוזיות, ואם אתם מקימים מטה מאבק, אני נכון להצטרף למטה הזה ולעשות כל שביכולתי כדי לשפר את מצבם של הרשויות הדרוזיות ושל הדרוזים בארץ בכל התחומים.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת סאלח טריף מבקש להסיר את ההצעה של חבר הכנסת דראושה. רק תרשה לי להגיד, אני רוצה להפנות תשומת לב חברי הכנסת – – –

יעקב שמאי (הליכוד):

אני ביקשתי להסיר את ההצעה, ואמרו לי שכבר יש מציעים. חבר הכנסת טריף בעצם העלה הצעה לסדר-היום. זה מותר.

סאלח טריף (העבודה):

חבר הכנסת שמאי, בקריאות ביניים דיברת יותר מאשר אני דיברתי על הדוכן.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שמאי, בדיוק רציתי להגיד שאני זוכר ימים בכנסת, כאשר חבר כנסת היה בין המציעים, הוא לא היה מבקש להסיר הצעה אחרת. לפי התקנון זה מותר. אבל כך היה נהוג. הנהוג הזה, לצערנו, לאחרונה לא מקפידים עליו, ולכן, מה שמותר לאחרים, מותר גם לחבר הכנסת סאלח טריף.

רפאל אלול (העבודה):

כשהוא עלה לנאום, הוא שתק. אחר כך הוא מדבר.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך.

אני רוצה לצטט מה שאמר חבר הכנסת אמנון רובינשטיין בינואר 1990. כך הוא אמר: נדמה לי שאילו אני בן העדה הדרוזית, הייתי עייף מנאומים ושבע הבטחות, והייתי מפתח אלרגיה למלים "ברית הדמים". זאת משום שבמשך שנים רבות אנחנו שומעים את המלים האלה, ובצדן אומנם נעשות כמה פעולות חיוביות, אבל אין פעולה ממלכתית מרוכזת אחת כדי לקיים את מה שהובטח – שוויון זכויות מלא לדרוזים.

ציטטתי דברים אלה משום שהשר אמנן רובינשטיין שכח את מה שאמר חבר הכנסת רובינשטיין לפני שנתיים, ובתקציב 1994 הוא הקטין את תקציב הרשויות לחינוך מ-75 חדרים ל-50 חדרים לימוד.

הבאתי זאת משום שרציתי להצביע על הטרגדיה האיומה שבה אנחנו חיים, שמדברים פה אחרת מכפי שמבצעים. זה הכאב הגדול.

אני רוצה לומר, ברשותך, אדוני היושב-ראש, שמדינת ישראל אינה יכולה ואסור לה להמשיך ולשלם מס שפתיים בהצהרות בומבסטיות בדבר הצורך בסגירת הפער לגבי האוכלוסייה הדרוזית בלי לנקוט צעדים ממשיים, שיביאו לידי ביטוי מעשי את המחויבות הזאת.

אני רוצה לקרוא מכאן לשר האוצר שיושב מולי: זה הזמן לעשות מעשה. נתת, הגדלת תקציבים, הכול נכון, אבל אנחנו עדיין לא הגענו לאותו קו שאנחנו רוצים להגיע אליו, אותו קו שבו נמצאות עיירות הפיתוח היהודיות – לא סביון, לא צהלה ולא רחביה אלא מעלות ושלומי. אליהן, אל אותו קו שלהן, כמו שהחלטתם, אנחנו רוצים להגיע, אדוני. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לאפשר לי, כי זה גם כן במסגרת. הוא דיבר פעמיים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שמאי, בדקתי את התקנון יחד עם מזכיר הכנסת. התקנון מאפשר לו זאת. חבר הכנסת שמאי, תרשה לי רגע.

רבותי, יש רצון טוב וכולם דיברו בחיוב אבל בלהט היצרים, בגלל שלהוב היצרים אולי התקבלה תמונה לא נכונה. לכן תרשו לי, על דעת כולם ועל דעת ידידנו חבר הכנסת שמאי, שבוודאי יסכים אתי

— — —

יעקב שמאי (הליכוד):

לסדר.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, לא, אינני יכול.

יעקב שמאי (הליכוד):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שמאי, אני אקפיד על התקנון ולא אתן לך. אני רק רוצה להגיד, אתה תסכים אתי, שאנחנו אומרים לעדה הדרוזית, אני בטוח בשם הכנסת כולה, שאנחנו רוצים – – –

יעקב שמאי (הליכוד):

הודעה מותר לי?

היו"ר ד' שילנסקי:

לא. תרשה לי לגמור משפט.

בשם הכנסת כולה, על כל אגפיה, משמאל ומימין ומהאמצע, אנחנו רוצים להביע לעדה הדרוזית, באמצעות האורחים הנכבדים מהעדה הדרוזית הנמצאים פה ומאזינים לדיון, את הוקרת כולנו לעדה הדרוזית שבניה השתלבו בחיי המדינה וממלאים את חובתם כאזרחים נאמנים למדינה, משרתים בכל זרועות הביטחון, והשקו את האדמה בדמם תוך הגנה על המדינה וחיי אזרחיה.

אנו מכבדים אתכם, אנו אוהבים אתכם. אני תקווה שבהמשך נעשה כולנו יחד על מנת שכל פינה שקופחה בחיי העדה ובחיי הכפרים הדרוזיים, אנו נאיר אותה, נשקם ונתקן במהרה את מה שניתן.

אני רואה את תגובתו של שר האוצר – שזה נאמר גם על דעתו. תודה רבה.

אדוני שר האוצר, אתה הצעת להעביר לוועדה, אבל לא אמרת לאיזו ועדה.

שר האוצר א' שוחט:

כספים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת סאלח טריף, אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדת הכספים? מסכים.

חבר הכנסת אסעד אסעד?

אסעד אסעד (הליכוד):

דיון במליאה לפני אישור התקציב.

רענן כהן (העבודה):

אם אתה רוצה לעזור לעניין – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, רגע. רבותי, שוב מתוך רצון טוב מתחילים פה בקריאות.

חבר הכנסת דראושה? מה הצעתך?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

ועדת הכספים.

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, יש לנו שתי הצעות. אפשר לדון בשני המקומות. היו מקרים כאלה.

מי מסכים שההצעות של חברי הכנסת טריף ודראושה יועברו לדיון בוועדת הכספים? נא להצביע.

משה נסים (הליכוד):

אני מציע שכל ההצעות יועברו לוועדה.

היו"ר ד' שילנסקי:

באמצע ההצבעה אי-אפשר להציע; כשהשעון מופעל, אי-אפשר.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 17

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלו חברי הכנסת ס' טריף וע' דראושה

לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

17 בעד, אין נגד ואין נמנעים. אני קובע שההצעות של חבר הכנסת סאלח טריף ושל חבר הכנסת דראושה יועברו לדיון לוועדת הכספים.

מי בעד דיון במליאה בהצעתו של חבר הכנסת אסעד אסעד? נא להצביע.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 15
בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 9
נמנעים – 1

ההצעה לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת א' אסעד בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

15 בעד, תשעה נגד, נמנע אחד – – –

יעקב שמאי (הליכוד):

חבר הכנסת דראושה, אתה צבוע.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה רוצה הצגה. אתם רוצים הצגה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אולי מותר לי להכריז על התוצאה? חברי הכנסת, אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת אסעד בנושא שביתת הרשויות המקומיות הדרוזיות והצ'רקסיות, שהתקבלה ב-15 בעד, תשעה נגד ונמנע אחד, תידון במליאה. ידונו בנושא בשתי זרועות, בוועדת הכספים מצד אחד ובמליאה מצד שני.

הצעה לסדר-היום

מצב משק הלול בישראל

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, גמרנו את הסעיף הזה ואנחנו עוברים לסעיף אחר, הצעה לסדר-היום מס' 5251, של חבר הכנסת נסים זילי, בנושא: מצב משק הלול בישראל. תואיל לעלות על הבמה. עד שתעלה הציבור יירגע.

נסים זיילי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר החקלאות – – –

רון נחמן (הליכוד):

– – –

היו"ר ד' שילנסקי:

ידידי הנכבד, לי יש רשימה, ואני הולך לפי הרשימה.

נסים זיילי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר החקלאות – – –

שמואל אביטל (העבודה):

אני מציע לנצל את זה ששר החקלאות – בייגה שוחט עדיין כאן – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

עוד רגע. אדוני שר האוצר, רציתי לבקש ממך, כשאתה עומד כולם נמצאים סביבך. או תשב או תצא.

נסים זיילי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר החקלאות, חברי חברי הכנסת – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

יש לך עשר דקות תמימות ולא שבע כמו שנהגנו קודם, כי הצעתך היא הצעת יחיד. בבקשה.

נסים זילי (העבודה):

תודה רבה.

בשבוע שעבר רעשה המדינה וגעשה סביב עליית מדד חודש אוקטובר. והיא רעשה עוד יותר סביב התרומה השלילית של המוצרים החקלאיים לעליית המדד.

אני רוצה לומר, חברי חברי הכנסת, שבמשך שש השנים האחרונות היתה החקלאות הישראלית גורם ממתן בעליות המדד. בחצי השנה האחרונה, זו הפעם הראשונה אחרי תקופה ארוכה מאוד, תרמה החקלאות הישראלית תרומה שלילית למדד, של קרוב או למעלה מ-1%.

מי מחברי הכנסת שלא יודע, תרומה של 1% למדד פירושה עלות של למעלה ממיליארד שקל למשק הלאומי. אני לא זוכר תקופה, גם כשממשלות ישראל סבסדו ישירות את החקלאות כדי למנוע עודפים, כדי לשמור על מערכת מסודרת, החקלאות מעולם לא עלתה מחיר כזה למשק הלאומי. נשאלת השאלה, האם זו מכה משמים או זו מדיניות שגויה.

לפחות בשבוע שעבר שמעתי גם את שר האוצר וגם את שר החקלאות, אף אחד מהם לא טען שזאת מכה משמים, ולא חשוב מי אחראי ישירות. אני לא מחפש את האחראים, אבל ברור לחלוטין שמדיניות שגויה שמובלת על-ידי תפיסה מעוותת של פקידי האוצר בעיקר מובילה למצב עגום זה.

שמואל אביטל (העבודה):

חבר הכנסת זילי, יש להם שרים, למה אתה בורח מזה?

נסים זילי (העבודה):

חבר הכנסת שמואל אביטל, תן לי – – –

שמואל אביטל (העבודה):

למה אתה בורח מזה? יש להם שרים. הפקידים לא עובדים בחלל ריק.

נסים זילי (העבודה):

בסדר, שר החקלאות יענה – – –

שמואל אביטל (העבודה):

לא שר החקלאות; שר האוצר. – – – לא היה כל הבלגן הזה, אבל שר האוצר אמר שהוא שר החקלאים – – –

משה נסים (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני צריך בדיוק עשר דקות – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אני אוריד לך כבר דקה שהרווחת. אני מסובב את השעון אחורה בדקה, ואני מבקש לאפשר לחבר הכנסת זוילי לדבר.

שמואל אביטל (העבודה):

– – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אם אתה לא יודע, חבר הכנסת זוילי גר במושב, מכיר את בעיות החקלאות, והוא חקלאי במקצועו, הייתי אומר האוריגילי, הראשוני. בבקשה.

נסים זוילי (העבודה):

אני רוצה לומר יותר מזה. אני רוצה לומר בשם מגדלי הירקות, שאחרי שבחנתי ובדקתי אתם את הנושא הזה, קרן משותפת לרשת ביטחון למגדלי ירקות בארץ, בשנה שלמה כדי לקלוט עודפים ולא לגרום לפשיטת רגל של החקלאים, גובה הקרן הזאת היה צריך להיות 50 מיליון שקל בשנה, וזה היה מונע את ההיטלטלות ואת הטלטול של המערכות הכלכליות והמערכות החקלאיות, עם המחיר של זה. 50 מיליון שקלים קרן משותפת – – –

דן תיכון (הליכוד):

אם תיתן דירות חינם – – –

נסים זילי (העבודה):

אני לא נותן שום דבר חנם. אני יודע שאתה חסיד של הכלכלה החופשית, ואתה יודע שהכלכלה הזאת לא קיימת בשום מקום, חוץ מאשר בספרי התיאוריה שאולי אתה מתבסס עליהם. הכלכלה החופשית, כלפי החקלאות לפחות, יכולה להיות הרת-אסון, וזאת הדוגמה.

משה נסים (הליכוד):

— — — נכון שיש כמה מדינות שנוהגים בהן אחרת — — —

נסים זילי (העבודה):

בכל המדינות בעולם.

משה נסים (הליכוד):

— — — הכלכלה החופשית היא כיום נחלת האנושות — — —

נסים זילי (העבודה):

לא, אתה טועה.

משה נסים (הליכוד):

— — —

נסים זילי (העבודה):

אתה טועה. אתם טועים, חברי היקרים, אתם — — —

דן תיכון (הליכוד):

אל תחזיר אותנו לקומוניזם.

נסים זיילי (העבודה):

אתם טועים ומטעים. אני לא מחזיר שום דבר, רק אומר שאתם טועים ומטעים. אתם יודעים שאין היום כלכלה בעולם, גם לא במדינות קפיטליסטיות לחלוטין, שהיא כלכלה חופשית לחלוטין, בלי תכנון כולל.

דן תיכון (הליכוד):

אנחנו לא – – –

נסים זיילי (העבודה):

בארצות-הברית, באירופה, ביפן, בכל מדינות העולם החקלאות היא חקלאות מתוכננת.

דן תיכון (הליכוד):

– – –

נסים זיילי (העבודה):

חקלאות מתוכננת עם רשתות ביטחון. וזה נכון, לא השיטה הישנה שהאמנו בה, של תכנון מדוקדק מאוד, אלא תכנון יותר רחב, עם רשתות ביטחון, כדי לא להביא חקלאים לידי פשיטת רגל. השר יעקב צור צדק. בשנה שעברה, באותו זמן ייצרו חקלאי הנגב בעיקר, הנגב, הערבה, פתחת-שלום, גוש-קטיף, עגבניות בכמויות כאלה שנאלצו להשמיד עשרות אלפי טונות, והחקלאים הגיעו אז לפשיטת רגל. אתה מגדל דונם עגבניות, משקיע בו למעלה מ-15,000 שקל, אם זה לא בחממה, אתה מגיע לקטיף, 40 אגורות לקילו, ואתה מגיע לפשיטת רגל. למה אתם רוצים שאנשים ייקחו סיכון כל כך גדול, כאשר ניתן למנוע את הסיכון הזה, ואפשר היה לפנות חלק מהעודפים ולהביא לכך שהשוק יירגע, יהיה יציב, ויהיה תמיד תרומה חיובית למשק ולכלכלה. אבל – לא. הלכו בדרך הקלה ואמרו: אין יותר רשתות ביטחון לחקלאות, וזה קורה כאשר משקיעים בחקלאות הרבה יותר מאשר קודם.

התחלתי בזה, ומכאן אני רוצה לעבור לענף הלול, משום שזה מה שעומד לקרות בענף הלול. אנחנו לא קוראים נכון את המפה; זה מה שהולך לקרות. השנה ניקח רק ענף אחד, לדוגמה ההטלה. המשק הישראלי, שהוא רובו, דרך אגב, משק משפחתי במקרה הזה – 95% מייצור ביצי הטלה הם במשק המשפחתי, ו-40%–50% מה-95% האלה הם בגבול הצפון. האנשים האלה מייצרים מיליארד ו-850 מיליון ביצים. הישראלים, אם בגלל כולסטרול אם מסיבות אחרות, צורכים רק מיליארד ו-450 מיליון.

חברים, אנחנו לא יודעים, אבל כל שנה חצי מיליארד ביצים נמכרות או לתעשייה או לייצוא במחיר של 50% מעלות הייצור שלהן. אנחנו מסבסדים את אלבניה ומדינות אחרות כאשר אנחנו מוכרים להן ביצים. יש אנשים שמתעשרים מזה. יש בארץ סוחרים שקונים עודפי ביצים ב-2 סנטים הביצה, כאשר עלות ייצור הביצה עומדת על 5 סנטים. קונים אותה ב-2 סנטים, מעלים אותה לתוך קונטיינרים, משווקים אותה למדינות אחרות, ומי משלם את הפער הזה? – חלק הממשלה, וחלק המגדלים. חצי מיליארד ביצים בשנה, שאנחנו משקיעים בהן קודם כול דולרים, כיוון שכל הגרעינים נקנים בדולרים, כיוון שחלק גדול מהתרופות נקנות בדולרים. עשרות מיליוני דולרים אנחנו משקיעים בייצור של ביצים שבסופו של דבר הולכות או לתעשייה, במחיר של 2 סנטים, או שהן הולכות לייצוא, כאילו אנחנו, מדינת ישראל – ואני אוהב מאוד את האקט ההומניטרי שאנחנו עושים כשאנחנו מסייעים לעמים מסכנים שלא יכולים להרשות לעצמם ביצה במחיר של 10 סנט, אבל זה לא התפקיד שלנו בעולם.

אתה שואל את עצמך, למה זה קורה? זה קורה משום שאנשים, ואני אומר שלא חשוב כרגע מי, חוששים לשים את היד על הברז האמיתי, והברז האמיתי הוא המדגרות ומשקי הרבייה. במקום להתמודד עם התכנון הכולל, חבר הכנסת דן תיכון, לא התכנון הפרטני, אני מדבר על התכנון הכולל –

--

יעקב שמאי (הליכוד):

מי הם בעלי המדגרות?

נסים זוילי (העבודה):

חלק מגדלים פרטיים, חלק מושבניקים וחלק קיבוצניקים. כולם משחקים במשחק הזה, והוויכוח הוא לא בין קיבוצניקים לבין מושבניקים לבין חקלאים. יש גם כאלה וגם כאלה, ואני לא חושב שהוויכוח צריך להיות – – –

יעקב שמאי (הליכוד):

שאלתי בתום לב.

נסים זוילי (העבודה):

אז אני אומר לך שמשקי הרבייה רובם נמצאים במושבים, מדגרות נמצאות גם במערכות אזוריות, גם בקיבוצים, גם במושבים וגם אצל מגדלים פרטיים. הוויכוח הוא לא זה.

אנחנו מייצרים אפרוחים, מגדלים אותם שישה חודשים או שלושה חודשים עד להטלה, לא מביאים בחשבון שהיום כבר יש זנים, גם בפטם וגם בהטלה, שהתפוקות שלהם עלו ב-20% לעומת מה

שהיה לפני חמש שנים – וזה בהחלט לכבודנו – ויכולנו לייצר הרבה יותר בזול, אבל לא מביאים את זה בחשבון ומפילים את הכול על השוק והשוק לא קולט. ברגע שהוא לא קולט, העודפים האלה מעיקים, וזאת הבעיה. לו היה החקלאי מרוויח מזה, הייתי אומר: מילא. לו היתה המדינה מרוויחה מזה, הייתי אומר: מילא. אבל – לא. גם השוק משלם מחיר גבוה יחסית וגם חלק מהמחיר הזה הולך לסבסד את ההשמדה או את הייצוא או את ההעברה לתעשייה.

השאלות האלה, חברים, אינן מכה משמים, זה דבר שאפשר לחשוב עליו ולתכנן אותו, ואני יודע שאנשי המדגרות ואנשי משקי הרבייה מהווים קבוצת לחץ חזקה מאוד – – –

משה נסים (הליכוד):

אם תוסיף על זה את עניין פער התיווך – – –

נסים זיילי (העבודה):

זה נכון. אני מוכן – – –

משה נסים (הליכוד):

– – – הדברים שלך היו יותר שלמים.

שמואל אביטל (העבודה):

– – –

נסים זיילי (העבודה):

אתה צודק; אני בהחלט – – –

דן תיכון (הליכוד):

– – –

משה נסים (הליכוד):

נסים זיילי (העבודה):

חבר הכנסת נסים צודק. נכון שפער התיווך בביצים ובבשר נמוך מעט יותר מאשר בירקות ובפירות, אבל הוא עדיין כזה שמעוות את המחיר כלפי הצרכן. לו היו בוחנים את זה יותר לעומק, יכול להיות שיש מקום, אף שאנחנו לא בין הגבוהים בעולם, לצמצמו.

היו"ר ד' שילנסקי:

אחרי שהוספתי לך דקה היו לך עוד הפרעות, שאני מעריך אותן בשתי דקות; בבקשה.

שמואל אביטל (העבודה):

— — — עד היום, כדאי שתדגיש את זה.

נסים זיילי (העבודה):

כן. אני רוצה להוסיף שני דברים בהקשר זה. ראשית, אני מצטער לציין, שהאוצר והחקלאות, שני המשרדים, לא עמדו בהתחייבויות שלהם כלפי היצרנים. פעם נוספת מכינים מסמך לחתימת החקלאים. יש כבר אופנה חדשה; יש הסכמים בין משרד החקלאות לבין משרד האוצר שהחקלאים בכלל לא שותפים להם. חותמים הסכם, אומרים שבשנת 1995 יסבסדו ביצה מתוכננת 90% ב-2.5 אגורות, שמים בתקציב של משרד החקלאות סכום שמספיק בקושי לחצי מזה, ואחר כך אתה בא ואומר: שילמת חצי שנה, הכסף נגמר; באים לחברי הכנסת דן תיכון וגדליה גל ואומרים: הכסף נגמר.

דן תיכון (הליכוד):

יש רזרבה.

נסים זיילי (העבודה):

אבל לא צריך להיות ברזרבה. אני רוצה שהענף הזה ידע והמגדלים ידעו בדיוק מה הם הולכים לעשות בשנה הבאה. אני לא רוצה שישקיעו עשרות אלפי שקלים ולא ידעו לאן זה מוביל.

שמואל אביטל (העבודה):

זאת הרפורמה – – –

דן תיכון (הליכוד):

– – –

נסים זויילי (העבודה):

אני רוצה לומר, חברי, חברי הכנסת, שיותר מזה – – –

דן תיכון (הליכוד):

– – – לא יצא כלום מזה; זאת הבעיה.

נסים זויילי (העבודה):

אתה יודע על מה אני מדבר, חבר הכנסת דן תיכון? אני אומר שהרפורמה הזאת יוצרת את אחד העיוותים הכי קשים במשק – – –

דן תיכון (הליכוד):

אבל אמרנו לכם.

נסים זויילי (העבודה):

לא אתם, אנחנו אמרנו לכם.

שמואל אביטל (העבודה):

– – –

נסים זיילי (העבודה):

אתם כל הזמן משתדלים להוריד את זה למישור האישי, ואותי כרגע לא מעניין המישור האישי. אני מדבר על מדיניות; ואני מסיים, אדוני היושב-ראש.

אני רוצה לומר יותר מזה, לא מכבדים החלטות של הכנסת. לצערי הרב, בשנה האחרונה, אלפי משפחות, מגדלים קטנים, ביחידות זעירות – –

שמואל אביטל (העבודה):

יש חוק.

נסים זיילי (העבודה):

– – שהם כבר בגילאי פנסיה, שהכיף שלהם זה לקום בבוקר וללכת ללול כדי להעסיק את עצמם אולי כמה שעות. סך הכול, כבשת הרש – 500 שקלים לחודש זה מכניס להם, 800 שקלים לחודש. הקטנים האלה חוסלו. למה? באמת בגלל תפיסות של כלכלה ענקית ובטוחה? את מי זה משרת?

לסיכום, יש לפנינו שתי אפשרויות, אדוני שר החקלאות. אני מדבר עכשיו על ענף ההטלה. יש אפשרות לקחת את הנושא לידיים – ואני יודע שהמחשבות שלך בכיוון של הרפורמות, אני חולק עליהן אבל אני לא רוצה כרגע להיכנס לעומק הוויכוח. תנו לחקלאים לקבוע את השוק, אל תתפסו את החבל בשני הקצוות. אתם לא יכולים לבוא לחקלאי ולהגיד לו: אדוני היקר, אתה לא יכול לגבות יותר מ-20 אגורות בשוק, ואחר כך אתה צריך להשתתף בהשמדה, ואתה צריך להשתתף בחיסול העודפים. אם אתם רוצים שהענף הזה יעבור לידי החקלאים – תנו לחקלאים לנהל אותו. אם אתם רוצים לשמור על הענף הזה ולשמור על התכנון שלו – תלכו לתכנון יעיל ואפקטיבי לטובת העניין. תמיד תזכרו, למעלה ממיליארד שקל תרמה החקלאות למדד. וחבל, משום שאפשר היה למנוע את זה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני מניח שאדוני השר רוצה לענות.

שר החקלאות י' צור:

אדוני היושב-ראש, יש הצעה לסדר-היום באותו נושא, ואני מוכן להשיב על שתי ההצעות יחד.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה רוצה להשיב יחד עם ההצעה של חבר הכנסת פלד?

שר החקלאות י' צור:

לא. ההצעה של חבר הכנסת פלד היא הצעת חוק. אני מתכוון להצעה לסדר-היום של חבר הכנסת יעקב שמאי.

הצעה לסדר-היום

התייחסות הממשלה לחקלאים והשפעתה על סל הצריכה

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו נבקש מחבר הכנסת פלד להתאזר בסבלנות כמה דקות, ונכבד את חבר הכנסת שמאי. הוא כל כך רצה לדבר קודם, הוא התרגז, והנה אתה מקבל את רשות הדיבור בצורה לגלית, לפי כל הכללים. חבר הכנסת שמאי, אף שהתשובה היא אחת, אבל הצעתך, מס' 5388, רשומה כהצעה יחידה, ולכן גם לך יש עשר דקות ולא שבע דקות.

יעקב שמאי (הליכוד):

תודה רבה לך, אדוני היושב-ראש. קרה דבר מוזר. היום הגשתי את ההצעה, ובניגוד לכללי הנוהל בכנסת נתנו לי להעלותה היום.

היו"ר ד' שילנסקי:

יש יחס מיוחד כלפך. דרך-ארץ וכבוד.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מעלה את ההצעה לסדר-היום בנושא מדיניות הממשלה כלפי החקלאים והשפעתה על סל המצרכים.

אני רוצה לומר לכם, רבותי חברי הכנסת, החקלאות במדינת ישראל נתנה קפיצה של דורות, מהפכה אמיתית נעשתה בחקלאות בישראל. החקלאים שיפרו איכויות, שיפרו זנים, הגדילו משמעותית את תוצרת הפירות לדונם. מכרנו את הידע לעולם הרחב – אנחנו, שהערצנו תמיד את החקלאים ואמרנו: אנחנו מאמינים בציונות החקלאית. יישבנו יישובים חקלאיים בכל הארץ. עודדנו מעבר מהעיר אל הכפר, הבאנו חקלאים אשר לא ידעו חקלאות מה היא מהאונייה ישר ליישוב, ושם למדו את החקלאות. פיתחנו את החקלאות האינטנסיבית והגענו למצב שהחקלאים במדינת ישראל שיפרו את הזן, את האיכות, את הכמות; הגיעו למצב שעגבנייה עומדת על המדף למעלה משבועיים, כאשר בדרך כלל יכלה העגבנייה בקושי לעמוד על המדף יומיים. ייצאנו עגבניות. היינו היצואנים הגדולים ביותר של העגבניות.

אדוני היושב-ראש, באו ללמוד אצלנו כיצד לגדל. אנחנו שפיתחנו והערכנו ושימרנו הגענו למצב מבין, מביש, פוגע, פוגע באלה שהביאו אותנו למצב היפה הזה, הנפלא הזה – שהחקלאים שלנו במדינת ישראל מכרו את הידע וגם שיפרו את רמת החקלאות בעולם.

הגענו למצב, שכתוצאה מכך שגדלו הכמויות וגרמו לירידת מחירים, מדינת ישראל היא כמעט המדינה היחידה בעולם שלא דואגת לחקלאיה. החקלאות, שתמיד שמרה על המדדים – כתוצאה מהתחרות שהיתה בין החקלאים, לרצות לייצר עוד, להגדיל את השטחים, להגדיל את הכמויות, לשפר את האיכויות ועל-ידי כך גם לנצל קרקעות. צריך להבין את המשמעות של 30 טונות עגבניות לדונם, כאשר רק לפני כ-20 שנה ייצרו בקושי 3 טונות לדונם – עשו קפיצה של כמעט פי עשרה בדונם ירקות אחד.

ומה קרה לחקלאים, אדוני שר החקלאות? החקלאות שייצאה עגבניות, שעודדו אותה, ומשרד החקלאות עודד את החקלאים לגדל את העגבנייה – משרד החקלאות גרם לכך שבשנים האחרונות החקלאים נשברו, התרסקו, התמוטטו, הפסידו כספים, והמשמעות של הפסד כספים היא לא לראות את מחיר העגבנייה על המדף, אלא צריך לראות מה החקלאי השקיע כדי להגיע למצב שהוא קוטף את העגבנייה ומוכר אותה. הוא קונה את השתילים, הוא מדשן את הקרקע, הוא מעשיר את הקרקע, הוא מרסס את העגבנייה, הוא חורש, הוא משקה, הוא כל יום מטפל בה כמו בילד קטן. כאשר חקלאי שזרע דונם, 2 דונמים, 3 דונמים בחממה מפסיד שנה אחרי שנה, והוא מרים ידיים.

מה קרה? האוצר שמסרב להכיר בחקלאות ויוצר לה תחרות – משק חופשי, מדינה חופשית, ירקות חופשי, פירות חופשי – אותו שר אוצר שמעודד, וזה חשוב לעודד, אין ספק, רק רבותי, הנה באו החקלאים ואמרו: לא יכולנו יותר, התכופפנו, נשברנו, התרסקנו, הפסדנו, יש לנו חובות, אנחנו לא מוכנים לגדל; ראו זה פלא, איזו צעקה, קם שר האוצר נגד שר החקלאות, שר החקלאות נגד שר האוצר, ואומר שר האוצר לשר החקלאות, אתה השר החקלאי. נכון, שר החקלאות מייצג את החקלאים. ושר האוצר מלמד אותנו דבר חדש: אל תקנו עגבנייה, היא עולה 10 שקלים לקילוגרם.

אדוני שר האוצר, החקלאים ביקשו ממך – ואני מצטער היום, אדוני שר החקלאות, שאתה צריך להשיב לי, כי אני דיברתי על ההשפעה על סל המצרכים, על האינפלציה. שר האוצר היה צריך להשיב על ההצעה לסדר-היום הזאת. הם נתנו לך להשיב, כי נוח להם. אני אומר: שר האוצר, שנכשל כישלון חרוץ בכל מה שהוא הביא לנו, קיבל מדד של 8%, והוא יוציא אותנו השנה כנראה עם מדד של כמעט פי שניים.

דן תיכון (הליכוד):

לא. מדד של 9.6%. היתה טעות. והתחזית היא 8%. היא תהיה 16%.

יעקב שמאי (הליכוד):

חבר הכנסת תיכון צודק, הוא קיבל מדד של 9.6%, והוא הציב לעצמו מדד של 8%. אבל המדד עד 9.6% היה כל הזמן בירידה.

דן תיכון (הליכוד):

נכון.

יעקב שמאי (הליכוד):

עכשיו בא שר החקלאות, שהציב מטרה וכשל בה, נכשל בה. ואיך הוא נכשל? כמעט פי שניים. הרי המדד קפץ עם העגבנייה עוד ב-0.5%, כי מחיר העגבניות השפיע על המדד ב-0.5% – העגבנייה מטבע הדברים גוררת אחריה גם את שאר הירקות. והנה אנחנו שומעים היום, שמחירי הירקות האחרים הולכים ועולים. כי אם אין עגבנייה בסל הסלט הישראלי, בעצם משתמשים בירק אחר וצורכים יותר. שוק חופשי. כשצורכים יותר, המחירים עולים.

דן תיכון (הליכוד):

כל מחירי הירקות עולים. העגבנייה היא רק סמן ימני. ואחריה – כל מה שאתה רוצה. אדוני השר, אתה יודע כמה עולה היום קילו כרוב?

שר החקלאות י' צור:

5 שקלים.

דן תיכון (הליכוד):

8 שקלים. וכמה עולה קילו בצל? 6 שקלים. וקישוא?

יעקב שמאי (הליכוד):

חבר הכנסת דן תיכון צודק, העגבנייה סוחבת אחריה את הכול. זה נכון. אבל אני שואל מי אשם, הציבור שצורך את העגבנייה, או המדיניות הקלוקלת הכושלת של משרד האוצר, שידע שבשנים האחרונות חקלאים שגידלו עגבניות בחקלאות אינטנסיבית, הפסידו ומכרו עגבניות במחיר של 40 אגורות לקילו. מה הם ביקשו? הם ביקשו לכסות את ההוצאות. כי ב-40 אגורות נגרמו להם הפסדים, והם ביקשו להבטיח להם מחיר של שקל אחד; שקל אחד מחיר מובטח. והיה אם השוק ישלם את השקל או יותר, המדינה ממילא לא צריכה להשקיע אף אגורה. אבל אם זה לא יגיע לשקל, אלא יגיע ל-60, 70, 80 או 90 אגורות, רק אז המדינה תוסיף לחקלאי את ההפרש, כדי שהוא יוכל לשמור גם על המדד.

אבל שר האוצר הזה, שנכשל בכל מה שעשה, בכל מהלכיו, מאשים היום את החקלאים. קודם הוא האשים את הבורסה. כשהוא ביקש להטיל מס על הבורסה, הוא האשים שהבורסה עולה, והוא רוצה לקחת נתח של מס במסי ההון. מה קרה לבורסה? בשיטה הקלוקלת שבה הלך, בשיטת המס, הוא האשים את הספקולנטים בבורסה. ריבוננו של עולם, אדוני שר האוצר, של נעליך מעל רגליך ופקח את עיניך ותראה מה אתה עושה. אתה בעצם גורם נזק. הרי אתה נפל, אתה כישלון כלכלי. תראה מה קיבלת. קיבלת פלא כלכלי, מדד של 9.6%, ומה אתה עושה לנו? אתה מוביל אותנו למצב שהמדד מכפיל את עצמו, ובשיטת ההכפלה הוא ילך ויגדל, והאינפלציה גדלה והולכת.

אתה כבר רוצה לעשות לנו עסקאות עם ההסתדרות, שוב על גבם של השכירים, שוב על גבם של העובדים. ואתה כבר רוצה להציע לנו פגיעה בתוספת היוקר. הרי ככל שהמדד עולה יותר, הוא פוגע יותר. אם במחדלים שלך אתה גורם ליצירת מצב של מדד הולך ועולה, אתה פוגע בעצם בקבוצה רחבה מאוד של עובדים, וכתוצאה מכך אתה פוגע בסל המזון של העובדים שמקבלים שכר מינימום, שהם למעלה משליש מכלל העובדים במשק.

יש לנו 620,000 עניים במדינת ישראל, לפי הנתונים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. אדוני היושב-ראש, 620,000 עניים. וכשאומרים עניים, מדברים על אלה שנמצאים מתחת לקו העוני. אלה שמקבלים שקל יותר מהנתון, הם בעצם כבר לא נמצאים בתחום הזה. יש לנו כמיליון עניים בארץ. וכאשר צריכים לקנות עגבנייה, הם לא קונים את העגבנייה, המשפחה לא אוכלת עגבנייה, השכר שלהם נשחק בגלל העגבנייה, מפני שהם משלמים ריבית יותר גבוהה, והנזק שלהם הולך וגדל.

לעומת זאת, אדוני היושב-ראש, צרות העין שלו כלפי החקלאות וההתקפה המוחצת שלו על שר החקלאות מדברות בעד עצמן. היא בעצם מראה את הכישלון האמיתי שלו. היא בעצם מראה שהוא נכשל, כי הוא מחפש שעיר לעזאזל. בכל פעם יש לו שעיר לעזאזל תורן. הפעם השעיר לעזאזל התורן היה שר החקלאות. הרי אני יודע ששר החקלאות ביקש ממך לשמור על מחירי העגבניות. היום אתה מחפש את האשמים, אינך מוצא את האשמה בעצמך, ומביא לכנסת תיקון תקציב.

אדוני היושב-ראש, שר האוצר מביא לכנסת תוספת תקציב של 5.6 מיליארדי שקלים. כמה ביקשת, אדוני שר החקלאות, עבור העגבניות, מותר לי לשאול אותך? האם אתה יכול לומר לי? 10 מיליון שקלים? 12 מיליון שקלים? איפה היית כאשר הכינו את התקציב הנוסף של 5.6 מיליארדי השקלים האלה? כמה עולה לנו 0.5% של השפעת העגבנייה על המדד? כמה מאות מיליונים. יש לנו חובות של 40 מיליארד דולר. ריבוננו של עולם.

עובדיה עלי (הליכוד):

0.5% זה חצי מיליארד שקלים.

יעקב שמאי (הליכוד):

0.5%, ההשפעה של העגבנייה על המדד, זה 500 מיליון שקלים. 500 מיליון שקלים עלתה העגבנייה. אדוני שר האוצר, איך לא תבוש לעמוד בפני הכנסת? איך אתה לא מתבייש לתקוף את שר החקלאות, כשאתה יודע איזה נזק גרמת למדינה?

יש לזה השפעה נוספת, השפעה מצטברת. מצד אחד נגררים הירקות האחרים, וזה גורר אחריו את סל הפירות, וזה גורר את השכר, זה יגרום לתוספות. זו שרשרת שלמה של בעיות. וכל זה נגרם מצרות עין, מקוצר ראות, מניסיון להוכיח שאני בסדר. והוא מתקן את זה באמצעות התקציב.

הרי גם תוספת התקציב היתה פיקציה. היא אפילו רמאות. הוא מאחז את עיני הכנסת. האם הוא לא הבין שיהיה לו גירעון, ולכן הוא הציע תקציב נוסף?

משה נסים (הליכוד):

הגירעון היה ידוע לפני שהוגשה הצעת התקציב של שנת 1994.

דן תיכון (הליכוד):

אמרנו את זה.

יעקב שמאי (הליכוד):

חבר הכנסת משה נסים, זה נכון. יושבים כאן חברי הכנסת דן תיכון ועובדיה עלי, הם הזהירו בוועדת הכספים ואמרו שצפוי גירעון. אמרו: אין גירעון. עכשיו קוראים לזה תוספת תקציב.

שים לב, אדוני שר החקלאות. 12 מיליון שקלים לחקלאים כדי שיוכלו לגדל עגבניות ולשמור על האינפלציה, ואולי אפילו להוריד אותה – אין. 500 מיליון שהוא רצה לקבל מהבורסה – הבורסה נפלה, והיא לא תיתן לו את הרווח.

דן תיכון (הליכוד):

היא לא תיתן לו כלום. הוא כבר גרם להפסד של כמה מיליארדים.

יעקב שמאי (הליכוד):

הוא גרם להפסד של למעלה מ-2 מיליארדי שקלים, חבר הכנסת תיכון. אבל מי הם שהפסידו? כל השחקנים הקטנים בבורסה, 10,000, 20,000, 30,000. הם ברחו, והספקולנטים נכנסו.

אז על מי אתה עובד, שר האוצר? את מי אתה מרמה כאן? את עיני מי אתה מאחז? העניים נעשים עניים יותר. בשביל לשמור על מחיר העגבניות – אין. תוספת של 5.6 מיליארדי שקלים – בבקשה.

והקיבוצים, הם זכו להעדפה מיוחדת. אדוני, אני שואל כל אחד ואחד מכם, ושיסתכלו לי בעיניים: 10 מיליארד שקלים עלות הקיבוצים, מחיקת חובות בבנקים, מענקים, פריסה ל-25 שנים עם ריבית נמוכה. שימו לב, אילו היו אומרים שעם הכסף הזה אנחנו נתחשב באינפלציה, ב-500 מיליון שקלים שהעגבנייה פגעה, בחלשים, בעניים, בקו העוני, בדרוזים שקודם דנו עליהם.

אדוני שר החקלאות, אני יודע מה אתה תשיב לי, כי אתה מסכים אתי. שר האוצר נכשל. ראש הממשלה נכשל שבחר בו. ראש הממשלה האשים בזמנו את "הפוגלים" למיניהם. זה לא "פוגלים", זו החלטה של מדיניות כושלת וקלוקלת. ושר האוצר צריך להתפטר. אם שר האוצר לא יתפטר, אדוני שר החקלאות, הממשלה כולה חייבת לעבור מן העולם, ומהר.

משה נסים (הליכוד):

אז אולי כדאי שלא יתפטר.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני שר החקלאות, בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

שר החקלאות, רק אל תגן על שר האוצר.

היו"ר ד' שילנסקי:

תן לו קרדיט שהוא יודע מה הוא רוצה להגיד.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

כל יום יש לשר האוצר קורבן חדש.

שר החקלאות י' צור:

חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה. חבר הכנסת שמאי, דיברת בהתלהבות רבה. עוד נשאר לך מרץ? דיברת בהרבה מרץ. תשב, בבקשה.

שר החקלאות י' צור:

אני מבקש את אוזנכם. הממשלה הזאת שינתה באופן מהותי את המדיניות בתחום החקלאי, גם אם זה עדיין לא מספיק. חבר הכנסת דן תיכון בדרך כלל אומר לי: עוד לא הביאו כל כך הרבה כסף לחקלאות ולחקלאים.

דן תיכון (הליכוד):

זה נכון.

שר החקלאות י' צור:

רגע, סבלנות. עכשיו אני מבקש רק שקט, תקשיב.

דן תיכון (הליכוד):

אבל מעולם לא סבסדו את החקלאים.

שר החקלאות י' צור:

רק תקשיבו.

ב-1992 – אני לא צריך טפיחות על הכתף, הייתי מספיק מיניסטר – כשנכנסתי למשרד, היו התמיכות הכוללות בחקלאות, באותם מחירים, פחות מ-400 מיליון שקל, שרובם הלכו למחקר, למינהלת ההשקעות. התמיכה בענף הלול עמדה על אפס, לא היתה שום השתתפות בפינוי עודפים. היום התמיכה בחקלאות עלתה, ומפחות מ-350 מיליון שקל היא מגיעה, באותם מחירים, למיליארד שקל, בלי התמיכות במים. יכול להיות שלא דייקנו בחלוקתן וצריך יותר, אבל אני אומר לכם: יש היום תמיכות בחקלאות, ואני גאה בזה, ב-1.5 מיליארד שקל, מתוך סך כולל של הייצור החקלאי שהוא 8.3 מיליארדי שקל. אפשר להגיד שזה לא מספיק, אבל זה שינוי מהותי במדיניות. החזרנו את הממשלה למעורבות מסיבית בחקלאות. רוצים מספרים? אני אגיד לכם.

משה נסים (הליכוד):

אתה ממהר?

שר החקלאות י' צור:

לא, לא.

משה נסים (הליכוד):

אמרת.

שר החקלאות י' צור:

עכשיו לא. אתה לא יודע? כשאתה מדבר נראה לך שהזמן עובר מהר.

היו"ר ד' שילנסקי:

יש לשר 20 דקות.

שר החקלאות י' צור:

אני אנצל את כולן, עד הסוף.

היו"ר ד' שילנסקי:

עשר דקות להצעה אחת ועשר דקות להצעה השנייה. אני שומר על זכויותיך.

שר החקלאות י' צור:

לפינוי עודפים של ירקות ופירות בשנה האחרונה, הממשלה נתנה 12 מיליון שקל. המערכת של מועצת הייצור, מתוך ההיטלים של המגדלים – עוד 9 מיליוני שקל. היו 21 מיליון שקל, מזה 12 מיליון של הממשלה בפינוי עודפים. אנחנו נכנסנו למעורבות בענף ההודים, אף שהוא לא מתוכנן. בענף הלול אנחנו נתנו השנה 150 מיליון שקל.

דן תיכון (הליכוד):

שירדו לטמיון.

שר החקלאות י' צור:

לא ירדו לטמיון, ואני תיכף אדבר עליהם.

דן תיכון (הליכוד):

תשאל את זוילי.

שר החקלאות י' צור:

כשאתה רוצה לדעת, אתה לא שואל אף אחד, אתה לומד לבד. אז תקשיב, כל דבר בזמנו.

דן תיכון (הליכוד):

איפה חבר הכנסת אביטל?

שר החקלאות י' צור:

אתה מביא עדים או אתה רוצה דעה?

עובדיה עלי (הליכוד):

שר החקלאות י' צור:

אני אגיד לך, לאט לאט. אחר כך אגש לענף הלול עצמו.

אנחנו נותנים להדרים, על הייצוא, 15 מיליון שקל, בלי קשר למה שהם מקבלים בשוק. ענף הפרחים קיבל 11 מיליון שקל תמריץ לייצוא החקלאי. בענף הכותנה נתנו מחיר מינימום, כדי לשמור את ענף הכותנה בישראל. לפני שנה זה עלה 20 מיליון שקל, השנה, בגלל עליית מחירים בשוק העולמי, הוצאנו רק 5 מיליון שקל. אין ענף שלא זוכה לתמרוץ, ומי שירצה יקבל את זה ממני אישית. אנחנו, הממשלה הזאת, הכנסנו את המושג של רשתות ביטחון. לא היה דבר כזה קודם, לא היה בשום מקום.

משה נסים (הליכוד):

חבר הכנסת זוילי, מה ---

שר החקלאות י' צור:

חבר הכנסת משה נסים, אולי הוא רוצה יותר? גם אני רוצה יותר.

נסים זוילי (העבודה):

להיפך, אני לא רוצה יותר ---

שר החקלאות י' צור:

אל תחשוב שהכול אתה יודע.

דן תיכון (הליכוד):

למה ירדו לטמיון 150 מיליון שקל?

שר החקלאות י' צור:

לא ירד שום שקל לטמיון.

דן תיכון (הליכוד):

ירד.

שר החקלאות י' צור:

אתה חושב שאתה צועק? תקשיב.

דן תיכון (הליכוד):

אני צועק?

שר החקלאות י' צור:

לא, תקשיב. אתה שואל?

ראשית, אני אומר: הוויכוח – וזה לא נעים ששרים מתווכחים, אבל זה חלק מהחיים – הוא על העוצמה לא על עצם העניין. אין היום ענף – ואחר כך אני אגע בענף הלול בנפרד – שאין לו רשת ביטחון של מעורבות ממשלתית, כדי להבטיח מינימום רשת ספיגה או כרית ספיגה במקרה של נפילת מחירים.

משה נסים (הליכוד):

עכשיו אתה צריך להסביר מה קרה.

שר החקלאות י' צור:

אני אסביר.

נסים זוילי (העבודה):

הבעיה היא לא רק העגבנייה. כל הירקות – – –

שר החקלאות י' צור:

שמעתי את הנאום שלך, אל תחשוב.

ראשית, אני אומר לכל מי שנואם: את זה צריך לדעת. ודאי שאם באים מהצד של הקואליציה, צריך לדעת את זה. עכשיו, מה קרה בענף הירקות?

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני השר, משהו מוזר לי פה – – –

שר החקלאות י' צור:

אני לא יכול. אני נורא מצטער, אבל אני לא יכול ככה לדבר. חבר הכנסת שמאי, תאמין לי.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שמאי, השר האזין לך בתשומת לב רבה.

יעקב שמאי (הליכוד):

נכון.

שר החקלאות י' צור:

אני שמעתי אותך.

כולנו מתלבטים בשאלה מה זה בדיוק תכנון חקלאי בימינו. רבותי היקרים, יש הבדל יסודי בין תכנון שהיה בעבר, כשהיה חסר אוכל, לבין תכנון היום, בשוק של עודפים, כשמספר החקלאים קטן וקטן. אם בשנות ה-70 עבדו 80% במשק המשפחתי ובמשק הקיבוצי השיתופי בחקלאות, היום עובדים בה רק 20%, ויחידות הייצור גדלות. הממשלה תעשה חטא גדול – אני לא מדבר על רפת ועל לול, אקדיש חמש דקות לנושא הלול בנפרד – אם היא תתחיל עוד הפעם לשמור, וזה היה עוד לפני שבע שנים, כמה אפרסקים אתה מייצר וכמה תפוחים אתה מייצר. זאת תהיה חקלאות של נתינים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שמאי מעשן באולם המליאה?

יעקב שמאי (הליכוד):

אני מקשיב.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה מקשיב, אבל גם מעשן. אני רגיל שאתה עומד בפתח, מעשן בחוץ ונושף את העשן פנימה. הפעם התקדמת: גם אתה בפנים וגם העשן.

שר החקלאות י' צור:

אני אומר לכם: לפעמים אני עומד פה ושומע דווקא אנשים שבאים מן המגזר ההתיישבותי. אני לא יודע איפה אנשים חיים. מה, אתם רוצים לחזור למצב שבו מישוהו למעלה יקבע מה אתה עושה ואיך אתה חי ומה אתה אוכל? אתה מוכרח לעבוד בכלים אל מול השוק. והמשבר הזה מלמד גם, שחלק מהדברים אי-אפשר לפתור בייבוא. התופעה הזאת היתה מורכבת משניים, לא מאחד. אנחנו מייצרים בארץ 1.5 מיליון טונות ירקות, זה המון, 1.5 מיליון טונות ירקות. מגדלים את זה 12,000-13,000 מגדלים. רוב הגידול הוא חופשי, ומה שלא היה חופשי אני עשיתי חופשי. אני לא מאמין בזה שאומרים לי: תעבד 20 דונם; וולו אומרים: תעבד 10 דונם. אי-אפשר לחיות כך בסוף המאה ה-20. אבל מה קרה? א. ייצרו עודפים גדולים מאוד. אין אינטרס לייצר עודפים, והמכה שהיתה בשנה שעברה היתה חזקה מדי. אני אומר: נתנו פיצוי למגדלים על ירידת מחירים ב-20 מיליון שקל – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

התייעצות של סיעת הליכוד. יש חדר של סיעת הליכוד למעלה, רבותי, לא במליאה.

שר החקלאות י' צור:

אדוני היושב-ראש, אני נורא מצטער, אבל זה אפילו קשה לי בבדיחות הדעת. אני עונה, אני מבקש שיינתן לי לענות ברצף.

אני אומר: הלכנו ושילמנו לכל מגדל, שלושה חודשים אחורה, על המחיר שהוא קיבל מהשוק, כדי לעזור לו. לא היה מספיק, היינו צריכים עוד 10-20 מיליון שקל.

ב. אני לא עוסק עכשיו בשאלה הזאת, אבל היו הסכמי האוטונומיה. ממילא המגדלים מהאוטונומיה הכניסו הנה תוצרת. כולם יודעים זאת. היתה אי-ודאות גדולה. החיבור של מצב האי-ודאות עם העודפים שהיו בעונה שעברה הביא את המגדלים לגדל פחות.

עם כל הכבוד, אתם יכולים לדבר על שר האוצר, אבל אני אומר לכם, שזה יהיה קצר יותר מאשר לבנות בתים בזול. זה ייקח חודשיים. אגיד מה אני מציע ועכשיו זה יתקבל. זה שלב נוסף ברשת הביטחון. תראו גם למה זה מגיע. אמרו: מי שרוצה – יבא במחירים האלה. כמוכן, אף אחד לא מייבא ובסוף אני מייבא. הסקטור הפרטי לא מייבא. לצערי, את "אגרסקו", שהיא חברה ממשלתית, לא רצו בכלל להכניס לזה.

דן תיכון (הליכוד):

אתה מייבא במטוסים, ב"אגרסקו"?

שר החקלאות י' צור:

כן.

משה נסים (הליכוד):

ובמשאיות – – –

שר החקלאות י' צור:

את זה דווקא מביאים סוחרים פרטיים. אבל "אגרסקו" מייבאת מאירופה. אסור לעשות את זה, לפי דעתי.

יעקב שמאי (הליכוד):

מה זה לייבא ב-10 שקלים?

שר החקלאות י' צור:

בסדר. עכשיו, אני אומר – – –

דן תיכון (הליכוד):

יש הגנה טבעית; המרחק.

שר החקלאות י' צור:

אני אומר לכם: תירגעו, זה ייקח חודש, חודשיים, ואני לוקח טווח ביטחון, כי בסופו של דבר אלה מחזורי גידול קצרים. כבר היה ב-1988 מחיר כזה לעגבנייה, ואחרי זה לא היה שום לקח. לא היה שום לקח מזה.

אני מציע, והצעתי זאת לממשלה, וזה התקבל – – –

משה נסים (הליכוד):

היות שב-1988 אני הייתי שר האוצר – אתה צודק, באפריל 1988 היה דבר כזה. אבל מייד אחר כך ירדו המחירים תהומה.

שר החקלאות י' צור:

נו, זהו.

משה נסים (הליכוד):

תסלח לי, אבל אצלכם זה חודשים ארוכים העגבנייה מובילה – – –

שר החקלאות י' צור:

אתה טועה. אתה טועה, אדוני.

משה נסים (הליכוד):

תסלח לי, אתה טועה.

שר החקלאות י' צור:

לא לגבי הזמן ההוא. זה בסך הכול חודש ימים.

נסים זילי (העבודה):

אדוני שר החקלאות, אחרי 1988 המחירים צללו.

שר החקלאות י' צור:

אמרתי.

משה נסים (הליכוד):

כבר במאי זה צלל.

שר החקלאות י' צור:

זה נכון. בדיוק את זה אני רוצה למנוע. עכשיו אני לא רוצה להקדים את היבולים. מה שיש בחממות יגדל. תקשיב, חבר הכנסת משה נסים, שר האוצר לשעבר. גם החקלאי לא רוצה את ה"פיקים" ואת ה"למטה". זה רע. לצרכן ולחקלאי יש אינטרס אחד, והוא יציבות.

מה אנחנו רוצים, וזה מה שיתקבל? ראשית, אם המחיר מגיע למטה, עד 80% מעלויות הייצור, ב- 80% מעלויות הייצור המדינה תפנה עם החקלאים, שקל מול שקל, כל כמות. זה מה שייתן לחקלאי – אם יהיו עודפים – מכה קטנה, אבל לא מכת מוות. מצד שני, חבר הכנסת דן תיכון, אם זה יגיע למעלה ל-200%, אני אאפשר לייבא. כלומר, החקלאי ידע את כללי המשחק, קרי: שלא אני מאפשר לייבא, ולא הממשלה, אלא שיש כללי משחק, שאומרים לחקלאי: אתה פועל בתוך תנאי שוק – – –

נסים זיילי (העבודה):

200% של מה?

שר החקלאות י' צור:

של הוצאות הייצור. אם זה יגיע ל-200% של הוצאות הייצור – הרשת נפתחת. ממילא לא יהיה כדאי לייבא.

נסים זיילי (העבודה):

אתה מדבר על המחיר לחקלאי או לצרכן?

שר החקלאות י' צור:

לחקלאי, לחקלאי. זה אומר, נניח, עגבנייה – 4 שקלים, 3.5 שקלים – – –

קריאה:

למי?

שר החקלאות י' צור:

לחקלאי.

עובדיה עלי (הליכוד):

מה הן מכסות הייצור של עגבנייה?

שר החקלאות י' צור:

שקל, שקל וחצי. סביב השקל. עכשיו אני אומר לכם: תבינו את הבעיה. תארו לכם שאני אתן לחקלאי, על כל מה שהוא ייצר, סכום שכדאי לו. אז הוא ייצר אין-סוף. אנחנו מוכרחים למצוא את נקודת המינון הזאת, שכאשר מייצרים עודפים החקלאי מקבל את האיתות מהשוק וזה יוצר אצלו נקודה של הפסד, אבל הפסד כזה שלא יוציא אותו מהמערכת. זאת החוכמה. חוכמת המינון חשובה, בגלל הצירוף שבו לא היו די משאבים, פלוס האי-ודאות מהשטחים. זה מעניין שגם בשטחים היתה אי-ודאות ושתלו שם פחות.

אתייחס בכמה רגעים לנושא הלול. ראשית, אומר לחבר הכנסת נסים זוילי, ואולי לא הכול לכתובתו, מדי פעם עולים פה חברי כנסת מהמשק המשפחתי. זה לא נכון ליצור תחושה, שבייצור החקלאי המשק המשפחתי נסוג. ההיפך הוא הנכון.

נסים זוילי (העבודה):

זה לא מה שאני אמרתי. אמרתי שהקטנים – – –

שר החקלאות י' צור:

אני אומר: הקטנים, החלשים. אמרתי: לא הכול לכתובתך. אני רוצה לומר לכם, שהיות שזה בערך אותו מספר חקלאים בשני הסקטורים – הסקטור המושבי היהודי מייצר 46% מהייצור החקלאי הכולל, והסקטור השיתופי מייצר 34% מהייצור הכולל. הסקטור המשפחתי הוא היצרן היותר-גדול בכול כמעט – במטעים, בהדרים, בביצים בוודאי, בפטם, בחלב זה חצי-חצי וקצת יותר בשיתופי, בירקות, בפרחים זה כמעט 100%. כלומר, זה לא נכון שיש נסיגה והעתיד הוא של הגדולים דווקא, הענקיים. זה לא נכון.

הבעיה בחלק מהמשק המשפחתי היא לא בעניין היקף הייצור החקלאי שלו אלא בחוסר היערכות, או בהיערכות שלא היתה בזמן, למצב שבו חלק גדול מהחקלאים היו צריכים לעבור לפרנסות חלופיות. בכל מדינת ישראל, רבותי, יש 40,000 חקלאים, והם מייצרים את כל המזון של מדינת ישראל. לו היו, חלילה, 60,000 – אזי 60,000 היו מתחלקים בהכנסה של 40,000. הבעיה היא – וזו הבעיה בכל העולם – בחוסר היערכות לאלטרנטיבות. חבר הכנסת נסים זוילי יודע, שאם ילך לזוהר, לעוצם, למנוחה, לנחלה ולכל המושבים האלה, הבעיה שם היתה שכשהם יצאו לא היה להם לאן לצאת. בעניין זה החקלאי הוא קורבן של ההצלחה שלו. ככל שהוא מצליח יותר – צריך פחות חקלאים.

דן תיכון (הליכוד):

זה תמיד כך.

שר החקלאות י' צור:

זו הבעיה.

הערה אחרונה נוגעת לנושא הלול. ראשית, בלול יש שלוש שלוחות. יש שלוחת ההודים, שמייצרת כ-110,000 טונות; זה הרבה מאוד. יש שלוחת הפטם, שמייצרת כ-250,000 טונות. המחזור של שתי השלוחות האלה הוא 1.5 מיליארד שקל. הגענו ליציבות מלאה בהכנסה של החקלאים בשתי השלוחות העיקריות האלה. למה? כי הבטחנו בפטם 90% מחיר רצפה. ברגע שהחקלאי לא מקבל מהשוק 90% ממחיר המטרה בפטם – וזה ענף גדול, זה ענף שמייצר קרוב למיליארד – הממשלה משלימה ל-90%. זה לא היה כבר שנים. במשך השנה הזאת קרה פעמיים שהמחירים ירדו והממשלה השלימה. לצורך הנושא הזה יש 45 מיליון שקל בתקציב המדינה; ולא הוצאנו את כל הסכום. זה נתן יציבות השנה. לפני שנה המחיר נע ונד. נתנו 90% ממחיר המטרה, בדיוק כמו שבעגבניות אני רוצה לתת 80%.

בענף הביצים, בענף ההטלה, יש 25% ייצור מיותר. אם לא נצליח לצמצם את העודפים, הענף הזה יתמוטט. ממה זה בנוי? זה בנוי משתי בעיות. ראשית, אני חוזר ומצהיר שאני לא מתנגד לחוק הגליל. אני חושב שהוא אפילו צודק לגבי המתמיישים. אבל הוא חילק מכסות בלי קשר לצורך שהיה בארץ. קבעו בחוק מכסה לחקלאי בלי קשר ליכולת האזרח לאכול. זה דבר אחד.

דבר שני – זה מוצר שהכי קשה לפקח על הייצור שלו, כי הוא המוצר היחיד שיוצא לאוויר העולם עם האריזה שלו. לכו לפתחי המשרדים שלכם ותראו את הטנדרים, ותראו את המושבניקים, ותראו את כל מי שבא עם תבניות הביצים. אי-אפשר לפקח על זה.

עזבו את הסיפור של הרפורמה. מה אמרנו? – נוריד את המחיר לצרכן באופן דרמטי, כדי שלא יהיה כדאי להכניס תוצרת מהשטחים. שנית, נשלם לחקלאי בעל המכסה 4.5 אגורות לחשבון שלו, גם כדי שהוא לא יגדל. וזה היה השינוי. אמרנו: ניתן לך 4.5 אגורות, לחשבון שלך, בין שאתה מגדל ובין שאתה לא מגדל, כדי שלא תגדל. בעצם, בעל מכסה במשק המשפחתי של 300,000 ביצה יכול היה לקבל 1,000 שקלים לחודש מאי-גידול, והמשיכו לגדל.

היו"ר ד' שילנסקי:

למה?

שר החקלאות י' צור:

היה כנראה יותר כדאי. אנשים מקבלים החלטות. אחר כך הורדנו את המחיר למגדל, והמשיכו לגדל. אמרנו יותר מזה: נשקיע 45 מיליון שקל כדי לקנות את מכסות הביצים. 250 מיליון ביצים במכסות – אין מועמדים לזה. אנחנו נשלם 18 אגורות על ביצה במכסה כדי שהחקלאי ימכור לנו. עד עכשיו הגיעו פניות ל-120 מיליון. לפי דעתי, כשנגיע לביצוע לא נגיע ל-100 מיליון.

לכן אני אומר, זה לא סיפור של רפורמה. זה סיפור של ייצור עודף, והעמדנו לרשות ענף שמייצר ב-300 מיליון שקל בשנה, למשך שלוש שנים הקרובות, 240 מיליון שקל. שליש מהיקף הייצור, כדי להסדיר את הייצור בענף הזה. ואם לא נצליח להסדיר את הייצור, אני חושש שהכול יתפורר. לא חסר כסף, מוכרחים להקטין את הייצור או בהסכמה או בנכונות למכור מכסות, כי גם אני חושב שאין שום היגיון לגדל בשביל לזרוק, הממשלה מפנה ונוצר פה סחרור בלתי אפשרי.

נציג המגדלים אמר לי היום, שיש הסכמה בין המגדלים, להקטין כל אחד את מכסתו ב-10%, כי גם המגדלים כבר הבינו שהבעיה היא לא הממשלה, הבעיה היא הביצה, שבכל התנאים שיצרנו הכי כדאי לגדל אותה ולמכור אותה. וברגע שיקטינו את הייצור, אני גם אעלה את מחיר הביצה למגדל. כי אם אני אעלה אותו היום, אף אחד לא ימכור את המכסה.

לכן אני מסיים ואומר, זה סבך לא קטן. לא נעשו פה שגיאות למרות מה שאתם חושבים. בעניין הירקות אמרתי שנעשתה שגיאה, בהחלט, אבל הבעיה הזאת היא אמיתית, היא נובעת מעודף הייצור, ואם לא נתגבר על עודף הייצור, לא נכלא אותו, הוא פשוט יהרוס את הענף הזה שעוסקים בו כ-4,000 איש, כולם במשק המשפחתי, וזה יהיה חבל מאוד.

אני אומר היום למגדלים: רבותי, קיבלתם תכנון. התכנון שלכם, הכסף עומד לרשותכם, הכול לרשותכם. אני לא מאמין, למשל –

היו"ר ד' שילנסקי:

מה אדוני מציע?

שר החקלאות י' צור:

– שאפשר לשמור לאורך ימים, בפיקוח, כמה כל אחד מקבל. בחלב זה אפשרי, כי חלב זה חומר גלם והוא מגיע למחלבה אחת. לשמור על 8,000 מגדלים, לספור כל יום את התרנגולות, תאמינו לי –

נסים זיולי (העבודה):

שר החקלאות י' צור:

שיעשו את זה. הם לא מוכנים. כבר היה על זה בג"ץ, שאי-אפשר לחייב את זה. יש חופש העיסוק.

נסים זילי (העבודה):

לכן יש ממשלה.

שר החקלאות י' צור:

אין ממשלה. זה דבר בלתי אפשרי. שהמגדלים יעשו את זה, לא מפריעים להם.

אני מציע להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, תראה איזו ממשלה מוזרה. שר האוצר אומר: שר החקלאות אשם. שר החקלאות אומר: הביצה אשמה. הביצה אומרת: העגבנייה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דן תיכון מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת זילי. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לפני כשלושת-רבעי השעה דיבר שר האוצר ושלח אותנו להסתכל במראה, ומצאנו במראה עגבנייה אדומה וביצה. אבל אני לקחתי את הנכד שלי ביום שישי בערב ויצאנו אל החקלאים, רצינו להתרשם ממה שקורה בענף הירקות ובמשק החלב.

משה פלד (צומת):

עשיתם טיול באתרים היסטוריים?

דן תיכון (הליכוד):

כן. אדוני השר, הגענו לכפר-חסידיים, למגדל בצל. חקלאי מצליח מאין כמותו. אגב, הוא נתן לנו במתנה 10 קילוגרם בצל, מתנה ששווה היום הרבה כסף.

אדוני השר וחבר הכנסת זילי, התברר שכשמתחילים לתכנן מגיעים מהר מאוד למצב שבו אין עגבניות ואין ביצים, וכשבונים מודלים כלכליים כפי שבנו ברפורמה במשק הלול ובמשק הפטמים מגיעים מהר מאוד למשבר גדול ושואלים לאן הלכו 150 מיליון שקלים, וזה היה סכום הרפורמה, שאותה תקצבנו בתקציב, היום לפני שנה.

אני שואל אותך, לאן הלכו 150 מיליון השקלים, ומדוע המודל שלך, אדוני השר, במשק הלול איננו עובד? זה לא יכול להיות, משהו לא בסדר בתחום הזה.

אבל אני חוזר ואומר, יש מדינות שהתמחו בתכנון מדויק, המדינות שנמצאו מעבר למסך הברזל, ושם לא היה מה לאכול. אני מקווה שהתכנון לא ייצור מצב דומה לזה שהיה קיים באותן מדינות. אתם מגיבים לאט, אתם אובדי עשתונות. ויכוח אישי פרץ בין שר החקלאות ובין שר האוצר. בסך הכול שואלת עקרת הבית, מתי יהיו לנו עגבניות? מתי יהיו לנו בצלים? מתי יהיה לנו קישוא? מתי יהיו לנו חצילים?

יורם לס (העבודה):

יש רעב בארץ, חבר הכנסת תיכון? איזו תמונה אתה מציג פה?

דן תיכון (הליכוד):

אתה ראית את החכם ממשד הבריאות? הוא מצפה לרעב. הוא לא יודע שאנחנו חיים במדינה חופשית, ואת הכול אומדים במחיר.

יורם לס (העבודה):

יש רעב?

דן תיכון (הליכוד):

למה הוא צועק שם? הוא כבר פתר את הבעיות שלו?

אדוני השר, החשש הוא, שאין זו תופעה חולפת, ואנחנו שואלים מי אשם. מדובר בכספי משלם המסים.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אתה מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת זוילי.

חבר הכנסת רון נחמן, הוא ביקש להעביר לוועדה, אבל השר כבר הציע זאת, ולכן הוא לא יכול. לעומת זאת, חבר הכנסת עובדיה עלי מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יעקב שמאי. בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לית מאן דפליג שהממשלה הזאת נכשלה כישלון חרוץ בתחום החקלאות. אצבע מאשימה שלי מופנית בעניין זה לשר האוצר.

צדק חבר הכנסת זוילי כשאמר, שתמיד החקלאות מיתנה את המדדים, מיתנה את האינפלציה, והנה לאחרונה אנחנו שומעים שדווקא העגבנייה מגבירה בצורה משמעותית מאוד את האינפלציה במדינת ישראל.

אני רוצה להזכיר, ש-1% נוסף באינפלציה הוא מיליארד שקל רק בחוב הפנימי, כשהחוב הפנימי הוא 100 מיליארד שקל.

משה נסים (הליכוד):

נכון.

עובדיה עלי (הליכוד):

לא מדובר כאן על המשק הלאומי, חבר הכנסת זוילי.

משה נסים (הליכוד):

לא רק החוב הלאומי. יש עוד השפעות.

נסים זוילי (העבודה):

אני אומר, שנוסף על מיליארד שקל החוב הלאומי, זה עולה למשק בתוספות שכר.

משה נסים (הליכוד):

בהשפעות נלוות.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני חוזר ואומר, שכאן ההשפעה היא מיליארד שקל רק בחוב הפנימי.

משה נסים (הליכוד):

הפנימי. זהו.

עובדיה עלי (הליכוד):

הפנימי. למשק הלאומי זה עולה הרבה יותר בכל התחומים. אני לא מדבר כעת על ההשלכות, על הדינמיקה שזה יוצר. על כל המשמעויות הכלכליות במישור הלאומי יש לזה השפעה הרסנית ביותר. אני מדבר כרגע על החוב הפנימי. שוו לעצמכם מה המשמעות של ההתייקרות שחלה לאחרונה – –

יעקב שמאי (הליכוד):

חבר הכנסת עלי, זוג צעיר שלקח 100,000 שקל משכנתה, ה-0.5% הזה עלה לו 500 שקל.

עובדיה עלי (הליכוד):

כל אחד מאתנו מבין מה המשמעויות של האינפלציה לכיסו של כל אזרח ואזרח, אם זו משכנתה, אם אלה חובות, אם אלה הלוואות.

אבל כאן רציתי לתקן טעות במישור הכולל, ונדמה לי שההשפעה היא חמורה ומדאיגה מאוד.

מה שאני מבקש להעיר הוא בנושא משק הלול. נדמה לי שמשק הלול עומד בפני קריסה. חבר הכנסת זוילי דיבר על הביצים, ואני יכול לדבר על הפטימים. נכון שמצבו של הפטם היום בסדר.

שר החקלאות י' צור:

כל השנה.

עובדיה עלי (הליכוד):

תסלח לי לרגע, אדוני שר החקלאות, אתה יודע שהמחיר היום סביר – 4 שקלים, כאשר הוצאות הייצור הן 3.45 שקלים. היום זה בסדר, אך מה היה לפני שלושה-ארבעה חודשים, מה היה לפני חצי שנה, כאשר המחיר היה 2.70 שקלים? או כאשר זה היה 3 שקלים?

שר החקלאות י' צור:

זה לא היה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני שר החקלאות, אינך מעודכן כנראה. אני מציע לך ללכת למשרד וללמוד את הנתונים, מפני שאני מעודכן מאוד בתחום זה, ואתה יודע זאת. בנושא הפטם, אם אתה אומר שכל השנה היו המחירים גבוהים יותר מהוצאות הייצור – – –

שר החקלאות י' צור:

חוץ מאשר פעמיים.

עובדיה עלי (הליכוד):

היתה תקופה ארוכה שבה חקלאים קיבלו הרבה פחות מהוצאות הייצור. מצב כזה יכול להביא למפולת שהשפעתה הרסנית לא רק על המשקים החקלאיים אלא גם על המדד, וכדאי שתיקחו זאת לתשומת לבכם.

הערת הערה על הגליל – – –

יו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת עובדיה עלי, הורדתי לך את הזמן של קריאות הביניים, אך נראה לי שזמן עומד להסתיים.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, תרשה לי לומר עוד שני משפטים. נאמרו כאן במרומז דברים על הגליל. תציעו למתיישבים בגליל, בייחוד בקו העימות, ענפים אחרים כלשהם, תעסוקה הולמת אחרת כלשהי – ואתה יודע שהאפשרויות שם אינן גדולות ורחבות. תציע להם איזו חלופה, איזו אלטרנטיבה, כדי שיתפרנסו בכבוד. אי-אפשר שלא להציע להם מאומה, לתת להם להתמודד על הגבול, ללא פרנסה בכבוד, ואחר-כך לבוא אליהם בטענות מדוע עברו על המכסה. כאשר תציע להם אלטרנטיבה הולמת, חלופות מתאימות, תהיה לך הזכות לדבר על מכסות. כל זמן שאתם לא מציעים להם חלופות מתאימות כדי שיתפרנסו בכבוד, אין לכם שום זכות מוסרית לבוא אליהם בטענות.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לך.

חברי הכנסת, לפני שניגש להצבעה, אני רוצה לומר לכם: בוודאי שמתם לב שביציע המכובדים, המכובדים מאוד, יושבים אנשי צבא. אלה הם חניכי המכללה לביטחון לאומי המתארחים כל היום בכנסת. על דעת כולם, אנחנו יכולים לברך את אורחינו החשובים מאוד מאוד מאוד, שהם גם יקרים לנו מאוד מאוד. עם כל הדברים שאנו עושים ומתווכחים עליהם, הרי ביטחוננו וקיומנו נתונים בידיהם. אנחנו מאחלים להם שימשיכו ללמוד, לרכוש דעת והבנה, וימשיכו לשמור על מדינתנו ואזרחיה.

לפעמים יש כאן רעש ומדברים על דברים שהם ברומז של עולם. עכשיו הם רואים, כי עניין כל-כך פשוט כמו עגבנייה וכמו ביצה, ענייני קיום קטנים, גם הם מעסיקים אותנו. החיים מורכבים מפרטים קטנים, והכנסת מתמסרת ודנה בהם בכובד ראש. אני מברך אותם פעם נוספת.

אני מתכבד לשאול את חבר הכנסת נסים זוילי, האם הוא מסכים שהצעתו תעבור לוועדת הכלכלה.

נסים זוילי (העבודה):

מסכים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני שואל את חבר הכנסת יעקב שמאי, האם הוא מסכים שהצעתו תעבוד לוועדת הכלכלה.

יעקב שמאי (הליכוד):

יש לי שתי הצעות לדיון במליאה, אך היושב-ראש אינו מעלה אותן. יושב-ראש הכנסת הזו אינו מעלה נושאים לדיון במליאה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, יש הסכמה, מה גם שאנו מקיימים הצבעה משותפת על שתי ההצעות. השעון מופעל.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הנושאים לוועדה – 13

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושאים בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושאים שהעלו חברי הכנסת

נ' זוילי וי' שמאי לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

13 בעד, אין נגד ואין נמנעים. אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת נסים זוילי: מצב משק הלול בישראל, והצעתו של חבר הכנסת יעקב שמאי: התייחסות הממשלה לחקלאים והשפעתה על סל הצריכה, עוברות לדיון בוועדת הכלכלה של הכנסת.

אדוני השר, חבר הכנסת תיכון, איפה אתם עומדים ומדברים?

משה נסים (הליכוד):

איזה ביזיון. איפה אתם עומדים ומדברים. לא כאן עומדים, יש גבול.

הודעה אישית של חבר הכנסת מ' נסים

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת משה נסים, בבקשה.

משה נסים (הליכוד):

ביקשתי למסור הודעה אישית.

היו"ר ד' שילנסקי:

למען האמת, לא הספקתי לקרוא את ההודעה האישית, אבל על-פי מיטב ידיעתי – – –

משה נסים (הליכוד):

היו דברים מעולם.

דן תיכון (הליכוד):

הודעה אישית צריך למסור מייד, אחרת אין לה ערך.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבקש מכם, אל תעזרו לי. חבר הכנסת משה נסים, אמרתי לך על רגל אחת: יש תקדימים, ואני זוכר אותם, אבל ביקשתי ממך, האם תוכל להביא לי משהו בכתב. ראיתי שהגישו לך משהו.

משה נסים (הליכוד):

חבר הכנסת בוחבוט מסר הודעה אישית ביום ד' בצהריים, באמצע דיון.

היו"ר ד' שילנסקי:

האם אני יכול לקבל את החומר ולעיין בו? ראיתי שהעוזר שלך הביא לך מסמכים. בבקשה, אדוני הסדרן, תואיל לקחת אותם. אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת נסים, ולך, חבר הכנסת דן תיכון, המחזק אותך, שניכם נחשבים לבעלי הידע ממדרגה ראשונה בתקנון.

משה נסים (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, זה לא מקרה ראשון.

דן תיכון (הליכוד):

היו עשרות מקרים כאלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני זוכר, אבל רציתי להיות שלם עם עצמי, ולכן ביקשתי שתיתן לי. הנה, אני רואה לפני את התקדים. בבקשה, אם חברי חבר הכנסת אדרי אפשר לחבר כנסת לעשות זאת, מי אני שאמנע זאת. אני חייב הסברים. הצדק והסדר צריכים להיעשות וגם להיראות.

משה נסים (הליכוד):

כבר מזמן תקנון הכנסת אינו נשמר כהלכה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני, אני שומר על תקנון הכנסת, והיענות לתקדים היא חלק מהתקנון. אבל אודה לידידנו הנכבד, חבר הכנסת מצא, אם יואיל בטובו לשבת. חבר הכנסת דן תיכון, יש לך כיסא כזה יפה.

דן תיכון (הליכוד):

איפה כתוב בתקנון שחבר כנסת צריך לשבת?

משה נסים (הליכוד):

אפשר להתחיל לדבר?

היו"ר ד' שילנסקי:

כן.

משה נסים (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בהודעתו המדינית, בפתח המושב הנוכחי של הכנסת, אמר ראש הממשלה את הדברים הבאים: "הממשל האמריקני בנשיאותו של ביל קלינטון הבין שצריך לחזק צבאית את ישראל כדי להבטיח את השלום, כפי שאנו משוכנעים. העמיד לרשותנו 24 מסוקי תקיפה 'אפאצ'י', 10 מסוקי 'בלקהוק', 50 מטוסי F-16, טילי נ"ט, טילי ים-ים, פצצות אוויר-קרקע".

על דברים אלה הגבתי בקריאת ביניים: "אתה יודע שזה מתקופת מלחמת המפרץ". ראש הממשלה השיב: "לא. כל מה שאמרתי זה חדש, בין קלינטון לביני. כל מה שאמרתי הוא תרומת קלינטון בהידברות אתי. אין פה אף 'אייטם' אחד מלפני 1993".

השיבותי לראש הממשלה, כי מדובר על משיכה ממלאי הצבא האמריקני ובמסגרת של חוק שנתקבל בקונגרס בעקבות מלחמת המפרץ. ראש הממשלה לא קיבל זאת, וביקש לחזק את אמינות דבריו, כדרכו, באמצעות התקפה: "אתה דובר לא-אמת. לא הזכרתי מה שנתקבל לפני כן".

למען כבודה של האמת, פניתי למחרת היום למשרד הביטחון, שבראשו עומד לא אחר אלא ראש הממשלה ושר הביטחון, וביקשתי לקבל את העובדות לאשורן. וזה תורף תשובת משרד הביטחון:

א. בעקבות מלחמת המפרץ אישר הקונגרס האמריקני משיכה ממלאי הצבא האמריקני, בהיקף כספי שלא יעלה על 700 מיליון דולר. בחוק לא פורטו אמצעי הלחימה שיינתנו.

ב. בפועל, בתקופת ממשלת שמיר, התקבלו מתוקף חקיקה זו 10 מטוסי F-15 בערך של 47 מיליון דולר.

ג. בביקור ראש הממשלה רבין בארצות-הברית בקיץ 1992, הבטיח הממשל האמריקני לממש את מרכיבי ה-drown down, מה שנקרא משיכה, בציד ואמל"ח איכותי.

במסגרת זו סוכם כי ישראל תקבל: 24 מסוקי "אפאצ'י" בערך של 354 מיליון דולר; 10 מסוקי "בלקהוק" בערך של 84 מיליון דולר; שישה "יסעורים", טילי נ"ט, טילי ים-ים ופצצות אוויר-קרקע בהיקף של 52 מיליון דולר.

ד. בביקור ראש הממשלה רבין בארצות-הברית בדצמבר 1993 סוכם על קבלתם של 50 מטוסי F-16 בערך של 214 מיליון דולר. לשם כך נדרשה חקיקה נוספת של משיכה בערך של 160 מיליון דולר; כלומר מעבר ל-700 מיליון דולר שהובטחו בחוק לממשלת שמיר.

עד כאן העובדות כפי שקיבלתי, כאמור, ממשרד הביטחון.

נמצאנו למדים, כי הציוד הצבאי שהזכיר ראש הממשלה בנאומו בכנסת בערך כולל של 751 מיליון דולר, ניתן כולו מכוח אותה הבטחה של הקונגרס האמריקני שניתנה בחוק לממשלת הליכוד עקב מלחמת המפרץ בשנת 1991, למשך ציוד בערך של עד 700 מיליון דולר, ואין זה כלל וכלל כדבריו המתיישרים של ראש הממשלה: "כל מה שאמרתי זה חדש – – – הוא תרומתו של קלינטון בהידברות אתי", או שהציוד ניתן "כדי להבטיח את השלום" ואין 'אייטם' אחד מלפני 1993".

שר החקלאות י' צור:

למה זה לא ניתן בתקופת ממשלתכם?

משה נסים (הליכוד):

אדוני, זה ניתן.

שר החקלאות י' צור:

זה לא ניתן.

משה נסים (הליכוד):

אינך יודע מה אתה סח. אדוני השר יעקב צור, האמן לי שלא כדאי לך להתווכח אתי.

שר החקלאות י' צור:

למה לא קיבלתם ערבויות ב-10 מיליון דולר?

משה נסים (הליכוד):

אני בקיא בעניין הזה יותר ממך. אני הייתי באותה ממשלה ואני יודע כל מלה. אתה תראה שראש הממשלה בעצמו הודה אחר כך בעובדות שהצגתי כאן, ולכן מוטב לך לא להתווכח אתי.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת נסים, זמנך מוגבל. אני אומנם לא הפעלתי את השעון, אבל נדמה לי שאתה מיצית את הדברים. תואיל לגמור. אני רואה לפי הנייר שבידך שאתה עומד לגמור.

משה נסים (הליכוד):

כמעט גמרתי.

כיצד יכול היה ראש הממשלה לייחס זאת כתרומה של קלינטון בשעה שהוא, ראש הממשלה עצמו, סיכם את כל הפריטים של המשיכה מכוח חוק 1991, למעט ה-F-16, עם הממשל של בוש בקיץ 1992? כיצד הוא קובע כי הכול חדש ולא היה מכל הרשימה אף "אייטם" מלפני 1993, כשהוא עצמו סיכם את הרשימה עם הממשל כבר בשנת 1992 ובמסגרת ה-drown down? כיצד ניתן היה לייחס את נתינת הנשק ל"חיזוק השלום", כאשר בקיץ 1992 המשא-ומתן לשלום למעשה אפילו לא התחיל?

לו היה זה אך ניסיון התפארות של ראש הממשלה, הייתי עובר על דבריו לסדר-היום, שכן ממשלה זו מלומדת בהתפארויות שווא. אך כיוון שראש הממשלה השתלח בי אישית ו"קבע" כי אני דובר לא-אמת, אמרתי כי אין מקום להחריש ויש להעמיד את האמת על מקומה.

מפני כבודו של ראש הממשלה, בחרתי לשגר אליו מכתב ולא למסור הודעה אישית בכנסת. ואכן, ביום 5 באוקטובר 1994 שיגרתי לראש הממשלה מכתב שבו העמדתי אותו על הטעות, ואם תרצו על ההטעיה של הכנסת. ביקשתי גם התנצלות על הפגיעה האישית בי ובאמינותי.

רק כעבור חמישה שבועות הואיל ראש הממשלה לשגר תשובה שכל כולה ציטוט מסמך משרד הביטחון שפירטתי לעיל. לא מלאו לבו של ראש הממשלה להודות, כי הדברים שאמר בכנסת, למצער היו מוטעים. הוא אף התקשה לנהוג בהגינות מינימלית ולהתנצל בפני על השתלחותו בי כמי שדובר לא-אמת, אף-על-פי שידוע לו שכל תגובותי על אמירותיו המטעות בכנסת היו קושט ואמת.

אכן מי שדרכו להתקיף, לשלוף ולהטיח עלבונות באחרים, קשה לו להתעלות.

תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

הצעת חוק הגנת מוצרים חקלאיים, התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת מ' פלד)

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להמשך סדר-היום. אני מזמין את חבר הכנסת משה פלד להביא הצעת חוק א'תתקמט – הצעת חוק הגנת מוצרים חקלאיים. חבר הכנסת פלד, בבקשה.

משה פלד (צומת):

כבוד היושב-ראש, אמרת ברכה מיוחדת לאלוף יצחק בריל?

היו"ר ד' שילנסקי:

לא. לא שמתי לב שהוא כאן.

משה פלד (צומת):

אלוף חדש בצה"ל. ברכה מיוחדת.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת פלד, הצעתך מקובלת. בוודאי על דעת כולם, אני מברך ברכה מיוחדת את האלוף בריל, שיצליח וירבה חיל ויחזק את צבאנו ויביא אותו להישגים עוד יותר גדולים. אנחנו אוהבים את צה"ל, רבותי; אוהבים אתכם כיחידים וככלל ביחד.

עובדיה עלי (הליכוד):

זה מלח הארץ.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת עובדיה עלי, אמרת ביטוי יפה, מלח הארץ.

משה פלד (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק להגנת מוצרים חקלאיים, התשנ"ד–1994, מדברת על הגנת התוצרת החקלאית הטרייה. מדובר בכך שלא יוכנסו מוצרים חקלאיים לשטחי מדינת ישראל מאזורי הרשות הפלשתינית כל עוד ביכולתם של חקלאי מדינת ישראל לייצרם.

שר החקלאות ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות לביצועו.

המוצרים עומדים בפני סכנה של הפסקת גידולם והספקתם על-ידי חקלאים ישראלים בשל ההיצף משטחי האוטונומיה הפלשתינית, ובכך תהיה מדינת ישראל תלויה בהספקתם הבלעדית על-ידי הפלשתינים.

כבוד השר, אני יודע שהיה לך ויכוח עם שר האוצר בנושא הספקת מוצרים חקלאיים. לשם הפרדה במוצרים חקלאיים אין צורך בהצבת גדר ובהחזרת "הקו הירוק", הישן, לשיטתך.

עובדה זו חמורה במיוחד ומסוכנת בעיקר בימי חירום, בימים שבהם מדינת ישראל מגייסת ציבור גדול לשירות מילואים וחובת הספקת המזון תחריף בשל התלות בהספקה מבחוץ ובמיוחד מגורמים עוינים.

הפרק החקלאי בהסכם האוטונומיה, שזירז את פתיחת הגבולות עם עזה והציף את השוק בסחורה זולה ונגועה, ועכשיו מסתבר שגם בכולירה, לא דאג ולא חזה מה יהיה לתוצרת שלנו, לחקלאים שלנו, חרף האזהרות החוזרות ונשנות.

להזכירכם, רבותי חברי הכנסת, שיבתנו לארץ הזאת היתה מושתתת על שיבתו של האדם לאדמתו, של היהודים לארץ מולדתם. אם יתפורר האתוס החקלאי במדינת ישראל, בנפשנו הדבר. עוול ראשון הוא יצירת תלות בהספקה הבלעדית של תוצרת חקלאית פלשתינית. דבר זה יחריף, כבר אמרתי, במיוחד בימי חירום שבהם מגויס ציבור גדול למילואים וכל ההספקה תלויה ברצונם של הפלשתינים.

שמואל אביטל (העבודה):

שר האוצר אומר שיש הספקה מהולנד.

משה פלד (צומת):

בייגה אומר. גם רבין אמר. שמענו עכשיו את חבר הכנסת נסים. בייגה אומר – תורה מסיני.

שמואל אביטל (העבודה):

מה אתה אומר?

משה פלד (צומת):

כבר ראינו שגם דברי רבין הם לא תורה מסיני. מה אתה אומר לי "בייגה אומר"?

שמואל אביטל (העבודה):

מהולנד.

משה פלד (צומת):

עוול נוסף הוא נטישת עבודת האדמה שגוררת עמה את עזיבת הכפר לטובת העיר.

לסיכום דברי, יש לי חשש כבד, כי מדיניות הממשלה, הדואגת היום לבעיות הכלכליות של עזה ויריחו, מתוך ציפייה שבכך יפתרו גם הבעיות המדיניות והביטחוניות, תביא לכך שהחקלאות העברית תרד לטמיון, חבר הכנסת אביטל, ותיעלם מן העולם. ואתה כחקלאי, אתה כיושב-ראש הלובי החקלאי צריך לשמור על החקלאי שלך ולא על החקלאים הפלשתינים. תודה רבה.

שמואל אביטל (העבודה):

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני שר החקלאות, בבקשה. אני מבקש, אם תוכלי לבקש, גברתי – – –

שר החקלאות י' צור:

כמה זמן יש לי, אדוני היושב-ראש?

היו"ר ד' שילנסקי:

עשר דקות.

אני מבקש, אם אפשרי, לבקש מחבר הכנסת עובדיה עלי שיגיע לכאן כדי להחליף אותי לכמה דקות, כי יש לי הצעה לסדר-היום.

שר החקלאות י' צור:

ראשית, חבר הכנסת משה פלד, אני מוכרח לומר לך, שלשיטתך אני פשוט לא מצליח להבין את הצעת החוק. תאר לך שהחזון של המפלגה שאתה מייצג, שתהיה ארץ-ישראל הגדולה בלי הפרדה בין עזה ובין תל-אביב, בין יהודה ושומרון ובין נתניה, מתגשם. מה יהיה? אתה תצמיא את האנשים שחיים שם? לא תיתן להם לגדל? לפי דעתי – – –

משה פלד (צומת):

ניתן עדיפות לחקלאים הישראלים.

שר החקלאות י' צור:

מה זאת אומרת? אני לא מבין. לפי דעתי, ההצעה שלך לא תואמת את השקפת עולמך. אם השקפת עולמך היא שזוהי ארץ אחת ויחיו בה אנשים וכל אחד יעבוד, איך לשיטתך תעשה את ההפרדה הזאת? הרי כשאתם חולמים שתחזרו להנהיג את המדינה ואומרים שלא יהיו הסכמי אוסלו ונמשיך להיות בשטחים – לא תיתן לאנשים שם לייצר? תיצור להם חוק, תבדוק מה הם מגדלים?

משה פלד (צומת):

כן.

שר החקלאות י' צור:

זה בלבול מוח. אתה מתחבר פה, אתה "אויף צו להכעיס" של עצמך בהצעת החוק הזאת. מה תגיד? תגיד לחקלאי שבהר-חברון – שאתה תהיה השליט שם – תגיד לו שאתה אוסר עליו לגדל ענבים ואתה תיתן למי שגר בכרמל ובמעון לידו כן לגדל? זה החלום שלך, זה החזון שלך?

משה פלד (צומת):

זו מדינת היהודים.

שר החקלאות י' צור:

אבל אתה אומר שזו תהיה מדינה אחת, לשיטתך. אבל אני עוזב את שיטתך, היא ממילא לא תתקיים. אני עוזב את שיטתך. אתה מבולבל, הכול מבולבל.

משה פלד (צומת):

אני מבולבל?

שר החקלאות י' צור:

זו תערובת של כל הדעות ביחד.

רפאל איתן (צומת):

אתה מבולבל.

שר החקלאות י' צור:

אבל אני סולח לך. ניגש לעניין לשיטתנו.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני השר, זה לא הוגן לומר לחבר הכנסת פלד שהוא מבולבל.

שר החקלאות י' צור:

הוא מבולבל. ההצעה מבולבלת. אתה יודע מה? לא הוא מבולבל, ההצעה מבולבלת.

שמואל אביטל (העבודה):

זה עניין בין שני קיבוצניקים.

שר החקלאות י' צור:

חברי הקיבוץ המאוחד.

עכשיו אני הולך אתך לשיטתנו; אני משוכנע ששיטתכם לא תתקיים. יש הסכמי פאריס. יש הסכמים בינינו לבין הפלשתינים. ראשית, אנחנו מוכרים להם יותר תוצרת חקלאית מאשר הם יצליחו למכור לנו עכשיו ובעוד חמש שנים. אנחנו מוכרים להם כמעט את כל הפירות שהם אוכלים. 25% מייצור הפירות שמשווקים בישראל, משווקים בתחומי יהודה, שומרון ועזה. כל תוצרת החלב היא שלנו.

צא וראה, החקלאים במדינת ישראל משתמשים ב-1.2 מיליארד קוב מים רק לחקלאות. בעזה, שאתה מפחד שהיא תציף אותנו בתוצרת שלה, משתמשים ב-50 מיליון קוב מים לחקלאות; עוד 40 מיליון קוב הולכים לצריכה אזרחית. מה אפשר לעשות ב-50 מיליון קוב מים בחקלאות? כמה חקלאות אפשר יהיה לעשות בזה? מהלכים אימים.

אני שואל אותך, אתה באמת חושב שאפשר לנצח את הרפתן הישראלי על-ידי משק ברמה של החקלאות בעזה? הם יוכלו לייצר ליטר חלב יותר בזול מאשר מייצרים בבית-השיטה? אנחנו מייצרים את החלב הזול ביותר בעולם. איזה זלזול זה בחקלאי?

יש ענף, הירקות – – –

משה פלד (צומת):

ירקות, ביצים.

רפאל איתן (צומת):

זה נתון לא נכון.

שר החקלאות י' צור:

זה נתון נכון.

רפאל איתן (צומת):

אתה לא מייצר את החלב הכי זול בעולם.

שר החקלאות י' צור:

זה נכון. תראה כמה משלמים לחקלאים בהולנד וכמה אנחנו משלמים. אנחנו גם מייצרים בשר לא יותר יקר מאשר באירופה.

נכון שענף הירקות הוא ענף מאוים. זה חלק מהתגובה הקשה של חקלאי ישראלי. פה מרכיב העבודה הוא מרכיב דומיננטי.

אבל אני לא חושש. נצטרך למצוא איזון בתוך המערכות האלה כדי להבטיח שנוכל לחיות זה בצד זה. אני לא רוצה שהם יקנו פירות במצרים. אני רוצה שהם יקנו את הפירות שלנו. אני רוצה שהם יגדלו פרחים וייצאו אותם ונמצא את האיזון בין אחד לשני.

לכן אני מבקש לדחות את הצעת החוק.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת פלד, זו הצעת חוק. אם ברצונך לומר משהו, בבקשה.

משה פלד (צומת):

אני מבקש להעביר את ההצעה לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק הגנת מוצרים חקלאיים, התשנ"ד-1994, של חבר הכנסת משה פלד.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 11

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 13

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק הגנת מוצרים חקלאיים, התשנ"ד-1994,

מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

11 תומכים, 13 מתנגדים, אין נמנעים. ההצעה להעביר את הצעת חוק הגנת מוצרים חקלאיים, התשנ"ד-1994, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט לא נתקבלה.

הצעות לסדר-היום

קיבוץ נערן בבקעה

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: קיבוץ נערן בבקעה. אני מזמין את חבר הכנסת דב שילנסקי לשאת את דברו, הצעה מס' 5363, ואחריו – חבר הכנסת שאול יהלום, הצעה מס' 5375. יש לך עשר דקות.

דב שילנסקי (הליכוד):

עשר דקות תמימות.

היו"ר ש' וייס:

תמימות – זה נחליט אחרי הנאום.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני אדבר עתה על היאחזות בקרקע, ואני רוצה להקדים ולומר: אני רואה את עצמי כקטן לעומת אלה שנאחזו בחלקי ארץ-ישראל ששוכרו במלחמת הגאולה והישועה של ששת-הימים.

אני דוגל בהתיישבות, ביישוב ארץ-ישראל, אבל כל אחד מהם גדול ממני, היות שהוא מגשים, אם הוא יושב בקיבוץ ואם בהתיישבות בכל צורה אחרת.

לכן, אל יחשוב מישהו שאני רוצה לפגוע במישהו שיושב בקיבוץ, באחד מאותם אזורים של מולדתנו. הוא שיושב שם גדול ממני, כי הוא יושב שם, בקיבוץ או בהתיישבות בכל צורה אחרת.

עכשיו אני רוצה להגיע לעצם העניין. יש יישוב ששמו נצרים. הוא די מבודד. יש בישראל קטני אמונה, וכאלה היו תמיד, גם כשהיתה מפא"י ציונית וכשהיו אבות מפא"י הציונים, גם אז היו קטני אמונה שאמרו: צריך לעזוב יישוב זה ולנטוש יישוב זה, שהם בסכנה. אבל אז אבות הציונות אמרו: לא, ניאחז. היום קיים היישוב נצרים, ואני לא אדבר על קטני האמונה. אני מדבר על יהודים בעלי חזון, בעלי אידיאל, בעלי נאמנות, שנאחזו בנצרים וחיייהם בסכנה, חיייהם קשים מנשוא. אבל גדולים הם. הם נאחזו בקרקע ואומרים: לא נרד למרות כל הקשיים ולמרות החצים והאבנים שיהודים זורקים עלינו. אני מתכוון לא לאבנים ממש, שאותן זורקים הערבים, הם זורקים על יהודים אבנים ויורים עליהם כדורים, אלא אני מדבר על אבנים רוחניות.

והנה אנחנו שומעים שהתק"ם החליט להוריד, לחסל את הקיבוץ נערן, מכיוון שנשארו שם רק שמונה אנשים, ואין מי שימלא את מקומם.

למדתי מאמצעי התקשורת, שאת הרכוש יחלקו. את המטעים ייתנו לקיבוץ אחד, את התעשייה ייתנו או לאותו קיבוץ או לקיבוץ אחר, אבל את שטח הקיבוץ יפנו.

באיזו רשות הולכים לעשות את זה? אני שואל את התק"ם – ואני לא שולל קיבוצים, כולם יודעים זאת. זו ירושה של הסבתא שלך? זה שייך לך? לתק"ם? זה שייך לעם ישראל. המקום הוא נחלת אבותינו והרכוש שישנו, באמצעות הסוכנות, באמצעות הממשלה, באמצעות כל מיני גופים יהודיים, מקומיים ועולמיים, אותו נתנו לשם היאחזות בקרקע.

שמעתי היום מפי בן משפחת מרידור, במקרה זה שמו לא דן, שהוא שם מכובד בפני עצמו, שמעתי מפי אחיו הקטן, הקטן שנהיה גדול, סלי מרידור – שאגב מברך אותי בברכת תל-חי, וזה מחמם את לבי ונשמתי. הוא מכהן כראש חטיבת ההתיישבות בהסתדרות הציונית, והוא אומר שהמחלקה שהוא עומד בראשה תדאג שהיישוב הזה יאוכלס שוב. זה מאוד שימח אותי.

אני פונה לכולם, אני פונה לתק"ם: אם יש לכם אנשים שימלאו את מקום אלה שעזבו – יבושם לכם, תבורכו, הם יישבו את המקום מחדש; אין לכם – יש פטריזטים רבים במדינת ישראל, הם יהיו מוכנים ליישב אותו. אין לתק"ם – אולי יש ל"גוש אמונים", ובעניינים אלה אין להפריד בין מפלגה למפלגה. יישוב ארץ-ישראל – זה על-מפלגתי. זה כולם יחד. נפנה ל"גוש אמונים", נפנה ל"אמנה", נפנה למחלקת ההתיישבות של בית"ר, ויש עוד ועוד שיבואו ויישבו את המקום. יש. אין בעיה.

אני הקטן מודיע לך, אדוני שר החקלאות, ואני אומר קבל עם ועדה, אני הקטן מוכן לקבל על עצמי לספק את מלוא מספר האנשים שצריך על מנת ליישב מחדש את נערן.

ובסיכום אני רוצה להגיד: חברי הכנסת, הציונות נבנתה על-ידי היאחזות בקרקע. איך אומרים עכשיו? – צריך לעזוב את נצרים היות שזה עולה הרבה כסף. האם בחישובים כלכליים יבשים היינו מיישבים את ארץ-ישראל? ממתי זה היה חישוב כלשהו? אסור לעזוב את נצרים, אסור לעזוב את נערן – מכל שיקול שיהיה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את חבר הכנסת שאול יהלום. אחריו – תשובת השר לשני המציעים. אדוני השר, יש שני מציעים.

שאול יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, קיבלנו היום בשורת איוב, בעיתונות, שקיבוץ נערן נסגר, וזה לאחר שעוד קיבוץ שכן של התק"ם – כמוהו, כמו נערן – ייט"ב, כבר נסגר. חבריו של ייט"ב עברו לנערן, אנשי נערן יבואו לגלגל.

לכאורה יש כאן אולי בעיות כלכליות, אולי המשק פושט את הרגל. לא ולא. זה משק שקיים כבר 25 שנה, 18 שנה מהן כמשק אזרחי. יש בו מפעל משגשג לפלסטיק, מפעל מכניס, מפעל רווחי. יש בו מטעים, מדשאות, חקלאות. מה קורה כאן?

בגולן, חרף המשא-ומתן של הממשלה הזאת לא מפנים יישובים. אפילו ברצועת-עזה לא מפנים יישובים. בבקעת-הירדן, דווקא בבקעת-הירדן, במקום שלגביו יש מקסימום קונסנסוס, מפנים את היישוב נערן, התק"ם מתעתד לסגור את היישוב נערן. מדוע?

והיום מצוטט מזכיר התק"ם, ארי קרייזמן, כי בשנים האחרונות לא הצליח הקיבוץ לצמוח וגם לא צפוי שיפור כלשהו בעתיד. ומזכיר הקיבוץ, אמנון שיפמן, אומר: חשבנו שנצליח לשקם את נערן, אבל לצערי המציאות היא אחרת.

השאלה שנשאלת היא, מה קורה לתק"ם? האם התנועה הקיבוצית, התק"ם, פושטת את הרגל? האם התק"ם מתפרק? אני טוען שהתק"ם מתפרק מסגרתית, אידיאולוגית וכלכלית. זו לא בעיה של קיבוץ בודד. זאת בעיה של הרוח, זאת בעיה של החינוך, זאת בעיה של המוטיבציה.

הנה, לדוגמה, אני יכול לצטט מה שאומר נחמן רז, מחנך, חבר קיבוץ גבע, שהיה יושב-ראש ועדת החינוך של הכנסת: העולם המוסרי והערכים של העולם המודרני מחלחלים לתוך החברה הקיבוצית באמצעות כלי התקשורת והמפגש עם מתנדבים מכל העולם המגיעים לקיבוצים. השפעה ברורה. עולם מתירני, חומרי, אינדיבידואליות ואגואיזם כערך, תחושות שצריך ליהנות מהכול ומייד. תשכב עם כל הנשים, תעשן את כל הסמים, תאכל את כל המאכלים. אין ספק שערכים אלה מתנגשים עם ערכי הקיבוץ, אינם יכולים לחיות עמם בדו-קיום בשלום. למחנכים קשה מאוד לעבוד היום בתוך מערכות החינוך הקיבוציות בגלל הצורך ללכת כל הזמן נגד הזרם. לכן מעטים בוחרים לעבוד בחינוך.

הנה ציטוט אחר, מה שאומר זאב יהלום, רכז מדור סמים ואלכוהול בברית התנועה הקיבוצית. הוא אינו יודע לציין את היקף התופעה של השתייה, אבל הוא אומר כי מדובר בתופעה הולכת ומתרחבת. מדובר בשתייה ובאלימות קשה בין בני הקיבוץ, ולא אחת בין בני הקיבוץ לבין אחרים. לעתים נוצרות חברויות המוליכות גם לאירועים פליליים.

לפני חצי שנה, פחות מחצי שנה, התפרסם מחקר של המכון לחקר החינוך הקיבוצי שערכו ד"ר מיכאל נתן ועליזה ברנדיס ב"אורנים" – זה לא משהו חיצוני. 11% מהצעירים בני 18-30 בקיבוצים משתמשים בקביעות בסמים – כך אומר המחקר. המחקר נערך בקרב 841 חברי קיבוצים, 432 נשים ו-409 גברים גילאי 18-30; שני-שלישים מהנשאלים היו מהתק"ם ושליש מהקיבוץ הארצי. 11% מכלל הנשאלים, 9.5% מהנשים ו-13.3% מהגברים, דיווחו כי השתמשו בחשיש או במריחואנה. 0.6% מהנשאלים דיווחו על שימוש ב-LSD ו-0.35% על שימוש בהרואין או בקוקאין. 29.4% דיווחו שניסו חשיש, וכו' וכו', סך הכול 11% משתמשים בקביעות בסמים.

אז בחברה קיבוצית אשר כזאת – והחברה הזאת חולבת מהמדינה כספים בלי די. עכשיו מדובר על 4.5 מיליארדי שקלים בהסדר מס' 2 לקיבוצים. משהו עשה חישוב, שמשפחה של חמש נפשות בקיבוץ מקבלת בהסדר המוצע היום 140,000 שקלים מקופת הציבור, כאשר כל אחד מתושבי מדינת ישראל, החי מחוץ לקיבוץ, משלם במסיו 3,000 שקלים להסדר הזה. לא היתה חובה לעשות את זה, ראה קיבוצים מבוססים שחיים בצניעות. כל קיבוצי הקיבוץ הדתי, לדוגמה, אינם נמצאים בהסדר הזה, כי הם לא פשוט את הרגל.

מה שקורה היום הוא, כפי שאמרתי, התפרקות חינוכית, אידיאולוגית וכלכלית. מה אמר למעשה חבר הכנסת שילנסקי, שהשווה את העניין לנצרים? הוא אמר כך, אם אני יכול לתת המשך לדבריו: התק"ם, ראשו נמצא כאן – כפי שבדודאי יענה לי השר יעקב צור, איש התק"ם, שבימים אלה מציע ומעז, האיש, השר שכל הכלכלה היהודית בימיו פושטת את הרגל, אפילו עגבניות כבר חקלאים יהודים לא מסוגלים ולא רוצים לגדל בימיו, וצריך לייבא אותן כדי לעצור את המדד. מה הוא אומר? – צריך לפנות יישובים; צריך לפנות את נצרים. לא שהוא חושב שצה"ל לא מסוגל להגן על נצרים, לא שהוא חושב שראש הממשלה לא צודק שזה יפריע לנו למשא-ומתן – ולדידי גם במשא-ומתן על הסדר הקבע אסור לקבוע פינוי של יישוב. זאת תוצאה של התסכול של אדם ששייך לתק"ם ורואה את

תנועתו הולכת ופושטת את הרגל מבחינה רעיונית כשמולו יישובים, 30 משפחות בנצרים, מתיישבים במצב הכי קשה, הכי נורא, מוקפים באויבים ואומרים: לא נתפנה, נהיה כאן, נמשיך, נפתח, נשמור, נגדל, למרות כל הקשיים נגאל את אדמת ארץ-ישראל, נשחרר את האדמות, נסיף ונתפתח.

מה שאומר השר צור, לכאורה שר החקלאות, איש ההתיישבות, שהיה צריך לעמוד בראש המתנגדים בממשלה לפינוי איזה יישוב שהוא, לפינוי נצרים – והוא יוצא בראש אלה, יחד עם שר החוץ שאומר לפנות את נצרים. זה רק מפני שהוא עומד מתוסכל מול תנועת התק"ם המתפוררת, הפושטת את הרגל אידיאולוגית, ולכן הוא אומר: לפחות בואו נפנה יישובים. התסכול שלו מול הפריחה ביהודה, בשומרון, בעזה ובגולן, מול אנשים שמשתרשים באדמה, שממשיכים בתנאים הקשים ביותר – הוא לא יכול לסבול את זה ולכן הוא אומר: תמות נפשי עם פלישתים; אם אנחנו מתפוררים, בואו נפנה גם אותם.

אני קורא מכאן לממשלת ישראל ולסוכנות לעשות שני דברים; קודם כול לא לפנות את נערן; לבוא אל התק"ם, ואם התנועה לא מסוגלת, בגלל פשיטת הרגל האידיאולוגית, להמשיך לשבת בנערן – להתקשר עם תנועות מיישבות אחרות, ולא תפונה נקודה בארץ-ישראל. אין לי ספק שתנועות התיישבות אחרות, שאצלן האידיאולוגיה עוד לא פשטה את הרגל כנראה, תשמחנה ותיתנה כתף ותישבנה את נערן.

במקביל אני קורא לתק"ם לעשות חשבון נפש, להתנער מערכי ה"יאפיות", מערכי האגואיזם, מערכי הנוחיות, ולחזור לימים המפוארים של התנועה הקיבוצית. כיום, בכל קורסי הטיס ובקורסים הקרביים ובסיירות יש ירידה משמעותית במספר בני הקיבוצים. יש לחזור לימים הגדולים שבהם האידיאולוגיה עמדה בראש, ולא רדיפת המשאבים של הממשלה, שגם לא עוזרים לשקם את הקיבוצים שלכם, ולעשות חשבון נפש אידיאולוגי. תחזרו לערכי ההתיישבות, שחרור הארץ, היאחזות בארץ-ישראל. הטנקים צריכים להגן על היישובים ולא הטנקים על עצמם. זאת מהות הציונות.

עשו את חשבון הנפש שלכם ותחזרו לימיכם הגדולים. תודה.

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את כבוד השר יעקב צור להשיב. בבקשה.

שר החקלאות י' צור:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, צריך הרבה הרבה רשעות, צביעות שמתכסה באהבת ישראל, כדי להציג כך את הרשת האדירה שמתחילה במשגב-עם, במנרה, בפתח, בכפר-גלעדי, ועד קליה ואלמוג, הרבה עזות מצח, חוצפה והסתה – אבל אני סולח לך, כי אני לא מצפה ממך ליותר. אבל אלפי אלפי החברים והבנים שחיים בלמעלה מ-200 קיבוצים ברחבי הארץ הזאת – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

שר החקלאות י' צור:

270 קיבוצים שקמים מדי בוקר לעבודת השדה והמפעל, ומתלבטים, כן מתלבטים, איך מקיימים בעולם ששם הפכו את התחרות האישית לסמל ולמוביל, איך מקיימים בעולם הזה חברה סולידרית ושיתופית. מי אתה שתטיף לנו מוסר? מתלבטים ביכולת לקיים בתוך חברה ישראלית, ששמה את התחרות האישית למודל המוביל שלה, איך לקיים חברה שמחלקת בתוכה בשוויון, שלא מתביישת לעבוד לא ברפת ולא בלול ולא במפעל התעשייה, שלא כל הערכים שלה הם כסף. זה קשה יותר, זה נכון, כי הפער בין החברה הסובבת אותנו לבין החיים שאנחנו מקיימים הולך וגדל.

אנחנו מקיימים את שני הדברים. רובנו לא באזורי הביקוש. אל תבלבלו את המוח. אנחנו חיים ממנרה בצפון עד אילות שבדרום, 270 קיבוצים ברחבי הארץ הזאת. מנין קלות הדעת הזאת? מנין קלות הדעת שבה מכניסים הכול למין דייסה מבולבלת כזאת? יש ויכוח פוליטי אתכם; יש ויכוח פוליטי רציני מאוד – מה תהיה דמות הפתרון המדיני בארץ הזאת. הוא לגיטימי – – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

השר צור, אתה לא מדבר על הקיבוץ בשנות ה-50.

שר החקלאות י' צור:

אני לא מדבר על הקיבוץ בשנות ה-50, אני מדבר על הקיבוץ שאני נוסע אליו כל ערב – הביתה. אני יודע שעדיין מה שאני אומר מתקיים בו ובעשרות רבות של יישובים, עם לבטים קשים מאוד.

אני לא צריך ממך, חבר הכנסת יהלום, לא ציון לשבח ולא סימן קללה. תאמין לי, נסתדר גם בלעדיך. החברה הקיבוצית תמצא את דרכה. קשה לה למצוא את דרכה היום כחברה שמקיימת בתוכה את יסודות השיתופיות, בחברה שנתנה לזה גט, אולי גם בעולם שנתן לזה גט במידה רבה.

אבל אני מאמין, עם עוד אלפי חברים בתנועה הקיבוצית, שימשיך להיות החלום הזה על הדרך שבה חי אדם עם רעהו; שגם בעולם הזה שנקרא פוסט-ציוני, כל אחד לעצמו, השאלות האלה ימשיכו לקנן ואנשים ימשיכו לחלום. ואם החברה הקיבוצית מסיימת שנות משבר קשות, העובדה ששום קיבוץ ותיק לא התפורר היא רק סימן חיים לה. אנחנו נעמוד גם בהשמצות וגם בזריקות של המיליארדים האלה בכל הזדמנות, שלא נמצאים בשום מקום.

הסיפור של נערן הוא סיפור עצוב. אני הייתי מזכיר הקיבוץ המאוחד ב-1977, כשקיבוץ נערן עלה על הקרקע. ונערן עבר תחלופה של הרבה אנשים. נבנה שם משק בינתיים, וניסו שם את כל הווריאציות, וזה לא התחבר, וזה לא נדבק. אני חוזר ואומר, בצד נערן יש קליה, יש אלמוג, יש מצפה-שלם, יש גלגל.

שאול יהלום (מפד"ל):

יש ייט"ב.

שר החקלאות י' צור:

אתם לא סיפור של הצלחה. ויש ייט"ב שלא הצליח.

עוזי לבדאו (הליכוד):

מי זה "אתם"?

שר החקלאות י' צור:

אני אומר אתם, כי הוא הציג אנחנו ואתם, לא אני.

אבל יש קליה, יש אלמוג. לך ותראה את האנשים האלה, את האנשים שבונים יישובים בתנאים מאוד קשים, לא כדירות יום אלא בנו משק, בנו חברה. ויש גם כישלונות. והסיפור של נערן הוא סיפור של אי-הצלחה. אין לו שום קשר לעניין המדיני.

אני חושב שצריך להישאר בבקעת-הירדן כחלק ממדינת ישראל בכל הסכם שלא יהיה. וגם אם הקבוצה הזאת לא נשארה בנערן – תימצא הקבוצה מתוך התק"ם, או קבוצה אחרת, אנחנו לא מחפשים נחלות. אם לא תימצא הקבוצה – כמו שאמר פה חבר הכנסת שילנסקי מפי סלי מרידור – נמצא את הקבוצה שתיישב את המקום.

החשבון שלנו עם הארץ הזאת הוא חשבון אמת, הוא חשבון שמתרחש כל יום, ולא אתה תהיה לו מטיף שקר בשער.

ואני מאחל לקבוצה שתבוא בהמשך לנערן, שתוכל לבנות במקום יישוב פורח, אם כי אף אחד לא חברה קבלנית להצלחות, ובתהליך יישובה של הארץ הזאת יש גם סיפורים של הצלחות, גם סיפורים של כישלונות, והחשבון הכולל הוא חשבון אמת והוא חשבון חיובי.

אני מציע, אם תמצאו לנכון, להעביר את הנושא לוועדה.

דב שילנסקי (הליכוד):

ועדת הכלכלה.

היו"ר י' עזרן:

יש פה שתי הצעות להסיר. בבקשה, חבר הכנסת יורם לס מבקש להסיר את הצעת חבר הכנסת דב שילנסקי.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, ביקשתי להסיר את ההצעה של חבר הכנסת שילנסקי, מפני שהדיון כאן הלך לערוץ, חשוב ככל שיהיה, בדבר האידיאולוגיה והגורל של התנועה הקיבוצית.

אבל השאלה שבאמת עומדת נוגעת לבקעת-הירדן. כל מי שמבין שלא נוכל לחיות בתוך האוכלוסייה הערבית בגדה, ושעלינו לשמור על האופי היהודי של מדינת ישראל, והוא רוצה לשמור על הביטחון, מבין שבד בבד עם הקמתה של הישות או המדינה הפלשתינית, אנחנו צריכים לשבת בריבונות מלאה בבקעת-הירדן. אין שם אוכלוסייה.

הבעיה שנערך מייצגת היא, שהממשלה היום לא עושה מספיק כדי ליישב את הבקעה, כדי לתמוך בהתיישבות בה – זו תהיה הערובה לביטחון וזה הפתרון והפשרה האמיתית: ריבונות של ישראל על בקעת-הירדן, שאין בה כמעט ערבים, וישות – מדינה פלשתינית – בשטחים שם הערבים גרים. זה הפתרון היחיד, וצריך לפעול כבר עכשיו. לכן ביקשתי להסיר את ההצעה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. חברת הכנסת ענת מאור מבקשת להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שאול יהלום.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני חושבת שהכנסת תיטיב לעשות אם תסיר את דבריו של חבר הכנסת שאול יהלום, שכן על דברים כגון אלה נאמר: מהרסייך ומחריבייך ממך יצאו. כתב הרס כזה מאיש התיישבות מבייש את המפד"ל. אני שמחה שאין לו שותפים מקרב המפד"ל עצמה, והטפת מוסר חסרת שחר כזו היא נחלתו בלבד ולא נחלת המפד"ל.

חבר הכנסת שילנסקי, עם כל המחלוקת הפוליטית, אני אכן מאמינה בכנות דבריו שההתיישבות וכל קיבוץ וכל נקודה בארץ חשובים לך. אני חושבת שלשיטתו של חבר הכנסת שילנסקי ולשיטתנו אנחנו,

אם רוצים שמקרה נערן לא יחזור, שכן הוא כאב אדיר לכל מי שההתיישבות באמת חשובה לו, רק הסדר הוגן וטוב ומלא להתיישבות כולה, לתנועה הקיבוצית, לתנועת המושבים, לכל היישובים של הפריפריה וערי הפיתוח, זה הפתרון.

תיטיב הכנסת לעשות אם למרות חילוקי הדעות, לא תנגח אלא תמצא הסדר טוב ויאה ובעוד מועד לתנועה הקיבוצית כך שמקרה נערן יישאר מקרה חריג. בכך אני בטוחה שאני מזדהה עם חבר הכנסת שילנסקי, ולפיכך צריך להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יהלום. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה, חברת הכנסת.

ובכן, רבותי, יש לנו כעת שתי הצעות. המציעים מסכימים? אדוני חבר הכנסת דב שילנסקי מסכים להעביר את הצעתך לוועדה?

דב שילנסקי (הליכוד):

מסכים.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת יהלום? יהלום, יהלום, אנא ענה לי.

שאול יהלום (מפד"ל):

בעקבות חבר הכנסת שילנסקי, אני מסכים.

היו"ר י' עזרן:

אדוני מסכים. אם כן, יש לנו כעת הצעה להעביר את הנושא לוועדה והצעה להסיר. בבקשה. מי בעד העברת הנושא לוועדת הכלכלה, כפי שהוצע? מי נגד?

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 20

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

20 בעד, אין מתנגדים, אחד נמנע. אני קובע שהנושא אכן יעבור לוועדת הכלכלה לשם דיון. תודה.

הצעת חוק רשות שדות התעופה (הוראת שעה) (תיקון), התשנ"ה-1994

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר י' עזרן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: הצעת חוק רשות שדות התעופה (הוראת שעה) (תיקון), התשנ"ה-1994, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. יציג את הצעת החוק יושב-ראש ועדת הכלכלה. בבקשה, אדוני.

גדעון פת (יו"ר ועדת הכלכלה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד להביא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את הצעת חוק רשות שדות התעופה (הוראת שעה) (תיקון), התשנ"ה-1994.

הצעת החוק אושרה בקריאה ראשונה ביום 31 באוקטובר 1994 והועברה לוועדת הכלכלה, לשם הכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

בשנת 1980 נחקק בכנסת חוק רשות שדות התעופה (הוראה שעה), התשמ"ם-1980, ובו הוטל על רשות שדות התעופה לתפעל, לראשונה, גם מסופי מעבר יבשתיים, כשמסוף מעבר, לפי אותו חוק, הוגדר כ"מסוף מעבר יבשתי לתנועת בני אדם, טובין וכלי רכב בין ישראל לבין מצרים".

בחוק האמור הוגדרו, בתוספת, מסופי המעבר בין ישראל למצרים, שעליהם חל החוק.

החוק המוצע משנה את ההגדרה של מסופי מעבר וכן את התוספת כך שהחוק יחול גם על מסופי המעבר היבשתיים בין ישראל לבין ירדן, קרי מסופי אלנבי, נהר הירדן וערבה.

עוד נקבע בהצעת החוק דנן, כי לעניין מסופי המעבר לירדן, כפי שפורטו לעיל, תקבע רשות שדות התעופה כללים להחזקתם, לניהולם, להפעלתם ולפיקוח עליהם, ולביצועם היעיל של תפקידיה וסמכויותיה לפי חוק זה, באישור שר התחבורה, לאחר שהתייעץ עם שר הביטחון ושר החוץ.

הוראה נוספת הכלולה בהצעת חוק זו קובעת, כי ההקמה, ההחזקה, התפעול והפיתוח של מסופי המעבר, וכן כל הוצאה של הרשות למילוי תפקידיה ולביצוע סמכויותיה לפי החוק, ימומנו מכספי האגרות שייגבו במסופי המעבר ומהכנסות אחרות שתפיק הרשות בהם וממקורות אחרים שיועמדו לרשותה, קרי תקציב המדינה.

בעניין זה אני מוצא לנכון להזכיר, כי בתקנות רשות שדות התעופה (אגרה במסופי המעבר היבשתיים), משנת 1992, המתייחסות מטבע הדברים רק למסופי המעבר היבשתיים למצרים, נקבע כי מי שיוצא אל אזור טאבה בלבד ואינו ממשיך למצרים פטור מתשלום אגרת הנוסעים – הסדר שלדעתי ראוי שיבוא על תיקונו. במה דברים אמורים? כיום קיים מצב שבו כל מי שעובר את מעבר טאבה בדרכו לסיני ולמצרים משלם אגרת מעבר בסך 12 דולרים. אולם מי שיוצא לביקור בטאבה בלבד אינו משלם את האגרה. הסדר זה נעשה כחלק מהסכם השלום עם מצרים. לדעתי, הסדר זה הוא חסר היגיון, וראוי שביום מן הימים יתוקן. וזאת למה? משום שכיום כ-150,000 יוצאים את ישראל כאילו לטאבה בלבד, ומרביתם ממשיכים מטאבה לסיני ולמצרים. דבר זה גורם לכך שרשות שדות התעופה יוצאת נפסדת בכ-1.5 מיליון דולרים מדי שנה.

אילו היתה תיירות דו-סטריט, דו-צדדית, לא רק ישראלים שיוצאים למצרים אלא גם אזרחים מצרים באים לישראל, היינו יכולים אולי לראות את נושא האגרה באור אחר. עכשיו גם אגרות לא משולמות על-ידי אלה היוצאים למצרים, בחצי מרמה, וגם אין תיירים מן הצד המצרי. כאמור, אני מקווה כי עניין זה יוסדר בקרוב באופן צודק ונכון.

אדוני היושב-ראש, כאמור, לא במעבר טאבה עוסקת הצעת החוק המובאת כאן היום, אלא במסופי הגבול שנפתחו, בשעה טובה, לאורך גבולנו המזרחי.

לחוק הזה, שעבר את קריאתו הראשונה, אין הסתייגויות, ואני מבקש ממך, אדוני היושב-ראש, להעמיד אותו להצבעה בקריאה שנייה ושלישית. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה, אדוני חבר הכנסת פת.

רבותי, אנחנו עוברים כעת להצביע על הצעת חוק רשות שדות התעופה (הוראת שעה) (תיקון),
התשנ"ה-1994, בקריאה שנייה. לסעיפים 4-1 אין הסתייגויות, ולכן אנחנו עוברים מייד להצבעה
בקריאה שנייה, ומייד אחר כך להצבעה בקריאה שלישית.

הצבעה מס' 6

בעד סעיפים 4-1 – 13

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 4-1 נתקבלו.

היו"ר י' עזרן:

13 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהחוק התקבל בקריאה שנייה.

וכעת אנחנו עוברים להצבעה על החוק בקריאה שלישית.

הצבעה מס' 7

בעד החוק – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק רשות שדות התעופה (הוראת שעה) (תיקון), התשנ"ה-1994, נתקבל.

היו"ר י' עזרן:

11 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהחוק התקבל בקריאה שלישית ונכנס בשעה טובה
לספר החוקים של מדינת ישראל. תודה.

הצעת חוק הליכי תכנון ובנייה (הוראת שעה) (תיקון מס' 6), התשנ"ה-1994

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר י' עזרני:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום, הצעת חוק הליכי תכנון ובנייה (הוראת שעה) (תיקון מס' 6), התשנ"ה-1994, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את החוק יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה. בבקשה, אדוני.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, זו הפעם השישית בשנתיים האחרונות שאני מתייצב כאן לבקש מן הכנסת לתת תוקף לחוק זמני, להוראת שעה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

יש לי רושם שאתה לא מתלהב.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

את תשמעי אותי, גברתי. אני כבר אשיב לך. בפעמים האחרונות אני באמת לא מתלהב, אבל אסביר לך מה מביא אותי גם הפעם לבקש זאת.

כפי שאמרתי, זאת הפעם השישית שאני מביא בפני הכנסת את הצעת חוק הליכי תכנון ובנייה (הוראת שעה). התיקון המובא היום הוא תיקון מס' 6. הפעמים הראשונות היו בתקופת העלייה הגדולה, בתקופת הציפייה שהיתה לנו לעלייה המבורכת מברית-המועצות. זו היתה הצעת חוק (הוראת שעה) שהובאה לכנסת על-ידי שר הבינוי באותם ימים, אריאל שרון. כולנו, או חלקנו הגדול, ראינו ברכה וצורך דחוף בחקיקה שתאפשר בנייה מהירה, בנייה רבה. עיקר הטענות היה לגבי הפגיעה באיכות החיים שעלולה לנבוע מבנייה מזורזת. כי ההליכים על-פי הוראת השעה באו לתת מסלול נוסף, ואני מדגיש: מסלול נוסף.

חבר הכנסת דן תיכון, מאוד לא נעים לי לדבר אל גבך, והייתי רוצה את תשומת הלב – – –

דן תיכון (הליכוד):

אתה לא רוצה את תשומת לבי לחוק הזה.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אני רוצה את תשומת לבך ואת תשומת לבו של כל חבר כנסת בבית הזה. ואני מוכן אפילו להיות נדיב, אם רק יאפשר לי התקנון, ולבקש מהיושב-ראש שמי שפורמלית לא הגישו הסתייגויות וירצו להתבטא, יתבטאו. אני חושב שחשוב מאוד להתייחס לחקיקה הזאת.

היו"ר י' עזרן:

אבל התקנון אומר – – –

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אם התקנון מאפשר זאת, במסגרת של שאלה או במסגרת אחרת, לדעתי יש לאפשר זאת. זה מותנה בהחלטתך. לא הייתי רוצה שהחוק הזה יעבור כמו חוקים אחרים, כלאחר יד. יש חשיבות לדיון.

שאלה אותי חברת הכנסת גוז'נסקי אם אני מביא את החוק הזה בהתלהבות. אני מביא אותו בהתלהבות, אבל אני חש חובה להעביר את החוק הזה.

היו"ר י' עזרן:

בהחלט.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

החוק הזה הובא בתקופתו של אריאל שרון כשר הבינוי והשיכון, היתה אז עלייה מבורכת ובנו למכביר. אבל הממשלות כולן, אלו שהיו בתקופת שלטון הליכוד ואלו שהיו בתקופתו של יצחק רבין, ראו כי טוב, הן ראו שאפשר לבנות במסגרת החוקים האלה, בהליכים המהירים האלה, בנייה יותר מזורזת, ומפעם לפעם הגישו בקשה להארכה נוספת של תוקף הוראת השעה בחודשים אחדים, בדרך כלל בשישה חודשים. והכנסת נענתה לפניית האלו בהצבעות ואישרה אותן. ועכשיו הבקשה הזאת מובאת בפעם השישית.

כפי שאמרתי, אדוני היושב-ראש, בהארכות האחרונות היתה לי, כיושב-ראש ועדת הפנים, תביעה מרכזית אחת מהממשלה, והיא הופנתה לשר הבינוי, הופנתה לראש הממשלה כשר הפנים, הופנתה לצמרת משרד הפנים. תמיד הזהרנו: אנחנו לא נאריך את תוקף החוק הזה, לא ניתן לו תוקף נוסף אם ממשלת ישראל לא תכין ותגיש לנו חוק תכנון ובנייה חדש, שיוכל להחליף את זה הקיים, שהוא מסורבל, ויוכל לבוא במקום הוראות השעה – חוק הול"לים.

ואכן, בשנה וחצי האחרונה עבדו אנשי משרד הפנים על הכנת חוק חדש, שיחליף את חוק התכנון והבנייה ויחליף את חוק הול"לים הזה. עבודת הממשלה נתארכה ונתארכה כמעט לשנה שלמה בדיונים מקיפים. אני לא יכול לבוא בטענות לממשלה על התארכות הדיונים, כי בסופו של דבר החוק שבא להחליף את חוק הול"לים, שבא במקום חוק התכנון החדש והוגש והונח על שולחננו, הוא חוק בן 93 סעיפים, רב-עמודים, שדורש ותובע דיון עמוק, דיון מעמיק.

כפי שאמרתי, בפעמיים האחרונות שנתבקשנו על-ידי הממשלה להאריך את תוקף החוק העלינו זאת כתביעה, כמעט הייתי אומר חד-משמעית, אולטימטיבית: לא תגישו חוק תכנון ובנייה, לא נאריך את תוקף חוק הול"לים. ובפעם האחרונה האיום היה בהצהרה חד-משמעית, אדוני היושב-ראש: לא נאריך עוד.

הממשלה אומנם ידעה שלא נאריך עוד, ידעה על הכוונות של הוועדה שלא לתת תוקף להארכה נוספת, על הכוונה של הכנסת שלא לתת תוקף להארכה נוספת של חוק הול"לים, כי הכנסת הביעה עמדתה כנגד חוק הול"לים, החוק לזירוז הליכי הבנייה, לא משום שהכנסת לא רוצה הליכי בנייה מזרזים, אלא משום שהיא רצתה חוק תכנון ובנייה יותר מסודר, ולא הוראות שעה.

היו כאלה שאמרו מפורשות, ועדיין היום הם טוענים: כל מה שיש לעשות זה להוריד את המלים "הוראות שעה", והחוק הקיים הוא חוק טוב. אני לא משוכנע שעם תיקונים מסוימים החוק הזה, כפי שהוא, לא יכול היה לשמש את מדינת ישראל, את משרד הפנים, את כל המתכננים למיניהם, לצורך קידומה של הבנייה בישראל.

ואומנם, אדוני היושב-ראש, אני חייב לציין משהו באכזבה מצד אחד, אבל בסיפוק מצד שני. אכזבה – לקח לממשלה למעלה משנה עד שהיא הניחה את התיקון החדש על שולחן ועדת הפנים. אכזבה – לא רק שזה לקח למעלה משנה, אלא היא הניחה אותו ממש על סף פקיעת תוקף חוק הול"לים. כשקיימה ועדת הפנים את הדיון בהארכת תוקף חוק הול"לים בשישה חודשים נוספים, פג תוקפו של החוק, ולולא הארכנו אותו, היתה מדינת ישראל צריכה לחזור לחוק התכנון והבנייה הישן, על כל מגרעותיו.

אני מבין, חבר הכנסת שטרית, שיש לך הרבה הסתייגויות.

מאיר שטרית (הליכוד):

אין לי.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אין לך? השבח לאל, אני שמח.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני אצביע נגד, אבל אין לי הסתייגויות.

היו"ר י' עזרן:

אין לו שום התנגדות, יש לו רק התנגדות אחת – הוא יצביע נגד.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

זאת היתה האכזבה.

הסיפוק היה שאכן הממשלה הניחה, בסופו של דבר, את החוק החדש, תיקון מס' 40, חוק שבא להחליף את הוראות השעה.

משהונח התיקון הזה בפני הוועדה, היתה לנו דאגה – מה עושים וכיצד פועלים. התיקון הזה מצריך דיון עמוק, מעמיק, של שלושה-ארבעה חודשים לפחות. יש בו 93 סעיפי תכנון. רק אחרי שלוש ישיבות שקיימתי, התחלנו לקרוא את החוק. בוועדה מופיעות 40-50 דמויות ציבוריות, גם מממשלת ישראל, גם מגופים ציבוריים אחרים, ולכל אחת יש השגות והערות לחוק החדש. אם אנחנו רוצים להוציא מלאכה טובה מתחת ידינו, אנחנו צריכים לקיים דיון עמוק, כפי שאמרתי.

בטרם ביקשה ממני הממשלה, כיושב-ראש ועדת הפנים, ובטרם קיימה בתוכה דיון והחליטה לבקש מהכנסת להאריך את תוקף הוראות השעה, קרא לי אליו ראש הממשלה ועמד על המצוקה שהממשלה נמצאת בה, שרשויות התכנון נמצאות בה, בכך שהנה תוקף חוק הול"לים עומד לפוג. וכן שהחוק החדש הונח על שולחני. לא הבטחה, אלא הונח ממש – וראש הממשלה העלה בפני את המשאלה: לשקול אם אהיה מוכן להאריך פעם נוספת ואחרונה את תוקף החוק.

בסיכום אותה פגישה כתב לי ראש הממשלה מכתב, ואני רוצה לקרוא אותו כאן למען הפרוטוקול, אדוני היושב-ראש.

היו"ר י' עזרן:

נשמע.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

"לכבוד חבר הכנסת יהושע מצא, יושב-ראש ועדת הפנים, הכנסת, ירושלים. יושב-ראש נכבד, הנדון: חוק הליכי תכנון ובנייה (הוראת שעה), התש"ן-1990, הארכת תוקף. 1. כידוע, תוקפו של חוק הליכי תכנון ובנייה (הוראת שעה), להלן חוק הול"לים, עומד לפוג ביום שלישי, 31 באוקטובר 1994. 2. הממשלה יזמה אומנם תיקון מקיף, חוק התכנון והבנייה (מס' 40), שעבר קריאה ראשונה – כפי שאמרתי, הוא הונח על השולחן ועבר בקריאה ראשונה – "אך עד להשלמת הליכי החקיקה דרוש עוד זמן מה ושיקול דעת רב של חברי ועדת הפנים. למותר לציין שעבודת הוועדה תחת אילוץ של זמן ולחצים עלולה לפגוע בתוצאה הסופית. 3. בנסיבות אלה עומדת לפנינו תקופה של אי-ודאות וחוסר יכולת של שוק הבנייה לתכנן את צעדיו בהעדר חוק מנחה ומחייב בסוגיה רבת חשיבות לאומית זאת. לפיכך אבקש לשקול הארכת תוקף חוק הול"לים בשישה חודשים נוספים. אנו מאמינים כי בתקופה זו תסיים הוועדה את עבודתה ותשלים את הליכי החקיקה. משרדי הממשלה הנוגעים בדבר יושיטו לוועדה כל עזרה שתבקש לצורך זה."

בו במקום, אחרי שיחה שהיתה לי עם ראש הממשלה והמכתב הזה שנכתב בעקבותיה, השבתי לראש הממשלה, שאני מצדי, כיושב-ראש ועדת הפנים, אפעל להביא לאישור נוסף, בפעם השישית, של חוק הול"לים, מתוך ידיעה שברגע שאסיים את תיקון מס' 40, גם אם טרם יעברו שישה חודשים – והוא יסתיים בטרם יעברו שישה חודשים – זה יהיה החוק שיחליף את חוק הול"לים, ובאותו יום – גם אם נאריך היום את תוקף חוק הול"לים בשישה חודשים – שתיקון מס' 40 ייכנס בו לתוקף, הוא ימית את חוק הול"לים, וחוק הול"לים, הוראות שעה, ישבוק חיים לכל חי.

אמרתי לראש הממשלה בתשובתי: אני נענה לפנייתך מתוך אחריות פרלמנטרית ממלכתית, כי אני יודע שאחרת אני עלול להכניס את משק הבנייה בארץ למערבולת תכנונית קשה, כי באותם ימים החל המירוץ של הימים האחרונים בחוק הול"לים, וכל מי שרק יכול היה להגיע הניח תיק על שולחן ועדות מחוזיות בוועדות המיוחדות, הול"לים, ומהרגע שתיק כזה הונח על השולחן ורק נפתח וקראו את השם או קיימו בו דיון של דקות בודדות, הוא קיבל תוקף מבחינת הדיון והמשך הטיפול בו על-פי חוק הול"לים. זה הטריד אותי מאוד, כי ידעתי שאם לא נאריך את תוקף חוק הול"לים יתקיים הדיון בכל אותן מאות רבות של תוכניות, אלפי יחידות דיור, שיעבירו אותן כמעט ללא שיקול דעת נוסף.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אולי לא יעבירו אותן?

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

גם היום לא יכולים להעביר. אבל כשיש החוק שאני מבקש להאריך את תוקפו, אני שקט יותר מבחינת השהות שאני נותן לוועדות לקיים דיונים לגופו של עניין, בלי הלחצים, ואני לא רוצה לומר עוד אילו לחצים יכולים להיות.

הוספתי ואמרתי לראש הממשלה דבר אחד – וזאת אני אומר לך, אדוני השר, לסיעת מפלגת העבודה ולקואליציה. אמרתי לראש הממשלה: אני בוועדה אעשה את המירב. נושא הרוב הקואליציוני הוא עליכם. אני לא יכול להשיג רוב קואליציוני. אני לא חבר הממשלה ואני לא חבר הקואליציה. יש התנגדויות לחוק, בוודאי באופוזיציה. יש התנגדויות לחוק גם בתוך הקואליציה; יש הסתייגויות בתוך הקואליציה. אני לא אחראי להצבעה שתהיה כאן. אני לא הולך לגייס קולות לחוק הזה. אמרתי זאת

גם לחבר הכנסת אלי דיין. היתה ההתחייבות שלי לראש הממשלה. האחריות להעברת החוק היא עליכם, לא עלי. האחריות שלי היתה בוועדה.

על כן, אדוני – –

היו"ר י' עזרן:

אדוני, חבר הכנסת מצא, אחרי החוק הזה יבוא תיקון פקודת התעבורה. נראה שמישהו צריך לדאוג להעביר את החוק.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

כן.

עמנואל זיסמן (העבודה):

זה חוק שאתה, אדוני יושב-ראש ועדת הפנים, מסוגל לקצר את ימיו.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

בוודאי.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אתה יכול להביא תוך זמן קצר את החוק השני.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

ידידי, חבר הכנסת זיסמן, זאת בדיוק כוונתי, לקיים את הדיון בוועדה בחוק התכנון והבנייה החדש, שהוגש, תיקון מס' 40, בלי שהייה. אבל גם אתה, ידידי, חבר הכנסת זיסמן, יושב-ראש ועדה. אם הונח בפני חוק בן 93 סעיפים, שכל סעיף שבו מורכב מבחינת תכנון ובנייה, מבחינת ההליכים, מבחינת הרכבי הוועדות ומבחינת המאבקים בפנים, מי דן, כיצד דנים ובאילו סעיפים – אתה בוודאי תבין אותי, שגם הדיון בתיקון מס' 40 צריך לארוך לא מעט שבועות, ולא אגזים אם אומר גם חודשים אחדים. כולי תקווה שהדיון יארך הרבה פחות מששת החודשים שאנחנו מבקשים כאן.

עמנואל זיסמן (העבודה):

כבר עברנו חודש.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

על כן, ידידי – – –

קריאה:

עכשיו זה תלוי בוועדה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

חבר הכנסת מצא, אני מקווה שאתה לא מתכוון להביא את חוק הול"לים עוד הפעם.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

להיפך. חבר הכנסת זיסמן, בחוק החדש, שאני מקיים בו דיון, יהיה סעיף מיוחד, וברגע שהחוק יגיע לכאן לקריאה שנייה ושלישית וייכנס לתוקף כחוק, באותו יום, באותה שעה, באותו רגע, יפוג תוקפו של חוק הול"לים. אבל לפחות הציבור יודע מזה – ציבור הבונים, ציבור האדריכלים, ציבור המתכננים – וזה לא יבוא עליו כהפתעה, שהנה החוק הזה איננו בא לפתע. הם עצמם, כל הגורמים שצינתי ורבים אחרים, שותפים לדיונים היומיומיים שאנחנו מקיימים בוועדה על החוק החדש. אני מברך על כך שלפחות הובא חוק חדש. זה היה המאבק שלי כיושב-ראש ועדה במשך שנתיים. אמרתי גם בעבר שייתנו חוק מחליף, ואכן הוא ישנו, ומקיימים את הדיון.

בהצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 40) (ייעול וקיצור הליכים) יש, בין היתר, בסעיף 90, תיקון לחוק הול"לים. אך לא ביקשו בחוק את הארכת תוקפו של חוק הול"לים. הצעת חוק זו, תיקון מס' 40, כבר עברה, כפי שאמרתי, קריאה ראשונה בכנסת, ביום 18 באוקטובר 1994, והדיון בה בוועדה, כפי שאמרתי, החל ביום 2 בנובמבר 1994, חבר הכנסת זיסמן. אנחנו כבר קיימנו ישיבות מספר. מכיוון שמדובר בהצעת חוק ארוכה, בת 93 סעיפים, ומורכבת, סברנו כי יש לאפשר לוועדה לדון בה ביסודיות, ועל כן הסכמנו להארכה נוספת של תוקף חוק הול"לים.

הוועדה החליטה להכניס תיקון מהותי בחוק הול"לים, שאנחנו מבקשים להאריך את תוקפו, והוא בהסכמת הממשלה. התיקון הוא לסעיף 4 בחוק העיקרי של חוק הול"לים, אשר קובע בסעיף קטן (א3), כי הוועדה לבנייה ולמגורים לא תדון בתוכניות שעניינן הקמת מבנים לתעשייה, או ייעוד שטח לתעשייה, לשם הרחבת אזור תעשייה קיים, אלא אם כן נבדקה התוכנית תחילה בידי צוות מייעץ הכולל את מתכנן המחוז, מהנדס הרשות המקומית, נציג משרד התעשייה והמסחר ונציג המשרד

לאיכות הסביבה. צוות זה, על-פי החוק העיקרי, צריך היה לחוות דעתו על התוכנית בתוך עשרה ימים. אם לא הספיק הצוות לעשות כן, מועברת התוכנית ישירות לוועדה ללא בדיקה. על-פי התיקון המובא עתה, בסעיף 1 להצעת החוק, תינתן לצוות תקופה ארוכה יותר, 20 יום. בסעיף קטן (א5) נקבע, כי ועדה לא תדון בתוכנית כלשהי, אלא אם נבדקה בדיקה מוקדמת בידי מתכנן המחוז ובידי מהנדס הוועדה המקומית, והם העירו הערותיהם בכתב לתוכנית בתוך 14 ימים. גם כאן, אם לא בדקו המתכנן והמהנדס את התוכנית בתוך 14 ימים, או לא העירו את הערותיהם, רשאי מגיש התוכנית להגישה לוועדה גם ללא בדיקתם. הארכנו את התקופה הזאת לגבי הול"לים הנוכחיים, מ-14 ימים ל-30 ימים, חבר הכנסת עוזי לנדאו, מתוך הרצון למנוע דאגה בלבך שמא לא יספיק להם הזמן לדיון, או שמא לא תהיה התשובה של המהנדס או המתכנן. לכן, הארכנו את התקופה ל-30 ימים.

לכן, יפחתו המקרים שבהם תוגש לוועדה תוכנית בלא שעברה בדיקה מקצועית נאותה. זה יכול קצת להרגיע אותך, חבר הכנסת לנדאו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני רגוע.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

במקצת, לא הרבה.

להצעת חוק זו הסתייגויות רבות, אדוני היושב-ראש, הנובעות, אני מניח, בראש ובראשונה מכך שהמסתייגים רוצים להביע מורת רוחם מהארכת תוקף החוק. זאת אתה תראה, אדוני היושב-ראש, על-פי מהות ההסתייגויות. הן לא נכנסות לעומק, אלא הן מתייחסות לתאריך וכו'.

היו"ר י' עזרן:

— — לספור כמה ימים וכמה שעות.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

נכון, וזאת כדי להביע מורת רוח, וזה נהוג בכנסת.

אני שותף למורת הרוח הזאת, אבל הסברתי באריכות שאני לפחות בסטיספקציה מכך שאנחנו כבר מקיימים דיון בחוק חדש. אישור החוק לשישה חודשים נוספים ימנע אנדרולומוסיה בתחום התכנון והבנייה; וימנע, חבר הכנסת לנדאו, ואני מפנה זאת אליך, דיונים מזורזים בתוכניות בניין עיר הדורשות עיון מעמיק; ימנע לחצים – וזאת גם אמרתי על ועדות ול"ל – לאישור תוכניות ללא יכולת בקרה ובדיקה.

לבסוף, יש האחריות הממלכתית הפרלמנטרית שלי, אם אפשר להתבטא כך, לגבי הצורך בבנייה של דירות רבות ככל האפשר, על מנת שהמחירים יוזלו. יכול להיות שבתפקיד אופוזיציוני וכאיש אופוזיציה הייתי צריך להערים קשיים על הממשלה. אני לא עושה זאת משום אותה אחריות פרלמנטרית ממלכתית שיש בקרבי לצורך שתהיינה דירות למכביר בארץ הזאת, על מנת שהמחירים ירדו ולא יאמירו. עם זאת, הכוונה היא שאותן דירות תיבנינה טוב ונכון, עם איכות חיים טובה. לכן הכנסנו את התיקונים שלנו, מתוך הכוונה והרצון שלנו לקדם בנייה ולא לעצור אותה. יש בלבי גם תקווה שנסיים במהרה, בתוך חודשים אחדים, את חקיקת החוק החדש. גם בחוק הזה של הוראות השעה הארכנו תקופות על מנת שהבדיקות תוכלנה להיעשות בצורה יסודית.

עמנואל זיסמן (העבודה):

החוק רטרואקטיבי.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

ידידי הטוב, חבר הכנסת זיסמן, המשפטנים נתנו דעתם על כך שהחוק לא יהיה רטרואקטיבי. על כן –

מאיר שטרית (הליכוד):

בכמה הוזילו את מחירי הדירות בגלל ההארכה הנוספת?

היו"ר י' עזרן:

זו שאלה מצוינת.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

ידידי הטוב, אני כאן אתך – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

איך הוא לא רטרואקטיבי?

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

מייד אשיב לך.

היו"ר י' עזרן:

הוא ישיב, הוא ישיב.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

פה היתה שאלה לא קנטרנית.

היו"ר י' עזרן:

לא, לא, עניינית.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

זו שאלה שאני מזדהה אתה. כשאני יושב הספסל שם אני שואל אותה שאלה לגבי הדירות שמתייקרות כשכולנו רוצים לראות אותן מוזלות.

היו"ר י' עזרן:

והרי בגין זה אדוני מאריך – – –

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אתה שואל שאלה ואני חוזר עליה. אתה בא ואומר: ובכמה הוזלו הדירות? ואני שואל אותך, חבר הכנסת שטרית, מה היה קורה אילו בתקופה הזאת של השנה האחרונה גם המעט שנבנה לא היה נבנה? לי יש חילוקי דעות עם הממשלה, יש דירות רבות ביהודה ובשומרון – אפשר היה להוזיל. אנחנו באותו צד של המתרס. איני רוצה להפוך את זה עכשיו לזויכוח פוליטי. אני מופיע כאן כיושב-ראש ועדת הפנים, עם האחריות הפרלמנטרית שלי. בזויכוח הפוליטי אנחנו משני עברי המתרס, אבל לא זה הזויכוח בינינו היום.

על כן, רבותי, אני מביא את הצעת החוק הזאת לקריאה שנייה, ואחר כך, אני מקווה, לקריאה שלישית. אני מבקש לתת לממשלה לחודשים אחדים את הכלי הנוסף של החוק הזה, ולא נאלץ אותה, בשל חוק שלא יתקבל, לחזור לחוק תכנון ישן ומסורבל.

אני מודה לך, אדוני היושב-ראש. אחרי שנשמע הסתייגויות אני אשוב לכאן, אם יהיה צורך. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

זאת אומרת, תהיה הארכה נוספת, אחרי ההסתייגויות.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב-ראש, הערה אחת, אם מותר לי.

היו"ר י' עזרן:

מותר לך. אתה מציג חוק חשוב.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אני חושב שהוא חוק חשוב מאוד. על כן לא נחוס על הזמן, צריך לקיים בו דיון.

היו"ר י' עזרן:

מאה אחוז. אדוני מתפרץ לדלת פתוחה.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

לו הייתי רוצה להאריך, מספיק שהייתי מתייחס לחוק החדש, זה אורך שלוש שעות של דיון. זאת לא עשיתי, אבל אני רוצה שנתרכז בדיון על הצעת החוק (הוראת שעה), עם בקשת הארכה של ראש הממשלה, שביקש ממני לעשות זאת ונענית, כפי שהסברתי. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. ובכן, רבותי, נעבור כעת להנמקת ההסתייגויות. לשם החוק יש הסתייגויות של כמה חברי כנסת. חברי הכנסת אלי דיין ובני טמקין מוותרים. חבר הכנסת רון נחמן לא נמצא. אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד ההסתייגות לשם החוק של חברי הכנסת אלי דיין ובנימין טמקין – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

ויתרו על זה.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, הם ויתרו. צריך להצביע שאין.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, קודם מקיימים את הדיון על כל ההסתייגויות ואחר כך מצביעים.

היו"ר י' עזרן:

זה מקובל עלי. האם רבותי רוצים לצרף ולסכם את כל ההסתייגויות?

מאיר שטרית (הליכוד):

כן.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה. אם כן, חבר הכנסת עוזי לנדאו וחבר הכנסת רון נחמן, לסעיף 1. אני רואה שאין כאן ציבור גדול. יש חמש הסתייגויות – 25 דקות.

עוזי לנדאו (הליכוד):

25 דקות, ואני מתכוון לדבר שעה, כדי שכל המחייבים את החוק יוכלו לשבת במזנון הכנסת.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אתה מתכוון לדבר שעה?

יהושע מצא (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

חבר הכנסת לנדאו, הייתי רוצה לשמוע מה יש לך לחדש במשך שעה, אלא אם תביא ממשלי קרילוב.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הול"לים – הסדר רע. תקנה אחת לו – מיתה, וכל הממהר לשים לו קץ – ברכה תחול על ראשו. אין חוק שהביא נזק למדינת ישראל, לנופה הפתוח, לתהליכי הבינוי המסודרים שלה, כחוק הרע הזה.

אני מתפלא על הממשלה, שהבטיחה ביולי האחרון כי לא תהיה הארכה של תוקף החוק הזה מעבר ל-31 באוקטובר, והנה היא באה עכשיו ומבקשת להאריך את תוקף החוק בעוד הנשמה מסוימת, בעוד אינפוזיה. כבר אז היו 100,000 אישורים לבינוי שלא נוצלו, ספקולטיביים. מאז נוספו בוודאי עשרות אלפים. אני שואל את ידידי חבר הכנסת מצא: לאחר הארכה זו, כמה ייכנסו דרך החלון לתוך הטרקלין עם אישורים נוספים ויקבלו את האישור בהליך מזורז, בהליך לא מסודר, שנזק רב בצדו?

ישראל מדינה קטנה היא, מיניאטורה, מדינה זוטא. על-פי תוכנית האב שהגיש באורח לא פורמלי, נדמה לי, האדריכל המתכנן אדם מזורז לשנת 2020, עוד 25 שנה, אתה מתבונן על המספרים ורואה שכבר כיום מדינת ישראל מבאר-שבע צפונה היא המדינה הצפופה ביותר בעולם. כיום חיים במדינת ישראל כ-5 מיליוני איש, וקצב הריבוי הטבעי והאחר הוא של כ-2.5%. בעוד 15 שנה נהיה כ-8 מיליוני איש. היכן יגורו? הבינוי הדרוש הוא נרחב, ומדינת ישראל הולכת ומתפתחת במהירות לכלל עיר גדולה אחת מאשקלון בדרום ועד נהרייה בצפון. בתים מגובבים זה על גבי זה, בטון, אספלט, הירק הולך ונעלם. השיבוש הזה של שיווי המשקל האקולוגי – – –

היו"ר י' עזרני:

יש גם כמה מדרכות מאבנים משתלבות. לא הכול אספלט.

עוזי לנדאו (הליכוד):

יש כמה מדרכות מאבנים משתלבות.

היו"ר י' עזרן:

ציירת תמונה שחורה מאספלט, זה פשוט יוריד את המורל לכולם.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני, פעם גם אספלט כשהיה חדש היה יפה, ויש היום שרואים את האבנים האלה, כאבנים מתגלגלות עליהם. לא אוהבים את האבנים האלה. כשהאבנים האלה באות במקום טבע, אדוני היושב-ראש, וכאשר גם משטחי האבנים האלה גורמים למשל לכך שאין מספיק קרקע, נופ פתוח שיוכל להכיל את המים היורדים משמים כדי שיחלחלו אל האקוויפר – המאגרים התת-קרקעיים של המים הם המים המשמשים לנו מקורות שתייה. אז מה, נחצוב לנו בתוך האבנים האלה בורות, בורות נשברים, שיכילו מים?

היו"ר י' עזרן:

שלא יכילו המים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

בסדר. פראפרזה על הפסוק שהוא מירמיהו פרק ב': "כי שתיים רעות עשה עמי".

שר התחבורה י' קיסר:

"לא יכלו המים".

עוזי לנדאו (הליכוד):

נכון. אדוני, הפסוק כולו: "כי שתיים רעות עשה עמי, אתי עזבו מקור מים חיים, לחצב להם בארות בארות נשברים אשר לא יכלו המים".

הממשלה הזאת מכילה את המדינה באספלט, מקיר לקיר, שגם מים לא יכיל, כי המים על האספלט הזה ימהרו לרוץ הימה.

שר התחבורה י' קיסר:

אבל – – – הממשלה הקודמת. השר שרון שקנה את הקרוונים בחוץ-לארץ, אין להם קונה היום.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני השר, סליחה, כאשר בכנסת מדברים על השר שרון, ישילו נא שרים נעליהם מעל רגליהם. כאשר השר שרון הביא את הקרוונים, ראשית הם היו נחוצים בזמנם, היה להם גם ביקוש אחר כך, ותוכניות הבינוי הנרחבות שלו הן שהצילו את משרד השיכון הנוכחי ממפולת גמורה. הסיבה לכך שמחירי הדירור בתקופתכם עלו רק ב-50% היא בנייתו של השר שרון. לא תמצא היום דירות פנויות, לא בנתיבות, לא בשדרות, לא בנצרת, בכל אותם מקומות ששאלתם אותנו מדוע אתם בונים שם. וכאשר יש היום דירות פנויות עדיין ביהודה ובשומרון, אין זאת בשל מחסור המבקשים לגור בהן, אלא בשל לחץ הממשלה הנועלת את דלתות הדירות האלה בפני המבקשים לקנות אותן בכסף.

אדוני היושב-ראש, מה שמתרחש היום במדינת ישראל הוא הרס שיווי המשקל בין החי ובין הצומח ובין הקרקע שעליהם הם קיימים. הנוף הולך ומשתנה, הזיהום הולך וגדל. כדאי שנדע, כאן לא מדובר רק בקלקולו של נוף, אלא כאשר מסתכלים על המתרחש באזורים אורבניים בעולם כולו ובשטחים מטרופוליניים גדולים כמו ביפן, כמו במקסיקו סיטי, כמו בניו-יורק, אבל לא רק שם, כאשר נהרס האיזון הזה בין האדם ובין הטבע שסביבו, וכל מה שהאדם מוצא סביבו, זה רק אותם גיבובי בתים זה על גבי זה – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת עוזי לנדאו, יש לי שאלה אחת מעשית. אדוני באמת דיבר על מדינה זוטא, קטנה, כמעט יחידה אחת מאשקלון עד נהרייה. אז מה לעשות? יש פה מצב שצריך לתת לאנשים לגור, יש מצב של נוף וטבע. מה השילוב שאדוני מציע?

עוזי לנדאו (הליכוד):

אם אדוני יאפשר לי, מייד אגיע לכך.

שר התחבורה י' קיסר:

ארץ הצבי – – –

היו"ר י' עזרן:

כתוב: ארץ הצבי. זוהי תשובה נכונה.

עוזי לבדאו (הליכוד):

אני חושש שהצבי ייפול חלל על במות החוק הזה. צריך לעשות את התכנון כראוי.

אדוני היושב-ראש, כאשר אנשים גרים בצפיפות בשטחי מטרופולין מבונים, התוצאה היא בעיות חברתיות קשות. יש לדבר הזה השפעה פסיכולוגית קשה על האנשים הגרים שם, צומחים משכנות עוני, יש בעיות של פשע הולך וגדל, בעיות של סמים. זו סכנה גדולה. צריך היה, על כן, לצפות, שהתביעה שלנו מעצמנו תהיה להקפיד בתכנון פי כמה. אין לנו אותם שטחים נרחבים שיש למתכננים בארצות-הברית, אשר יכולים להיות נדיבים ולתכנן ברוחב יד. צריך להקפיד כאן שיהיה ניצול נכון של קרקע. זה יהיה המשאב שמחסורו יהיה הגדול מכולם. צריך להקפיד – איך נשמור על המים ועל ניקיונם, על נוף פתוח ועל החי והצומח. אלו הן סוגיות מורכבות שלא ידענו כמותן בעבר, והיום הן תובעות מומחיות, זהירות וזמן לתכנון. אין מנוס מן הדברים האלה. הרי סוף כל סוף נרצה שיהיה עירוב נכון של שכונות מגורים במקום אחד, ושטחים פתוחים בינם לבין אזורי תעשייה, ואילו סוגי תעשיות ליד אילו מקומות מגורים. התמהיל חשוב. צריך שנפתח חלון ונראה משהו ירוק, צריך שניסע בכביש בין-עירוני והוא באמת יהיה כביש בין-עירוני – ולא יהפוך לכביש עירוני בלב-לב של אזור בנוי.

השאלה היא, אדוני, יושב-ראש הוועדה, מה תהיה תבנית נוף מולדתנו הפיסית וגם הרוחנית. חוק התכנון והבנייה עם כל קלקולותיו, יש בו איזון מסוים בין האינטרסים השונים, והוא גם מאפשר לכל החוגים אשר ערים לכך ומפתחים לאט לאט מומחיות בכל השאלות האלה, להשתלב בתכנון. התכנון לוקח זמן, אבל לצערי הממשלה נמצאת במצוקה, והיא מבקשת לבנות מהר. גם הציבור מבקש בנייה מהירה של בתים ושל כבישים, והחוק הקיים מפריע.

אני רוצה להדגיש: עיקר הסחבת איננו נובע מהחוק. הוא נובע בראש ובראשונה מכך שיש בעיות קשות בהיצע כוח אדם יציב ומסודר. אין בונים, משום שפעם מטילים סגר ופעם מסירים סגר, פעם מאפשרים להביא פועלים מתאילנד ופעם מביאים אותם מרומניה. כך אי-אפשר לעבוד. ומהו הקושי הנוסף? הפקידות עצמה ואנשי המקצוע היושבים בכל הוועדות האלה, אשר צריכים ללמוד את החומר ולהעיר את הערותיהם, אינם מספיקים. הבאתי כאן בעבר דוגמה אשר שמעתי מידיד, אשר אומר כי גם לאחר שהוציאו אישור לתוכנית מסוימת, האישור מתעכב חודש ימים, משום שלא היתה הכתבנית אשר תדפיס את האישור.

בעיות כאלה אין פותרים עם חוק ול"לים אשר אומר: מתכננים – יוק. מי שמתבוננים בתוכניות כדי להיזהר מקלקולותיהן – לכו הביתה; מוסיפים מתכננים, מוסיפים מי שצריך לבצע את העבודה הטכנית. החוק איננו צוואר הבקבוק, החוק הוא אותו חישוק שצריך לשמור על כך שמדינת ישראל תיראה מדינה מסודרת, מקובלת, מדינה שנעים לחיות בה.

כאשר בונים מהר, עושים הרבה טעויות. מה שאדוני, יושב-ראש הוועדה, בעצם עושה – הוא נותן לקבלנים לרוץ. הם ירוצו ויבנו את הארץ, אבל אגב הבנייה של הארץ, הם יהרסו אותה.

אדוני היושב-ראש, היום מסלול הול"ל משמש לבולמוס של השגת אישורים, לספקולציה רחבה לאנשים אשר יאפשרו להפוך קרקעות שהיום הן חקלאיות, בין השאר, לקרקעות שניתן להשיג בעבורן אישור לבנייה. הנה, חלק מן הדברים שידונו בהם הוא כל מה שקשור באותן תוכניות בנייה למגורים בפרוזדור ירושלים, ואז עלול להיווצר רצף אחד מבית-נקופה ועד ירושלים: 10,000 יחידות דיור בנוף פתוח. הנה תוכנית המתאר של העיר מודיעין וסביבותיה ובנותיה, בין בית-נקופה ובין תל-אביב עוד אזור מבונה – מודיעין. לא רק עיר אחת מאשקלון בדרום ועד נהרייה בצפון, אלא אזור עירוני שילך וייבנה בין תל-אביב, במערב, ובין ירושלים במזרח.

היו"ר י' עזרן:

זה כבר אושר.

עוזי לנדאו (הליכוד):

זה אושר. אני מבין שעכשיו הדבר הזה יידון במסגרת החוק הזה. אדרבה, הייתי מצפה מיושב-ראש ועדת הפנים, שלא יאפשר בתהליך החקיקה אלא לדון בבינוי הערים האלה על-פי החוק הרגיל.

יש כמובן סדרה שלמה של תכנונים נוספים, שלצערי הרב הופכים את שארית השפלה, האזור החקלאי במדינת ישראל, לאזור בנוי ללא סדר וללא חשבון. זו סכנה גדולה. אין זו בעיה מפלגתית, אין זו בעיה בין המפלגות, זו בעיה לאומית, וחשוב לחדד את הרגישויות האלה אצל כל יושבי הכנסת הזאת.

אנחנו נמצאים בשלב של תכנון מהיר בהווה. כדי להרוויח זמן, אנחנו ממשכנים את עתידנו, את איכות החיים במדינת ישראל בעתיד. נדמה לי שאת עיקר הדברים כבר ציינתי. אחסוך מיושב-ראש הוועדה גם את הצורך שלי להראות לו שניתן לדבר על הנושא הזה עוד 45 דקות תמימות, בוודאי עם החומר שישנו כאן. הנקודה די ברורה.

אצביע נגד החוק הזה, נגד החוק הרע הזה, שעם כל כוונתו הטובה של יושב-ראש הוועדה, הוא מסייע למי שהיו צריכים לתת פתרון אחר: איך מתכננים בארץ בלי לגרום נזק, או תוך הבאת נזק מינימלי. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר י' עזרן:

תודה, חבר הכנסת לנדאו. המסתייג הבא, חבר הכנסת בנימין טמקין – אינו נוכח. אני רואה שנתנו לי כאן רשימה אחרת. חבר הכנסת רון נחמן – איננו נוכח. אנחנו עוברים כעת לפסקה (2). חברי הכנסת רענן כהן ורון נחמן – אינם נוכחים. חבר הכנסת עוזי לנדאו סיים את הסתייגותו.

לסעיף 2 פסקה (1), חבר הכנסת יורם לס, בבקשה. אנחנו מתקדמים יותר מהר מהול"ל.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מתכוון בהחלט לתמוך בחוק הזה, אבל להשתמש בהזדמנות זו כדי לדבר על נושא שנראה לי כי הוא באמת מעניין את הציבור בישראל. אם נערוך עכשיו סקר ונשאל אנשים מה זה ול"ל, אני מוכן להתערב שאף אחד לא יודע. אף אחד לא יודע מה זה ול"ל, אבל כל אחד יודע כמה עולה דירה במדינת ישראל, כמה משכנתה משלמים ובאילו תנאים. המחיר הזה של דירה במדינה, שאותו כל אחד יודע, מבטא באיזה מקום כשל תכנוני שהחוק הזה שאנו מטפלים בו היום הוא חלק ממנו.

רק לאחרונה ראיתי מכתב של מנכ"ל משרד השיכון לשר השיכון ולראש הממשלה, המצביע על מחסור במאות אלפי יחידות דיור בחמש השנים הקרובות. אנו רואים מה קורה בעיר מודיעין, שהיתה אמורה להגשים את החלום הישראלי, במחיר שווה לכל נפש. במקום זה אנו רואים את השתוללות המחירים שם, והשאלה היא מה לעשות.

החוק הזה מתייחס בהרבה מובנים לנוף של מדינת ישראל, והפתרון האמיתי לבעיה, לניגוד בין הצורך לייצר דירות ובין הצורך לשמור שבמדינה שלנו עוד אפשר יהיה לשמוע ציוץ ציפורים ולראות דשא ירוק ועצים – הפתרון היחיד הוא בנייה לגובה. מי שיבקר בסינגפור – מדינה יותר קטנה מישראל, מדינות, מדינת עיר – יראה שכל בית שם הוא בן 30-40 קומות. כל הקשקוש הזה, כאילו רבי-קומות מצמיחים סלאמס, הוא קשקוש אחד גדול. אני מזמין את כולם לבקר ברמת-אביב ג', בתים של 20 קומות, לא סלאמס ולא ציפורים. מי שרוצה לשמור על הקרקע ועל הנוף הפתוח במדינת ישראל, צריך לבנות על כל דונם 50 ו-60 דירות. אני גר בבית עם 48 דיירים ב-12 קומות, באזור רמת-אביב. אלה בתים שנבנו לפני 30-40 שנה. על דונם כזה עומד כל כפר-תבור, חצי מהעיר מודיעין. מי צריך לכסות את המדינה הזו בבתים קטנים ויפים, בונבוניירות, אם אפשר לבנות לגובה 30 ו-40 קומות, ואז על השטח הזה נותנים פתרון למשפחות רבות.

היו"ר י' עזרן:

עם מעלית שבת, בבקשה.

יורם לס (העבודה):

עם מעלית שבת, עם שלוש מעליות.

חנן פורת (מפד"ל):

מה רע בהרי טרשים – – –

יורם לס (העבודה):

אף שזה לא מקובל, אני לא הייתי חושב שזה נורא אם גם אנשים שרוצים לגור בכפר יקימו בכפר בית בן 40 קומות, גורד שחקים אחד שיעמוד באמצע הכפר. זה עדיף, אם מסביב לגורד השחקים אפשר יהיה לשמור על 2,000 דונם פתוחים, יהיו שם מגרשי גולף, מירוצי סוסים, מה שאתה רוצה. גם בכפר אפשר לבנות לגובה.

אם כל אחד במדינה שלנו יחליט שהוא צריך חצי דונם או דונם – – מה הורס את רצועת-עזה? ראית ברצועת-עזה בית גבוה? כל אחד רוצה בית. זה נחמד מאוד, אבל בסופו של דבר לא תהיה קרקע במדינה הזאת. אנחנו נגיע לאוכלוסייה של 8 מיליונים, 10 מיליונים. בנייה לגובה היא הפתרון המעשי והיחיד. אחרת המדינה שלנו תתכסה ביישובים קהילתיים, מתנ"סים, הכול יהיה שטוח שטוח, אבל עצים, מים ודשא לא יהיו לנו כאן.

נקודה אחרונה, ברשותך, אדוני היושב-ראש, בעניין המשכנתאות. עומדים לבטל את תוספת היוקר. זה ויכוח שננהל אותו במקום אחר. הציניות בנושא מס הבריאות ותוספת היוקר הגיעה לממדים כאלה שאפשר לכתוב על זה טרגדיה יוונית, איך שיחקו במס הבריאות כל פעם למטרה אחרת, ועכשיו משחקים בו כדי שלא לשלם את תוספת היוקר. המשכנתאות צמודות למדד והמדד צומח. אנשים משלמים בכל חודש עוד ועוד להחזר משכנתה, במקום להצמיד אותה לתוספת היוקר. הרי החלשים, שאצלם הבעיה האמיתית, הם צמודים לתוספת היוקר; אין להם ועד עובדים. אם מבטלים את תוספת היוקר, מצמידים את המשכנתאות למדד, זה הסדר שהוא תקלה חברתית וצריך לטפל בו. תודה.

היו"ר י' עזרן:

אדוני התלונן שחסרים ירק ועצים. לפחות המדד צומח, למה אתה מתלונן?

חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה. הסתייגות אחת.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך מאוד. כבוד שר התחבורה, חברי חברי הכנסת, אדוני יושב-ראש הוועדה, חבר הכנסת מצא, שהביא את החוק לכאן, אני רוצה לעסוק בחוק הזה היום. אני אצביע בעדו. אני רוצה להגיד משהו לגבי העתיד. הטיפול בכל תוכניות המתאר הוא אחת השאלות הסבוכות ביותר שאנחנו עומדים בפניהן במדינת ישראל.

חבר הכנסת עמנואל זיסמן, אל תהיה מודאג, לא מחזירים את ירושלים.

היו"ר י' עזרן:

הוא אפילו לא שומע. רבותי חברי הכנסת. חבר הכנסת אלי דיין, אדוני יושב-ראש הקואליציה הנכבד. חבר הכנסת עמנואל זיסמן, מבקש חברך.

רענן כהן (העבודה):

חבר הכנסת עמנואל זיסמן מפחד, שבמסגרת ההסכמים העתידיים יחזירו את הבית שלו גם במסגרת תוכניות המתאר.

היו"ר י' עזרן:

הוא לא חושש.

רענן כהן (העבודה):

אני רוצה לעמוד על כמה נקודות חשובות. ראשונה, בנושא זירוז ההליכים. אנחנו צריכים לשאול את עצמנו אם צריך להשאיר את המבנה הקיים בחוק החדש כפי שהוא. ייתכן מאוד שאנחנו צריכים לבטל את הוועדה המחוזית ולתת הרבה יותר עוצמה לוועדה המקומית. מהוועדה המקומית יעברו התוכניות לוועדה הארצית. על-ידי כך ניצור חיסכון לא רק בכוח אדם אלא גם במרירות, בתסכול, בעבודה המיותרת. אנשים צריכים לפעמים לעבור לא רק חודשים אלא אפילו שנים, והם לא מסוגלים לגמור אפילו תוכנית אחת.

צמצום הוועדות הוא אולי הדבר החשוב ביותר, אחרת פועל חוק פרקינסון – עוד פקידה, עוד עבודה, עוד צוות ועוד מהלכים. אני רואה בכמה יישובים את התהליכים האלה, והם לא מביאים שום תוצאה חיובית.

חייבת להיות תוכנית מתאר כוללת. במסגרת תוכנית המתאר צריכה להיות בנייה לאותן אוכלוסיות שיש לנו אינטרס לתת להן דירות במחירים סבירים. התנועה שאני עומד בראשה הקימה פרויקט לתפארת, פרויקט חמ"ד, שנקרא על שם העמותה שלנו – חיילים משוחררים דיור. פרויקט חמ"ד הוא אולי אחד הפרויקטים המפוארים ביותר שהצלחנו להקים. לצערי, אני מגלה אוזלת חשיבה, אין אפילו עומק של שיקול דעת. צריך להקים פרויקט כזה ופרויקטים נוספים במדינת ישראל כדי להקל על אוכלוסיות שיש לנו אינטרס לעזור להן, לתת גם פתרון סביר לזוגות צעירים שזקוקים לדיור ואם לא יהיה להם דיור נראה אותם בחוץ-לארץ. אם לא נגלה פתיחות, אם לא נגלה שיקול דעת ולא נתייחס באופן רציני למטרות שאנחנו רוצים להשיג, נפגע באיכות החיים שלנו ובדור הצעיר, שלא ירצה להישאר בארץ, וגם כך המורל אצלו נמוך.

נקודה אחרונה, ובזה אני רוצה לסיים, היא לא קשורה לעניין, אדוני היושב-ראש, אבל אני רוצה להביע את דעתי מעל במה זו. בימים אלה חיילי צה"ל נמצאים במצב לא כל כך נעים מבחינת המורל. אני חונקתי על ערכים ועל סמלים שעליהם אני רוצה לחנך את ילדי. כולנו בכנסת כאן חייבים לתת כוח ועוצמה, לתת גאווה לכל החיילים בצה"ל, על מנת שאותו מורל שהיה, אותה תחושת שליחות

שהיתה, יהיו בראש מעיינינו. וכך נראה את צה"ל חזק, כי צה"ל חזק – עם ישראל חזק, אנחנו חזקים ומדינת ישראל תהיה חזקה לעולמים. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת רענן כהן. חבר הכנסת יהושע מצא, יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה, יגיב על ההסתייגויות, ולאחר מכן נעבור להצבעה. כבודו.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב-ראש, אני מוצא לנכון, למען הפרוטוקול, להשיב על הסתייגויות מספר.

ראשית, חבר הכנסת פרופסור לס יידי הטוב, לפני שתדבר על בנייה לגובה במדינת ישראל – האמן לי שאני מצוי בנושא של חוק התכנון והבנייה – לפני שתדבר על בנייה לגובה של 30-40 קומות, אנא בדיקה יותר יסודית מה זה עושה במדינת ישראל, בהרכב האוכלוסייה שלה. ברמת-אביב זה מצוין. יש לכם כיסים, ושם אולי ניתן לשלם את ההוצאות של ניהול בניין כזה. אני שולח אותך לבניין של שמונה קומות ברחוב שטרן בירושלים, בקריית-היובל בירושלים, ותראה איזה סלאמס זה היה, כשזה נבנה, איזו אוכלוסייה קשה היתה שם, ואילו השקעות השקיעו ממשלת ישראל ועיריית ירושלים – חבר הכנסת זיסמן יידי יספר לך – על מנת לתת איכות חיים קצת יותר טובה בבניינים של שמונה-עשר קומות.

יורם לס (העבודה):

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

סיפור קצר נוסף. כל אזור, כל עיר בארץ הזאת והסיפור שלה של בנייה לגובה. לא בכל מקום הבנייה לגובה מוסיפה איכות חיים. לדוגמה, ירושלים מכה על חטא. קולק מכה על חטא על שבתקופה מסוימת, במשך שנה-וחצי-שנתיים, הוליכו אותו שולל מיטב המתכננים מחוץ-לארץ וגרמו לו לבנות מגדלים של שמונה-עשר קומות. מאז אין עוד בנייה לגובה בירושלים, כי הגענו להכרה שהבנייה לגובה פוגמת באיכותה של העיר הזאת. כל עיר והסיפור שלה.

נקודה שנייה שאני רוצה להדגיש: הדאגה של יידי חבר הכנסת עוזי לנדאו מפני תוכניות חדשות מזרזות – אני רוצה לומר לו, שאחד המרכיבים הנוראים ביוקר הבנייה הוא הביורוקרטיה. אם חושבים שבחוק התכנון החדש, תיקון מס' 40, לא נתרכז בהחדרת אלמנטים רבים שישנם היום בחוק הול"לים המזרז – טועים. לנגד עינינו עומד הצורך להוציא חוק של הליכי בנייה מזרזים עם דאגה שלא תהיה פגיעה באיכות החיים, באיכות הסביבה.

גם היום על-פי חוק הול"לים, גם היום על-פי הוראות השעה, יש קשיים רבים למתכננים ולציבור הקבלנים והבונים. הם צריכים לעבור הליך מסורבל מאוד עד שהם מגיעים לדיון בוועדות המזורזות האלה על-פי חוק הול"לים.

ואולי כמה משפטים אחרונים. שאל אותי ידידי, חבר הכנסת עוזי לנדאו, מה הם פני הארץ שאני הייתי רוצה לראות. אומר לך, ידידי, חבר הכנסת עוזי לנדאו, הייתי רוצה לראות בארץ הזאת הרבה הרבה עולים; הייתי רוצה לראות בארץ הזאת הרבה הרבה צעירים בדירות חדשות; הייתי רוצה לראות בארץ הזאת, ידידי חבר הכנסת עוזי לנדאו, הרבה הרבה חיילים משוחררים שדירה היא בהישג ידם; הייתי רוצה לראות את כל זה מתפתח ונבנה תוך שמירה על איכות חיים, בלי ביורוקרטיה. כי אחרת, ידידי חבר הכנסת עוזי לנדאו, הדאגה הדמוגרפית שלך צריכה להטריד אותך לא רק ביהודה ובשומרון, היא תצטרך להטריד אותנו גם בתחומי "הקו הירוק". ולכן, אנא, אנחנו חייבים לבנות הרבה ולתת היצע אדיר כדי שמבחינה דמוגרפית לא נעמוד בסכנות בארץ הזאת וכדי שמי שירצו דירה היא תהיה בהישג ידם.

על כן, אני מציע לאשר את הוראות השעה. כיושב-ראש ועדת הפנים אני אדאג לעבודה מהירה על חוק חדש שבו נכניס אלמנטים של זירוז, כדי שעם ישראל יוכל, ללא הוראות שעה, לקבל הליכי תכנון ובנייה חדשים וטובים לבנייה טובה – ולא משנה איזו ממשלה תעשה זאת, כיוון שאנחנו צריכים את טובתה של הארץ. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת יהושע מצא.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. אולי נעשה הצבעה ראשונה אלקטרונית, ואחר כך, ברשותכם, ידנית.

קריאה:

ידנית.

היו"ר ש' וייס:

הצבעה ידנית. הצבעה בקריאה שנייה. מי בעד ההסתייגות של חברי הכנסת אלי דיין, בנימין טמקין, רענן כהן ורון נחמן לשם החוק?

קריאה:

אני מוותר.

היו"ר ש' וייס:

לא כולם כאן, ועל כן אצטרך להצביע.

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת א' דיין, ב' טמקין, רע' כהן ור' נחמן
לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

לא אושר. חברי הכנסת, אנחנו מצביעים על שם החוק בקריאה שנייה. מי תומך בשם החוק בקריאה
שנייה, כהצעת הוועדה?

הצבעה

שם החוק, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

אושר. אנחנו עוברים לסעיף 1 פסקה (1). יש הסתייגות של חברי הכנסת עוזי לנדאו ורון נחמן. מי
תומך בהסתייגות?

הצבעה התיקון של חברי הכנסת ע' לנדאו ור' נחמן לסעיף 1(1) לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

ההסתייגות נדחתה. אנחנו עוברים להסתייגות של חברי הכנסת רענן כהן ורון נחמן לסעיף 1(2). מי תומך?

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת רע' כהן ור' נחמן לסעיף 1(2) לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

לא אושרה. עכשיו יש לנו הסתייגות של חבר הכנסת עוזי לנדאו. מי תומך?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ע' לנדאו לסעיף 1(2) לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

ההסתייגות הוסרה. אשר על כן, כל ההסתייגויות לסעיף 1 הוסרו בקריאה שנייה. אני מעמיד להצבעה את סעיף 1, כהצעת הוועדה.

הצבעה

סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

הסעיף הראשון אושר בקריאה שנייה. אנחנו עוברים עכשיו לסעיף השני. לפסקה ראשונה יש הסתייגות של חבר הכנסת יורם לס. מי תומך?

יורם לס (העבודה):

אני מסיר.

היו"ר ש' וייס:

תעברו אתי עכשיו לעמוד הבא, עמוד שני. יש הסתייגות של חבר הכנסת עוזי לנדאו. מי תומך?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ע' לנדאו לסעיף 2(1) לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

ההסתייגות הוסרה. עכשיו יש לנו הסתייגות של חבר הכנסת סאלח סלים. מי תומך?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת סאלח סלים לסעיף 2(1) לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

ההסתייגות הוסרה. לפסקה (2) הסתייגות של חבר הכנסת רון נחמן. מי תומך?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ר' נחמן לסעיף 2(2) לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

הוסרה. חברי הכנסת, כל ההסתייגויות לסעיף השני הוסרו. לפיכך, מי תומך בסעיף 2, כנוסח הוועדה?

הצבעה

סעיף 2, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

הסעיף השני אושר בקריאה שנייה כהצעת הוועדה.

אנחנו עוברים לסעיף 3. יש הסתייגות של חבר הכנסת דוד מגן. מי תומך?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ד' מגן לסעיף 3 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

אני קובע שההסתייגות הוסרה. הסתייגות של חבר הכנסת עוזי לנדאו. מי תומך?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ע' לנדאו לסעיף 3 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

ההסתייגות הוסרה. מי תומך בהסתייגות של חבר הכנסת רון נחמן?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ר' נחמן לסעיף 3 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

ההסתייגות הוסרה. חברי הכנסת, כל ההסתייגויות לסעיף השלישי הוסרו. מי תומך בסעיף 3, כהצעת הוועדה?

הצבעה

סעיף 3, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

אני קובע שסעיף 3 אושר בקריאה שנייה. נא לעבור אתי לסעיף 4. מי תומך בהסתייגות של חבר הכנסת עוזי לנדאו?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ע' לנדאו לסעיף 4 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

ההסתייגות הוסרה. מי תומך בהסתייגות של חבר הכנסת רון נחמן?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ר' נחמן לסעיף 4 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

ההסתייגות הוסרה. מי תומך בהסתייגות של חבר הכנסת רפאל פנחסי?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ר' פנחסי לסעיף 4 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

הוסרה. אני קובע שכל ההסתייגויות לסעיף 4 הוסרו. אני מעמיד להצבעה בקריאה שנייה את סעיף 4 לחוק, בלי הסתייגויות.

הצבעה

סעיף 4, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

אני קובע שסעיף 4 אושר בקריאה שנייה, כהצעת הוועדה.

אני מבין שאני יכול לעבור לקריאה שלישית, נכון חבר הכנסת מצא? שום הסתייגות לא נתקבלה.

מאיר שטרית (הליכוד):

הצבעה אלקטרונית.

היו"ר ש' וייס:

ברצון.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להצבעה בקריאה שלישית של הצעת חוק הליכי תכנון ובנייה (הוראת שעה) (תיקון מס' 6), התשנ"ה–1994.

הצבעה מס' 8

בעד החוק – 20

נגד – 3

נמנעים – אין

חוק הליכי תכנון ובנייה (הוראת שעה) (תיקון מס' 6), התשנ"ה–1994, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

20 תומכים, שלושה מתנגדים, אין נמנעים. חברי הכנסת, אני קובע שחוק הליכי תכנון ובנייה (הוראת שעה) (תיקון מס' 6), התשנ"ה–1994, נתקבל. תודה רבה לכל היזמים ולכל מי שטיפל בזה.

הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (מס' 37), התשנ"ה-1994

(קריאה ראשונה)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (מס' 37), התשנ"ה-1994, בקריאה ראשונה. יציג את החוק שר המשפטים; כבודו.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כבוד יושב-ראש הכנסת, חברי הכנסת, הצעת החוק המונחת לפניכם באה ליישם את המלצותיה של ועדה ציבורית בראשות כבוד השופט עזרא קמא, שמינית לשם בחינת הדרכים לשיפור ההליכים בבתי-המשפט לתעבורה.

ההמלצות של ועדה זו אשר היו נתונות ליישום על-ידי תיקון חקיקת משנה, כבר יושמו. היום אנו באים להשלים את המלאכה ולבקש מכם ליישם את ההמלצות המחייבות תיקון של חקיקה ראשית.

ואלה עיקרי התיקונים המוצעים: היום קובעת פקודת התעבורה, כי שופט תעבורה מוסמך לדון בעבירה של גרימת מוות ברשלנות עקב נהיגה אם הוא שופט שמונה מינוי של קבע. סמכות זו נשללה משופטי תעבורה שטרם מונו במינוי קבע.

ועדה בראשותו של כבוד השופט דב לוין קבעה בהמלצותיה, כי אין צורך להבחין בעניין זה בין שופט תעבורה בעל מינוי של קבע לבין שופט שהתמנה במינוי זמני, שכן שופט זמני מוסמך ממילא לדון בעבירות שעונשן גדול מזה המוטל על עבירה של גרימת מוות ברשלנות עקב נהיגה. הוועדה בראשותו של כבוד השופט קמא ראתה לנכון לחזור על המלצה זו, ולפיכך אנו מציעים לתקן את החוק כך שכל שופט תעבורה, ללא הבחנה אם מונה מינוי של קבע או שמינויו עדיין זמני, יהיה מוסמך לדון בעבירה הנדונה.

שנית, אנו מציעים להחליף את סעיף 26 לפקודת התעבורה הדין במינוי שופטי תעבורה. על-פי ההסדר המוצע, יהיה כשר להתמנות כשופט תעבורה מי שכשר להתמנות לשופט של בית-משפט שלום. בכך אנו משווים את מעמדו של שופט תעבורה למעמדו של שופט שלום.

עם זאת, נשמר ההסדר של מינוי זמני בשל האופי המיוחד של השפיטה בתחום התעבורה, אולם מוצע לקצר את תקופת המינוי הזמני, שהיא היום בין שנה לשלוש שנים, לתקופה של שנה שניתן להאריכה לתקופה נוספת של שנה. זאת היות שעל-פי-הרוב ניתן לקבוע בתום שנתיים של כהונה אם המועמד מתאים להתמנות מינוי של קבע.

עוד נאמר בסעיף זה, כדי להסיר ספק, שניתן למנות שופט תעבורה לכהן כסגן נשיא של בית-משפט שלום לענייני תעבורה, וכן לאפשר לרשם של בית-משפט שלום שהחל בדיון ונתמנה שופט תעבורה, לסיים את הדיון שבו התחיל, כדוגמת ההסדרים הקיימים בחוק בתי-המשפט.

התיקון השלישי שאנו מציעים, מטרתו להשוות את ההסדר הקיים לעניין הפעלת עונש של פסילה על תנאי, להסדר שבחוק העונשין בנושא הפעלת מאסר על תנאי.

סעיף 56 לחוק העונשין מסמיך את בית-המשפט הדין בעבירה נוספת, להאריך עונש של מאסר על תנאי ובלבד שמדובר בהרשעה הנוספת הראשונה. כלומר, ניתן להאריך מאסר על תנאי רק פעם אחת. הסדר מסוג זה אינו קיים לעניין הארכת פסילה על תנאי בעבירת תעבורה.

קיימים מקרים מיוחדים שבהם רואה שופט תעבורה הצדקה שלא להפעיל עונש של פסילה על תנאי, אך כיום ידיו כבולות בשל העדר הוראה מתאימה בחוק והוא חייב להפעיל את הפסילה אף שסבר כי המקרה אינו מתאים לכך. על כן מוצע לקבוע בפקודת התעבורה את ההסדר הקיים בחוק העונשין לעניין מאסר על תנאי, כך שתינתן אפשרות של הארכת הפסילה על תנאי פעם אחת ומטעמים שיירשמו.

רביעית, סעיפים 39, 40 ו-44 לפקודת התעבורה קובעים עונש פסילה חובה לתקופות שונות לגבי עבירות מסוימות. בכל אחד מסעיפים אלה, אף שנקבעה תקופת פסילה מינימלית, ניתן לבית-המשפט שיקול דעת להורות על פסילה לתקופה קצרה יותר, אם יתקיימו נסיבות מיוחדות שיפרט השופט בפסק-דינו.

סעיף 38 לפקודת התעבורה גם הוא קובע עונש פסילת מינימום לגבי עבירות מסוימות, אך אין בו הוראה המאפשרת לשופט להטיל תקופת פסילה קצרה מהתקופה הקבועה בסעיף במקרים מיוחדים מתאימים.

אין כלל הצדקה להסדר השונה שנקבע בסעיפים 39, 40 ו-44 לעומת ההסדר שבסעיף 38, ולפיכך מוצע לתקן את סעיף 38 כדי להעניק לשופט תעבורה את שיקול הדעת שיש לו בבואו להפעיל את הסעיפים האחרים.

התיקון האחרון שאנו מבקשים לכלול בהצעת חוק זו מתייחס לשאלת הפורום הראוי לדון בעבירות תעבורה הנעברות על-ידי קטינים והתנאים המיוחדים שצריכים לחול על הליכים אלה. מערכת בתי-המשפט, לרבות שופטי נוער וועדות מספר, התלבטו בשאלה זו.

היום מובאים קטינים שעברו עבירת תעבורה שיש להעמיד עליה לדין בבית-משפט, לבית-המשפט לנוער.

בתי-המשפט לנוער שהוקמו בשנת 1971 נועדו להתמודד עם תופעת עבריינות הנוער וניתן דגש מיוחד בהיבט הטיפול בכל הנוגע לסמכויות שניתנו לשופט ולאופי ההליכים המתקיימים בבתי-משפט אלה. בתחום עבירות התעבורה קיים מספר לא מבוטל של עבירות בעלות אופי טכני, שאין מצביעות

על כך שהקטין שעבר אותן מעורב בפעילות פלילית או סובל ממצוקה המצדיקה התערבות של רשויות הרווחה. לפיכך, במקרים אלה, אין מקום להעמיד לדין אותם קטינים בבית-משפט לנוער דווקא ולחייב את רשויות הרווחה להכין תסקיר מיוחד בכל מקרה ומקרה.

עם זאת, ראינו לנכון לצמצם את מספר המקרים שבהם יועמד קטין לדין בפני שופט תעבורה ולא שופט נוער. על-פי המוצע, נאשם שהוא קטין בעת הגשת כתב האישום, יועמד לדין לפני שופט תעבורה רק אם מדובר בעבירה הכרוכה בנהיגת רכב מנועי או בשימוש בו, שעה שהיה כשיר מבחינת גילו לקבל רשיון נהיגה לרכב שבו נעברה העבירה. דהיינו, מדובר בקטינים שהם בני 17.5 לפחות, לגבי עבירה שנעברה במכונית.

יתירה מזאת, הוצאו מהסדר זה אותם קטינים שנהגו במצב של שיכרות או תחת השפעת סמים; אלה ימשיכו לעמוד לדין בבית-המשפט לנוער, שכן הנסיבות שבהן עברו את העבירות מצביעות, ברוב המקרים, על כך שיש מקום להתערבות הרשויות הטיפוליות.

עוד הצענו, כי במקרים שבהם יועמדו אותם קטינים לפני שופט תעבורה, יחולו כמה הוראות דיוניות הבאות להיטיב עם הקטינים וכן תהיה לשופט התעבורה סמכות להטיל על הקטין דרכי טיפול במקום עונש, כאמור בחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), אם קצין המבחן המליץ על כך במקרה הספציפי.

מכל מקום, אפשרנו לשופט תעבורה, שלפניו הובא קטין לפי חוק זה, להעביר את הדיון לבית-משפט לנוער, אם הוא סבור כי בנסיבות המקרה יש צורך בכך לטובת הקטין.

אנו סבורים כי בהוראות אלו גובשו האיזונים המתאימים אשר יבטיחו את הפניית הנאשמים הקטינים החשודים בעבירות תעבורה לערכאה המתאימה לכל מקרה.

התיקונים המוצעים בהצעת חוק זו הם חלק מהשיפורים הכלליים שהכנסנו לאחרונה במערכת שפיטת עבירות התעבורה.

תרשו לי לומר, שבנושא זה יש הידברות מתמדת וטובה ביני כשר המשפטים לבין שר התחבורה ישראל קיסר, לבין שר המשטרה משה שחל. אנחנו חיפשנו יחדיו דרכים לשיפור ההליכים בבתי-הדין לתעבורה. הארכנו את שעות הדיונים בהם משעות הבוקר עד השעה 21:30. אנחנו מפעילים את בתי-המשפט כבתי-משפט לתעבורה בהדרגה ברחבי הארץ גם בשעות אחר הצהריים והערב. אנחנו מבקשים בכך גם להאיץ את קצב הטיפול בדוחות התעבורה ואת קצב שמיעת המשפטים של תאונות תעבורה, שהרי אם הדברים לא יישמעו בסמוך ליום שבו נעברה העבירה, גורם ההרתעה מאבד את משמעותו.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אפשר יהיה לעשות סדרת טלוויזיה – בית-דין לילי.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכון. אני רוצה לומר לך, חברת הכנסת גוז'נסקי, שבהדרגה, במהלך קדנציה זו, בתקופת כהונתה של ממשלה זו, נפתחים בתי-המשפט משעות הבוקר עד שעה מאוחרת, כדי לתת שירות משפטי יעיל יותר לתושבים וגם כדי לקרב את מקום השיפוט אל התושב.

והדאגה הזאת נמשכת. התחלנו בעבירות המכונות "עבירות קטנות", או הליכים שבהם האזרחים עותרים בתביעות קטנות לבתי-המשפט, עד 5,000 שקל; אני מתכוון להציע לכנסת להגדיל את הסכום עד 7,000 שקל. אלה עבירות שעכשיו נדונות בשעות אחר הצהריים על-ידי שופטים מיוחדים. למשל, בתל-אביב היו נקבעים תיקים לשמיעה לאחר שנה ושנה וחצי, והיום בירור התביעות הקטנות במחוז תל-אביב מסתיים בתוך שלושה-ארבעה חודשים. התחלנו בתביעות קטנות, המשכנו בעבירות תעבורה, כפי שהסברתי, עם תוספת שופטים, תוספת דיונים, קיצור זמן הדיון.

אנחנו ממשיכים עכשיו בפתיחת כל בתי-משפט השלום משעת בוקר עד שעת לילה כלשכות הוצאה לפועל, כדי לשפר את שירות ההוצאה לפועל, כדי שאזרח שקיבל פסק-דין יראה שניתן גם לאכוף אותו. עברו ימים לא פשוטים ולא קלים על ההוצאה לפועל. הדבר בטיפול.

עכשיו אתם יכולים לקרוא שאני עומד להגיש לכנסת גם הצעה לשיפור בכל ההליכים הקשורים בענייני המשפחה, גם שם להביא את השירות לכך שיהיה יעיל יותר, מזורז יותר, ואני מקווה – באיכות טובה לא פחות מזו שהיתה, לפי הרפורמה שנעשה.

אני אומר, במקרה הזה, כשאני חוזר לענייני התעבורה, כאן אנחנו נועצנו בוועדת מומחים בראשותו של כבוד שופט בית-המשפט המחוזי עזרא קמא, שבקיא בסוגיות האלה ויש לו ניסיון, כמוהו כמו אותם חברים שישבו בוועדה, כיהנו בוועדה, ואני חושב שצריך להודות להם על שהקדישו זמן רב כדי ללמוד סוגיות שונות. הם הביאו בפנינו המלצות. אנחנו ראינו לכבד את ההמלצות האלה, ובתיאום עם שר התחבורה הגשנו אותן ואנחנו מגישים אותן לכנסת.

מכיוון שאיחדנו בתיקון זה עניינים הקשורים בהפעלת בתי-המשפט, טבעי שאבקש מכם להעביר את הצעת החוק המסוימת הזאת לוועדת החוקה, חוק ומשפט לשם הכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה רבה.

היו"ר י' עזרני:

תודה לאדוני השר. ראשון הדוברים – חבר הכנסת מאיר שטרית, במסגרת חמש דקות.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לצערי הודיעו הבוקר ברדיו, כי בתשעת החודשים הראשונים של השנה היו בישראל 600 הרוגים בתאונות דרכים, 10% יותר מבתקופה המקבילה אשתקד.

אני חושב שמצב הקטל בדרכים מחייב אותנו לשאול את עצמנו, איפה אנחנו טועים? מהי הדרך הנכונה לטפל במפגע הזה של תאונות דרכים? האם ענישה היא הדרך הנכונה? אני מצטער לומר, שעד היום הדרך המקובלת והרגילה היתה, אם יש תאונות דרכים – נחמיר את העושים, קנס יותר גדול, מי שזז נפסול את רשיונו, מי שהולך שמאלה נעשה לו ככה וככה. החמירו את הקנסות. זה לא הוכיח את עצמו. עובדה. במשך השנים הלכו הקנסות וגדלו, ומספר התאונות לא ירד משמעותית, לפעמים אפילו גדל, ולצער התאונות הקטלניות מספרן גדול מאוד. תזכרו את המספר. בתשעת החודשים הראשונים של השנה הזאת היו 600 הרוגים בתאונות דרכים.

שר התחבורה י' קיסר:

מאיר שטרית (הליכוד):

סליחה?

שר התחבורה י' קיסר:

מאיר שטרית (הליכוד):

אני אומר מה שהודיעו הבוקר בחדשות.

שר התחבורה י' קיסר:

מאיר שטרית (הליכוד):

כמה יש, אדוני השר?

שר התחבורה י' קיסר:

460.

מאיר שטרית (הליכוד):

רק 460 הרוגים – – –

שר התחבורה י' קיסר:

זה לא "רק" – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

אני ציטטתי. אמרתי בפירוש מה המקור שלי. 460 הרוגים – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

– – –

אלי דיין (העבודה):

הם טעו, ברדיו.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

עם השטחים או בלי השטחים?

מאיר שטרית (הליכוד):

מה זה חשוב? בשטחים הם לא בני-אדם?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

עם השטחים – זה המספר שלך.

מאיר שטרית (הליכוד):

600. הם לא בני-אדם? גם הם בני-אדם.

היו"ר י' עזרן:

חבל, זה על חשבון הזמן שלך.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני מצטער, מה אני יכול לעשות?

היו"ר י' עזרן:

אל תענה להם; אל תשיב.

מאיר שטרית (הליכוד):

על כן, אני חושב, רבותי, שאולי צריך לחפש דרכים אחרות להתמודדות עם המפגע הזה.

אני שמח שהחוק הזה שמוגש לכנסת גובש בעקבות העבודה של השופט עזרא קמא, ואני, כמובן, תומך בחוק הזה, כי הוא בא להסדיר כל מיני אי-סדירויות שהיו במצב הנוכחי החוקי. אני תומך בשתי ידי בכל הסעיפים שהשר פירט והסביר אחד לאחד יפה מאוד.

אני מנצל את הבמה כדי להצביע על כמה נקודות, אדוני שר התחבורה, מאחר שאתה יושב כאן כתורן היום, כמה נקודות חשובות, אולי לנסות להילחם במפגע הזה של תאונות הדרכים. נדמה לי, שהדרך הראשונה והחשובה ביותר למלחמה בתאונות הדרכים היא פיתוח מסיבי של רשת כבישים ומחלפים – ואני מוכרח לברך את הממשלה, אני עושה זאת בחפץ לב, אני מברך את הממשלה על הקצאת הכספים לפעולה הזאת בשנים האחרונות, ואני מחזק את ידיה להמשיך ביתר תוקף להקצות כסף ככל הדרוש, כיוון שאני חושב שרק ביצוע של מחלפים בכל צומת וכבישים רחבים, אוטוסטרדות גדולות, והאצת הביצוע של כביש חוצה-ישראל – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת שטרית, יש לי הוכחה בדוקה שכל זה לא מועיל כהוא זה.

מאיר שטרית (הליכוד):

מה ההוכחה?

מיכאל איתן (הליכוד):

לפני חמש-שש שנים, כאשר היו רק שני מסלולים, נסעתי לירושלים, לכנסת, שעה, והיום יש, ברוך השם, ארבעה מסלולים, ואני נוסע שעתיים.

אלי דיין (העבודה):

מה אפשר לעשות אם האנשים קנו יותר מדי מכוניות?

מאיר שטרית (הליכוד):

אין מספיק כבישים.

היו"ר י' עזרן:

הרכב שלך התיישן.

מאיר שטרית (הליכוד):

תחליף את הטרנטה.

שאול יהלום (מפד"ל):

הקואליציה נוסעת יותר מהר מאשר – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ההוכחה היא שאני צריך להחליף את השעון. כמויות כלי הרכב עלו פי כמה וכמה מכל קצב – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

זה רק מחייב הגדלת שטח הכבישים ומספר המחלפים עוד יותר.

היו"ר י' עזרן:

אתה רוצה לוותר על תורך, חבר הכנסת? אתה רשום. עכשיו אתה כבר נואם.

מאיר שטרית (הליכוד):

אם מותר – אנקדוטה. הגיע לארץ תייר אמריקני שרצה לקנות משק. שלחו אותו לאחד המושבניקים המבוגרים מאוד בכפר-סבא, והאמריקני אמר לו: אני רוצה לקנות את המשק שלך, עד איפה הוא מגיע? ענה לו האיכר, שרצה לעשות עליו רושם: אתה רואה את העץ ההוא שם? עד שם מגיע המשק שלי. התייר ענה לו: זה שום דבר; אצלנו, באמריקה, אני נוסע מהבוקר באוטו שלי כל היום בקו ישר ולא מגיע לסוף המשק. אמר לו האיכר: דע לך שגם לי היתה פעם טרנטה כזאת.

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, רשת כבישים ומחלפים וכל מה שחבר הכנסת מיכאל איתן אומר, הוא צודק בהחלט, מספר כלי הרכב הולך ועולה, ונדמה לי שעל-פי סטטיסטיקה שקראתי, החלוקה כבישים פר שטח, מספר מכוניות פר מטר רבוע כביש – אנחנו תופסים את המקום הראשון בעולם. ברור שכל השקעה בעניין הזה תבורך.

היו"ר י' עזרן:

הונג-קונג לפנינו.

מאיר שטרית (הליכוד):

הנושא השני – מהירות הנסיעה. אני כופר בעובדה, בטענה, שמהירות הנסיעה היא הגורם לתאונות הדרכים, ואני מברך אותך על החלטתך להעלות את מהירות הנסיעה המותרת בכבישים המהירים.

לדעתי, צריך להעלות אותה עוד יותר, כי מה שהיה נכון לפני 20 שנה – לא נכון היום לגבי המכוניות החדשות. אתה נוסע היום 120 קמ"ש, ועוד לא התחלת בכלל לזוז עם המכונית.

אני חושב שצריך להרפות דווקא בעניין הזה, שכן נסיעה אטית בכביש מהיר מעצבנת מאוד את הנהגים ומסיטה את תשומת הלב מהכביש.

אלי דיין (העבודה):

הבעיה היא במקרה של תאונה.

מאיר שטרית (הליכוד):

כל אחד ייקח אחריות לעצמו.

היו"ר י' עזרן:

רבותי, יש לנו 41 דוברים. האם אתם מבינים מה קורה כאן?

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר י' עזרן:

סליחה, חבר הכנסת, אנחנו פקוקים.

מאיר שטרית (הליכוד):

נקודה שלישית, אדוני השר, אני חושב שצריך אולי לשים יותר דגש באכיפה. צריך לומר את זה למשטרה, שלא על כל מיני פיצ'פקס, אלא הדבר החשוב שמעצבן – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת שטרית – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

אני כבר מסיים. הנהיגה בצד שמאל של הכביש, למשל, של משאיות או אוטובוסים שלא מפנים את הדרך למי שנוסע אחריהם, זה דבר מרגיז, יוצר פקקים גדולים מאוד בתנועה ולא מאפשר לאנשים להאיץ את הנסיעה גם במהירות המותרת.

דבר אחרון, אדוני היושב-ראש – ובזה אני מסיים – אני רוצה לומר לך, אדוני השר, שהגיע הזמן לחשוב אם דרך לימוד הנהיגה שלנו בארץ נכונה. אני חושב, לצערי הרב, שהיא לא נכונה, העובדה שכופים על תלמיד ללמוד נהיגה רק בבית-ספר לנהיגה, עם מורה לנהיגה, כשכל שיעור עולה לו הרבה מאוד כסף – והוא מנסה לחסוך בכל שיעור שהוא יכול. אם הוא יכול לעבור את הטסט אחרי עשרה שיעורים ולא אחרי 20, הוא ייקח רק עשרה שיעורים וילמד פחות. בהרבה מקומות בעולם, בארצות מפותחות, אפשר ללמוד נהיגה ולא צריך כלל בית-ספר. עוברים את מבחן התיאוריה, ואז כל אדם מבוגר בעל רשיון יכול לשבת לידך במכונית וללמד אותך לנהוג – – –

היו"ר י' עזרן:

בלי סימולטור, בלי כלום.

מאיר שטרית (הליכוד):

בלי צורך במערכות כפולות במכונית, ראה ארצות-הברית ואיטליה. מה היתרון של זה, אדוני השר?

היו"ר י' עזרן:

יגיעו כנראה מהר מאוד לאיזה מקום, חס ושלום.

מאיר שטרית (הליכוד):

חלילה, להיפך. אדוני השר, מה קורה בעניין הזה? אין מגבלה. מי שרוצה ללמד את הבן שלו לנהוג לא חוסך בשעות שהוא נוהג אתו. הוא ייסע אתו, אם צריך, 200 שעות, 300 שעות, עד שהוא ילמד לשלוט היטב באוטו – – –

היו"ר י' עזרן:

— — — אדוני היקר

מאיר שטרית (הליכוד):

— — — ואז הוא מגיש אותו לטסט.

היו"ר י' עזרן:

אנא ממך.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני מסיים, אדוני, נקודה אחרונה.

היו"ר י' עזרן:

זה כפול מהזמן.

מאיר שטרית (הליכוד):

יכול להיות שזאת באמת אפשרות והגיע הזמן לשנות גם אצלנו את החשיבה בעניין הזה, אולי זה דווקא יהיה לתועלת בסופו של דבר. עובדה, באיטליה, שבה אחרי שאתה עושה רשיון לנהיגה במכונית אתה יכול לנהוג כל רכב שאתה רוצה, מאופנוע עד סמיטריילר, ואין שם תאונות יותר מאשר בארץ. כנ"ל בארצות-הברית.

היו"ר י' עזרן:

תודה, כי אוכלים שם ספגטי.

חבר הכנסת סילבן שלום, בבקשה; האחרים לא נמצאים.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק לתיקון פקודת התעבורה באה לענות על מצב קיים שהוא מצב לא נסבל מבחינת האפשרויות של שופטי תעבורה לכהן בתפקידם, מבחינת אפשרויות הקידום שלהם ומבחינת ההשפעה שיש להם על המערכת המשפטית.

שופט תעבורה, נכון להיום, נחשב, לצערי הרב, השופט הזוטר ביותר במערכת השיפוטית. בדרך כלל הוא שופט שמתמנה, והוא חולם להגיע ביום מן הימים לבית-משפט השלום. עצם האפשרות שלו לכהן כסגן נשיא בית-משפט שלום לענייני תעבורה הוא, לדעתי, מתן עידוד, דחיפה של השופטים ללכת ולהתמחות בנושא תעבורה ולהגיע למצב שלא יראו בזה איזו גזירה משמים שחייבים לעבור אותה. שופטי תעבורה יוכלו להתמחות כמו שופטים בבית-הדין לעבודה, המתמחים בדיני עבודה, וכך הם לא יתפסו את מעמדם ומצבם כשל מי שצריכים לסתום חור לשנה-שנתיים, כדי להגיע בשלב מאוחר יותר ולהתמנות כשופט שלום.

כל המערכת הזאת של משפט אחרי משפט היא, לפי דעתי, תוצאה של חוסר העניין של השופטים באותה תקופה של שנה, שנתיים, שלוש או ארבע שנים, עד שהם יכולים לעבור הלאה. לכן אני מברך אותך על עצם האפשרות של מתן מעמד גבוה יותר לשופטי תעבורה.

לגבי הנושא השני, שהוא מהותי כאן, נושא הפסילה, אני חושב שמהבחינה הזאת יש פשוט דבר שלא מאפשר לשופטים לשקול את שיקול הדעת הנכון. ברגע שיש עבירות קבועות שמחייבות פסילה מראש – זה מצב די בעייתי. אין דינו של מי שעבר עבירה של נסיעה במהירות מסוימת – לעומת מהירות אחרת – אפילו אם זו פעם שנייה, אפילו אם קיבל חודשיים על תנאי ולאחר מכן נתפס פעם שנייה אבל על מספר קילומטרים מועט מעל המותר, כדינו של מי שנתפס כשהוא נוסע במהירות של 40 קמ"ש מעל המותר. עצם האפשרות להמיר את זה בעונש תנאי נוסף – כך הבנתי מהצעת החוק – חיובית, כי עצם ההסתכלות שלך היא ההסתכלות הנכונה ביותר, ושר התחבורה התחיל בזה.

הנהג איננו אשם בכל הדברים שקורים. לוקחים את הנהג, הוא נוסע מהר, רוצים שהוא ייסע 90 קמ"ש והוא לא נוסע 90 קמ"ש. הוא העלה את המהירות ל-100 קמ"ש – לפי דעתי, צריך להעלות אותה ל-110 קמ"ש, ומהבחינה הזאת לאפשר, ראשית, ליישם את החוק, כי אף אחד לא שומר על החוק. הבטחת שזה יארך שנה, ולאחר מכן תעלה את המהירות ל-110 קמ"ש. אני מחכה להעלאה הבאה. אני סבור שהיא צריכה לבוא בזמן הקרוב, כדי לאפשר מצב שבו בכבישים מסוימים, אני לא אומר שבכולם, אבל בכבישים מסוימים הנהגים גם ישמרו על החוק וגם יגיעו למצב של נהיגה נורמלית ואפשרית – ולא שכל שנייה יסתכלו ימינה ושמאלה כדי לראות אם שוטר מחפש אותם. הדברים האלה קורים. כולנו בני-אדם וכולנו לא בדיוק שמים לב כל הזמן לספידומטר.

לכן, עצם הנכונות ללכת לקראת אותם נהגים בהעלאת הקילומטרז', כפי שהציע שר התחבורה, והנכונות שלך, שר המשפטים, להכיר בכך שיש מצב של עבירות מסוימות שניתן הרבה פעמים לתת בגינת תנאי נוסף – אני חושב שהדבר יהיה בסך הכול לטובת הנהיגה בארץ. אנחנו חייבים להגיע למצב שבו לא נתייחס לנהג מצד אחד כאל קופה רושמת – לוקחים ממנו קנסות אין-סופיים ומושכים ממנו אגרות אין-סופיות, הוא פשוט פרה חולבת; ומצד שני ניתן בו אמון שהוא יכול לעשות את הדברים בצורה טובה יותר. מובן שצריך – – –

היו"ר י' עזרני:

בבקשה לסיים.

סילבן שלום (הליכוד):

אני כבר מסיים. עוד לא דיברתי רבע ממה שדיבר חבר הכנסת מאיר שטרית. אני לא מקנא בו, אבל –

היו"ר י' עזרן:

נכון, אבל כשאדוני עמד פה הוא ראה שזה לא היה בסדר.

סילבן שלום (הליכוד):

תן לי עוד חצי משפט ואשמח לסיים.

היו"ר י' עזרן:

בהחלט. המהירות הרי צמודה למדד.

סילבן שלום (הליכוד):

זה נכון. מדד זה דבר שאני מטפל בו תמיד.

אדוני שר המשפטים, אני חושב שאתה חייב להביא בכל העניין הזה של פקודת הרכב המנועי, או כפי שזה נקרא: תיקון פקודת התעבורה, רפורמה מקפת, בכל מה שקורה בתחום הזה, כי הרבה פעמים החוק, לפי דעתי, הוא ארכאי. לפני הרבה שנים ראו את הנהג כדבר הגרוע ביותר ואת המהירות כדבר החמור ביותר, ומהבחינה הזאת המלחמה בנהג היתה לא נכונה, לא מוצדקת. צריך לתת יותר קרדיט, יותר אשראי, ואני בטוח שהנהג יגיב בהתאם.

לכן אני שמח על הרפורמה הזאת, ואני אישית מברך אותך ואת שר התחבורה על הרפורמה שאתם עושים בנושא הרכב. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה, אדוני חבר הכנסת. חבר הכנסת שאול יהלום.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, רבותי השרים, החוק המובא לפנינו הוא חוק משולב, הוא עוסק בכמה נושאים. יש נושאים הקשורים לשיפוט וקשורים באמת באופן ישיר למשרד המשפטים, לשר המשפטים. אבל יש כאן נושאים הקשורים למלחמה בתאונות הדרכים. אני מתפלא מדוע שר התחבורה לא קם גם כן להציג את העקרונות שלפיהם הוא ממליץ, כי כל דקה הוא יכול לעלות לדוכן ולהסביר.

אדוני שר התחבורה, הורגני נא הרוג, אינני מבין, נוכח הגידול במספר תאונות הדרכים, מדוע אתם מקלים היום עונשים. יש כאן בחוק שני סעיפים שהם סעיפי הקלה. אנחנו אומרים כל הזמן, שנוכח הגידול בתאונות הדרכים, נוכח ההשתוללות של אנשים בכבישים, נוכח הגורם האנושי שפעמים רבות הוא האשם, כמעט בכולן – באי-שמירת מרחק, באי-עצירה לפני תמרור "עצור", באי-מתן זכות קדימה – החוק קבע עונשים, ורבים אומרים שאם תחמירו את העונשים יימנעו יותר ויותר תאונות דרכים. הדבר צריך להיבדק. אני חושב שהדבר נכון, יש כאלה שחושבים שלא, אבל להקל עונשים?

על מה מדובר כאן? אדם עבר עבירה. כשהוא קיבל את עונשו בגינה, נקבעה לו תקופה של עונש על תנאי: אם תעבור תוך שנה-שנתיים אותה עבירה – יושת עליך העונש שנקבע. בא החוק ואומר, פעם ראשונה אומנם: אף שעברת את העבירה בתוך התקופה שבית-המשפט קבע במשפט הראשון כתקופת תנאי, רשאי בית-המשפט שלא לתת לך אותו עונש שנקבע במשפט הראשון.

חנן פורת (מפד"ל):

רשאי.

שאול יהלום (מפד"ל):

רשאי. זו הקלה. אנחנו קובעים חובה ומשנים אותה לרשות; רשאי – זאת הקלה. האם זאת התקופה שבה צריך הקלה?

סעיף נוסף – יש עבירות, בין שנגרם בגין מוות, בין שהן עבירות מאוד חמורות, והן רשומות ברשימה מסוימת שבה הן העבירות החמורות ביותר, ואומרים שהעובר אותן יש לשלול את רשיונו באופן מוחלט לשלושה חודשים; לא לשנים, לשלושה חודשים. בא עכשיו החוק ואומר: רשאי בית-המשפט, אם מצא לנכון, לקצר את תקופת השלילה ל-30 יום, ובלבד שתהיה 30 יום. זאת אומרת, הקלה. כל הכבוד.

אדוני השר, אילו באת ואמרת: הרחבנו את הכבישים, הגורם האנושי שינה את התנהגותו, ברוך השם, תאונות הדרכים פחתו, יש לנו רק – כל אחד חשוב – מחצית תאונות הדרכים של השנה

שעברה, לכן אנחנו מוכנים קצת להתיר את הרסן ולהקל קצת בעונשים; הייתי אומר: מילא. אבל לבוא במצב הכי קשה, במצב שבו מספר תאונות הדרכים לא קטן, במצב שבו אנחנו נחרדים מסופי-שבוע של תאונות נוראיות, ממצבים שמתארים לנו שוטרים שלא יכולים לעמוד מול מחזות זוועה של גופות מרוסקות – עכשיו אתם באים להקל? זה הזמן שמצאתם להקל בעונשים?

אני קורא לכם, רבותי השרים, שלא לקבל את החוק הזה וסעיפיו אלה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. ממש סיימת בזמן. לא עברת על שום חוק תעבורה.

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה. אחריה – חבר הכנסת יורם לס, כי פשוט אני מדלג על אלה שאינם נוכחים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, באופן כללי התיקונים המוצעים לפנינו נועדו להקל, לייעל וגם לעשות סדר בכמה סעיפים בחוק התעבורה. אני חושבת שהכיוון הזה נכון.

אני מבקשת להעיר כמה הערות. הערה אחת נוגעת לעניין הפסילה על תנאי. יש הצעה לאפשר לשופט שלא ליישם ולא לממש את פסק-הדין שניתן על תנאי. אני רוצה להדגיש, שאני רואה בפסקי-דין שהם עונשים על תנאי אחד המכשירים או השוטמים החשובים ביותר שיש בידי המערכת כדי לאלץ נהגים פרועים, נהגים שלא מצייתים לחוק או נהגים שאינם נוהגים בזהירות לשנות את התנהגותם. אם יודע נהג שצפוי לו מאסר של 30 יום או 60 יום או כל עונש אחר שהוא על תנאי, אני מניחה שהוא ייזהר. אם הוא נתפס, אני לא רואה שום סיבה שלא ליישם או שלא לממש את ה"על תנאי" הזה.

בהקשר זה אני רוצה לספר סיפור מהחיים, סיפור ששמעתי והוא מעורר בי מחשבות נוגות לגבי הנושא של העונשים המוטלים על עברייני תנועה. שמעתי שבכמה מקרים כאשר היה מדובר בחובה לפי החוק לפסול את רשיונו של הנהג או של הנהגת כדי שלא יוכל להמשיך ולנהוג, הוצאו מיני פסקי-דין מוזרים כאלה; כמו שגם בתחומים אחרים יש לפעמים דברים מוזרים. פסק-הדין המוזר הזה אומר כך: האדם או האזרח שבו מדובר אסור לו לנהוג בכל כלי רכב, פרט לכלי רכב שמספרו 12578, שהוא כלי הרכב שבשימוש היומיומי.

אליעזר זנדברג (צומת):

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני לא מבינה את ההיגיון שבמין פסילה כזה. לאדם יש רכב שהוא נוהג בו יום יום. אומרים כך: כל כלי הרכב אסורים עליך, אבל כלי הרכב שבו אתה משתמש יום יום, הוא ימשיך ויעמוד לשירותך. אני חושבת, שמי שנותן פרשנות כזאת לחוק הקיים, עושה בעצם מעשה שמעודד את העבריינים האלה. כי הרי מה שהם רוצים קודם כול זה לא להפוך להיות נהגי מוניות, אלא הם רוצים להמשיך ולנהוג ברכב שלהם. אני חושבת שהפרקטיקה הזאת גרועה ביותר.

נקודה שנייה. הזכירו כאן לפני את מספרם הרב של ההרוגים והפצועים, בכללם פצועים קשה, שכבר היו השנה, ובמקביל למה שהיה בשנים קודמות. יש ויכוח, לא נפתח בו עכשיו, איך ניתן לפתור את בעיית עומס התחבורה הפרטית, את התופעה של הפקקים ותופעות אחרות. אבל אני רוצה לומר, שאחד הדברים העיקריים שאני רואה קשור לדרך הנהיגה או לאופן הנהיגה – הרבה פעמים אני רואה את העבירות נעשות לאו דווקא במצב של פקק, שבו ממילא כולם זזים במהירות של 10 קילומטר לשעה. אני מדברת על כביש פתוח, על אפשרויות נהיגה ועל פראות של נהיגה. ואני מדברת על העובדה שאנשים אינם נענשים על פראות שלא מסתיימת בתאונה קטלנית.

היו"ר י' עזרן:

איך למנוע את זה? יש איזה ברומטר לפראות?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני חושבת שהבעיה הקשה ביותר היא הסגנון הזה של הנהיגה. הרבה פעמים, אדוני היושב-ראש, אני שומעת את הדיבור הזלזלני בנהגות, שהן – אומרים המזלזלים – שומרות על החוק, נוסעות בצד ימין, נוסעות לאט.

היו"ר י' עזרן:

דרך אגב, מבחינה סטטיסטית הנשים פחות מעורבות בתאונות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

הרבה פחות. לכן אולי אפשר היה להמליץ המלצה בעניין הזה. אינני יודעת בדיוק איך מיישמים את זה, אבל כמו בהרבה תחומים אחרים, לו היתה דרך הנהיגה הנשית הופכת להיות דרך הנהיגה המקובלת במדינת ישראל, וגברים רבים היו מבינים שהם לא חייבים להוכיח את עליונותם ואת מקומם ואת גבריותם דווקא בכביש, אני חושבת שהיו פחות תאונות. כי הבעיה היא גם בכבישים, גם בעומס, אבל גם בגישה של הנהגים להיותם נהגים ברשות הרבים. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. זו בעיה פסיכולוגית אמיתית. זה נכון מאוד. גבר קטן מאחורי ההגה הופך להיות גיבור גדול.

חבר הכנסת יורם לס, בבקשה.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, נאמן עלי שר המשפטים ונאמנה עלי הוועדה בראשותו של השופט עזרא קמא, ואין לי הערות לגבי ההיבטים המשפטיים של החוק ואני אצביע בעדו. אני אנסה רק, בהזדמנות זו שאנחנו דנים בנושא החשוב הזה, להרחיב מעט וגם להציע.

סעיף 3 בחוק, אשר נדון גם על-ידי דוברים קודמים, עוסק בבעיה של פסילה על תנאי, ויש בו משום הקלה: השופט איננו מחויב לממש את הפסילה הזאת כאשר היא חוזרת על עצמה בעוד משפט ועוד משפט. סעיף זה עוסק בעצם בבעיה של הנהג המועד לפורענות, זה שמגיע פעם ועוד פעם לבית-המשפט.

בהזדמנות זו אני רוצה להציע הצעה שקשורה לנושא הכספי. אנשים משלמים מדי שנה דמי ביטוח. דמי הביטוח האלה הולכים וגדלים. אני מדבר על דמי הביטוח שמשולמים על-פי חוק, על-פי חוק זה, מה שקרוי בלשון העם ביטוח חובה. זה סכום כסף קבוע וגדול מאוד. בעצם, נהגים רבים, שמעולם לא ראו בית-משפט, שמעולם לא היו מעורבים בשום תאונה, משלמים תעריפים עצומים כדי לכסות את הנזקים בגוף ובחומר, והגוף יותר חשוב, שנגרמים על-ידי אותם נהגים מועדים לפורענות. והשאלה היא אם לא הגיע הזמן לתקן את החוק באופן שנהג שאין לו רישום, לא פלילי, אבל לפחות אין לו רישום בבית-הדין לתעבורה, ישלם תעריף נמוך, ונהג אחר, אפילו אם מחלו לו על העניין של הפסילה על תנאי, ישלם תעריף גבוה. קוראים לדבר הזה שיטת הבונוס והמלוס. כל אחד מכיר את המלה בונוס. מלוס זו תמונת הראי.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

חבר הכנסת לס, החוק הזה מיועד לתרום לכך שאותו נהג שלא גרם לתאונה, אם הוא נפגע, יהיה לזה כיסוי. כי בתאונה יש שניים. לכן, אם אותו נהג שלא גרם לתאונות ישלם מחיר נמוך, כשהוא ייפגע, לא יהיה מי שיכסה את זה.

יורם לס (העבודה):

חבר הכנסת ויינשטיין, אני מציע שאותו נהג מועד לפורענות ישלם פי שלושה. אני מציע שכשהוא ישב ליד ההגה הוא ידע, שאם הוא יבוא למשפט הרביעי, הוא ישלם פי ארבעה. אני מפריד בין אוכלוסייה של נהגים שמשלמים את המחיר הגבוה ולא היו מעורבים אף פעם בימי חייהם בתאונה, ואני מציע לתת להם בונוס, ואילו מי שכל הזמן מעורב בתאונות – לתת לו מלוס, כאשר המלה מלוס אומרת

שהוא ישלם פי שלושה, במשפט הרביעי פי ארבעה, ובחמישי פי חמישה; שהוא ישב ליד ההגה וידע שזה יעלה לו כסף, לא רק שלילה ופסילה.

זו ההצעה שאני מציע כאן. לצורך זה יהיה צורך לתקן את החוק. כי דמי ביטוח החובה נקובים בחוק, ואין אפשרות לשנות את התעריף באופן דיפרנציאלי. אבל זו הצעה אחת שאני מבקש להעלות כאן באסוציאציה לחוק הזה.

נושא שני שאי-אפשר בלעדיו הוא תאונות הדרכים. כבר נאמר על זה הרבה. אני רוצה להוסיף כמה מלים. חברי הכנסת, שכחנו שחלק גדול וניכר מתאונות הדרכים נגרם על-ידי הולכי רגל. לא צריך להאשים פה רק את המכוניות ואת האוטוסטרדות. יש בעיה של הולכי רגל קשישים והולכי רגל ילדים, וצריך לטפל בבעיה גם באמצעים טכנולוגיים: מעברי חצייה, גידור, חינוך והסברה. זאת בעיה אמיתית. קשיש שהוא קצת מבולבל, שיצא מבית-חולים לאחר שביקר שם מישהו, חוצה את הכביש, לא רואה מה קורה, ועולה עליו מכונית. ואז הוא חוזר לבית-החולים. זאת בעיה אמיתית שצריך לתת עליה את הדעת.

ונקודה אחרונה היא שימוש באמצעים טכנולוגיים. הקימו משטרת תנועה. כל יום מוסיפים אלף תקנים של שוטרים, ובסוף נהיה מדינת משטרה. המשטרה לא תהיה בכל מקום. אבל לצרכים צבאיים, ב-20-10 השנים האחרונות יש כל מיני אמצעים, אפילו כמעט סודיים, כמו מזל"טים, "פלירים", אינפרא-אדום, מדי-טווח, לייזרים, תמונות, כל מיני אמצעים טכנולוגיים, שלפי הססמה של "וכיתנו חרבותם לאתים" אולי הגיע הזמן להשתמש בהם כדי שהעין של "האח הגדול" תהיה בישבן של כל נהג על הכביש. אין דרך לעשות את זה עם משטרת תנועה, אלא רק באמצעים הטכנולוגיים. יום בהיר אחד יבואו עם האלקטרוניקה והלייזרים והאינפרא-רד וכו' ויגידו לך: אדוני, אתה נוהג בפראות, ראינו אותך, תפסנו אותך. ניתן לעשות זאת גם באמצע הלילה. הגיע הזמן להשתמש בחידושי הטכנולוגיה כדי לעקוב אחרי הנהגים ולהוריד אותם מן הכביש אם הם מסכנים את חייהם או את חיי האחרים.

היו"ר י' עזרן:

תודה. חוק השופטים, וכולם מדברים על נהגים פרועים. זה הולך כנראה ביחד.

חבר הכנסת אלי דיין, בבקשה.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הצעת החוק המונחת לפנינו היא הצעת חוק טובה, היא באה לשפר את ההליכים בבתי-המשפט לתעבורה. בנושא של מינוי שופט תעבורה – זה ברור.

לדעתי, לא צדק חבר הכנסת יהלום בדבריו, כי, בסך הכול, מה אנחנו באים ואומרים בהצעת החוק הזאת המונחת לפנינו? איננו, חס וחלילה, מזלזלים, ואיננו, כאילו בגלל ריבוי התאונות, מקלים בעונשים וכו', אלא שלעתים הפעלת הפסילה בתקופת התנאי אינה צודקת, ופה נותנים שיקול דעת לבית-המשפט. בכלל, מתן שיקול דעת לבית-המשפט הוא אחד העקרונות המודרניים בתורת

הענישה. כדי שלא יהיו עונשים אוטומטיים, יושב שופט שצריך לשקול את כל הנסיבות, והוא יחליט אם יאריך את תקופת התנאי אם לאו. היום אפילו במשפטי רצח יש מגמה – אולי גם אצלנו – להבחין בין רצח לרצח, ושלא יהיה עונש אוטומטי אלא יהיה שיקול דעת. יהיה רצח מדרגה א', מדרגה ב' ומדרגה ג'. יש אנשים שהם כמעט על הגבול של שפויים או בלתי שפויים. אפילו בית-המשפט העליון המליץ לדרג את הנושא הזה. לכן, הנושא הזה של מתן שיקול דעת הוא עיקרון מודרני שמקובל עכשיו בתורת המשפט, בתורת הענישה, ויש לאמץ אותו.

רבותי חברי הכנסת, אתם בירכתם את הממשלה, ואני מצטרף לברכות על ההשקעות בתשתיות, בכבישים וכו', אבל תדעו לכם שזה לא יפתור את הבעיה. צודק חבר הכנסת מיכאל איתן – אנו נמצאים כל הזמן בפיגור. אנחנו בפיגור הרבה שנים, וההשקעות האלה אינן מצמצמות את הפיגור, כי כלי הרכב מתרבים והולכים. לכן אני חושב שהפתרון אינו רק בהשקעה בתשתיות של כבישים; אף שהיא חשובה כשלעצמה, וצריך להמשיך בה, וצריך להמשיך גם בשיפורים שעושה שר התחבורה בתוך הערים, שגם הם חשובים מאוד.

בכבישים הראשיים עוסקת מע"צ. בכלל, אני בעד העברת מע"צ למשרד התחבורה. הגשתי הצעת חוק בעניין הזה, אבל הצעות החוק האלה אין להן סיכוי אלא אם כן הן יתקבלו בסוף הקדנציה, כדי שבזמן שמרכיבים ממשלה יוחלט כך. כי אחר כך משרד השיכון לא ירצה לוותר על מע"צ לטובת משרד התחבורה. ראינו מה קרה בהרצלייה בגלל האי-תיאום בין התנועה הפנימית לתנועה החיצונית. זו דוגמה בולטת לצורך שמע"צ תהיה בידי משרד התחבורה, שם מצויים המומחים לתחבורה.

אבל, הפתרון הוא נתיבים לתחבורה ציבורית. בעניין זה הגשתי הצעת חוק, עם חבר הכנסת גדעון פת. צריך לפתח את הרכבת, כי כך פתרו בעולם את בעיות התחבורה, ולשלב את הנסיעה ברכבת עם הנסיעה באוטובוס. נתחיל במקומות שיש בהם צפיפות, בגוש-דן, שם יש לתת עדיפות, שיהיו נתיבים לתחבורה ציבורית, כדי לעודד שימוש בתחבורה ציבורית.

כמו-כן יש להגדיל את הסובסידיה לתחבורה הציבורית ולא להפחית אותה. חוק משפחות ברוכות ילדים בא בכיוון הזה, שיהיו הנחות גם בתחבורה הציבורית, כדי לעודד שימוש בתחבורה הציבורית, שזה כדאי מכל הבחינות.

אני מצטרף ומברך ותומך בהצעת החוק.

היו"ר י' עזרן:

תודה. חבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בטרם אגש לנושא שעל סדר-יומנו אני רוצה לשגר מפה קריאה לראש הממשלה של כולנו, יצחק רבין, להשתדל להתאפק או לחזור הביתה. כבר התרגלנו כאן, כולנו

– שרי הממשלה, שלהם הוא קרא "טיפשים", אנחנו חברי הכנסת, שהוא קורא לנו "מחוקקים מטומטמים", המתנחלים שהוא מכנה אותם בכינויים מכינויים שונים. בסדר, פה בארץ, בבית, אנחנו כבר רגילים.

היו"ר י' עזרן:

אולי הוא נסע במהירות מופרזת.

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל מה יש לו לפתוח את הפה הזה בחוץ-לארץ, כשהוא בשליחות ממלכתית, לעשות כל מיני חשבונות עם גידופים וכינויים? אני מבין שהוא לא כל-כך מרוצה מהסקרים האחרונים. אז יתאפק כמה ימים, ואת כל הזעם יוציא בבית.

אלי דיין (העבודה):

היו"ר י' עזרן:

הוא ירד כעת לשוליים של הכביש ואני מחזיר אותו.

אלי דיין (העבודה):

חבר הכנסת מיכאל איתן, הוא אמר את זה בשגרירות הישראלית, וזו טריטוריה ישראלית.

מיכאל איתן (הליכוד):

אמרתי שאנחנו כבר רגילים.

היו"ר י' עזרן:

אדוני חבר הכנסת יעלה מהשוליים, יחזור לתנועה וישתלב בה.

מיכאל איתן (הליכוד):

עם זאת, חבר הכנסת דיין, על מנת שלא תאמר שאני חד-צדדי, אני רוצה לומר פה, שאני מגנה כל ישראלי שפונה לרשויות זרות ומנסה לשכנע אותן, בחוץ-לארץ, לפעול נגד עמדתה של ממשלת ישראל הנבחרת.

אלי דיין (העבודה):

יישר כוח.

סאלח טריף (העבודה):

יפה מאוד.

מיכאל איתן (הליכוד):

מותר לאופוזיציה לומר את דעתה בכל מקום, אבל אין הצדקה שייעשו מעשים שיש בהם חתירה נגד ממשלה נבחרת בישראל.

עכשיו לענייננו. אני רוצה להעיר הערה לשר התחבורה ואולי גם לשר המשפטים. בואו ננסה רגע אחד לשאול את עצמנו: האם הבן-אדם הוא לא חיה קצת מוזרה? תראו מה קורה: אני נוסע ואתם נוסעים כל יום בכבישים שרוחבם 8 מטרים, חלק מהם אפילו יותר צרים, ואנחנו נוסעים כשממול באות מכוניות, אנחנו נוסעים בכיוון אחד ובמשך שעה נסיעה חולפות על פנינו מאות מכוניות וכחוט השערה בינינו לבין מוות בטוח. למה אנחנו מפקירים את גורלנו וגורל אלה שנוסעים אתנו לשיקול הדעת של כל נהג שעובר ממול? עוברות משאיות, עוברות מכוניות במהירות חוקית של 90 קילומטרים לשעה. הן עוברות מולנו, ומספיקה תנועה לא זהירה של הנהג והוא חודר למסלול שלנו – התנגשות חזיתית והלכנו. אני שואל: לו היינו פותחים בית-חרושת וקובעים שיש שם איזו מכונה שמשקלה כמה טונות והיא עולה ויורדת ואם היא תזוז מעט היא יכולה לקפח חיים של פועל, האם היו נותנים רשיון לבית-חרושת כזה לפעול? המוסד לבטיחות ולגיהות היה קובע מייד שאסור להפעיל את המכונה הזאת אלא אם כן מרחיקים את הפועל, יוצרים מחיצות ביטחון. לא נותנים לקרבה כזאת למוות להתרחש בשום תחום אחר. התחום היחיד שאדם נחשף בו כמה פעמים במשך שעה לסכנת מוות הוא כביש שאינו כביש עם גדר הפרדה.

סאלח טריף (העבודה):

נכון.

שר התחבורה י' קיסר:

אנחנו החלטנו שכל כביש שנבנה היום והוא בן שני מסלולים בכל צד תהיה בו גדר הפרדה.

מיכאל איתן (הליכוד):

יפה.

שר התחבורה י' קיסר:

אנחנו לחצנו במע"צ, שהיא תבנה בכל אותם כבישים שכבר קיימים, 40 קילומטרים, גדר הפרדה מבטון. כל כביש חדש נבנה לפי סטנדרד של גדר הפרדה. אתה צודק בהחלט.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני השר, אני מנסה רגע אחד לסבר את האוזן, שאנשים יחשבו במושגים רציונליים, שיחשבו מה קורה עם עצמם, שהם יום יום בסכנת חיים.

יש בארץ – ואני לא מאשים; צדק חבר הכנסת אלי דיין – הזנחה על-ידי כל ממשלות ישראל בעבר, גם על-ידי ממשלות הליכוד, בנושא התחבורה וחשיבה לא-רציונלית גם בהקצאת המשאבים. למשל, מאות אנשים נקטלים מדי שנה, חלק נכבד מאותם אנשים נקטלים בכבישים בהתנגשויות חזיתיות בכבישים שבהם אין מסלולי הפרדה. ואני אומר: בכבישים בין-עירוניים צריך, אדוני שר התחבורה, לקבוע יעד, יומרני אומנם בתנאים של היום, אבל צריך להמחיש את זה לאנשים, שלטווח של כך וכך שנים לא יהיה כביש בין-עירוני שיש בו נסיעה דו-סטריית; לא יהיה. וצריך לקבוע, שליד כל כביש כזה יוקם, בטווח של כך וכך שנים, כביש נוסף שבו מסלול הנסיעה הנגדי יהיה מסלול נפרד. על-ידי כך בוודאי נחסוך, להערכתי, עשרות רבות של מקרי מוות מדי שנה. אם אתה תעשה חשבון כמה אנחנו מוציאים על מנת לחסוך מקרי מוות בתחומים אחרים של החיים, אתה תראה, גם לאחר שנבחן את האלטרנטיבות, שההשקעות הנכונות תהיינה ביצירת מערכת כבישים שונה ובהפסקת המצב של כמעט מוות שעוברים יום-יום אלפי אזרחי ישראל, שגורלם מונח לא בהחלטתם אלא בתנועה לא זהירה של מישהו שבא עם כלי רכב מולם. הכביש הוא מקום שבו יש כמעט תאונה כל רגע. הוא לא עומד בסטנדרדים של בטיחות וגיהות בשום תחום אחר. צריך להביא אותם סטנדרדים גם לאלה שנוסעים במקומות מסוכנים, בכבישים מסוכנים, במכוניות מסוכנות, שגורמים לנזקים אדירים, למוות, ולעתים למקרים יותר גרועים, למקרים של נכות לשנים, נכות קשה, לאסונות לרכוש ולדברים נוספים. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה, חבר הכנסת איתן. חבר הכנסת אליעזר זנדברג, בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מי אחריו?

היו"ר י' עזרן:

אנחנו מתקדמים. אתה מגיע. אתה מגיע במהירות מופרזת, מפני שאין הרבה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

כל-כך הרבה עבריינים יש – דווקא אני?

היו"ר י' עזרן:

אתה בעקיפה מסוכנת של כמה חברי כנסת, אבל רק אל תעקוף אותם משמאל, אלא מימין, כי אתה איש ימין. בבקשה.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, רבותי השרים, אתמוך בהצעת חוק זאת.

אני רוצה לייחד את דברי לשלושה נושאים, ששניים מהם עולים במסגרת הצעת החוק.

הנושא הראשון נוגע להתרת שיקול דעת לבית-המשפט, וזה בעצם לב לבה של הצעת החוק. הצעת החוק הזאת תאפשר לבית-המשפט לעשות גם צדק. אני רוצה להסביר מדוע. עד היום אנחנו נמצאים במצב שבו, בעבירות תעבורה – ובעיקר בעבירות תעבורה, יש זאת גם בעבירות אחרות, אבל בפרט בעבירות תעבורה – לבית-המשפט במקרים רבים אין שיקול דעת כלל. החוק אומר מה על השופט לעשות וכמה חודשי שלילה בפועל עליו לקבוע כעונש מינימלי. זאת אומרת, בין שעבר את העבירה נהג ששלילת רשיונו כל משמעותה לגביו היא שהוא ייסע במונית למקום העבודה, או שאשתו תנהג את האוטו בטיולים שיעשו כשהם יוצאים לחופשה, ובין שעבר את העבירה נהג מקצועי שבשלילת רשיונו לאותו פרק זמן מדובר בקיפוח הפרנסה ממש – לבית-המשפט כמעט שאין שיקול דעת. הוא חייב להפעיל את עונש פסילה.

בתי-המשפט היו מודעים למצוקה הקשה הזאת, ולכן הם המציאו פטנטים. חברת הכנסת גוז'נסקי תיארה פטנט כזה, שקוראים לו: סיוג פסילה. אומרים: אני מחיל עליך את הפסילה לגבי כל רכב

שבעולם, חוץ מרכב זה או זה. אותו אדם, מסכן, אם הוא רוצה למכור את כלי הרכב שלו, או אם הרכב היה, חלילה, מעורב בתאונת דרכים והוא בתיקון במשך תקופה לא קצרה, לא יכול לנהוג, כי יש לו פסק-דין של בית-משפט האומר שהוא יכול לנהוג רק בכלי רכב אחד ולא בשום רכב אחר. אני אומר, שאין בזה היגיון.

אני חסיד השיטה הגורסת שיש לתת לבית-המשפט, עד כמה שאפשר, את שיקול הדעת. אני רוצה לומר, שאני מאמין בשופטי התעבורה ובבתי-המשפט הישראליים. בזמן באו הוראות החוק האלה על מנת לבטא את הרצון להתריע מראש ולומר: דע לך, אין קונצים, אין פטנטים, ביצעת עבירה – תקבל עונש של שלילה בפועל. אבל אני חושב שהיום בתי-המשפט לתעבורה מודעים, מבינים מה קורה, ופסיקתם ממילא תהיה פסיקה שתשקף נאמנה, כך אני מאמין, את הצורך להרתיע במקום שצריך. אבל יש המקרה של מי שבאמת הפסילה הזאת בגין עבירה, שמחייבת אומנם פסילה על-פי החוק, עלולה להיות טרגית בשבילו, והיא אינה שקולה כנגד מקרה של אדם אחר. לדעתי, טוב יהיה אם תהיה לבית-המשפט האפשרות ואם החוק יאפשר לו להפעיל במקרה כזה שיקול דעת, ואולי לא להעניש אותו באותו עונש שלגביו באופן אישי הוא כל כך חמור.

הערה שנייה נוגעת למינוי שופטי התעבורה. יש כאן בעצם הצעה שהייתי רוצה להתייחס אליה מזווית אחרת. מדובר כאן על ביטול המינוי הזמני של שופטים. אני רוצה לומר, שדווקא כאן הניסיון הוכיח שהיו מקרים שבהם לפחות עורכי-הדין העוסקים במאטריה התארגנו ויצאו במחאה כנגד כוונה ליתן מינוי של קבע לשופט שהיה במינוי זמני. אני לא יודע ולא בדקתי עד כמה אותן התארגנויות או טענות נבדקו, נשקלו, ומה היתה התוצאה הסופית. אבל, ככל הנראה היה בזה איזה יתרון.

לכן, אף שאתמוך בהצעת החוק, אני מבקש כאן להעיר את ההערה. אולי מן הראוי לשיקול את העניין הזה. יכול להיות שאפילו כדאי להרחיב זאת לגבי שופטים בכלל, ואיני בא להטיל דופי בשופט כלשהו או בציבור השופטים בכלל. אבל העובדה שבדוקים את האדם ואחר-כך הוא מקבל קביעות יכולה להיות דווקא שיטה לא כל-כך פסולה, או לפחות שיטה שרצוי לשיקול אותה ולחשוב עליה לפני שנוותר עליה, ככל שהיא נוגעת לענייני התעבורה.

אעבור להערתי האחרונה. מרבית הדוברים לפני דיברו על עניינים שאינם נוגעים רק לתיקון החוק. חבר הכנסת שטרית הזכיר את העלאת מהירות הנסיעה בכבישים מסוימים. אני שב ותובע כאן את עלבונה של העיר חיפה, אדוני שר התחבורה. מותר לנסוע במהירות של 100 קמ"ש מתל-אביב לירושלים מזרחה, מתל-אביב לאשדוד דרומה; מתל-אביב מערבה – אי-אפשר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לירושלים זה בסכנה – – –

אליעזר זנדברג (צומת):

אבל מתל-אביב צפונה אי-אפשר בגלל החוק, כי החוק אומר 90 קמ"ש. בחודש ינואר קיבלתי תשובה מכבוד השר: בתוך חצי שנה נעלה את מהירות הנסיעה בקטע שבין גבעת-אולגה לחיפה ל-100 קמ"ש. חיקיתי עד יולי, וביולי פניתי עוד הפעם ושאלתי מה קורה. קיבלתי תשובה, שצריך לשפר את

הדרך. אנחנו עומדים כבר בסוף השנה, ואני שב, מבקש ואומר: חיפה היא חלק ממדינת ישראל, אין להפלות את הנהגים שמתמשים בכביש הזה. האמן לי, אדוני השר, אני משתמש בכביש הזה כמעט כל יום. אני יכול לומר לך בוודאות: תירגע, גם בתנאים הנוכחיים קשה לי למצוא סביבי בין הנהגים אחד שנוסע פחות מ-100 קמ"ש.

דליה איציק (העבודה):

בדיוק זו הסיבה לכך שלא צריך להעלות את המהירות.

אליעזר זנדברג (צומת):

זוהי גזירה שהציבור לא יכול לעמוד בה.

היו"ר י' עזרן:

כשזה יהיה 100 קמ"ש, הם יסתדרו ויעברו את ה-100 קמ"ש.

אליעזר זנדברג (צומת):

בשם העיקרון שקובע שאין להפלות את תושבי חיפה ובשם העיקרון שקובע שצריכים להתאים את החוק למציאות, אני פונה ומבקש: באותו קטע כביש שבין חיפה לתל-אביב, שאפשר להעלות בו את המהירות ל-100 קמ"ש, אנא עשה זאת במהרה בימינו, כפי שהתחייבת כבר בעבר.

היו"ר י' עזרן:

במהרה ממש. במהירות. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

שר התחבורה י' קיסר:

הכנת הכביש והתאמתו למהירות נסיעה של 100-110 קמ"ש מוטלות על מע"צ. הם עובדים לפי הקצב שלהם. החוק ישנו והתקנות קיימות ולא צריך שום דבר – – –

אליעזר זנדברג (צומת):

אם כל מה שצריך זה לחזק את השוליים, ובזה עוסק שר הבינוי והשיכון – אעביר את כל הלחץ כדי שהוא יפעל.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, בבקשה. אנחנו מתקדמים. אחריו – חברת הכנסת דליה איציק. אחריה – חבר הכנסת סאלח טריף.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק מתבססת על מסקנות ועדה שבחנה את הדרכים לשיפור ההליכים בבתי-המשפט לתעבורה. אני מבקש להתייחס לשני הנושאים: לשיפור ההליכים ולבתי-משפט.

אדוני, שר המשפטים, לפני שבועות מספר קראתי בתדהמה הודעה של שופטים שאיני זוכר כמותה בכל ימי כהונתי בכנסת. הם התלוננו בפומבי על שכרם. שופטים במדינת ישראל התלוננו לראשונה בתלונה פומבית על שכרם. אני מבקש את התייחסותך, אדוני השר, לסוגיה הזאת. ביקשתי שיקוים דיון בוועדת הכספים, משום שוועדת הכספים היא זו שקובעת את שכר השופטים.

סאלח טריף (העבודה):

גם אני.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אינני יודע אם יש להעלות את השכר או לא, אבל אני חושב, שאם אני קורא בעיתון הודעה של שופטים שהם מתלוננים על שכרם – אני יודע מה זה אומר לכל הזאבים שנמצאים בשטח ואמורים להופיע בפני אותם שופטים; אני יודע מה זה אומר להם על מצוקתם של שופטים ועל אפשרויות פתוחות לכאורה. אני מבקש התייחסותך.

נקודה שנייה – אני מאוד מעריך את העובדה ששני שרים יושבים כאן בשעה כזאת בעת הדיון בחוק הזה, משום שזה מצביע גם על התייחסותכם, אדוני שר המשפטים ואדוני שר התחבורה, לבעיות תאונות הדרכים. מאחר שאנחנו דנים בשיפור ההליכים, אני מבקש תשובה על השאלה, כיצד ישפר החוק הזה את המצב במקרה הבא: נהג נהג ב-1990 במהירות של 111 קמ"ש לשעה במקום 90 קמ"ש. בשנת 1993 הוא קיבל הודעה לביתו, שעליו להגיע להישפט על עבירה שהיתה ב-1990 – והמשפט נקבע לינואר 1995. זו עובדה חיה שמי שעומד כאן לפניכם בקיא בכל פרטיה, האמינו לי. העבירה בשנת 1990, ההודעה נמסרה ב-1993, המשפט אמור להתקיים ב-1995. איך הוועדה הנכבדה ואיך החוק הזה יפתרו את הבעיה הזאת? בעיה נקודתית.

ועכשיו לתאונות הדרכים, משום שהצעת החוק הזאת, כאחרות, באה במסגרת המאמץ של כולנו להילחם בתאונות הדרכים. זו מלחמה שיש עליה קונסנסוס. על השלום אין קונסנסוס אצלנו, על המלחמה הזאת בתאונות יש קונסנסוס, ואין זו, כמובן, שאלה פוליטית בין מפלגות.

אני מאמין בדבר אחד, והייתי מבקש, שר התחבורה, שתיאבק על זה ביתר שאת. אני חושב, שאחד הפתרונות המרכזיים במלחמה בתאונות הדרכים הוא החינוך. בשעתי שמעתי הרצאה מלומדת של חוקר שטען, ולאחר מכן זה הוכח בטיעונים אחרים, כלומר שותפים לדעה הזאת מומחים אחרים, שהנהגים נוהגים כך משום שאין לנו תרבות אחידה של נהיגה. אנחנו באנו משבעים גליות, משבעים אומות, כשיש תרבויות נהיגה שונות. בארץ אחת נוסעים לאט, בארץ שנייה נוסעים מהר, בארץ שלישית נוהגים לנסוע באמצע, ברביעית מצד ימין ממש, בחמישית כך – תרבויות שונות, התנהגויות שונות. כשיש בלבול בכבישים מבחינת תרבות הנהיגה, כשאחד נוסע כך והשני אחרת, זה גורם להתנגשויות ולתאונות. ולכן השאלה היא כיצד להגיע לתרבות אחת של נהיגה.

היו"ר י' עזרן:

ואלה שנסעו על חמורים, גמלים ופרדות, איזו תרבות יש להם?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

בהחלט, אדוני היושב-ראש, אם הגיעו לכאן עולים מבוגרים מארצות שבהן לא היו כלי תחבורה – קשישים ואחרים – והם מגיעים פתאום לארץ שיש בה מוטוריות רחבה בערים, גם זה גורם. כלומר, יש כאן בליל שלם של תרבויות ושל התנהגויות, וצריך להגיע לתרבות אחת שמונעת תאונות. תרבות אחת של נהיגה, התנהגות ומחשבה והתייחסות לכביש ולנהיגה, יכולה להיות רק אם יהיה חינוך, והוא צריך להתחיל בבית-הספר.

שר התחבורה י' קיסר:

אנחנו הגענו להסכמה – מבחינה תקציבית – על הנהגת תוכנית רב-שנתית ללימוד הזהירות בדרכים בכלל ובתי-הספר, מהגן ועד כיתות י"ב, כל שנה שתי כיתות, כך שבמשך ארבע שנים בכלל בתי-הספר ילמדו את הנושא הזה כחלק מתוכנית הלימודים במשך 30 שעות.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני שמח לשמוע את זה, אדוני שר התחבורה, והייתי מציע לך, משום שהנושא – – –

שר התחבורה י' קיסר:

סגן שר החינוך, שאיננו כאן – הוא בחוץ-לארץ ואני גם מחליף אותו – שר החינוך, שר המשפטים, שר המשטרה ושר התחבורה עובדים יחד בכל התחומים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני בהחלט שמח לשמוע על כך, אדוני השר, ואני חושב שהנושא כל כך חשוב שהיה כדאי שבדיון שיהיה כאן, ואולי תיזום אותו בצורה כלשהי, שהנושא יוצג בפנינו, כיצד תוכניות החינוך שאתם מפתחים תעזורנה לנו לסייע במלחמה של כולנו בתאונות.

אני כמובן תומך בהצעת החוק. אני מברך את השרים שיושבים כאן, ואני גם יודע על פעילותם בתחום הזה. אני מברך את שר המשפטים שמתפנה לדיון ולפיתוח הצעת חוק מעין זו, שהיא לכאורה טכנית ושולית, אבל היא בהחלט לא שולית.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת ויינשטיין. חברת הכנסת דליה איציק, בבקשה.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חברי השרים, רק הבוקר התבשרנו על מספר ההרוגים, 10% יותר מאשר בשנה שעברה. פחות תאונות אבל יותר הרוגים.

שר התחבורה י' קיסר:

אולי אתן את המספרים המדויקים עד אוקטובר. מספר ההרוגים שהיו השנה מינואר עד אוקטובר עלה ב-10%, מ-362 – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

זה מה שאמרה חברת הכנסת איציק.

שר התחבורה י' קיסר:

אבל מספר תאונות הדרכים ירד. מספר התאונות הקשות ירד ב-7%. סך כל התאונות ירד ב-15%. לצערנו, אוטובוס קטן – – –

היו"ר י' עזרן:

נכון. הניתוח הצליח והמנותח מת. מה לעשות?

שר התחבורה י' קיסרי:

— — — ניתוח קיסרי.

היו"ר י' עזרן:

זה ניתוח קיסרי.

שר התחבורה י' קיסרי:

אמרו פה 600 — — —

דליה איציק (העבודה):

לא, אני טענתי שיש עלייה של 10% במספר ההרוגים. אני עצובה מכך שאתה מאשר את דברי, כי הנתון עצוב מאוד. אבל, אדוני השר, יש לי הרגשה שאתה לא עושה דרמה מהנושא הדרמטי הנורא הזה. לפי דעתי, יש לך הכוח והיכולת, ביחד עם שר המשפטים ושר החינוך, להכריח את ממשלת ישראל לחשוב את מחשבת הכבישים, לחשוב את מחשבת ההרוגים. יש מלחמה קשה ונוראה בכבישים, ואתם לא מאפשרים, או לא משדרים, או לא נותנים מסר לעם, שנורא-נורא אכפת לכם מזה. ואני בטוחה שאכפת לך. את המסר אתה לא מצליח להעביר, ובזה נכשלתם.

אני מבקשת וקוראת לך שלא לוותר. המלחמה הזאת היא יומיומית, אבל אפשרית. אני משוכנעת שלקראת שנת 2000 אפשר להוריד את מספר ההרוגים ל-200. זה המון, זה נורא — אבל אפשר להוריד את מספר ההרוגים.

לצערי הרב, הנהג הישראלי הוא נהג אלים, הוא שוויצר, הוא מצ'ואיסט; הוא כמעט כל מה שאפשר להגיד עליו, הנהג הישראלי.

סאלח טריף (העבודה):

דליה איציק (העבודה):

הנהג הישראלי איננו כובש את יצרו, והוא מוכרח להיות כאילו גברי על הכבישים. לכן שאלת החינוך שדיבר עליה קודם חבר הכנסת ויינשטיין היא שאלה נכונה מאוד. אני מאמינה בתהליכים חינוכיים ארוכים מאוד, מייגעים מאוד, בסוף הדרך נוציא תוצר אחר – קצת יותר רגוע, קצת יותר מתחשב כשהוא נוהג בכביש.

אני משבחת אתכם על הצעת חוק זו. יש פה הרחבת שיקול הדעת של השופט, ואני חושבת שזה מאוד חשוב. במיוחד מוצא חן בעיני סעיף 3, שקורא לסלק מן הכביש את הרוצחים האלה, לא לרחם עליהם, לנהוג בהם מנהג בית-שמאי ולומר להם זאת כל פעם מחדש. אדוני השר, אני תמחה כל פעם מחדש איך זה קורה, שאדם שנושא נשק ומשתמש בו בצורה אלימה, מייד שוללים לו את הרשיון, מייד מחרימים לו את הנשק, והנה הנשק הקוטל הזה, ההורג הזה, המכונית הזו, איכשהו מידת הרחמים עובדת פה, איכשהו הכול מסורבל, והתגובה לעולם אינה מיידית, בגלל מה שבית-המשפט מייצג, הסרבול הזה שאני מקווה שהצעת החוק הזו תקצץ אותו קצת ותביא לנו איזו השבחה של התהליך.

אני גם יודעת שיש כמה כבישים שהם מועדים לפורענות. אני לא בטוחה שהצוות שלך יוצא ועושה ניתוח אירוע על הכביש הזה, אומר למה זה קרה פה בפעם השלישית, ואחר כך מסיק מסקנות, ואחרי הסקת המסקנות גם מיישם דברים אופרטיביים על הכביש הזה. הייתי רוצה לדעת שכך זה קורה, אדוני השר, ואין לי הרגשה כזאת.

אני גם מוכנה שתגיד עלי, אדוני השר, שאני אובססיבית – – –

שר התחבורה י' קיסר:

חברת הכנסת איציק, מחרתיים יתקיים בבית-הנשיא דיון – הנשיא גם כן מגויס לנושא הזה – על מה שאנחנו קוראים כבישים אדומים.

דליה איציק (העבודה):

למה הציבור לא יודע על כך?

שר התחבורה י' קיסר:

אנחנו יכולים לעשות הכול, אך אנו לא יכולים – – –

דליה איציק (העבודה):

בכל מקרה, ההרגשה היא שאנו מתייחסים לבעיה כאילו היתה בעיה של מזג אוויר, כאילו זו גזירה משמים, כאילו כך צריך להיות. אני רוצה שתדע, כי בכל פעם שאני מעלה כאן את הנושא, באים אלי חברי כנסת ואומרים לי: טוב, אנחנו מבינים אותך, קרה לך משהו אישי, את נוגעת או נגעת בציבור הזה, אבל תדעי לך שניסינו במשך שנים, כל כך הרבה פעמים, להעלות את הנושאים בכנסת – ואין מה לעשות. זו התגובה של חברי הכנסת. אתה צריך לנטוע בנו את ההרגשה, שזה אפשרי, שזה נכון, שזה כדאי, שזה הכרחי.

עוד הערה אחת לחברים שלי, השרים וחברי הכנסת: זוהי בושה וחרפה ששרים וחברי כנסת במדינת ישראל עוברים את גבול המהירות. אני חושבת שצריך להגיב כאן בחריפות, מפני שזהו באמת נושא חריף מאוד. אני לא רוצה להזכיר לך דברים שהיו בטלוויזיה, אתה יודע אותם טוב ממני.

דבר נוסף, ובו אני רוצה לסכם – אני מאוד מבקשת ממך: תנסה לקיים דיון בממשלה, וגם בכנסת. זו לא בעיה, זהו דיון חשוב מאוד, שייקח כמה שעות. כנסת ישראל דנה בנושאים הרבה פחות חשובים ומשקיעה בהם שעות. אין שום סיבה בעולם שלא נקיים דיון ארוך כזה, ואולי בכל זאת נצליח להפיק ממנו גם דברים אופרטיביים.

אני רוצה לסכם ולומר לך, אדוני השר, שאני מתכוונת ליזום, יחד עם חברים נוספים כאן, ועדת חקירה. אני מאמינה שלהקמת ועדת חקירה יש איזו דינמיקה.

סאלח טריף (העבודה):

ועדת חקירה משפטית?

דליה איציק (העבודה):

כן, בהחלט משפטית. אם כי אני יודעת שוועדת חקירה יודעת לפעמים גם לקבור דברים. אני מאמינה, שאם חברי הכנסת יירתמו לעניין יחד אתכם, לא נגדכם ולא בניגוד לדעתכם, אולי אפשר יהיה סוף-סוף להוריד את מספר תאונות הדרכים.

ועוד הערה אחת, בעניין כביש ירושלים-תל-אביב – אתה בוודאי נוסע בו לפחות שלוש פעמים בשבוע, אתה מכיר את הכביש העקלקל האיום הזה. קו ההפרדה מתחיל רק הרבה אחרי הפנייה לשכונת רמות, הרבה אחרי הפנייה לשכונת רמות. זהו כביש מסוכן מאין כמוהו.

שר התחבורה י' קיסר:

עכשיו עובדים על כך. יהיה קו הפרדה.

דליה איציק (העבודה):

נכון, אבל קו ההפרדה עדיין לא קיים. האם יהיה שם קו הפרדה?

שר התחבורה י' קיסר:

יהיה שם קו הפרדה.

דליה איציק (העבודה):

ויהיה שם קו הפרדה עד הכניסה לירושלים?

שר התחבורה י' קיסר:

עכשיו מתקינים אותו.

דליה איציק (העבודה):

תודה רבה, אדוני השר.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה, חברת הכנסת דליה איציק. חבר הכנסת סאלח טריף, בבקשה.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, לדאבוני אני רוצה לחלוק על דבריה של חברתי, חברת הכנסת דליה איציק. הרי אין זו חוכמה גדולה, אדוני השר, לבוא מאחת השכונות של ירושלים ולא לעבור את המהירות המותרת. אך אם פעם אחת תנסי, גברתי, לבוא מנהרייה ולהגיע לאחת משיבות הכנסת המתחילות ב-09:00 או ב-10:00, תראי כמה פקקים את צריכה לעבור, כמה מדורי גיהנום.

דליה איציק (העבודה):

חבר הכנסת סאלח טריף, אילו תלמיד שלך היה נותן לך את התשובה הזאת, האם היית מוכן לקבל אותה? היית אומר לו: צא קודם. תקום ותצא קודם.

סאלח טריף (העבודה):

אין לי ברירה ואני קם. אפילו חבר הכנסת סילבן שלום צוחק, נוכח תשובה כזו, משום שהוא יודע שאפילו מתל-אביב לירושלים קשה להגיע, אז איך אפשר לדבר על אלה שמגיעים מהצפון? אני מודיע לך, כי רק דרך יריחו ניתן להגיע לירושלים ללא פקקים. אני צריך להיעצר לפני עפולה בפקק של קילומטרים רבים.

יש כל כך הרבה צרות, שאי-אפשר להתנפל על שר התחבורה. האם הוא האשם? מה הוא יכול לעשות? שר התחבורה עושה, ואנחנו רואים מהפכה בתשתיות הכבישים, רואים שינוי אדיר, אך זה מחייב את כולנו. אני מכיר שני חברי כנסת שניסו להביא הצעת חוק ולעשות משהו דרמטי.

היו"ר י' עזרן:

היא בסך הכול אמרה שהיא רוצה שיהיה שר התחבורה ולא שר החבורה או שר הפצע והחבורה.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני פרשן?

היו"ר י' עזרן:

כך הבנתי.

סאלח טריף (העבודה):

אתה בוודאי מבין טוב יותר לנפשה של חברת הכנסת דליה איציק.

היו"ר י' עזרן:

אני מבין הרבה יותר לנפשו של אדוני.

סאלח טריף (העבודה):

לפני שאני מתייחס לחוק, אני רוצה לומר: אני חושב שצריך לנהל מלחמה בתאונות הדרכים, מלחמה קשה ועקבית של כולנו – של חברי כנסת ושל שרים, של הממשלה כולה אשר צריכה להתגייס. מה היה קורה אילו נהרגו, חס וחלילה, כל כך הרבה אנשים בפיגועי טרור? כולנו היינו מזדעזעים ונזעקים למצוא את הפתרונות. והנה זה קורה לנו יום יום ושבוע שבוע. אני מסתכל בטלוויזיה ורואה עוד תאונה ועוד תאונה. אין יום שבו אני עובר את המרחקים הגדולים ואיני רואה תאונות. אי-אפשר לתלות זאת בשר התחבורה, או בשר אחד, או בשני שרים, אלא צריך לתלות זאת בכל העם הזה, שצריך להתנהג אחרת על הכבישים.

אנחנו צריכים להמשיך ולשפר את התשתיות.

אני רוצה לומר עוד שני דברים, וקודם כול לשר התחבורה: אדוני השר, אתה פשוט צריך לקבוע תקנות לשינוי המהירות המותרת בהתאם לכבישים הנבנים. נסללות אוטוסטרדות, סלילתן מסתיימת, ואנו רוצים ליהנות מהן.

עמדתי על הדוכן הזה והגשתי שאילתות לשר המשטרה: ניידת המשטרה עומדת במקום שבו יש אוטוסטרדה, במקום שבו אין בעיות, כדי לתפוס אנשים שנוסעים במהירות. היא לא עומדת בכביש אדום, בכביש ללא קו הפרדה ועם סיבובים מסוכנים. שם קשה להם. הם עומדים במקום שנוח להם לעמוד בו. כביש עכו-כרמיאל, אוטוסטרדה, למה לא תשנה את מהירות הנסיעה שם? למה צריכות לעבור שלוש שנים עד שהופכים את הכביש הזה לכביש שאפשר לנסוע בו במהירות המותרת לתנאי הכביש?

דליה איציק (העבודה):

אם תקבע 120 קמ"ש, ייסעו במהירות של 140 קמ"ש.

סאלח טריף (העבודה):

אני חושב, שמאז קיים כביש החוף, מאז יש כבישים דו-סטריים ואוטוסטרדות – יש פחות תאונות מסוכנות על הכבישים האלה. עם כל הכבוד, את ואני איננו מומחים לענייני תחבורה. יש כאלה שקבעו כי בכבישים כאלה מותר לנסוע במהירות של 100 קמ"ש. בואו לא נהיה נאיביים, הם נוסעים מהר, העם נוסע מהר, וכולנו יודעים כי אנשים עוברים עבירה, אך לא אוכפים את החוק. לכן צריך לתקן את המצב הזה.

יש דברים נוספים: אני רואה ביצות ענקיות על הכבישים בימי החורף, ומחלקת הבטיחות חייבת להודיע על כך לעם. אם אוטו לא טוב נכנס לביצה כזו בכביש, הוא הולך. יש דברים מסוכנים. חשבתי שבילילות החברה האלה יסתובבו בדרכים וישימו סימנים.

הי"ר י' עזרן:

קיימת בעיה של הניקוז, וזוהי בעיה קשה.

סאלח טריף (העבודה):

קיימת בעיה, אז לפחות יזהירו וישימו שלטים.

הי"ר י' עזרן:

כבר קרה שאנשים טבעו. שני אנשים טבעו ברכב ליד נס-ציונה.

סאלח טריף (העבודה):

לא אפסח על שר המשפטים, ואני מבקש את אוזנו בעניין שכר השופטים: הנושא הזה מוכר לי מקרוב, משום שיש לי חברים וקרובים שהם שופטים. אני רוצה לנצל את ההזדמנות הזו שאתה כאן, אדוני השר ליבאי, ולומר לך, שהשופטים זכאים ליותר. לא מתקבל על דעתי ששופט מחוזי עם ותק של 20 שנה יקבל שכר עלוב של 7,500 שקל, ללא החזקת רכב. אני חבר ועדת הכספים. גם אני, כמו חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, ביקשתי לקיים דיון בוועדה. אנחנו לא רוצים להיות פופוליסטים, אך אני חושב שזהו קהל שאינו יכול לעשות חלטורות או לעסוק בעבודה נוספת אחרת בחצי משרה. הם מסורים לעבודתם זו ויש עליהם כללים מחמירים מאוד. לכן אני חושב שיש מקום לבחון זאת. אין זו בושה לפנות לוועדה כדי שתדון ותבחן את העניין הזה.

אני רוצה לברך על הצעת החוק המשפרת תהליכים ומייעלת אותם. גם זהו חלק מן המלחמה בתאונות הדרכים: זירוז ההליכים על-ידי תוספת שופטים לתעבורה. אדם אשר עובר עבירת תנועה, יועמד לדין סמוך עד כמה שאפשר לביצוע העבירה. כולם שיבחו גם את שיקול הדעת שיהיה לבית-המשפט, כאשר לא צריך יהיה להפעיל את התנאי מייד, אלא על-פי החוק. זוהי בהחלט הצעת חוק טובה, ואני מקווה שתרכינה הצעות חוק כאלו. אני מברך את שניכם, ואני מקווה כי גם בעתיד נוכל לברך אתכם מעל הדוכן הזה על הצעות חוק כאלו. תודה רבה, אדוני.

הי"ר י' עזרן:

אני מזמין את חבר הכנסת חיים דיין.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת חיים דיין, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת יוסף עזרן.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, לפעמים אני שואל שאלה אחת פשוטה: למי אנחנו מדברים, לפלואורסצנטים, למליאה ריקה? האם נושאי התחבורה, תאונות הדרכים והחוקים מעניינים רק את הנוכחים, לא צריכים לעניין את כל חברי הבית? טוב שנמצאים כאן גם שר התחבורה וגם שר המשפטים, כי הנושא הזה משותף לשניהם.

אני לא חושב שאנחנו צריכים להגיע למצב כזה שהמדינה תהפוך למגרש כדורסל. לא צריך להפוך את כל המדינה הזאת לכביש אספלט אחד ולהכניס כל שנה עשרות אלפי מכוניות בלי שום אפשרות להוציא מכוניות. לא אחת העליתי את הנושא הזה בכנסת, וגם השנה העליתי את השאלה – מה הפתרון שלך, אדוני שר התחבורה? שאלתי זאת גם את שר המשטרה, שמתמודד עם הבעיה האמיתית של הורדת כלי רכב ישנים מהכבישים. 20-25 שנה הרכב נמצא על הכביש, גם אם הוא עבר מבחן בטיחות והוא במצב טוב, הגיע הזמן להוריד אותו מהכביש.

אני יודע שכל ממשלה, כל שר אוצר משקיע מיליונים ומיליארדים שקלים בכבישים. אבל מה התוצאה הסופית? כמה הרוגים יש בכבישים כל שנה? 100 הרוגים היו באינתיפאדה, ולא קרה שהיה פיגוע והכנסת לא זעקה לשמים ולא נעמדו כאן חברי האופוזיציה והקואליציה ואמרו: תראו לאיזה מצב המדינה הזאת הגיעה. 100 הרוגים באינתיפאדה, 460 הרוגים בכבישים – 400%, זה לא מזעזע? כמה יתומים, כמה אלמנות, כמה נכים.

האם אנחנו לא צריכים לשנות את התפיסה בעניין כלי הרכב שנכנסים לתחומי המדינה? אחת הסיבות לתאונות, לדעתי, היא הצפיפות בדרכים, ולא רק המשמעת של הנהג. אמרו כאן חברי כנסת, שאם הם צריכים לבוא מאזור הצפון עד ירושלים, הדרך נמשכת ארבע שעות בגלל הפקקים; וזה בימים רגילים, אני כבר לא מדבר על ימים של מזג אוויר גרוע. זה המצב, והוא גורם עצבנות לאדם הרגוע ביותר.

אני חושב ששוטרי משטרת ישראל עושים עבודה נפלאה בנושא דוחות התעבורה. למה? כי הם גם שופטים וגם פוסקים דינו של עבריין תנועה. ברגע שראו עבירת תנועה, יש להם כל הסמכות לרשום דוח במקום ולהטיל קנס. הסמכות של השוטר רבה משל שופט.

בתי-המשפט כבר עמוסים עד אפס מקום. שר המשפטים אמר מעל הדוכן הזה, שהוא יפעיל שתי משמרות בבתי-המשפט לתעבורה על מנת לצמצם את הבעיה. והבעיה לא הצטמצמה. אולי הפתרון הוא לא נכון. אולי לקיחת שופטים מבית-משפט השלום, ששופטים בנושאים פליליים ובנושאים אזרחיים, והעברתם לנושאי תעבורה אינן הפתרון. אולי יש עוד אנשים שצריכים להגיש תביעות לבתי-משפט אזרחיים ואין מי שישפוט אותם. ולראיה, אדוני השר, אני לא מבין עד היום למה בבית-משפט

השלום בעפולה היה במשך חודשיים שופט אחד. כתבתי על כך מכתב ולא היתה התייחסות, עם כל הכבוד.

היו"ר ס' טריף:

ולכן...

חיים דיין (צומת):

אדוני, סעיף 26 שהצעת הוא סעיף טוב, אבל צריך גם להעלות קצת את מספר התקנים ולא לתת לשופטים לקרוס תחת הנטל.

היו"ר ס' טריף:

אדוני.

חיים דיין (צומת):

אני כבר מסכם, אדוני.

ההצעה להאריך את תקופת העונש על תנאי היא נבונה, כי אולי יש עבירות שנעברו כתוצאה מבעיה טכנית. אותי זה מצחיק, כשאני עמדתי כאן – – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת דיין, תודה. אדוני, תואיל לסיים.

חיים דיין (צומת):

אני כבר מסיים.

אדוני, כשאני עמדתי כאן על הדוכן הזה והעליתי את נושא ביטול כפל קנס, לא ביטול בפעם הראשונה אלא ביטול פעם שנייה, שלא יהיה כפל על כפל על כפל, אתה ושר התחבורה ביחד אמרתם פשוט: זאת הצעה לא מקובלת. להאריך את העונש על תנאי זה יותר מקובל.

אני אתמוך בהצעת החוק ובכל דבר שיכול להקל ולהפחית את מספר תאונות דרכים.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת אברהם בורג – איננו. חבר הכנסת אברהם יחזקאל – איננו. חבר הכנסת יוסף עזרן – בבקשה, אדוני, אחרון הדוברים; אחרון חביב.

יוסף עזרן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, רבותי השרים, נתאר לעצמנו שמגיעה מהחלל החיצון ברייה עם אינטליגנציה יוצאת מגדר הרגיל ובכוחה לשנות את החיים שלנו כאן עלי אדמות ולקדם אותם בצורה נפלאה. אלא מה, עם כל הקדמה שהיא מציעה ועם כל המהפכה בחיי האנושות, יש לה דרישה מפלצתית: היא זקוקה ל-100,000 אנשים – לטרוף אותם. כך היא חיה, כך היא מתקיימת. האם היה מישו מעלה על הדעת להשתמש בשירותים הטכנולוגיים הנפלאים של המפלצת הזאת? מטורף מי שיגיד כן. אבל מה לעשות והאנושות קיבלה את המפלצת הזאת על ארבעה גלגלים. היא קירבה את הרחוקים. נכון שהיא שינתה את כל מהלך חיינו. אבל המפלצת הזאת דורשת הרבה יותר מ-100,000 קורבנות בעולם כדי לטרוף אותם.

קראתי בחוברת מסוימת ש-93% מתאונות הדרכים הם בגלל הגורם האנושי; בגלל הגורם המכני – 7%.

שר התחבורה י' קיסר:

יוסף עזרן (ש"ס):

יש גם חוברות לא בעברית, אדוני. קצת באנגלית, קצת בספרדית, קצת בצרפתית.

הווי אומר, הגורם האנושי כאן הוא בעייתי מאוד. לא הכבישים, ככל שהכבישים הם בעייתיים, ולא המכניקה, כל אלה – 7%. 93% – הגורם האנושי. זאת סטטיסטיקה של מדינה סקנדינבית, ושם יודעים על מה מדברים, עושים מחקרים רציניים, לעומק, לא שטחיים.

אני חושב שהחוק הזה בא לענות על דבר אחד, לטפל בגורם המרכזי האסוני של התאונות. אני מתפלל למה קוראים לנושא הכאוב הזה תאונות דרכים. דרכים עושות את התאונות? תאונות בדרכים. האנשים גורמים תאונות, לא הדרכים ולא המכניקה.

הבעיה עד כה היתה באכיפה. דומני שאני יכול רק לומר לכם: יישר כוחכם. מפני ששום כביש, שום טכנולוגיה, שום מצלמה אלקטרונית, שום אמצעים מתוחכמים לא יועילו אם האדם חסר חמלה על חייו. אמרו רבותינו, אסור להתלוות למישהו בדרך, אני לא רוצה להגדיר אותו, מפני שאם על חייו לא חס, על חיי אחרים לא כל שכן.

אני חושב שהרחבת הסמכויות של השופטים, רבותי שני השרים הנכבדים, וגם העלאת הרמה שלהם מבחינה כלכלית, פשוטו כמשמעו, שירגישו בנוח ובטוב, והתכיפות והסמיכות של האכיפה, הן הן שיפתרו את הבעיה של התאונות בדרכים, הן הן שיטפלו במה שצריך לעשות. החינוך הוא חשוב, ובמקביל אני גם מבקש שיהיה חינוך, כי אם אדם לא יחונך תהיה לנו בעיה קשה מאוד. שוב אנחנו חוזרים לגורם המרכזי של התאונות. לכן במקביל, הענישה הזאת והאכיפה הזאת, אין לי שום ספק שיצמצמו את האסון הגדול.

ועם זאת הייתי רק רוצה לומר דבר כרב, כיהודי מאמין. זכרו, רבותי הנכבדים, ביום שבת, כשלפחות 42% מכלי הרכב לא נוסעים בכבישים, יש פחות מ-40% תאונות דרכים. יש פה משהו מעניין. כשיש 100% כלי רכב, מבחינה סטטיסטית אמורות להיות יותר תאונות דרכים. ביום שבת, כשיש פחות כלי רכב, יש פחות תאונות דרכים. אולי זה ייתן חומר למחשבה על שבת ויינפש.

היו"ר ס' טריף:

תחשוב על החוק הבא. תודה לאדוני הנכבד.

אדוני שר המשפטים, בבקשה, כבודו.

שר התחבורה י' קיסר:

היו"ר ס' טריף:

נושא השבת הוא לחוק הבא, אדוני שר התחבורה. ביום כיפור לא נוסעים. גם אני לא נוסע ביום כיפור.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש להודות לכל חברי הכנסת שהשתתפו בדיון; אני רוצה להודות לחברי, שר התחבורה, שנכח בכל מהלכו של דיון זה.

לפי הבחנתי, כל הדוברים תמכו בהצעת החוק, גם אם היו להם הערות אלו או אחרות. אני אתייחס בקיצור רב לכמה מן ההערות.

ראשית – חבר הכנסת יהלום העלה תמיהה רבתי ושאל, כאשר אנחנו נלחמים בתאונות דרכים, כאשר יש מה שהוא כינה השתוללות בדרכים, מדוע אנחנו מביאים לבית הזה סעיף או שניים שיש בהם מגמה של הקלה?

ובכן, חברי הנכבד, אין כאן הקלה במידות העונש ולא במידות העונש המרביות על עבירות תעבורה. יש כאן התחשבות בפנייה חוזרת ונשנית של מערכת השיפוט כאשר היא נקלעת למצב שהיא חשה בו שהמשפט אולי עיוור – אבל תחושת הצדק איננה עיוורת.

לעתים, אולי לעתים רחוקות ואולי רחוקות מאוד, השופט מוצא את עצמו במצב שבו בגזירת הבית הזה, בגזירת המחוקק, הוא נאלץ להטיל עונש חובה ואין לו שום שיקול דעת, והוא רואה שהמקרה אינו מתאים ואינו הולם עונש חובה זה. במקרה זה השופט כפוף, כבול, אין לו שיקול דעת, הוא לא יכול לעשות אחרת אלא לפעול כמצוות המחוקק.

באותם מקרים שהוא חש שאולי הוא לא עושה צדק, שאולי הוא עושה עוול, הוא עושה מה? הוא גוזר את העונש כמצוות המחוקק, דהיינו, אם המחוקק אומר פסילת רשיון חובה לתקופת מינימום מסוימת, הוא גוזר זאת. אבל אם הוא רואה שקשה לו עם זה, הוא דוחה את ביצוע העונש לעתים לחודשים ואף לשנה, ומפנה את הנאשם שלפניו לכבוד נשיא המדינה, שיעזור לו, שיחמול עליו, שירחם עליו, בבחינת איתות: אני אינני ממחר לשלוח אותך לריצוי העונש, פנה נא לנשיא המדינה.

עשרות, מאות מקרים כאלה מבין עשרות אלפים שנדונים בבתי-המשפט במהלך השנה מגיעים לכבוד נשיא המדינה. כשר המשפטים, אני כמובן יודע על כך. מדוע? כי הרי לא מקרה זה כמקרה האחר.

יכול להיות שהמחוקק צודק כשהוא אומר שצריך להרתיע נהגים, שידעו שהעונש הצפוי להם יהיה חמור, יהיה עונש חובה, פסילה – רד מהכביש אם אתה עובר עבירה, או חוזר ועובר עבירה.

אבל, האם דינו של נהג רגיל כדין נהג שהוא נכה, שללא רשיון הנהיגה הוא איננו יכול לצאת מפתח ביתו? העונש שגוזרים עליו אינו עומד בשום יחס לעונשו של עבריין אחר. השופט רואה בפניו את הנכה הזה. נכון, הוא עבר עבירה, הוא לא ציית לתמרור, אבל פסילת חובה לגביו היא קשה מנשוא. השופט הוא גם בן-אדם. או, מקרה אחר, אולי הנאשם עצמו הוא לא נכה, אבל הוא מסיע יום יום בת נכה במצב קשה, או הורה זקן נכה, או מי שצריך לקבל יום יום טיפול בבית-החולים ואין ידו משגת לאשפז אותו והוא דואג לו כפי שאב דואג לבן או בן דואג לאב. יש מקרים קשים.

לך אני מוכן להגיד, חבר הכנסת יהלום, ואתה ידוע בדאגה מיוחדת לתושבי השטחים, שלא אחת באה לכבוד נשיא המדינה תחינה ממי שנפסל רשיונו והוא אומר: לא הרי מי שגר בגבולות "הקו הירוק" כהרי מי שנמצא ביישוב ספר או בתוך תוכו של תחום האינתיפאדה, ואם אני או אשתי צריכים לחזור בלילה מהעבודה, ממקום רחוק, ואין לנו תחבורה ציבורית? הרי עונש פסילה לגבינו הוא ריתוק למקום, עם כל המשמעויות הקשות של זה, ואולי גם מבחינת סכנת חיים לאותו אדם. אתה מבקש

שכבוד נשיא המדינה לא ישקול את זה? מדוע כבוד הנשיא צריך לשקול את זה, מדוע לא להרשות לשופט, שעניו רואות את האדם והוא שמע את התובע ואת הסניגור, לשקול ולהחליט?

לכן, אין לנו כאן מגמה של הקלה. יש לנו כאן מגמה של התחשבות, או יותר נכון מגמה לסמוך על השופט שיפעיל את שיקול הדעת הנכון ולפתוח לו פתח, צוהר, לאותם מקרים הראויים לחסד להינתק מעונש החובה ולהפעיל שיקול דעת וכיוצא באלה.

חברי, חבר הכנסת אליעזר זנדברג, כבר יצא, לכן אומר לו את מה שיש לי לומר בשיחה אישית.

חבר הכנסת ויינשטיין נמצא כאן. חבר הכנסת ויינשטיין, אותו מקרה שאתה סיפרת עליו איננו מקרה יוצא דופן, לצערי הרב. בתחילת תקופת כהונתי עברתי בבתי-משפט וראיתי את מה שאדוני תיאר, שהנה נהג עבר עבירה ב-1989 וזמן ב-1993 למשפט שהתברר ב-1994 או יתברר ב-1995. אמרתי: זה אבסורד בלתי אפשרי, לא הגיוני. ודאי שזה לא משרת את מגמת ההרתעה, ובוודאי גם לא את עשיית הצדק. לכן חיפשנו את התשובות.

כיוון שהזמן קצר והשעה כל כך מאוחרת, לא אאריך, אבל אומר לך, שמכאן בא כל הרעיון של המשמרת השנייה. קשה להוסיף שופטים למשמרת הבוקר, כי אין איפה להושיב את כבוד השופטים, אין אולמות. התחלנו בפעולה רבתי לבניית בתי-משפט חדשים. אבל בתי-משפט חדשים אינם עניין מהיום למחר. גם אם אני עמל על כך וחברי עמלים על כך, אתה יודע שיעברו שנים מספר עד שיקומו בתי-המשפט החדשים שאנחנו מתכננים ועומדים לבנות ויעמדו על תילם. מה עושים בינתיים? אין ברירה אלא להפעיל את בתי-המשפט במשמרת שנייה. כך עשינו בבתי-המשפט לתעבורה. בהדרגה, יותר ויותר בתי-משפט שלום, שפועלים כבתי-משפט לתעבורה, פועלים בשעות לפני הצהריים ואחר הצהריים.

קודם כול, זה מכפיל את זמן השיפוט. שנית, אמרתי, כל המגמה היא ששוטר שכותב דוח ובפועל הוא מזמין את הנאשם לבית-משפט, בדרך כלל תוך שלושה-ארבעה חודשים צריך להיקבע מועד המשפט באותו דוח שהוא רושם. באזורים רבים זו כבר המציאות. זה לא כמו שהיה קודם לכן, שרשמו דוח ובתי-המשפט היו תפוסים ומלאים, היומנים היו מלאים, והשוטר אמר: תבוא בעוד שנתיים או בעוד שלוש שנים. איך נראה דוח תנועה רגיל? לכן, כל הדוחות מועברים לשופטי משמרת אחר הצהריים, והבקרים התפנו לטיפול באותם משפטים רציניים, משפטי תנועה בגלל עבירות תנועה שגרמו לנזק גופני או חס וחלילה למוות.

אני יכול לדבר על הנושאים הללו הרבה זמן, אבל הערת את ההערה ואמרתי שהערתך מוצדקת. כיוון שלא היה מקרה בודד שכזה, לכן עשינו מבחינה מסוימת רפורמה בצורת העבודה, ואני יודע שהדברים לא פשוטים ודורשים תיאום עם המשטרה, עם משרד התחבורה, אבל אנחנו נפגשים ומשתדלים לתקן את הליקויים, והדברים נעשים גם בדרגי הביצוע בשטח.

שר התחבורה י' קיסר:

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

השר לא השיב – – –

היו"ר ס' טריף:

תשמעו את השר עד הסוף, זה רשום לו, אני ראיתי.

שר המשפטים ד' ליבאי:

לחבר הכנסת ויינשטיין, בעניין שכר השופטים – אכן נכון הדבר שבקרב השופטים יש בתקופה האחרונה מרירות גדולה באשר לתנאי העבודה והשכר. אפשר להבין זאת. ראשית, במבנה השכר של השופטים לא נעשה עיון מחדש ולא נעשה דבר זה כ-17 שנים. אינני אומר ששכרם לא עודכן, אבל הבעיה היא לא רק עדכון אלא מעבר לכך. הם בשר ודם. נאמר כאן שאין להם הכנסות נוספות. הדבר היחיד שמתירים להם מפעם לפעם הוא מתן הרצאות, או עבודה אקדמית בגבולות מאוד מצומצמים. פרט לכך שופט אינו מורשה לעשות שום דבר כדי לקבל הכנסה נוספת. מבחינה זו שונים השופטים מרוב רובם של העובדים במשק.

היו"ר ס' טריף:

מה אדוני יעשה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

הרשות השופטת היא מיוחדת במינה בכך שאנחנו מצפים ממנה שתהיה עצמאית, שתהיה בלתי תלויה. כשהיא בלתי תלויה, היא קודם כול צריכה שלא להיות תלויה ברשות המבצעת ולא להיות תלויה במשרד האוצר, ולכן הציפיות של השופטים מהכנסת ומוועדת הכספים של הכנסת.

אם תלמדו את הנושא – ואני עומד לפנות אליכם בפנייה מסודרת בנושא, על דעת נשיא בית-המשפט העליון, ואפשרי שגם הוא יפנה ישירות – ותשימו לב למבנה שכר השופטים, שכר השופטים הוא שכר אחד שאין בצדו תוספות. אין תוספות רכב לשופטים, אין אחזקת רכב לשופטים, וייסע לו השופט מחיפה לטבעון ומטבעון לטבריה ואינני יודע לאן, הוא לא נהנה מתוספות. אין רכב צמוד לשופטים, אין נהגים לשופטים בכל דרגה שהיא, אולי למעט כבוד נשיא בית-המשפט העליון, וגם בזה אינני בטוח. אין תוספת ספרות מקצועית, אין תוספת שבתון, בכלל אין תוספות בעזרת השם. זה המצב.

ולכן ראוי הדבר לבחינה. מדוע? משום שיש איזה מין רצון להידמות לשופטים. כולם רוצים להיות מוקבלים לשופטים. פרקליטים, מנהלים כלליים, אולי אנחנו חברי הכנסת, השרים, כולם רוצים להידמות לשופטים, להיות מוקבלים לשופטים, להזדהות אתם. אבל כל המוקבלים לשופטים, כל

הפרקליטים או היועצים המשפטיים שאף אחד לא קבע שהם ראויים להצטרף לחבר השופטים, שיש להם כשירות של שופט, כשהם מקבלים שכר מוקבל לשופט הם מקבלים יותר משופט, הרבה יותר משופט. מדוע? לאחר שיש להם שכר היסוד והתוספות הרגילות, עכשיו באות כל תוספות בעזרת השם. כי המוקבלים לשופטים מקבלים תוספת רכב, אחזקת רכב ותוספת ותוספת לפי מיטב השמות. בסוף יוצא שאדם שבכלל לא נמצא ראוי לכהן כשופט, מוקבל לשופט ומקבל שכר הרבה גבוה מהשופט.

לעתים אומר שופט: תן לי רק משכורת של יועץ משפטי ברשות מקומית, אני כבר לא מדבר שאני רוצה משכורת כמו מנהל בית-חולים, אני כבר לא מדבר על זה שאני רוצה שכר כמו מנהל מחלקה או תנאים של מנהל מחלקה. לשופט אין לשכות עם מזכירות ועם פקידות ועם הוצאות טלפון ועם כל הדברים האחרים. צריך להבין את הדבר הזה. כשהם רואים שלמהנדסים מעלים שכר ולרופאים מעלים שכר, ואיני יודע מה השורה התחתונה של העלאות השכר; לא שהם מתקנאים, אבל התחושה של המעמד היא לא בדיוק של המעמד הבלתי תלוי, המעמד הגאה והמעמד שאנחנו רוצים – אנשי רשות מכובדת, שבאים לעבודה בשמחה וממלאים את המשימה הקשה כל כך שמוטלת עליהם, כאשר קבוצה של 350-360 אנשים בעצם מחזיקה את הרשות שזוכה לכל כך הרבה יוקרה פה במדינה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

למה אתה לא מביא את זה לממשלה לאישור?

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי, אמרתי, העניין הזה בטיפול. לאחרונה התקיימו שיחות. אנחנו לומדים את הנושא ברצינות. יש רגישות רבה. השופטים לא שובתים, השופטים אינם מאיימים, השופטים לא יפסיקו את עבודתם ולא יבעירו צמיגים, אבל אכן אנחנו כולנו כנציגי הציבור, אני חושב, צריכים ללמוד את הבעיה היטב ולסייע למצוא את התשובה הנכונה, עם כל הרגישות הציבורית שיכולה להיות סביב הנושא הזה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

— — הדברים שאמרת, אם אתה מאמין בהם, תעלה אותם בממשלה.

היו"ר ס' טריף:

זה לא נושא לממשלה, אדוני. זה נושא לוועדת הכספים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

הנושא יעלה בוועדת הכספים. מה שאני מבקש, בעזרת יועצים ומומחים לנושא הזה, זה להגיש הצעה שנראה לי שחברי הכנסת יוכלו להזדהות אתה ולתמוך בה.

היו"ר ס' טריף:

יש פה ארבעה חברי ועדת הכספים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני רוצה לשמור על כבוד המערכת וכבוד בית-המחוקקים.

לחברי, חבר הכנסת חיים דיין, רק הערה אחת. אתה ער לבעיית בית-המשפט בעפולה. דע לך, שיש התחייבויות של קודמי, שרי המשפטים שקדמו לי, כי כאשר ייבנה בית-משפט מרכזי באזור הוא ייבנה בנצרת, כפי שאתה יודע, בקריית הממשלה, ואז בעצם ייסגר בית-המשפט בעפולה.

אני לא שש לסגור שום בית-משפט. אבל המבנה צר מהכיל, יכולים לשבת בו אולי שני שופטים. לכן, אילו היתה לנו קרקע בעפולה ואפשרות לבנות בית-משפט ראוי, אינני יודע, אולי הייתי שוקל. בנסיבות הקיימות, עיקר המאמץ הוא בהקמת בית-משפט מרכזי בנצרת, שיכלול את בית-המשפט המחוזי, את בית-משפט השלום, את בית-הדין לעבודה וכל זה. לכן, עפולה מבחינה זו היא לא דוגמה להתפתחות עתידית, אלא זו בעיה שראוי לעיין בה בכובד ראש.

עד כאן, אדוני היושב-ראש. חברי הכנסת, אני מודה לכם מאוד על הדברים, ואבקש להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לכבוד שר המשפטים. רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת ויינשטיין, את הנושא של שכר השופטים גם אני העליתי. נעמוד על כך שיהיה דיון בוועדת הכספים למרות הלחץ של הדיונים על תקציב המדינה. זה חשוב מאוד, אדוני, וצריך לעשות את זה.

אנחנו עכשיו נצביע. חבר הכנסת דיין, אתה יודע שזה דיון אחר עכשיו. תוכל אחר כך לברר את העניין עם השר. אנחנו בהצבעה.

אנחנו מצביעים על הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (מס' 37), התשנ"ה-1994, בקריאה ראשונה, הכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית בוועדת החוקה, חוק ומשפט. נא להצביע – מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 12

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (מס' 37),

התשנ"ה-1994, לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

אני שמח להודיע שהמעבר הוא חד וחלק ואלה התוצאות: 12 בעד, ללא מתנגדים וללא נמנעים. אני קובע שהצעת החוק תועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה לחברי הכנסת ולשרים הנכבדים.

הצעת חוק סל הקליטה, התשנ"ה-1994

(קריאה ראשונה)

היו"ר ס' טריף:

אנחנו ממשיכים. הצעת חוק סל הקליטה, התשנ"ה-1994, קריאה ראשונה. חבר הכנסת אפרים גור, בבקשה.

אפרים גור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי יושב-ראש ועדת העלייה והקליטה של הכנסת, חבר הכנסת זיסמן, חברי הכנסת, עניינה של הצעת חוק סל הקליטה, שאני מתכבד להעלותה כאן בקריאה ראשונה, הוא לשמר את ערכו של הסל הניתן כסיוע לעולים חדשים בשנתם הראשונה בישראל ברמה שהיתה עם הנהגתו לפני כארבע שנים.

הצורך לעגן בחקיקה את הסיוע הניתן לעולים באמצעות סל הקליטה הוא תוצאה ישירה של השחיקה העצומה אשר חלה בערך הריאלי של הסל בשנים האחרונות והשרירות שבה נתקבלו ההחלטות

לקצץ בגובהו, דבר שגרם לחוסר יכולתם של עולים להתקיים ולו קיום מינימלי ודרדר רבים מהם אל מעמקי חיי עוני, דלות, השפלה ומצוקה קשה.

אדוני היושב-ראש, שום אוכלוסייה בישראל לא נפגעה בשנים האחרונות ברמת הכנסתה וביכולת קיומה כמו זו של העולים. האם ניתן בכלל לשער ולהאמין שבשלוש השנים האחרונות נשחק האמצעי האחד והיחיד לקיומם של מרבית העולים בישראל ביותר מ-120%? כן, חברי הכנסת, אף שקשה להאמין – ביותר מ-120%.

האם יכולים אנו לדמיין מה היה קורה אילו פגעו במשכורות, בקצבאות או בהכנסות אחרות של עובדים, של גמלאים או של קבוצה כלשהי במדינת ישראל ב-50%, ב-30%, ב-10%? הרי כל אמות הספים של המדינה והחברה היו מזדעזעות. ההסתדרות היתה משביתה את המשק כולו. האוכלוסיות הנפגעות היו משבשות את החיים הסדירים על-ידי הפגנות ומחאות, והכנסת היתה זירה לדיונים קולניים ולהתנגשויות מילוליות חריפות בין חבריה לבין נציגי הממשלה.

אך מה לעשות ונושא העלייה והקליטה, שהוא לכאורה נשמת אפה של המדינה, לא זוכה, לצערי, ליחס הראוי לו, לא בממשלה ולא בכנסת, ומקבלי ההחלטות נוהגים בו כבתוך שלהם, חובטים בו כאוות נפשם, גורעים מן הזכויות ומן המשאבים הייעודיים שלו ככל העולה על רוחם, בהביאם כנראה בחשבון שהעולים הם קבוצה חברתית חלשה, ללא יכולת תגובה, ללא יכולת זעקה והפגנה, וככזאת אפשר גם אפשר לפגוע בהם עוד ועוד.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

חבר הכנסת גור, איך הגעת ל-120%, זה מאוד מעניין.

אפרים גור (הליכוד):

לפני כארבע שנים, ב-1990, כאשר הוחל במתן סל הקליטה, עמד גובה סל הקליטה על 21,000 שקלים למשפחה בת שלוש נפשות. 50% מהסל נתנה אז הסוכנות היהודית. אילו הצמידו 21,000 שקלים למדדים שהיו בארבע השנים האחרונות, אם כי אתה יודע כמוני שלא תמיד המדד מפצה על כל ההתייקריות שהיו, אבל נניח שהיו מצמידים את הסכום למדדים שהיו, לאינפלציה שהיתה, הסכום היה צריך לעמוד היום על 34,000 שקלים, ללא מענק פטור ממכס, ללא הלוואה סוכנותית – שכן היא הלוואה ולא מענק – וללא ביטוח בריאות.

היום משפחה בת שלוש נפשות מקבלת כ-18,000 שקלים, ללא הדברים הנוספים שציינתי לפניך, ולכן הפער בין 18,000 שקלים לבין 34,000 שקלים, הסכום שהיה צריך להתקבל לכאורה אילו הצמידו את הסכום לכל המדדים, נותן את ה-120%. אגב, המספרים האלה אושרו על-ידי פקידי משרדך בישיבות ועדת העלייה והקליטה, והם מופיעים בסטנוגרמה שאני אתכבד להראות לך, אם תרצה, לאחר סיום דברי.

עמנואל זיסמן (העבודה):

לא רק מה שהוא אומר אלא גם מה שהוא מציע – – –

אפרים גור (הליכוד):

בהחלט.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא הבנתי איך הגעת ל-120%. מ-18,000 עד 34,000 – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

ה-34,000, מאחר שלא הביאו בחשבון את כל המדדים. היום זה מוצמד למדד, אבל היו תקופות שזה לא היה מוצמד למדד – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

לכמה הגיעו היום? היום סל הקליטה – – –

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אתם מדברים אחר כך. עכשיו מדבר חבר הכנסת אפרים גור.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

– – –

היו"ר ס' טריף:

אדוני השר, אני מבקש.

אפרים גור (הליכוד):

אדוני השר, למען ההגינות, לא האשמתי כרגע שום ממשלה. כבוד השר, אמרתי: בשנים האחרונות, ותיכף תשמע אותי אומר שזה בארבע השנים האחרונות. לא האשמתי שום ממשלה; אני מציין כאן עובדות.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אמרת בשלוש השנים האחרונות.

אפרים גור (הליכוד):

מה לעשות? אתה מכהן רק כשנתיים ומשהו.

היו"ר ס' טריף:

שנתיים בקושי.

אפרים גור (הליכוד):

חברי הכנסת, כדי להבין מהי הבעיה המרכזית, יש לשוב ולהזכיר למה מיועד הסיוע לעולים באמצעות סל הקליטה. הוא מיועד למימון הוצאות שכר דירה בשוק הפרטי בשנה הראשונה לעלייתם של העולים לישראל, הוא מיועד למימון הוצאות כלכלה ומחיה למחצית השנה הראשונה, הוא מיועד לתשלום הוצאות חשמל, גז, מים, טלפון, תשלומי בית-ספר, רכישת ספרים ואביזרי לימוד, הוצאות רפואיות מעבר לביטוח רפואי, הוצאות תחבורה ציבורית ועוד. הסיוע מיועד לכל האמור לעיל, והוא בקושי מספיק ובחלק מן המקרים אף איננו מספיק לכיסוי הוצאות שכר דירה בלבד.

עשו חשבון בעצמכם. שכר דירה חודשי נאמד ב-400-500 דולרים. אם נכפיל זאת ב-12 חודשים, נקבל 4,800-6,000 דולרים. נוסיף על זה הוצאות תיווך, עורך-דין, ביול החוזה, ואנחנו מגיעים להוצאה של 6,000-7,000 דולר רק עבור שכר דירה, וזה עוד בלי להביא בחשבון את הכשרת הדירות המושכרות ושיפוצן, שכן חלקן אינן ראויות למגורים ההולמים את צורכי העולים.

6,000, 7,000 דולרים, אדוני השר, הם 18,000-21,000 שקלים, וזה כל סכום סל הקליטה שמשפחה בת שלוש נפשות מקבלת – ללא הלוואה של הסוכנות היהודית, שהיא הלוואה בתנאי ריבית יותר גרועים מתנאי הריבית בבנקים מסחריים, וללא מענק המכס שבא לאפשר לעולים את

רכישת הציוד הביתי ההכרחי, המענק אשר החליף את הפטור ממכס שניתן להם בשנים עברו, והערך הכספי של הפטור היה גבוה יותר מהמענק שנותנים היום לעולים חדשים.

אם אומנם הנתונים שאני מעלה כאן נכונים, ובטוחני כי הם נכונים, הכיצד, אדוני השר, דווקא אתה, כרגיש לבעיות חברתיות יותר מאשר שרים אחרים, מאפשר מצב שלאוכלוסייה של עשרות אלפי נפשות לא נשארים כל אמצעי קיום מינימליים דווקא בתקופת חייהם הקשה והקריטית ביותר? הרי אתה יודע שאחרי תשלום שכר דירה והחזקתה לא נשאר להם כסף לאוכל, לרכישת ספרים לילדיהם, לתרופות, לתחבורה ציבורית ולצרכים חיוניים ביותר. אתה יודע שבשל מציאות זאת נאלצים רבים מהם, ביניהם ממיטב המדענים והמשכילים, לעבוד בעבודות דחק הכי קשות הכי משפילות, עם שכר ירוד ביותר, תוך ניצול מחפיר וללא זכויות עובד, וזאת במקום שילמדו את השפה העברית, יעברו השתלמויות במקצועותיהם וישתלבו במשק ובחברה בצורה מכובדת תוך ניצול השכלתם וכישוריהם האינטלקטואליים והמקצועיים, כפי שכולנו היינו רוצים בכך וכפי שאני בטוח שגם אתה, אדוני השר, היית רוצה בכך.

אדוני היושב-ראש, המציאות האומללה הזאת, המצוקה הנוראה הזאת, השחיקה הגדולה הזאת בסיוע לעולים, היא שהביאה את כל חברי ועדת העלייה והקליטה של הכנסת, מכל סיעות הבית, לתמוך פה-אחד בהצעת החוק, בנחיצותה ובחיוניותה. אומנם אין, לצערי, בתוספת חד-פעמית בשיעור של 25%, שהצעת החוק המתוקנת הזאת מבקשת להגדיל בה את סכומי סל הקליטה, כדי לפצות על השחיקה העצומה, אך יש בה כדי לאפשר במידת מה חיים אנושיים וחיי כבוד לעולים חדשים שרבים מאתנו חפצים ביקרם ובעלייתם.

בהזדמנות זאת ברצוני להודות לכל חברי ועדת העלייה והקליטה, בראשם לידידי, יושב-ראש הוועדה חבר הכנסת עמנואל זיסמן, על התמיכה הרבה שהעניקו לחוק, ובטוחני כי יתמידו בכך עד האישור הסופי בקריאה שנייה ובקריאה שלישית ועד הפעלתו החל בתקציב השנה החדשה, שנת 1995.

בצעד בלתי שגרתי הוצאנו יושב-ראש הוועדה, חבר הכנסת זיסמן, חבר הכנסת בנימין טמקין, חבר הוועדה, ואנוכי פנייה משותפת לכל חברי הכנסת, שבה אנחנו מבקשים לתמוך בהצעת החוק. אנו מקווים כי תיענו לפנייה שלנו. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אני מזמין את כבוד השר לקליטת העלייה. בבקשה, השר צבן.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני נזעק להגן על כבודה של ממשלת הליכוד, כי חבר הכנסת גור מתח עליה ביקורת, צודקת בעיקרה אבל מוגזמת.

הצעת החוק עוסקת בנושא חשוב, ולכן חשוב לדייק. בדברי ההסבר כתוב, שבשלוש השנים האחרונות נשחק סל הקליטה, ואני קובע שבשלוש השנים האחרונות לא רק שלא נשחק סל הקליטה אלא ערכו הריאלי גדל – בשיעור קטן לצערי, אבל הוא לא נשחק.

אני רוצה להזכיר לכולם, שסל הקליטה הונהג לראשונה ביוני 1990, ושיעורו לזוג עמד אז על 17,184 שקלים. כעבור חודש, ביולי 1990, הוא הורד ל-16,646 שקלים. כעבור חודשיים נוספים הוא הורד ל-13,646 שקלים. כעבור שבעה חודשים נוספים הפך חלקה של הסוכנות להלוואה. במצב הזה קיבלתי את סל הקליטה. סל הקליטה לזוג היה אז 15,887 שקלים, ו-4,628 שקלים מתוכם הלוואת הסוכנות.

אחד הצעדים הראשונים שעשיתי זמן קצר לאחר שנכנסתי לתפקידי היה לנהל משא-ומתן לא פשוט, נמרץ, עם שר האוצר, והוא הביא לכך שב-1 באוקטובר 1994 ננקטו – חבר הכנסת שטרית, אתה היית אז בתפקיד שבגיני היית מעורב בדברים האלה – שני צעדים: א. באורח חד-פעמי הוספו על סל הקליטה הכללי 4%, וליחידים 15% בתוספת חד-פעמית. 15%. ועשיתי זאת כי הפער בין סל הקליטה המשפחתי לסל הקליטה ליחיד היה בלתי מתקבל על הדעת ולא מתאים לנורמות שמקובלות אצלנו. הדבר השני, והוא החשוב ביותר – – מה אתה אומר על השיחה הזאת שם?

הי"ר ס' טריף:

חבר הכנסת סילבן שלום, אתה מפריע, אדוני הנכבד. חבר הכנסת ויינשטיין.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

בקדנציה הקודמת היה סל הקליטה צמוד לתוספת היוקר הן בערכו והן במועדי עדכנו. אני המרתי את שיטת העדכון בעדכון אוטומטי אחת לשלושה חודשים בהצמדה מלאה למדד. כתוצאה מכך, היום סל הקליטה לזוג – 20,784 שקלים; לשלוש נפשות – וזאת המשפחה הטיפוסית בעיקר בעלייה מברית-המועצות לשעבר – 24,982 שקלים; ומתוך זה חלקה של הסוכנות נע בין 26% מהסל ל-30% מהסל.

יעקב שמאי (הליכוד):

20,000 שקלים לזוג, זאת אומרת מתחת לקו העוני.

אפרים גור (הליכוד):

מתוך זה יש חלק שהוא הלוואה.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אני אמרתי, מתוך זה חלקה של הסוכנות הוא בין 26% ל-30%.

עמנואל זיסמן (העבודה):

מי שלוקח את ההלוואה. 40% מהעולים.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

נכון. רבותי, בסדר. אני יודע.

מענק המכס למשפחה הוא 7,877 שקלים, כאשר 1,835 שקלים ניתנים בראשית צעדיו של העולה בארץ, ובסוף השנה הראשונה – היתרה בסך 6,042 שקלים.

אלה הצעדים שנקטה הממשלה הזאת לראשונה – סל הקליטה לא נשחק ואף עלה ערכו ב-3%. האם הוא מספיק? לא, הוא לא מספיק, והיה רצוי מאוד להגדילו. אני בטוח שגם שר האוצר יסכים שהיה רצוי להגדילו. מדוע? בעיקר בגלל שני גורמים שהם למעשה אחד. ראשית, הסכום המשוקלל לשכר הדירה – שהוא אחד המרכיבים בסל, למעשה ערכו כיום פחות מ-600 שקלים לחודש, כ-200 דולר, רחוק מהסכום הנדרש לכיסוי שכר הדירה. וכתוצאה מכך, וזה הגורם השני, קשה מאוד למשפחת העולים להתקיים בתקופת האולפן קיום סביר. ברוח זאת תבעתי גם אני את הגדלת סל הקליטה בתקציב שנת 1995.

מהי עמדת האוצר, שהיא גם עמדת הממשלה? הממשלה הגדילה תקציבים לקליטה בתחומים אחרים. קליטת מדענים – הגדלנו במשך השנתיים האחרונות מ-57 מיליון שקלים בתקציב 1992 ל-120 מיליון שקלים בתקציב 1994. סטודנטים – הוספנו שנת סיוע לפני שנה והוספנו הלוואה לשנה רביעית השנה. תעסוקה – הוספנו השנה תוכניות תעסוקה חדשות. לראשונה זה שנים רבות הקצבנו השנה סכומים לבניית אלפי יחידות הוסטלים במרכז הארץ.

ההתנגדות של הממשלה היא משני טעמים. ראשית, לחוק כשלעצמו. הממשלה שואלת, למה חוק? האם לגבי זכויות אחרות שמוקנות בתוקף הסדרים כאלה ואחרים אנחנו נזקקים לחוק? הרי גם לגבי העולים סל הקליטה הוא רק אחת מזכויות רבות, לא פחות חשובות, המעוגנות בהסדרים ולא בחוק, כדי לאפשר גמישויות לפעמים לפי צרכים או אילוצים, לפעמים לפי אפשרויות. הדבר השני נוגע לסדרי עדיפויות. האם 110 מיליון השקלים, שהם העלות השנתית של הצעת החוק – זהו השימוש הטוב ביותר להם מבחינת צורכיהם של העולים היום?

אם נקודת המוצא היא שאין הגבלה תקציבית, אין בעיה. אבל אני רוצה כאן לומר, בכל הידידות, לכל חברי הכנסת, כדי שלפחות תדעו את תמונת המצב. כל הדרישות החיוניות שאני הגשתי מסתכמות ב-3.9 מיליארדי שקלים. וכשתשמעו את הדרישות תאמרו שכל דרישה כשלעצמה מאוד מוצדקת.

עדכון הסיוע בשכר דירה ב-20% לנוכח השחיקה שלו – 220 מיליון שקלים; עדכון משכנתאות שלא עודכנו כבר הרבה מאוד שנים – 2.5 מיליארדי שקלים; בניית 3,000 יחידות הוסטל נוספות – 450 מיליון שקלים; 2,000 דירות ציבוריות במרכז הארץ, שהן מינימום של התחלה – 500 מיליון שקלים; תוספת שאנחנו מבקשים עכשיו למדענים באוניברסיטאות – 30 מיליון שקלים; תוספת שאנחנו מבקשים לנוכח מסקנותיה של ועדת-אקשטיין לתעסוקה לאקדמאים – 50 מיליון שקלים; עניינים אחרים שמצטרפים ל-40 מיליון שקלים; סל הקליטה – 110 מיליון שקלים. זה היה התפריט שהגשתי לדיונים בתקציב מעבר לדברים שהתקבלו. כל זה מסתכם ב-3.9 מיליארדי שקלים.

עמנואל זיסמן (העבודה):

כמה משלמים עבור סל קליטה לשנה היום לעולים? איך הגעת ל-110 מיליון שקלים?

אפרים גור (הליכוד):

זה בנוי על תחזית של 100,000 עולים לשנה.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

למה?

עמנואל זיסמן (העבודה):

כמה ממשלת ישראל נותנת עבור סל קליטה בשנה האחרונה?

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אני אהיה מוכן, כשארד, למצוא את הנתון המיוחד.

אפרים גור (הליכוד):

אדוני השר, יש בידי הנתונים של אגף התקציבים של האוצר, אני יכול לתת לך.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

ההערכה היתה – 117 מיליון שקלים.

אפרים גור (הליכוד):

111 מיליון שקלים, בהערכה שיעלו 100,000 עולים, ולצערי לא – – –

השר לקליטת העלייה י' צבן:

בהנחה שיעלו 80,000 עולים. זאת היתה ההנחה שלהם.

אפרים גור (הליכוד):

אני מחזיק את הדף שלהם.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אם כך, הנייר שקיבלתי מהאוצר, בהנחה שיעלו 80,000 עולים – 117 מיליון שקלים. מכיוון שההנחה מתבססת על 70,000-75,000 עולים – סדר הגודל הוא 110 מיליון שקלים, כך לפי חשבוני, אבל המשמעות של דבריו היא למעשה הפחתה לסדר גודל של 90 מיליון שקלים.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני השר, כמה הבטיחו לך להעלות – – –

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אני אומר שאלה הדברים שנותרו ברשימה לאחר הדברים הנוספים שצינתי קודם ברשימה של תוספת של מדענים.

שאול יהלום (מפד"ל):

השר לקליטת העלייה י' צבן:

עכשיו נמצאות בבנייה 4,350 יחידות הוסטל. 17 שנים לא היה כדבר הזה. זה מעט, לדעתי. תבעתי עוד 3,000, כי אלה הם הצרכים.

היו"ר ס' טריף:

ולכן, אדוני השר?

השר לקליטת העלייה י' צבן:

לכן, רבותי, בשם הממשלה אני מבקש מהמציעים הנכבדים למשוך את הצעת החוק ולהתחשב באילוצים שבהם אנחנו פועלים.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לכבוד השר. חברי הכנסת הנכבדים, אין דיון? אתם מסכימים? אני נרדם. חבר הכנסת יהלום, בוא תחליף אותי קצת. שלוש דקות לכל דובר. מי שאקרא בשמו ואיננו נמצא, כמוכן מאבד את תורו. תצטמצמו, תתייעלו, תהיו אנושיים, תנו ליושב-ראש קצת להירדם, היו מהירים וזריזים.

בבקשה, חבר הכנסת שאול יהלום, ראשון. לפניו – חברי הכנסת לא נוכחים. הרשימה נעולה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, כנסת נכבדה, אני רוצה להביע את תדהמתי ואת אכזבתי לא מעמדת הממשלה. עמדת הממשלה – לצערנו הרב, זו ממשלה עם סדר עדיפויות הפוך, ממשלה ששמה דברים חסרי חשיבות לפני דברים בעלי חשיבות. אבל, עם כל הכבוד, אני מתפלא על עמדתו של כבוד שר הקליטה, מר יאיר צבן. הוא יכול היה לקום כאן ולהגיד: אני תומך בחוק, החוק חשוב, אני עצמי הגשתי פה הצעות נוספות במיליארדים, אני תומך, ומה אעשה שהממשלה או ועדת שרים לענייני חקיקה אסרה עלי.

אבל לבוא ולנמק ולהצדיק באלף הצדקות דבר כל כך פשוט, כאשר מדובר בפרופורציות פה במדינה? רבותי, בהסדר הקיבוצים הולכים היום לתת 4.5 מיליארדי שקלים. זה אומר 140,000 שקלים למשפחה ממוצעת בקיבוץ. וזה כבר הסדר מס' 2. נניח שזה מוצדק.

חיים דיין (צומת):

יש לך טעות, לא 4.5 מיליארדים אלא 7 מיליארדי שקלים.

שאלו יהלום (מפד"ל):

נניח שזה מוצדק ונניח שהכול בסדר. וכאן מדובר על כמה אלפי שקלים תוספת למשפחת עולים. והשר עצמו מודה שבמשך ארבע שנים, מאז התקופה של ממשלת הליכוד, הסכום ירד מאוד, וגם עליה יש לי ביקורת על ההורדות. אבל ברגע שהתחילו במתן הסל, שבועדאי לא היה מותרות, החליטו על 17,000 שקלים, כשכולו מענק, והיום אנחנו עוסקים בפחות מהסכום הזה. כי אם תוריד את ההלוואה מהסכום של 20,000, תקבל 14,000-15,000, שזה פחות מסכום המענק לפני ארבע שנים – נומינלי, לא ריאלי.

אז איך יכול לבוא לכאן השר, כשכל הצעת החוק משמעותה 80-90 מיליון שקלים, מול פרופורציות כאלה שמדברים עליהן? מדובר כאן על מינימום שבמינימום, שכל משפחה תקבל בשחיקה שקיימת עוד 5,000 שקלים. מה יכול פה להיות, ריבוננו של עולם?

לכן אני פונה לכל חברי הכנסת לתמוך בחוק, תוך ביקורת קשה על הממשלה ועל שר הקליטה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חברי הכנסת רון נחמן וחיים אורון אינם כאן. חבר הכנסת סילבן שלום, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת מאיר שטרית.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר שאיננו, ההצעה של חבר הכנסת אפרים גור באה לענות על מצב לא נכון, על מצב שחייבים לתקן אותו, כי הוא פשוט עושה עוול לקבוצה גדולה באוכלוסייה, לאוכלוסיית העולים, שבשנים האחרונות מקבלת סל קליטה ששוויו הריאלי הולך ופוחת.

יוסף עזרן (ש"ס):

חבר הכנסת סילבן שלום, אנחנו כעת לקראת חנוכה. יש מחלוקת בין בית שמאי ובין בית הלל. בית הלל אומרים: הולך ומוסיף, יום אחד נר אחד, יום שני שניים, ביום השלישי שלושה וכו'. בית שמאי אומרים: לא – שמונה, שבעה, שישה. הולך ופוחת. נראה שבמשרד הקליטה הולכים כמו בית שמאי, אף-על-פי שבגמרא כתוב שמשנת בית שמאי – – –

סילבן שלום (הליכוד):

ללכת לפי בית הלל.

היו"ר ס' טריף:

בראבו, חבר הכנסת עזרן. לך על בית הלל, אדוני.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני הרב עזרן, שנתת לנו את המדרש הזה, וכידוע לך מצווים אנו ללכת כבית הלל ולא כבית שמאי, לפיכך הולך ופוחת הוא דבר שלא מתקבל, הוא נגד ההלכה. לכן, מהבחינה הזאת, אפילו צידוק הלכתי קיבלנו הערב מדוע חייבים להחזיר את סל הקליטה לשוויון הריאלי. כי אם שוויון של סל הקליטה הולך ופוחת, גם ההלכה אינה מצדדת בכך.

אני רוצה לומר, שלדעתי ההצעה של חבר הכנסת אפרים גור אפילו מוגשת באיחור, לא בגלל אפרים גור, אלא משום שהיה צריך מזמן לבוא ולהתריע על העניין. ואם אני שומע שהוא הגיש אותה כבר לפני שנתיים, אני מאוד מתקשה להבין איך היא מגיעה לקריאה ראשונה רק אחרי שנתיים, ועדיין יש לה דרך ארוכה לעבור עד הקריאה השנייה והשלישית. אני יודע שיושב-ראש הוועדה, חבר הכנסת עמנואל זיסמן, נמנה עם התומכים הנלהבים בהצעת החוק, אף שהממשלה מתנגדת לה, ואני מברך אותו על כך. מהבחינה הזאת יש כאן שיתוף פעולה פורה בין האופוזיציה ובין הקואליציה כדי להעביר הצעת חוק של חבר אופוזיציה, במקרה זה חבר הליכוד, למען העולים בישראל.

צריך להבין שאוכלוסיית העולים, שמונה היום מאות אלפים, הגיעה לארץ במצב לא של חוסר כול, אבל במצב שיש לה קשיים רבים להסתדר. מהבחינה הזאת המדינה באה לענות על צרכים בתקופה הראשונה לעלייתם ארצה.

אני יודע שיש טענות רבות, אומרים שהעולים מקבלים אולי יותר ממה שמגיע להם, שהעולים לא צריכים לקבל כל כך הרבה הטבות, שזה בא על חשבון שכבות אחרות. אני אומר שהדבר הזה פשוט לא נכון. כי העלייה היא ברכה גדולה. היא ברכה גדולה, קודם כול בהגדלת מספר היהודים בישראל, שמאפשרת עמידה טובה ואיתנה יותר כנגד אויבינו מבחוץ. ומבחינה כלכלית, אדוני היושב-ראש, העלייה היא ברכה גדולה מפני שהיא מביאה לגידול עצום בצמיחה. אולי המלה צמיחה נשמעת למי שצופה בנו עכשיו איזו מלה קשה. בעצם הגדלת הצמיחה פירושה הגדלת ההשקעות. הגדלת ההשקעות פירושה מפעלים חדשים, פירושה קווי ייצור חדשים במפעלים, כלומר קליטת עובדים נוספים, הקטנת שיעור האבטלה בשכונות ובעירות פיתוח. אבל מעבר לזה, גידול בצמיחה מביא לעלייה ברמת החיים של כלל האוכלוסייה. לכן, בסופו של דבר המשאב האנושי הזה של מאות אלפים שהגיע אלינו – – –

שלמה בוחבוט (העבודה):

חבר הכנסת סילבן שלום, אין יותר ערי פיתוח, יש ערי פריפריה.

סילבן שלום (הליכוד):

אני בעד לומר ערי פיתוח, אף-על-פי שהממשלה הזאת באמת מתייחסת אליהן כערי פריפריה, ולצער הרב אתה צודק.

לבסוף אני רוצה לומר, שאנחנו חייבים להגיע למצב שהעולים החדשים יוכלו להתקיים בתקופה הראשונה שלהם בארץ בצורה הנכונה. אני יודע שבשנות ה-50, רבים מהעולים שבאו אז לא קיבלו את המנה הנדרשת, ועד היום יש על זה התמרמרות. אבל מאחר שנעשו שגיאות בעבר, לא צריך שאלה שעשו עליהם את השגיאות אז, יבואו ויאמרו לעשות את השגיאות גם על אלה שבאים היום. העלייה מבורכת, צריך לעודד אותה, צריך לתמוך בה, היא ברכה לכללה, היא ברכה למדינה, היא ברכה לביטחון. לכן צריך לתמוך בכל לב בהצעתו של חבר הכנסת אפרים גור. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חברי הכנסת בני טמקין, עובדיה עלי, יוסף בא-גד וחגי מירום אינם. חבר הכנסת מאיר שטרית, בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני תומך בהצעת החוק הזאת בכל לבי. היא נכונה. וכמי שהיה על ערש לידתו של סל הקליטה בזמנו כגזבר הסוכנות היהודית בעצם אני צריך להסביר לחברי הכנסת, שכל מטרתו של סל הקליטה היתה לאפשר לעולים שבאים מברית-המועצות לא להיות דבוקים לממשלה על כל צעד ושעל אלא ללמוד מהרגע הראשון להסתדר לבדם – להגיע לארץ, להתעמת מהיום הראשון עם הצורך לשכור בית, להתחיל להתארגן לחיים החדשים, כיוון שעליהם לשנות לחלוטין את המנטליות שלהם, שעמה הם באו. האנשים שהגיעו מברית-המועצות לא ידעו מה זה שיק, לא היה להם בכלל חשבון שיקים, הם לא ידעו מה זה חוזה של דירה, לא ידעו דבר.

הסל הזה נועד בעצם לשחרר את הממשלה מהטיפול היומיומי והשוטף בעולים ולאפשר להם מרחב תמרון ונשימה. ובאמת עולים רבים ניצלו את זה. למשל, כאשר היה קשה לשכור בית כי המחירים עלו, היו שתי משפחות יחד מנצלות את סל הקליטה שלהן ושוכרות בית ביחד.

אני מסכים שסל הקליטה נשחק. ולצער, באמת אני גם הייתי אחראי לכך שהסוכנות היהודית הקטינה את חלקה מ-50% מסל הקליטה, הסכום שהסוכנות השתתפה בו בהתחלה, ל-25%; והממשלה הגדילה את חלקה מ-50% ל-75% מסל הקליטה. בשלב שני הפכה הסוכנות את חלקה להלוואה. זה קרה בגלל העובדה שבשנת 1990 הגיעו לארץ 250,000 עולים. לא היה שום סיכוי לגייס את הכסף הזה מהמגבית היהודית בארצות-הברית. על כן אמרנו שהברירה היא: או לסגת לחלוטין מסל הקליטה, או להפוך אותו להלוואה שהתקבלה בערבות של הפדרציות היהודיות בארצות-הברית.

אגב, אני חושב שההלוואה הזאת היא באמת בתנאים קשים לעולים, ולוקחים אותה רק אלה שחפצים בה. ואני חושב שיפה השעה, וצודק חבר הכנסת גור, שהממשלה בעצם תוציא את הסוכנות לחלוטין מעניין הקליטה – ממילא הממשלה נושאת ב-95% מהוצאות הקליטה של העולים בארץ – והיא תכסה במקומה את ה-25% האלה שהם הלוואה. ואלה שיישארו עם ההלוואה, מי שרוצה את התוספת – שייקח. אבל כל היתר צריך להיות מענק על-ידי הממשלה.

מותר לי, חבר הכנסת גור, להעיר לך הערה אחת, ואפשר לתקן את זה לקראת הקריאה השנייה והשלישית: אני הייתי הופך את כל המענק לעולים בסל הקליטה להלוואה מותנית לחמש שנים. אם העולה נשאר בארץ, הוא פטור מלהחזיר את הכסף ומקבל אותו כמענק. אבל אם העולה עוזב את הארץ אחרי שנה או שנתיים, ויש לצערי מקרים כאלה, הוא יהיה חייב להחזיר את הכסף.

היו"ר ס' טריף:

הוא יחזיר מארצות-הברית, אדוני?

מאיר שטרית (הליכוד):

לא, לפני שהוא עוזב את הארץ, כמו שנוהגים היום בהלוואה של הסוכנות. באותם 25% כך נוהגים, זה גם הגיוני. כדאי למדינה להשקיע בכל עולה שמגיע לארץ, נשאר לגור בה ותוקע פה יתד. אבל אם זה רק שלב מעבר והעולה מנצל את ההטבות שיש לו ועוזב אחרי תקופה מסוימת, עדיף להכריח אותו להחזיר את הכסף.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חברי הכנסת גונן שגב ורן כהן. חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה. חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה לא חייב, אני רואה שאתה קצת מהסס. אחריו – חבר הכנסת עמנואל זיסמן הנכבד.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ברצוני לברך את מציע החוק, חבר הכנסת אפרים גור, וגם את הקואליציה שהוא מייצג בהצעת החוק הזאת. זו אכן קואליציה נדירה – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

מקיר אל קיר.

מיכאל איתן (הליכוד):

– – מקיר אל קיר, שבה שותפים לו גם יושב-ראש ועדת העלייה והקליטה, חבר הכנסת זיסמן, וחבר הכנסת בני טמקין מסיעת מרצ. עצם העובדה שחברי כנסת משלוש סיעות שונות יכולים להגיש הצעת חוק – – –

היו"ר ס' טריף:

שלוש הסיעות הגדולות.

מיכאל איתן (הליכוד):

העובדה היא שחברי כנסת משלוש הסיעות הגדולות של הבית יכולים להתאחד ולהגיש הצעת חוק – ואני הבנתי מתוך דבריו של השר לקליטת העלייה שהאוצר מתנגד להצעת החוק הזאת בשל ההוצאה התקציבית הכרוכה בביצועו, והם אומרים בכל אופן: אנחנו מייצגים את עמדת הכנסת וקוראים תיגר על עמדת האוצר. אני יודע שבשביל שלושת חברי הכנסת, במיוחד בשביל שני אלה שמייצגים את הקואליציה, החלטה כזאת היא הרבה יותר קשה, משום שזה טבעי שחברי הכנסת באופוזיציה יכולים להציע הצעות שיש בהן הכבדה על תקציב המדינה ועל האוצר וחברי הכנסת מהקואליציה נתונים למשמעת קואליציונית ולתכתיבים של שר האוצר. אני מכיר אותם כחברי כנסת אחראיים, שניהם לא נחשבים כמי שידם קלה להצביע נגד הקואליציה, ואם הם הגיעו למסקנה שעליהם לתמוך בחוק, אני חושב שזה לכשעצמו כבר מעיד על המשקל הרב שיש לעמדה זו.

אני רוצה להוסיף ולומר: שמעתי כאן גם – – –

דב שילנסקי (הליכוד):

חבר הכנסת מיכאל איתן, איפה שר הקליטה?

היו"ר ס' טריף:

אדוני, הוא נבהל מהתמיכה הגדולה בחוק והלך. תן לגמור את העניין.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אני ממלא-מקום. הפעם ההיעדרות שלו היא במקומה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מבקש, חבר הכנסת דב שילנסקי, להגן על השר לקליטת העלייה יאיר צבן, ואסביר למה. אני שמעתי כאן בדבריו, כשהוא הסביר את התייחסותו, מין משפט שמתוכו יכולתי להבין שגם הוא תומך בהצעת חוק זו. אלא מאי? כחבר ממשלה הוא בוודאי לא יכול היה לשבת פה ולהצביע יחד עם כל הציבור שנשאר פה, שנקווה שייצג באמת קואליציה מקיר אל קיר. לכן הוא העדיף, כנראה, את מה שאנחנו קוראים "להצביע ברגליו". אנחנו יודעים, במיוחד הוותיקים, שחבר הכנסת לשעבר יאיר צבן הוא אדם שהקדיש הרבה שעות לעבודה פרלמנטרית, יש לו כבוד לכנסת, ולו בזכות עברו כחבר הכנסת שישב כאן הרבה שעות והקדיש זמן ומרץ לדיונים. אין לי ספק שכשר הוא לא הפגין איזה זלזול בכנסת אלא הביע איזו עמדה פוליטית ביחס לחוק עצמו.

היו"ר ס' טריף:

תודה לך.

מיכאל איתן (הליכוד):

רגע אחד, לאחר דברי הפתיחה האלה אני רוצה להתייחס לחוק.

היו"ר ס' טריף:

אדוני הנכבד, אנחנו מודים לך, מודים לך מאוד.

מיכאל איתן (הליכוד):

עוד לא התייחסתי לחוק בכלל.

היו"ר ס' טריף:

דיברת יפה מאוד, לעניין, במיוחד על שר הקליטה.

מיכאל איתן (הליכוד):

תרשה לי רק משפט אחד.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני אבקש: קריאת הביניים שלי לא צריכה להיות על חשבון.

היו"ר ס' טריף:

חשבון מזמן תם.

דב שילנסקי (הליכוד):

וגם מה שאגיד עכשיו יוכיח שהוא בן תורה, כי כבוד הרב עזרן יאשר שנאמר: במקום תורה שם החוכמה, והוא ענה בהרבה חוכמה.

מיכאל איתן (הליכוד):

תודה רבה.

עכשיו לגופו של החוק במשפט אחד – במגבלות הזמן. הצרכים הם באמת רבים, אבל אני שמח שמדינת ישראל, שיש לה היום תמ"ג של 250 מיליארד שקל ותקציב של 150 מיליארד שקל, ויש לה תמ"ג גבוה כזה, בין השאר, בזכות העלייה, יודעת שכדי שהתמ"ג שלה יגדל, כדי שהכלכלה תתבסס, כדי שאפשר יהיה מתקציבים גדולים גם להפנות לצרכים פנימיים – ויש לנו צרכים לאוכלוסיות שגדלות כאן וצריך לסייע להן ולשקם אותן ולעזור להן ולקדם אותן – את זה אפשר לעשות בגידול המשק. כדי להגדיל את המשק צריך להשקיע. ומה שמדובר בו כאן – תוספת של 100 מיליון שקל, כולם נטו השקעה, פרסומת ויחסי ציבור לקליטת עולים נוספים. זה המסר שאנחנו יכולים להוציא מפה: עוד עולים, עוד עלייה, עוד כוחות עבודה, עוד צמיחה, עוד גידול בעוצמה הכלכלית, וגם סגירת פערים בתקציבים שנוכל לקבל כתוצאה מגידול המשק.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חברי הכנסת יגאל ביבי ופיני בדש. חבר הכנסת עמנואל זיסמן, יושב-ראש ועדת העלייה והקליטה, בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מי אחריו?

היו"ר ס' טריף:

אחריו? חבר הכנסת ויינשטיין. מייד יעלה ויבוא.

עמנואל זיסמן (יו"ר ועדת העלייה והקליטה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת סילבן שלום שאל מדוע עברו שנתיים עד שהובאה הצעת החוק. עברו שנתיים כי אני עשיתי מאמץ לקבל את מה שמגיע לעולים החדשים בדרכים אחרות, לא באמצעות חוק. חברי ועדת העלייה והקליטה, שבנושאים האלה פועלים מתוך מניעים ואינטרסים לאומיים מובהקים, לרבות היוזם חבר הכנסת אפרים גור, המתינו בסבלנות.

לא זו בלבד, יש חוקים שמתקבלים בכנסת, ואחר כך באים בטענות שזה מכביד על התקציב. כפי שאתם רואים, תחילתה של הצעת החוק הזאת היא מ-1 בינואר 1995. יש מספיק זמן לשר האוצר לתקן את המעוות.

אין זה מקרי ששולחן הממשלה ריק וחברים רבים מסיעות הקואליציה שתומכים בחוק לא נמצאים כאן. זה יחס נוקשה, בלתי מובן, מצד שר האוצר, מאחר שהעלייה נמצאת עכשיו בתהליך של הגברה, חל מפנה לטובה, לא בגלל התנאים הכלכליים והחברתיים – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

חבר הכנסת זיסמן, כיושב-ראש ועדת העלייה והקליטה אתה יכול לתת לנו נתונים על ממדי העלייה?

עמנואל זיסמן (יו"ר ועדת העלייה והקליטה):

בחודש האחרון הגיעה העלייה לשיא של 8,100. עיקרה בא עכשיו מאוקראינה, מסיבות כלכליות, חברתיות ופוליטיות. חוסר יציבות כלכלית וחברתית וחוסר יציבות פוליטית דוחפים, יותר מאשר מושכים התנאים הכלכליים והחברתיים בישראל.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

היו"ר ס' טריף:

לא להפריע, בבקשה.

עמנואל זיסמן (יו"ר ועדת העלייה והקליטה):

חבר הכנסת ויינשטיין, העיר את תשומת לבי חבר הכנסת לס, שאנחנו מדברים על 65,000 עולים בממוצע שנתי. לשמחתנו הרבה, כנראה נעלה בכמה אלפים טובים השנה בגלל מה שקורה באוקראינה וגם במקומות אחרים. אבל אלה שעולים לכאן עולים, ולא חשוב מאיזו סיבה. זכותו של כל יהודי, ללא הגבלה, לעלות לישראל כשהוא מחליט לעשות זאת. אנחנו נשמח מאוד אם יחליטו על כך עוד רבים, וכפי שאמר חבר הכנסת מיקי איתן, כולנו מודעים לכך שהעלייה היא יסוד קיומי למדינת ישראל.

אני מנצל את ההזדמנות הזאת כדי לדחות בשצף קצף פעם נוספת את הדברים המעוותים והמסולפים ששרת העבודה והרווחה אמרה, וממשיכה לומר, בנושא הזה של העלייה.

הצעת החוק הזאת מדברת על פיצוי חלקי של שחיקה, החל מ-1 בינואר 1995. אין ספק שאם ישנה שר האוצר את המדיניות, לא יהיה צורך בחוק. גם חבר הכנסת אפרים גור לא יעמוד על כך. אבל אם הדבר יובטח, ולא באופן חד-פעמי – – –

קריאה:

— — —

עמנואל זיסמן (יו"ר ועדת העלייה והקליטה):

לא, לא אמרתי שהוא יבטל זאת. רציתי לומר שמטרתו איננה החוק. מטרתו היא לתקן את המעוות ולהשיג את מה שמגיע לעולים. לכן, אנחנו מתכוונים לא רק להעביר היום את החוק ברוב, אלא עוד לפני אישור התקציב להביא זאת לאישור בקריאה שנייה ושלישית.

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת הנכבדים, אני רוצה להעלות בפניכם בקשה. יש לנו עוד שלושה חוקים ויש רשימת דוברים. אני באמת רואה שאין פה מחליפים. לפחות תעזרו לי, תעמדו בלוח הזמנים, באמת שלוש דקות, כדי שנוכל לקדם את החוקים הנוספים. מסיבות אנושיות יקשה עלי מאוד להמשיך עוד – – –

חיים דיין (צומת):

אתה רוצה שאחליף אותך?

היו"ר ס' טריף:

אתה לא יכול, אדוני. אני מבקש מכם לעזור לי בעניין הזה. בבקשה, אדוני.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אם מותר לי, אומר משפט אחד, ואני חושב שאני מדבר בשם החברים כאן. אנחנו בהחלט מבינים לרחשי לבם של היושבים-ראש. אבל בחרנו כמה יושבי-ראש. גם אנחנו עייפים. גם לנו יש מחר ב-08:00 ישיבות.

היו"ר ס' טריף:

ביקשתי שתדבר שלוש דקות. לא ביקשתי שתדבר שתי דקות. תדבר שלוש דקות.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני לא מדבר עלי אישית. לפני כמה שבועות דיברתי, ויושב-ראש הכנסת אמר: רחמו עלינו. יושבי-ראש אחרים אמרו: רחמו עלינו. אני בהחלט רוצה. אבל תבינו, גם אנחנו זקוקים לרחמים. מחר ב-08:00 – – –

היו"ר ס' טריף:

רחמו על עצמכם, דברו בהתאם לתקנון.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

יש לי ישיבה בוועדת כספים ולחברים אחרים יש ישיבות בוועדות אחרות. אנחנו יושבים כאן כדי לדון ברצינות בחוקים.

היו"ר ס' טריף:

מה ברצינות? בשלוש דקות אתה לא יכול לדבר ברצינות?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני אומר שהבקשה הזאת – – –

היו"ר ס' טריף:

איזו בקשה? שמת לב לבקשה, אדוני?

שלמה בוחבוט (העבודה):

אפשר להציע להוסיף עוד חמישה סגנים.

היו"ר ס' טריף:

ראשית, זה רעיון טוב.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

באמת, זה לא כביקורת.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת ויינשטיין, חברי הטובים, לפעמים אתם אפילו לא שמים לב לבקשה. כל מה שביקשתי זה לא לחסוך דקה מזמנכם, אלא פשוט תחסכו דקה מזמן הכנסת. תלכו לפי התקנון.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אבל פנית ללב הרחום שלנו.

היו"ר ס' טריף:

בבקשה, כי פשוט לא נוח לי להגיד לכם: עד כאן. ביקשתי מכם קצת לעמוד בלוח הזמנים. בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראשית, אני רוצה, כעמיתי מכל הסיעות, לברך את חבר הכנסת אפרים גור על ההצעה שלך, שזוכה לתמיכה. שמענו את יושב-ראש ועדת העלייה והקליטה, חבר הכנסת עמנואל זיסמן. אני חושב שאנחנו נמצאים ברגע יפה בבית, כאשר חברים מכל הסיעות מתאחדים סביב הצעת החוק. אבל הצעת החוק שלך היא גם הגיונית, ואומר מדוע.

אני זוכר את הוויכוחים שהיו לנו בוועדות הכנסת כשהתחילו העולים לבוא. שאלנו: מהו הסל שמגיע להם? הגיעו אלינו אנשי האוצר ומשרד הקליטה ואמרו לנו, שבסל הזה צריכים להיות מגורים, אוכל וכל הדברים. וכך הגענו לסל. אמרנו: הסל הזה הוא המינימום, ואנחנו רוצים לתת זאת לעולים. הסל הזה מבטא מצב בשעה מסוימת. יש כל ההצדקה שאותו סל יהיה צמוד למדד, כי אם המדד מבטא התייקרות והסל נשאר כשהיה, משמעות הדבר שהעולים, שכולנו רוצים אותם, מקבלים סל כזה כאשר המדד עלה. לכן, יש טעם שהסל יעלה ככל שהמדד עולה ויהיה איזון.

זו הצעת חוק כל כך פשוטה וכל כך הגיונית. אבל אני חושב שמהצעת החוק הזאת יש להשליך – ואני מקווה שהיא תתקבל – לגבי הצעות אחרות ולגבי חוקים אחרים. אנחנו, חברי הכנסת, כמעט יום יום ושעה שעה אנחנו מקבלים מכתבים מנכים, מפנסיונרים, מאלמנות, מנפגעי תאונות עבודה, מנפגעי טרור, והם אומרים: אנחנו נשחקים, הקצבאות שאנחנו מקבלים נשחקות. שוב, זה מאותה סיבה – אנחנו מחוקקים חוקים כשאנחנו מגיעים למסקנה שמגיע לך בשעה מסוימת וביום מסוים X, וה-X הזה הופך להיות נמוך, נמוך, ככל שהמדד עולה.

לכן, אולי צריך לחשוב על הצעת חוק – וכולנו נתאחד סביבה – האומרת, שכל מקבלי ההכנסות מתקציב המדינה, שאנחנו הכרנו בזכאותם, יקבלו את הכסף עם הצמדה למדד. הרי אנחנו יודעים שתקציב המדינה נותן את המינימום, הוא לא נותן את המקסימום. אנחנו יודעים מה מקבלים כל אלה שנתמכים על-ידי תקציב המדינה בתשלומי העברה, אותן קבוצות שמיתיי ורבות אחרות. חבר הכנסת שמאי, שעסק בנושא שנים, יודע וחש את הדברים מתוך פעילותו בתחום הסוציאלי.

אני חושב שכדאי אולי שאנחנו ככנסת, כל החברים מכל הסיעות, נתאחד סביב הצעת חוק שנגבש, ולפיה כשם שהעולים יקבלו הצמדה למדד – והעולים חשובים לנו ואנחנו תומכים בכך – יקבלו זאת גם קבוצות נזקקות אחרות. אולי נחוקק חוק גג של הצמדה למדד של כל התמיכות הללו. תודה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת יוסף עזרן, סגן היושב-ראש – בבקשה, אדוני. אחריו יבוא חבר הכנסת יורם לס.

יוסף עזרן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, חברי הבית, שמעתי בקשב רב את הסבריו של שר הקליטה, מר יאיר צבן. בדרך כלל אני נוטה לתת אמון בניתוח שלו, בדבריו, מכיוון שהוא אדם אמין. אבל יש לי רק בעיה אחת: מה

אעשה אם בבניין שבו אני מתגורר יש קרוב לעשר משפחות, ואם כל כך טוב למה כל כך רע להן? זו שאלה, ופשוט קשה לי להסביר את הסתירה הזאת.

אני חושב שיש בעיה עם סל הקליטה. אני לא יודע למה קוראים לו סל; אולי השם שק היה יותר טוב, כי הסל מחורר בדרך כלל. נראה לי שיש הרבה דליפות ודברים יוצאים מכל עבר. אני לא אומר זאת מתוך ליצנות או התבדחות, אלא פשוט מתוך כאב.

אם אנחנו רוצים באמת לעודד את העולים האלה, וחס ושלום שלא יחזור על עצמו החיזיון המביש של עולים כביכול שמנצלים ושל גונבי סלים – אולי אנחנו חייבים לשנות בכלל את המדיניות.

קודם כול, אני מברך אותך, חבר הכנסת גור, על היוזמה. תמיד היית עקבי, לקחת ללב ואתה לוקח ללב, ובכל הרצינות והחריצות, את נושא הקליטה. אני מברך אותך על כך. גם אותך, אדוני, יושב-ראש ועדת הקליטה, חבר הכנסת זיסמן, אני מברך על היוזמה. עם זאת, אולי אדוני ירשה לי לומר משהו, ותסלח לי, חבר הכנסת שילנסקי, כי אני פונה גם ליושב-ראש הוועדה וגם לחבר הכנסת גור. כיוון שראינו ניצול מביש ומחפיר של נושא סל הקליטה, ובלאו הכי גם מבחינה עובדתית זה לא כל כך עוזר, יש בעיה, כי צריך פרספקטיבה של זמן כדי למדוד את ההצלחה של קליטה ישירה. יכול להיות שזה הצליח. זה ניסיון כביר, אדיר, והניסיון שווה. אבל אין לנו כעת כל האלמנטים והפרמטרים כדי לבחון את ההצלחה של הניסיון הגדול הזה. ממש אפשר לומר שזו הרפתקה לקחת בן-אדם, לזרוק אותו לים ולומר לו: תלמד לשחות. אנחנו עשינו דבר גדול. זה הצליח. אחרים, שהם נחשלים, כשלו. צריך פרספקטיבה של זמן כדי למדוד את ההצלחה ואת הערכיות של הדבר הזה. אבל אם אנחנו רוצים באמת לעזור, אולי נלך בכיוון השני, כי אינני זוכר את השיטה הזאת מאז הייתי סגן שר האוצר.

הם ביטלו את כל ההטבות, למשל הנחות בקניית מוצרים, אדוני זוכר. אני ליוויתי את החוק הזה, ואחר כך את ההטבות בעניין כלי רכב. נתנו להם כסף והם לא ידעו איך לתמך אתו, ולפעמים לא ידעו איך לווסת את ההוצאות. אדם בא למקום חדש, אין לו מושג, או שמנצלים אותו או שהוא מנצל אחרים. אולי נחזור לשיטה של ההנחות – הנחות ולא הנחות. הנחות אמיתיות בארנונה, במסים, ואז אתה עוזר בכנות ובתמים.

אני אומר זאת מתוך שיחות שאני מגלגל עם האנשים האלה. הם אומרים שהם מעדיפים לקבל, למשל, הנחה בנסיעה, בארנונה, במסים, בכל דבר. אולי הסל יהפוך להיות באמת דבר רציני שיעזור להם להיקלט. כי אני מאשר שהעלייה הזאת כולה רווח, ולא בכדי זה כמה שנים, מאז קיימת העלייה הזאת, יש לנו צמיחה של 6%–7%. זה לא צומח על העצים וזה לא יורד עם הגשם האחרון. זה בא עם העלייה הזאת. בואו נהיה כנים עם עצמנו.

לכן, ברוכים תהיו, ואין לי שום ספק שבזכותכם עוד יבואו עולים לארצנו.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. חבר הכנסת יורם לס, בבקשה.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו צריכים לראות די בפליאה את התנגדות הממשלה להצעת חוק מבורכת של חבר הכנסת גור, שזכתה ותזכה לתמיכה משני צדי הבית, כשבסך הכול, מה מטרתה? לשמור על הערך הריאלי של סל הקליטה. לצערי, אני רואה את ההתנגדות הזאת כחלק מתהליך הרבה יותר חמור שאני רואה בממשלה, של אובדן המצפן החברתי, הסתופפות עם מיליונרים, והתוצאה – שחיקה מתמדת של השכבות החלשות; ומה שחמור יותר – תוך כדי חיזוק החזקים.

דב שילנסקי (הליכוד):

זה סימן שצריך לזרוק את הממשלה הזאת?

עמנואל זיסמן (יו"ר ועדת העלייה והקליטה):

אין לה אלטרנטיבה.

יורם לס (העבודה):

צריך לתקן אותה, ידידי חבר הכנסת שילנסקי.

רק היום "התבשרנו" בכותרת ראשית ב"ידיעות אחרונות" על דבר שכבר התבשל מספיק זמן – שהממשלה מתכוונת לבטל את תוספת היוקר, והפיצוי, עם ציניות שלא תיאמן, הפיצוי הוא הקטנת מס הבריאות. למי עוזרת הקטנת מס הבריאות? רק לחזקים. אתם זוכרים את ראש הממשלה פה –

--

מיכאל איתן (הליכוד):

הרי הבטיחו לנו -- --

יורם לס (העבודה):

הבטיחו להביא עוד מיליארד שקל מהחזקים. מה שעשו סביב מס הבריאות, אפשר לכתוב על זה טרגדיה, קומדיה. כל חודש משתמשים בו לדבר אחר. עוזרים לחזקים, ואלה יהיו המצביעים של רשימת "רם" כמובן. מזכיר ההסתדרות או ראש ההסתדרות נותן לזה יד, מה שגם כן לא ייאמן. נותן לזה יד, שיצביעו בשבילו.

החזקים נהנים מהקטנת מס הבריאיות. תוספת יוקר הם לא צריכים, כי ממילא זה בברוטו וזה יורד להם במס הכנסה, וממילא יש להם ועד עובדים שימצא להם את כל הפתרונות בזחילת שכר ובתוספת דרגות, מצד אחד, ואת החלשים שרק תוספת היוקר יכולה להוסיף להם שכר, ובכלל זה העולים החדשים שאין להם ועד עובדים, שאצלם זה נטו כי הם לא משלמים מס הכנסה, אותם דופקים.

אני לא מאמין למה שקורה במדינה שלנו. את הדבר הזה צריך לתקן. בחוק הזה צריך לתמוך חרף התנגדות הממשלה. ולעניין תוספת היוקר ומס הבריאיות אנחנו עוד נגיע בעתיד. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת דב שילנסקי, בבקשה.

יעקב שמאי (הליכוד):

חבר הכנסת לס, אתה לא הצלחת למחוק את החוב של קופת-חולים. רמון הצליח.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יש אמרה: שומרני אל מידידי, מיריבי אשמר לבדי. ואני הולך עכשיו לעשות עוול לחבר הכנסת עמנואל זיסמן. אני רוצה לומר לך יישר כוח על כי ניהלת את הדיון בקידום החוק. מחמאה מצדי יכולה לגרום לך עוול במפלגה שלך, אבל מוכרח הייתי לעשות את זה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

זה מחזק אותו.

דב שילנסקי (הליכוד):

למה התחלתי דווקא עם חבר הכנסת זיסמן? כי באשר לחבר הכנסת אפרים גור, בהרבה נושאים ובעיקר בנושא הזה, זה טבעי, הוא מתמסר לנושא, הוא ער לנושא, הוא לא שוכח מאין הוא בא. יישר כוח גם לך, אבל לך זה טבעי.

עכשיו אגש לעניין. דיבר פה שר הקליטה על ההטבות, על כך שהוא העלה את סל הקליטה לעומת מה שהיה ב-1990. הוא רק שוכח דבר אחד, שב-1990 הגיעו 250,000 עולים, ועכשיו מספר העולים הוא רבע ממספר זה.

אני רוצה להגיד למשרד הקליטה, שאחד החטאים שלהם הוא חוסר הסברה – הם לא מסבירים לציבור את הברכה הגדולה שבעלייה הזאת. בזה שמפקירים את נושא המדענים, מדינת ישראל הפסידה מיליארדי דולרים – בשווי המוח האנושי שהגיע לכאן.

אין לי הזמן להרבות בזה. רק היום אמרתי לצברית: תגידי לי, מי הרוויח כשהגיעו העולים החדשים? אצל מי הם קנו לחם? אצל הוותיקים. אצל מי קנו ירקות, גבינה וכו'? אצל מי קנו את המצרכים הראשונים? בראש ובראשונה הרוויח מזה היישוב הוותיק. אבל לא ניצלנו מספיק את הכוח ואת הפוטנציאל של העלייה החדשה.

אני רוצה להגיד לשר הקליטה, אתה שר הקליטה בזכות או בשגיאת העולים החדשים. הם העלו אתכם לשלטון. הם אנשי ארץ-ישראל השלמה בהשקפתם, אבל בלבלו להם את המוח. "רבוטה", עבודה, תקבלו עבודה, והם הצביעו "רבוטה" כי הם לא הבחינו בין דבר אחד לשני. הם חשבו שמפלגת העבודה היא המפלגה שנותנת "רבוטה" ולא חשבו שזו המפלגה שתפקיר את ארץ-ישראל. בזכותם אתם יושבים בשלטון, בכוח שלהם אתם מפקירים את ארץ-ישראל ואת כל הציונות, ואתם מקטינים את סל הקליטה שלהם.

בזה סיימתי את דברי. אני רוצה להגיד רק משפט אחד. חבר הכנסת מאיר שטרית הזכיר את זה במשפט, ואני רוצה לומר רק משפט אחד, כי אני אקיים על זה דיון מלא. אנחנו צריכים לתת הכול לעולים, אבל הבטלות של הממשלה הזו כל כך גדולה, שהיא אפשרה מצד אחד לקבל, ומצד שני יש לצערנו עולים שיורדים עם סל הקליטה; לא רבים, אבל הם מתרבים מיום ליום. את הפתח הזה יש לסגור. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. חבר הכנסת חנן פורת, בבקשה.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, החוק המוצע לפנינו הוא כל כך פשוט וכל כך אלמנטרי, שפשוט צר לי על כך שגם במקרה כזה לא השכילה הממשלה לתמוך, באמת להביא לידי תמיכה גם של הממשלה, ולא רק של שני צדי הבית בחוק הזה.

צר לי לומר שדבריו של השר יאיר צבן, שבדרך כלל אני מעריך אותו על שיקול דעתו, היו דברי דמגוגיה. אין לי מלים אחרות. וזאת משני היבטים. ראשית, הוא סרטט בפנינו כאן צורך בתוספת של 4.5 מיליארדי שקל, לצורך השלמת כל הדברים הנחוצים לעולים. כיוון שהאויב של הטוב הוא הטוב

ביותר, לכן גם אותו סכום הנחוץ לעדכון סל הקליטה לא יבוא בחשבון, כי אולי היו יכולים לנצל אותו לדברים אחרים. שמעתם שיקול כזה?

הדבר השני – הוא אמר: בין כך ובין כך אנחנו מעדכנים את סל הקליטה. אם כן, אין צורך בחוק. אני מבקש לומר, אדרבה – אני רוצה שגם חבר הכנסת עמנואל זיסמן ישמע את הדברים מפי – אני חושב שגם אילו היתה הממשלה מעדכנת תמיד כסדרם את קצבאות העולים, את סל הקליטה, היה צורך לעגן את הדבר בחקיקה, שלא יהיה מותנה בשרירות לבה של הממשלה: ברצותה מאריכה, ברצותה מקצרת.

אני זוכר שפעם טענו בפנינו: ומה יהיה אם יהיו עולים בהיקף גדול כזה שיחייב שינוי בתקציב? ואני אומר: אדרבה, כמו הביטוח הלאומי וכמו דברים אחרים שהם יסודיים ואינם מותנים בשאלה מה היקפה של העלייה, אלא הם ניתנים פר-ראש, על-פי צורך אלמנטרי, כך גם הדברים כאן צריכים להיות מעוגנים בחקיקה.

יתר על כן, אני רואה בהצעת החוק המבורכת הזו של חבר הכנסת אפרים גור, בעצם שלב ראשון לבניין חוק זכויות וחובות העולה, שיהיה חוק כולל אשר יעגן ויסדיר את כל זכויותיו של העולה, וגם את חובותיו, בחקיקה שלא תהיה תלויה בשרירות לבה של הממשלה.

אני רוצה לסיים בנקודה אחת, ואני אומר את הדברים האלה לחבר הכנסת עמנואל זיסמן: עמנואל, אתה נטלת על עצמך כעת משימה גדולה, כולנו נעזור לך, כל חברי ועדת העלייה והקליטה נטה שכם, כדי להגיע אל היעד, כדי שהחוק הזה יהיה רלבנטי לשנת הכספים הקרובה. נעביר את החוק הזה בדיונים הנדרשים לקריאה שנייה ושלישית, כדי שיהיה מונח על שולחן הכנסת וכדי שייכנס לספר החוקים של 1995, ואכן העולים יחוו שהדבר הזה ניתן לא רק כביטוי וכהצהרה בעלמא אלא כדבר ממשי, שהאמת הזו גם תיראה וגם תיעשה. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת סאלח טריף רוצה לדבר? בסוף. חברת הכנסת דליה איציק, ואחריה לדקה – חבר הכנסת בנימין טמקין. לא היית כאשר קראו את שמך, אך היית בתפקיד, לכן תקבל מחצית הזמן משלוש דקות.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני תמחה, מדוע לא יושב כאן שר הקליטה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

שחררנו אותו.

דליה איציק (העבודה):

הוא לא היה צריך לשחרר את עצמו, אלא לשבת בדיון החשוב הזה כאן. הוא מופקד על הקליטה ועל העלייה, ותפקידו לשבת כאן. זהו המינימום שהוא צריך לעשות בתנאים אלה.

אדוני היושב-ראש, אני מאמינה שהממשלה שלנו, ממשלתי, עושה הרבה מאוד למען העולים, אבל אני מאמינה שהיא יכולה לעשות עוד יותר. אני רוצה להגיד, שנכחתי בכמה דיונים שחבר הכנסת עמנואל זיסמן יזם, ובכל פעם הופתעתי ונהייתי מחדש מעומק הדיונים, מהרצינות שלהם ומהאכפתיות של המשתתפים בהם.

עם זאת, להצעת החוק הזו לא יהיה ערך ולא יהיה טעם, אם לא נידבר עם שר האוצר. אולי מחר או הערב ילך אפרים גור הביתה שמח וטוב לב, וכולנו נסמן V ליד המצפון שלנו, כי העברנו איזו הצעה שלא יהיה לה תוקף אם שר האוצר לא יאשר את סכום הכסף הדרוש לביצועה.

חנן פורת (מפד"ל):

אם החוק יעבור בקריאה שנייה ושלישית, הוא ייכנס לספר החוקים.

דליה איציק (העבודה):

לא הפרעתי לך. סביר להניח, חבר הכנסת חנן פורת, שהוא לא יעבור בקריאה שנייה ושלישית, כי אנחנו נעשה מה ששר האוצר יאמר לנו, אבל ננסה לשכנע אותו להצטרף אלינו.

לכן, אני מציעה שני דברים. מן הטעמים האלה לא אצטרף להצעת החוק הזו ואצביע נגדה. עם זאת, יש כאן חברים רבים וטובים, בהם חבר הכנסת בני טמקין, שגם הוא נוגע בנושא. ננסה, יחד עם חבר הכנסת אפרים גור, להשפיע על שר האוצר להצטרף אלינו. אולי אפילו נשביח את ההצעה, אולי אפילו נתקן אותה, אולי אפילו נוסיף עליה. אני מאוד מצטערת שהשר לקליטת העלייה לא נמצא כאן, מפני שאני חושבת שהוא יכול היה לעשות יותר ברמת ה"איך" וגם ברמת ה"מה".

בנימין טמקין (מרצ):

יכול להיות שהוא הרגיש שהוא יצטרך להצביע נגד החוק הזה, ולכן הוא עזב.

דליה איציק (העבודה):

אני חושבת שהוא היה צריך לשמוע את הדיון. הדיון הוא מספיק חשוב. להצעת חוק יש גם ערך דקלרטיבי. גם הדיונים סביב הצעת החוק חשובים, ולפעמים חשובים לא פחות מההצבעה. טוב היה אילו עקב הבית הזה אחת לזמן-מה אחר קליטת העלייה במדינת ישראל וגילה כל פעם מחדש עד כמה אפשר לעשות יותר ממה שאנו עושים. לכן אני מציעה שנצביע היום נגד ההצעה הזו, נלך לשר האוצר וננסה לשכנע אותו, כי כולכם יודעים, שכאשר הממשלה תומכת בהצעת חוק, דרכה הרבה יותר קצרה. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת טמקין, בבקשה. מה דעתכם שניתן לו "חנינה" ונאפשר לו לדבר עוד דקה?

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להודות לך, אדוני היושב-ראש, על שאתה מאפשר לי לומר כמה מלים. הייתי בבית וראיתי בטלוויזיה שעדיין לא הצביעו על החוק, ולכן החלטתי למהר ולחזור לכאן, על מנת להצביע בעד החוק.

חברת הכנסת דליה איציק, אני חושב שהדרך הטובה ביותר לשכנע את שר האוצר – ואני מקווה שלא נצטרך להגיע לצורך להעביר את הצעת החוק בקריאה שנייה ושלישית – היא להעביר את הצעת החוק בקריאה ראשונה. כל חברי ועדת הקליטה של הכנסת חשבו שזה חשוב. אני בטוח שחבר הכנסת אפרים גור לא יציג את החוק הזה כחוק מפלגתי או כחוק שלו, כי הוא יודע יפה מאוד שכולנו התאחדנו בוועדת הקליטה, ואנחנו עוזרים לו בקטע זה, על מנת שנוכל לשכנע את שר האוצר לשפר את סל הקליטה. אני בטוח שתהיה הבנה כזאת. אני גם יודע, חברת הכנסת איציק, שלשר הקליטה יש ויכוח מתמשך, בניסיון לשכנע את האוצר לשפר את סל הקליטה.

מכיוון שנאמרו דברים על הממשלה בקטע של העולים, אני רוצה לומר: עוד לא היתה בישראל ממשלה אשר הצליחה להביא בתקופת שלטון כל כך קצרה לשיפור כזה במצבם של מאות אלפי אנשים, במקרה זה של העולים, כמו הממשלה הזאת. היא צמצמה את האבטלה בקרבם באופן מרחיק לכת, בהשוואה למה שקרה באוכלוסייה הכללית במדינת ישראל. היא צמצמה את ממדי העוני של העולים, וזוהי הקבוצה היחידה כמעט – –

חיים דיין (צומת):

אתה חבר בוועדת העבודה, ואתה יודע מה קורה.

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת דיין, כאשר חבר כנסת צועק בזמן שאני מדבר על עובדות, אני מוכן תמיד לאכול את הנייר שממנו אני קורא את דברי, אם מה שאני אומר אינו נכון, ובתנאי שגם חבר הכנסת העומד מולי יאכל את הנייר שלו, אם מה שהוא אומר אינו נכון.

הקבוצה שבה ירד העוני באופן יחסי, בהשוואה לכל קבוצה אחרת, היא העולים. התעסוקה אצל העולים השתפרה יותר מאשר אצל כל קבוצה אחרת. שמענו נתונים מרשימים על רכישת דירות מצד העולים. עוד לא היה כדבר הזה. עם זאת, יש צורך בשיפור קליטת העלייה, ומכיוון שכך אני מקווה שהעברת החוק בקריאה ראשונה תשכנע את האוצר להכניס את השינויים הנדרשים, לפני שאנו מגיעים לקריאה שנייה ושלישית. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת אברהם פורז – איננו. חבר הכנסת עמיר פרץ – איננו. חבר הכנסת טלב אלסאנע – איננו. חברת הכנסת אסתר סלמוביץ – איננה. חברת הכנסת נעמי חזן – איננה. חבר הכנסת רפאל אלול – איננו. חברת הכנסת לימור לבנת – איננה. חבר הכנסת אברהם הירשזון – איננו. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי – איננה. חבר הכנסת חיים רמון – איננו. חבר הכנסת יהושע מצא – איננו. חבר הכנסת חיים דיין ישנו. אחריו – חבר הכנסת שלמה בוחבוט, אחרון אחרון חביב, אלא אם יחזור חבר הכנסת טריף, שהחלפתי אותו. חבר הכנסת דיין, בבקשה.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנמצאים, אני חייב קודם כול לענות לחבר הכנסת בני טמקין, כי אני מאוד מתפלל על הנתון שהוא הציג.

היו"ר ד' שילנסקי:

במסגרת שלוש הדקות שלך.

חיים דיין (צומת):

לפני שאתה מעלה נתון כזה ואומר שיש שיפור, הייתי מציע לך שתלך לראות את הקרוונים שעדיין גרים בהם עולים חדשים מאתיופיה. במשך ארבע שנים לא הוציאו אותם מהקרוונים האלה.

בנימין טמקין (מרצ):

חיים דיין (צומת):

רמת החיים שם ירודה ביותר. על איזו אוכלוסייה אתה מדבר? אתה מדבר על עולים מברית-המועצות. אני יודע בדיוק מה המצב גם שם.

שלמה בוחבוט (העבודה):

חיים דיין (צומת):

רבותי, שלא תבינו אותי לא נכון. אני אומר מראש שאני תומך בהצעת החוק הזאת, הצעת החוק הזאת טובה.

לא ייתכן שבמדינת ישראל תקבל משפחה 1,500 שקל לחודש, ובזה הם צריכים להסתדר עם שכר דירה, ואנחנו יודעים ששכר הדירה הוא ההוצאה העיקרית של העולה החדש, ולא נשאר לו לא לכלכלה, לא ללבוש ולא לחינוך ולא לאלף דברים אחרים. זו בעצם הבעיה האמיתית של העולים. ידוע ששתיים או שלוש משפחות מתגוררות בבית אחד, על מנת לצמצם את ההוצאות.

יש טיפוסים שליליים גם בין העולים החדשים. יש עולים שבאים לשנה, לוקחים את סל הקליטה במשך שנה ועוזבים את הארץ. יש גם דברים שליליים. יש גם דברים עוד יותר גרועים, ואולי כדאי לתת עליהם את הדעת; אמרתי את זה לחבר הכנסת אפרים גור.

באים עולים חדשים, מצד אחד הם מקבלים את סל הקליטה, ומצד שני, אחרי שלושה או ארבעה חודשים הם מוצאים מקום עבודה ומפרנסים את עצמם. לא אחת פנו אלי עולים חדשים ואמרו: תנו לנו רק מקום עבודה כדי להביא פרנסה בכבוד. ומצאו להם מקום עבודה ויש להם פרנסה בכבוד. אבל יחד עם זה מקבלים גם את סל הקליטה. אם מצד אחד אנחנו רוצים לעזור בסל קליטה ולשלב אותם בחברה ולמצוא להם מקום עבודה, ומצאו את הפרנסה המתאימה להם לרמת המחיה, ומצד שני גם נותנים להם את סל הקליטה, אני חושב שזו תוספת לא רצויה. אולי כדאי בנושא הזה לחשוב פעמיים.

נושא שני הוא ביטול מס קנייה על רכב. מצד אחד רוצים לקלוט עולים, מצד שני מגיעים עולים חדשים ופתאום, אחרי שלושה-ארבעה חודשים, מבטלים להם את מס הקנייה על כלי רכב. יש להם רכב חדש לנסוע בו. אני לא אומר את זה בצורה כוללנית. יש אוכלוסייה מסוימת שמצד אחד נוסעת ברכב חדש ומצד שני מקבלת את סל הקליטה. זה דבר צורם. יש עשרות אנשים שרואים את המצב הזה.

חבר הכנסת אפרים גור, אם אתה בא ואומר לי, תראה, חבר הכנסת דיין, כדאי לעזור לעולים החדשים, הייתי אומר לך שצריך לעזור רק לשני סוגי אוכלוסייה: למשפחות החד-הוריות בין העולים, שהן באמת במצוקה כלכלית קשה, ולאוכלוסיית הנכים והקשישים. האוכלוסייה הזאת באמת נזקקת.

ידוע שכל זמן שלא יהיה פתרון ממשי ומיידי בנושא הדיור, לא יהיו גם פתרונות אחרים, כי זאת ההוצאה העיקרית שלוקחת מהם את כל סל הקליטה והם לא יכולים להתקיים במה שנשאר להם. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת שלמה בוחבוט, אחרון הדוברים, אלא אם יבוא חבר הכנסת סלאח טריף. הוא ניהל את השיבה ולא יכול היה לדבר. אני החלפתי אותו על מנת שיוכל ללכת להתאווור קצת וכו'. נראה אם יספיק להגיע. הנה נכנס חבר הכנסת טריף. אמרתי שנראה אם יספיק להגיע, והוא הגיע.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, נושא העולים החדשים הוא חשוב ביותר. לכן אני רוצה בתחילת דברי לברך את המציע, אני רוצה לברך את חברי וידידי היקר מירושלים חבר הכנסת עמנואל זיסמן –

סילבן שלום (הליכוד):

מה עם ערי הפריפריה?

שלמה בוחבוט (העבודה):

חכה, עוד לא הגעתי. רק התחלתי.

אני רוצה לברך את חברי וידידי חבר הכנסת זיסמן, שעושה דברים גדולים למען ערי הפיתוח בתחום קליטת העלייה, ובכלל בכל נושא הקליטה במדינת ישראל. ועל כך תבוא עליו ברכה.

אני רוצה להצטרף לחברים שאמרו שהקליטה חשובה מאוד למדינת ישראל. עלייה מבורכת, הביאה שיפור, הביאה שינוי, חיזקה את המדינה הזאת, חיזקה את ערי הפריפריה, חבר הכנסת סילבן שלום. קלטנו לא רק צעירים, גם קשישים. המקום הזה הוא הבית שלהם, ואנחנו מקבלים אותם באהבה, בחום.

כשמדובר בעולים חדשים, אני מבקש מכל הבית הזה להתאחד, כי לא אחד קולט יותר ושני קולט פחות.

האמת חייבת להיאמר, הממשלה הזאת עשתה רבות. אם מדברים על קרוונים – מפנים קרוונים, זוגות צעירים מועברים לדירות מסודרות בערי פיתוח. לאט לאט מפנים את הבושה והחרפה בכך שהבאנו את העולים לאותן מעברות של שנות ה-90.

אי-אפשר לבוא ולומר שהממשלה הזאת לא עשתה דבר, שרמת הקליטה ירדה. אני מביא תמיד לדוגמה את מעלות. קלטנו 5,000 עולים חדשים. דווקא בקרב העולים האבטלה הכי פחותה. עולים עובדים. עולים מחייכים. בואו נעשה שיהיה טוב, למה צריך כל הזמן לדבר בדיכאון? העולים לא בסדר, עוזבים את הארץ. מי אומר שעוזבים את הארץ? לצערי, גם הילדים הצעירים שלנו, חלק מהם משתחררים מצה"ל והולכים לחפש את העולם האחר. אבל בסופו של דבר, אני מאמין שכולם יחזרו למדינה הזאת, שכולנו אוהבים.

אני רוצה לסיים. אני מציע גם למציעים, אני רוצה להצטרף לחברת הכנסת דליה איציק. חברת הכנסת דליה איציק, את מפריעה לי לדבר.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מאיר שטרית, חבר הכנסת בוחבוט רוצה את תשומת לבו של חברת הכנסת דליה איציק.

דליה איציק (העבודה):

אני יושבת בשקט.

היו"ר ד' שילנסקי:

לכן פניתי אל חבר הכנסת מאיר שטרית, שהפריע לך.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אני מציע שנצביע כולנו בעד החוק ונבוא בדברים עם שר האוצר. ניתן את הפריבילגיה הזאת לממשלה, תבוא ותציע. מה בכלל מציעים כאן? בסך הכול מדברים על מדד, שההקצבה שעולה מקבל תהיה צמודה למדד. כולנו מבינים שמשפחה שבאה לארץ זקוקה לפחות לסכום מינימלי כדי שתוכל לחיות. בואו נעשה את זה בצורה מלוכדת ומאוחדת, וכולנו נצביע בעד ההצעה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת סאלח טריף. אני מודיע שהוא אחרון.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת – חברת הכנסת דליה איציק, תקשיבי לי עכשיו.

היו"ר ד' שילנסקי:

כולם רוצים הערב את תשומת לבה של חברת הכנסת דליה איציק.

סאלח טריף (העבודה):

בדרכי לכאן ראיתי צנחן, ואני רגיש לצנחנים. ראיתי כומתה אדומה. עצרתי. זה היה סגן, רופא צנחנים שהוא עולה חדש מרוסיה. כל הדרך מהבקעה עד לכאן הוא סיפר לי דברים מעניינים מאוד על חייו במדינת ישראל. הוא נמצא שלוש שנים בארץ, הוא הספיק להגיע להיות סגן בצנחנים ולהיות רופא טוב ומעולה, ויש צרות.

אני חושב ששכבת העולים היא מהשכבות החלשות במדינה, ולכן אני מברך על הצעת החוק ותומך בה. חבר הכנסת אפרים גור, אני חושב שהתמיכה שאתה מקבל גם מחבר הכנסת בני טמקין, גם מחבר הכנסת עמנואל זיסמן, היא מבורכת, היא מבטאת את דעתם של חברים טובים בקואליציה, לפחות אלה שיושבים כאן ואני יודע שהם תומכים בהצעת החוק. אני חושב ש-100 מיליון שקל בתקציב המדינה – זה לא בשמים, ואם זה בא לסייע לשכבה חלשה, ואנחנו מדברים על שכבות חלשות, ואנחנו בלובי החברתי רגישים לקו העוני ולכל אלה שזקוקים לסיוע ממלכתי, אנחנו בעד ונתמוך בזה. אני אומר לך את זה כחבר ועדת הכספים וכמי שנמצא היום במאבק על נושא הדרוזים. אני יודע שיש צרות רבות במשק, אבל בכל זאת אתמוך בהצעת החוק הזאת.

אני חושב שהממשלה הזאת עשתה, חבר הכנסת יורם לס. הממשלה הזאת עשתה. היא החזירה קצבאות ילד ראשון ושני ועשתה דברים גדולים גם לטובת השכבות החלשות. היא צריכה לעשות עוד. אתה, כחבר הקואליציה, אל תבקר. תעשה מבפנים. הכי קל וחכם זה לבקר. אתה צריך לבוא ולהגיד איך אנחנו מביאים את הממשלה לעשות למען השכבות החלשות. תתייצב ותסייע ללובי החברתי, תיתן את התמיכה שלך בקואליציה כדי שאכן נעשה את מה שאנחנו שמנו לעצמנו למטרה. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני כבר מפעיל את השעון. רבותי, כל אחד ישב במקומו, מהר מהר. השעה מאוחרת, הסדרנים ועובדי הכנסת רוצים ללכת לנוח.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 15

נגד – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק סל הקליטה, התשנ"ה-1994,

לוועדת העלייה והקליטה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני קובע שברוב של 15 נגד אחד, ללא נמנעים, הצעת חוק סל הקליטה, של חבר הכנסת אפרים גור, נתקבלה בקריאה ראשונה, והיא עוברת לוועדת העלייה והקליטה להכנה לקריאה שנייה ושלישית.

הצעת חוק האזנת סתר (תיקון מס' 3) (איסור האזנה לשיחה בטלפון אלחוטי), התשנ"ה-1994; הצעת חוק האזנת סתר (תיקון מס' 4) (איסור האזנה לשיחה בטלפון אלחוטי והחמרת עונשים), התשנ"ה-1994

(קריאה ראשונה)

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, הצעת חוק האזנת סתר (תיקון מס' 3) (איסור האזנה לשיחה בטלפון אלחוטי), התשנ"ה-1994, בקריאה ראשונה, של חברי הכנסת אברהם בורג ואלי דיין. יציג את ההצעה חבר הכנסת אלי דיין. הוא איננו. חבר הכנסת סילבן שלום יציג במקומו, והוא יציג גם – חבר הכנסת אפרים גור, מאחלים לך הצלחה, מרחוק לוחץ את ידך, רק תואיל בטובך לשבת – את הצעת חוק האזנת סתר (תיקון מס' 4) (איסור האזנה לשיחה בטלפון אלחוטי והחמרת עונשים), התשנ"ה-1994, בקריאה ראשונה, של חבר הכנסת סילבן שלום. אתה מציג את שני החוקים יחד. מה דעתכם שהדיון יהיה משולב? מסכימים. ההצבעה, אם ירצו תהיה בנפרד, אם ירצו תהיה משותפת. בבקשה, אדוני.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מציג כאן שתי הצעות חוק, אבל ההצבעה עליהן חייבת להיות בנפרד.

הצעת החוק הראשונה, של חברי הכנסת אלי דיין ואברהם בורג, באה לתקן מצב קיים, שבו האזנת סתר היא האזנה שמבוצעת לטלפון בלבד. אין הדבר כולל טלפון אלחוטי, קרי, בשפת הדיבור,

פלאפון. היום הפלאפון אינו מוגדר כטלפון. מהבחינה הזאת, לפי דעת רוב המשפטנים, ההאזנה לו אינה נחשבת לעבירה. לפיכך, ההצעה שלהם באה להכניס את נושא הפלאפון לכלל חוק האזנות הסתר. הדבר הזה מחויב המציאות, והוא קיים גם בהצעה שלי.

עכשיו אעבור להצעתי שלי, לאחר שהצגתי את העמדה של חברי.

אדוני היושב-ראש, ההצעה שלי הוגשה לפני כשנה ומחצה, במאי 1993, זמן רב לפני שעלתה פרשת האזנות הסתר לדיון ציבורי. הנושא הזה עלה מבחינתי במאי 1993 בשל מצב שנתקלתי בו, חוסר אפשרות לדבר בצורה חופשית בטלפון. שיחות רבות עם אנשים רבים, אם אלה אנשי עסקים, אם אלה עיתונאים, אם אלה אנשי ציבור, תמיד נקטעו במשפט: זה לא לטלפון. מי בינינו איננו מכיר את המשפט הזה מהרבה שיחות – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

לא לפלאפון. אמרת טלפון והתכוונת לפלאפון.

סילבן שלום (הליכוד):

לא. לא לטלפון כטלפון. לא פלאפון. זה לא לטלפון בבית או למשרד או בכל מקום. אני תמיד אמרתי שזה הפוך מהססמה של "בזק": זה כן לטלפון. זה כל הסלוגן שלהם. הרבה פעמים הגעת למצב, שכדי לקיים שיחה היית צריך לעזוב את הבית, לקחת את האוטו, לנסוע לבית-קפה, לחפש חנייה, לשבת. כלומר, לבזבז שעה-וחצי-שעתיים, כאשר בסך הכול רצית לדבר עם מישהו בטלפון, ובצד השני אמרו לך: זה לא לטלפון.

בנימין טמקין (מרצ):

אני חושב שזה משום שאי-אפשר לשכנע בלי תנועות ידיים.

סילבן שלום (הליכוד):

לא. זאת לא הסיבה. חבר הכנסת בני טמקין, הסיבה היא מכת מדינה, שקיימת בעיקר בגוש-דן אבל גם בכל רחבי הארץ, של האזנות סתר בהיקפים שלא נודעו כמותם. החשיפה האחרונה רק הראתה את קצה הקרחון, כמה האזנות סתר עשה רק משרד אחד, לטלפונים, לפקסים, לפלאפונים, לחלק גדול מהאוכלוסייה. ואני לא נמצא כאן היום משום שגם לי האזינו.

את החוק הגשתי מזמן, כי הרגשתי שצריך לשנות את החקיקה בעניין הזה, כי לא ייתכן שהעונש הצפוי למתקין האזנת סתר יהיה עד שנת מאסר אחת. למה? כי העונש לא היה אפקטיבי. קיבלו חודשיים עבודות שירות. אלה שעניינם נדון עכשיו, כבר נתפסו במקרה דומה בחיפה ונשפטו

לחודשיים של עבודות שירות. כשהעונש הוא חודשיים עבודות שירות, האם מישהו מאמין שהם ימסרו את השם של מי שהזמין את ההאזנה? הם לא ימסרו לעולם. הם לא רוצים לגדוע את הענף שעליו הם יושבים, הם לא ימסרו את שם המזמין. אפילו שבחוק הקיים כתוב שהמזמין צפוי לעונש של שלוש שנות מאסר, המתקין לא ימסור אותו. לכן, גם עכשיו, כשהציעו להם מעמד של עד מדינה, הם פשוט צחקו. העונש לא עונה על הדבר הזה.

העונש המוצע יחול, כמובן, רק על עבירות שייעשו להבא, כי אין ענישה רטרואקטיבית, ענישה פלילית, אבל בכל מקרה, בפעמים הבאות העונש המרבי, לפי ההצעה שלי – ואני מוכן לצמצם זאת – יהיה הרבה יותר חמור. לפי הצעתי המקורית, העונש המרבי למתקין האזנות סתר יהיה שבע שנות מאסר, וגם עונשו של מזמין האזנה יהיה שבע שנות מאסר. מאחר ששר המשפטים הגיש הצעה משלו, והוא ביקש ממני להתאים את הצעתי להצעתו ולרדת לחמש שנות מאסר, אני מקבל זאת. השנתיים האלה לא נועדו אלא לדבר אחד – להביא למצב שאנשים יחשבו עשר פעמים לפני שהם מבצעים את ההאזנה. אם ידובר על חמש שנות מאסר, אנשים יחשבו פעמיים. ואם הם יעשו את זה ויתפסו אותם, הם יהיו מוכנים ללכת לעסקות טיעון, למעמד של עד מדינה, ולמסור את מי שהזמין. אם מי שמזמין ידע שהוא חשוף לכך שפעם ימסרו אותו, הוא גם יפסיק להזמין.

הגדלת מספר שנות המאסר הוא הדבר הראשון שאני מציע בהחמרת הענישה. הדבר השני הוא, שכל חוקר פרטי שייתפס כמאזין האזנת סתר, כמבצע האזנת סתר, רשיונו יישלל לתקופה קבועה, או אפילו לצמיתות; משרדו ייסגר, והאדם הזה ידע שמבחינה כלכלית הוא גמר. והרי יש להם גם עיסוקים חוקיים. יש גם חקירות כלכליות, יש חקירות נוספות שהן חקירות חוקיות. אם המשרד ידע שבגלל האזנת הסתר הוא מפסיד את כל מטה לחמו, הוא יחשוב פעם אחת, פעמיים ושלוש פעמים לפני שהוא יעשה זאת.

יעקב שמאי (הליכוד):

גם אם הוא יעשה את זה פעם אחת, תהיה לו פנסיה לכל החיים. ישלמו לו כל כך הרבה, שזה יהיה כדאי.

סילבן שלום (הליכוד):

יכול להיות, אבל עדיין כל אדם, גם מתקין האזנות סתר, כשהעונש העומד מולו הוא חמש שנות מאסר, יחשוב הרבה יותר מאשר במצב הקיים. כשהעונש הוא עד שנת מאסר, רוב הסיכויים שהוא יקבל עד שישה חודשים, ואם זה עד שישה חודשים, זו עבודת שירות.

יעקב שמאי (הליכוד):

אני בעד החוק. הקנס הוא לא הענשה. במקום חמש שנים הייתי קובע עשר שנים, להעלות בצורה חדה, ואז אין החלטה בידי השופט להוריד או להעלות, אלא לתת את העונש הקבוע בחוק.

סילבן שלום (הליכוד):

טוב, אני הצעתי שבע שנים.

יעקב שמאי (הליכוד):

שיהיה "חמש שנים" ולא "עד חמש שנים".

סילבן שלום (הליכוד):

אני הצעתי שבע שנים, אבל שר המשפטים טוען, אולי בצדק מבחינתו, שעל סוג העבירה הזאת לא יכול להיות מעל חמש שנים.

אני טוען שחייבים לתת משקל רב להחמרת הענישה גם במקרה זה.

יעקב שמאי (הליכוד):

חמש שנים. לא עד חמש שנים.

סילבן שלום (הליכוד):

ללא שיקול דעת, זה מה שאתה מציע; שלבית-המשפט לא יהיה שיקול דעת. אני אומר, ששיקול דעת חייב להינתן, כי יש נסיבות כאלה ואחרות, ולא כל מקרה דומה למשנהו. יש מקרה שזו עבירה ראשונה, יש מי שעשה האזנה אחת ויש מי שעשה עשרים האזנות. יש שוני מבחינת חומרת העבירה. אולי יש מקום לשיקול דעת.

בכל מקרה, אם האיש ידע שהוא נכנס לבית-סוהר לחמש שנים ומטה לחמו נשלל ממנו, הוא יחשוב הרבה פעמים לפני שהוא יעשה את זה.

דבר נוסף שהצעתי הוא, ששירותי הביטחון, גם המשטרה וגם השב"כ, ימסרו לכנסת דיווח על היקף האזנות הסתר שהם עושים.

משטרת ישראל היתה מוכנה, ושר המשטרה הודיע כאן מעל דוכן הכנסת, שהמשטרה, לאור הצעת החוק שלי ולאור דיון שהם עשו, מפסיקה לבצע האזנות סתר בעבירות שדרגתן היא פחות מפשע. לפי המשפט הפלילי, יש שלוש רמות של עבירות: חטא, עוון ופשע. המשטרה לא תבצע עוד האזנות סתר

לגבי פשעים שהם ברמה של חטא ועוון, אלא רק לגבי פשעים שהם ברמת פשע. דבר שני, המשטרה תמסור מדי שנה לכנסת דיווח על האזנות הסתר שהיא עושה.

אני חושב שהדבר הזה יצמצם במידה רבה את האזנות הסתר. ידועים מקרים שהיה בהם שימוש לצרכים פרטיים במשטרה, בעיקר בענייני אישות, שבהם הפחידו את האנשים בצורה כזאת או אחרת. מהבחינה הזאת, המשטרה עשתה צעד מתקדם ביותר, שמונע את האפשרות לחדור לחייו של אדם בגלל חקירה שנעשית מפני שמישהו הגיש נגדו איזו תלונה, ולכן מצותתים לטלפון בביתו, שזה הדבר הפרטי ביותר שיש לו, ורק בדרגת פשע, שזו אומנם עבירה חמורה, יוכלו לעשות את זה.

גם הדיווח לכנסת יאפשר לנו לפחות לדעת מה היא רמת ההאזנות שהמשטרה מבצעת.

ואם הצלחנו בזה, ההצלחה השנייה היא מדהימה. בהצעת החוק המקורית שלי – ולכן גם הפילו אותה – הצעתי ששירותי הביטחון, קרי השב"כ, ימסרו לכנסת דיווח על היקף האזנות הסתר שהם עושים. ראש הממשלה התנגד. הוא קרא לי ואמר שיש התנגדות של השב"כ. סגן שר הביטחון מוטה גור פנה אלי וביקש ממני לרדת מן העניין הזה. אמרתי שאני מוכן. אני לא רוצה לספק תחמושת לאויבי ישראל, לא זאת כוונתי. אבל אמרתי שחייב להיות דיווח כלשהו של השירותים האלה לגורם כלשהו. לא יכול להיות שלא יהיה שום פיקוח והם יוכלו לצותת ככל העולה על רוחם, גם לאזרחים ישראלים ולא רק לאנשים חיצוניים. ידועים מקרים שהשב"כ עשה האזנות בצורה חופשית.

אני רוצה לציין בשמחה רבה, שבשבוע שעבר הגיעה ועדת המשנה של ועדת החוקה, בראשותו של היושב-ראש חבר הכנסת צוקר, לסיכום עם שירותי הביטחון, שיימסר לכנסת, לוועדת החוץ והביטחון, דיווח על ההאזנות. גם אם זה יהיה לוועדת המשנה לשירותים חשאיים של ועדת החוץ והביטחון, זה מספק אותי. כפי שאמרתי קודם, אין מטרה ליידע את האויב לגבי ההיקף והכמות. אבל אני רוצה שיהיה איזה גורם פרלמנטרי דמוקרטי שיכול לפקח על העניין. אפילו אם הדיווח לא יהיה למליאת ועדת החוץ והביטחון אלא לוועדת המשנה, עדיין עשינו בזה דבר גדול והגענו למצב שגם שירותי הביטחון כפופים מהבחינה הזאת לחוק ואנחנו במצב שבו הדמוקרטיה מעל לכול.

למה אני מעלה את העניין הזה של המשטרה והשב"כ? לפי דיווחים שנמסרו, דיווחים לא רשמיים, במדינת ישראל מבוצעות 1,000 האזנות בשנה. לעומת זאת, באנגליה, שהאוכלוסייה שלה מונה פי כמה וכמה מהאוכלוסייה בישראל – אם אצלנו יש 5 מיליונים, שם יש פי עשרה – שם מבצעים 350 האזנות בשנה.

אם אצלנו יש 1,000 האזנות בשנה, זאת אומרת שלוש האזנות כל יום. המשטרה מבצעת שלוש האזנות כל יום. אני חושב שזה מספר גבוה מדי. ואם נוריד שבתות וחגים, זה אפילו יותר משלוש האזנות ביום.

היו"ר ד' שילנסקי:

בשבתות ובחגים אין האזנות?

סילבן שלום (הליכוד):

זו האזנה אחת מתמשכת. אני מדבר על האזנה שמתחילים אותה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

בשבתות זה עונג שבת.

סילבן שלום (הליכוד):

לא מדובר על מספר הימים. מדובר על האזנות שהתחילו אותן. יכול להיות שהאזנה היא לשבוע-שבועיים, וממשיכים אותה. בדרך כלל לא מתחילים האזנות ביום שבת, לא מתחילים ביום חג.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה לא חי באשליה?

סילבן שלום (הליכוד):

לא. לא. אלא אם זה מקרה חמור.

לכן אני אומר שיש להגיע למצב שיהיה פיקוח פרלמנטרי על הגופים האלה.

אני רוצה להאריך, בגלל השעה המאוחרת אסתפק בחמש דקות ואומר לסיכום דבר פשוט. אנחנו חייבים להגיע לכך שהחוק הזה יחוקק עד סוף השנה הזאת, שחוק האזנות סתר יביא להפסקת אותה תופעה שאני קורא לה מכת מדינה, לאותה תופעה שפוגעת בעיקר באנשי עסקים, בעיתונאים ובאנשי ציבור. גם חבר הכנסת יעקב שמאי, שנמצא כאן, היה קורבן להאזנות סתר, לא רק אני. גם חבר הכנסת עובדיה עלי היה קורבן, והיו גם אחרים.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת סילבן שלום, שכנעת אותנו.

סילבן שלום (הליכוד):

אני מודה לך, אדוני היושב-ראש. לכן, יש להביא לחקיקה מהירה. יש להחמיר את הענישה. יש להביא לכך שהמשרדים ייסגרו. עם פיקוח פרלמנטרי על שירותי הביטחון ועם הכללת הפלאפון בחוק נגיע למצב של סגירה כמעט הרמטית של הנושא הזה. זאת בתקווה שההיקף העצום הזה של ההאזנות ילך ויפחת ונוכל להגיע בסופו של דבר למצב שכן נוכל לדבר בטלפון ונשתמש בססמה של "בזק": זה כן לטלפון.

לכן אני מבקש מחברי הכנסת להצביע בעד החוק הזה ולהעביר אותו לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנתו לקריאה שנייה ושלישית.

היו"ר ס' טריף:

אנחנו מתחילים בדיון. הרשימה סגורה. שלוש דקות ולא שנייה אחת יותר לכל דובר. מייד אחרי כן ניגש להצבעה.

חברי הכנסת הנכבדים, ראשון המדברים הוא חבר הכנסת מאיר שטרית, בתקווה שיוותר.

מאיר שטרית (הליכוד):

רק שתי מלים. אדוני היושב-ראש, אני מבקש לברך את מציעי החוק, את חבר הכנסת סילבן שלום ואת יתר חברי הכנסת. אני תומך בכל מלה שאמר חבר הכנסת סילבן שלום. החוק במקומו. אני תומך בו בכל לבי ומאחל לחבר הכנסת סילבן שלום שיצליח להביא אותו לסיום עוד לפני סיום השנה. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך. ירבו כמוך. יעילות. אחריות. התחשבות. אין כמו חבר הכנסת מאיר שטרית. אנחנו נעביר את החוק שלך מהר מאוד היום.

חבר הכנסת שאול יהלום, בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני בהחלט חושב שהפשעים שנעשים היום בנושא ההאזנות, בטלפונים, בפלאפונים, בטלפונים אלחוטיים, במחשבים אישיים, בפקסימיליות ובכל הדרכים

המודרניות של התקשורת, הם דבר פרוץ מאוד, שנעשה בדרך כלל בניגוד לחוק, מאחורי החוק. ראויים לכל ברכה המציעים על רצונם לסגור פרצות מכאיבות כאלה בחוקים.

אנחנו רואים היום עד לאן הגיעו ההאזנות, על-ידי תפיסתנו של זה או אחר. אנחנו רואים את העונשים שהם מקבלים, שהם מגוחכים. העונשים האלה למעשה נותנים בידי הטכנאים את העילה שלא לגלות מי הזמין את ההאזנה, משום שהם עושים חשבון שכדאי להם לשמור על שתיקה למען המשך מקצועם, כדי שאנשים ימשיכו לפנות אליהם ולהזמין האזנה, אפילו אם הם יצטרכו לשבת כמה שבועות או כמה חודשים.

לכן, ההכפלה – פי-חמישה – של העונשים היא דבר בזמנו. זה ירתיע אנשים מלעשות האזנות סתר, ואם ייתפסו המאזינים – יש יותר סבירות שהם יגלו מי שלח אותם ובדרך זאת יתגלו המוליכים, השולחים האמיתיים, שהם למעשה אנשים שמבצעים את העבירה.

אני תומך בחוקים ומברך את המציעים. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה. הפעם בלי הקדמות, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מוכרח לומר לך, שמוכרחים קצת סבלנות, אחרת לא נוכל – – –

היו"ר ס' טריף:

סבלנות במסגרת שלוש דקות, אדוני. הכול משתלם.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה יושב כאן ועל פניך הבעות של ייסורים, שזה פשוט גורם לנו להרגיש נקיפות מצפון על כל שנייה שאנחנו נמצאים על הדוכן.

היו"ר ס' טריף:

אם זה עוזר לעמוד בתקנון, זה מצוין, אדוני. בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני דווקא רציתי להעיר כמה הערות אזהרה בדבר החוק שבו מדובר. כאן מדובר על מצב שיוזמי הצעת החוק רוצים להגן על צנעת הפרט, על זכות הפרטיות של אנשים שמדברים בינם לבין עצמם ולא רוצים שאחרים יקשיבו לשיחתם.

מה זאת האזנת סתר? – ואם שני אנשים מדברים ואדם שלישי עובר ברחוב ושומע את מה שהם מדברים, אפילו הוא מקשיב באוזן, האם זאת עבירה? התשובה היא: לא, משום שהחוק המקורי, לא התיקון, קובע שהאזנת סתר יכולה להיות רק האזנה לשיחה שנעשית באמצעות מכשיר כלשהו.

עכשיו אנחנו מגיעים לעניין המכשיר. חבר הכנסת סילבן שלום אומר: אני לא רוצה שיאזינו לי כאשר אני מדבר בפלאפון. אבל הדיבור בפלאפון די דומה לדיבור ברחוב, כי מה זה דיבור בפלאפון? אתה משחרר את המשפטים מפיו, הם נעים על גלי האתר כלפי כולי עלמא, ומי שעונה לך עונה לך גם כן דרך גלי האתר, אבל הם כולם מתפשטים בחלל האוויר; והנה מיכאל איתן יכול להיות בפלאפון אחר, מדבר עם אשתו, והוא שומע את חבר הכנסת סילבן שלום מדבר עם חבר הכנסת שאול יהלום. גם שומע, גם כועס, וגם עבריין על החוק. הוא נמצא במצב של האזנת סתר.

סילבן שלום (הליכוד):

לא – – –

היו"ר ס' טריף:

תן לו לסיים; אני אתן לך. הנה הוא סיים.

סילבן שלום (הליכוד):

רק שנייה אחת; האזנת סתר היא האזנה רק במקרה שמישהו התקין האזנת סתר או מי שהזמין אצלו התקנה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה טועה. עם כל הכבוד לך, אני מסכים למה שאתה אומר – – –

סילבן שלום (הליכוד):

זה מה שאומר החוק.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, אתה טועה. עם כל הכבוד, אתה טועה. מה שהחוק הזה אומר – הוא רק מוסיף אלמנט אחד, שמדבר על דיבור בטלפון אלחוטי, להגדרת השיחה. הקביעה הנורמטיבית נמצאת בחוק המקורי, ואם אתה תקבע את האלמנט הזה בקריאה שנייה ובקריאה שלישית, אני חושב שתשפר את הצעת החוק. כרגע האלמנטים האלה לא מופיעים. עצם ההאזנה באמצעות מכשיר לשיחה בין שני אנשים בלי שהם הביעו את הסכמתם לכך מהווה עבירה. לכן היו הבחנות, ולכן עד היום גם בתי-המשפט לא רצו להחיל שיחות שעברו דרך מכשירים אלחוטיים על המקרים האלה, כי כאשר היו צריכים להאזין לשיחת טלפון קווי, מי שרצה את הציתות עשה אותו בצורה מכוונת; הוא חדר לפרטיות של המשוחחים. לעומת זאת, אחרים ששוחחו במכשירים אלחוטיים יצאו אל רשות הציבור על-ידי השיחות שלהם.

יש הרבה דוגמאות והרבה מקרים שאנשים נמצאים מתוקף תפקידם בהאזנה למכשירי האלחוט והם שומעים שיחות בלי שהם מקבלים את ההסכמה. הדבר הזה צריך להיות מוסדר באיזו צורה. אין לי פתרון שאני יכול לשלוף אותו, כרגע, מהשרוול, אבל אני רוצה שאתם תהיו מודעים לו ולא תהפכו חלק מהאנשים לעבריינים על-פי החוק, אם כי במציאות אף אחד לא ינקוט נגדם כמובן אמצעים כאלה או אחרים, ויש גם אנשים שבתפקידיהם יהפכו להיות, כאשר הם מאזינים לשיחות אלחוטיות בין גורמים שונים, לעבריינים על-פי החוק הזה במשך כל פעולתם.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חברת הכנסת דליה איציק, בבקשה, תציע שיפורים לחבר הכנסת סילבן שלום. חברת הכנסת דליה איציק. חבר הכנסת בנימין טמקין, אתה פה?

בנימין טמקין (מרצ):

ודאי שאני פה.

היו"ר ס' טריף:

לא היית קודם. אתה, אדוני, תדבר רק אחרי חברת הכנסת איציק. בבקשה.

בנימין טמקין (מרצ):

— — —

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, בוקר טוב לכם, הכנסת הזאת היתה יכולה לעסוק קצת יותר לעומק בנושאים השונים אילו היתה מחלקת את עבודתה קצת אחרת.

חבר הכנסת סילבן שלום, אני חושבת שהצעת החוק שלך – חבר הכנסת מיכאל איתן, עכשיו אני מדברת; חבר הכנסת מיכאל איתן, אני מודה לך מאוד.

חבר הכנסת סילבן שלום, במדינת ישראל כולם מאזינים לכולם: גנבים לשוטרים, שוטרים לגנבים, אשה לצרתה – כולם מאזינים לכולם. העניין הוא, שלי יש הרגשה – – –

היו"ר ס' טריף:

ברוך הבא, חבר הכנסת דן תיכון. חסרת לנו. בבקשה, גברתי.

דן תיכון (הליכוד):

בוקר טוב.

היו"ר ס' טריף:

זה עתה הגיע מהבית ישירות. בבקשה.

דליה איציק (העבודה):

ואיך הוא נראה רענן, חבר הכנסת דן תיכון.

היו"ר ס' טריף:

הוא נכנס בלוויית חבר הכנסת חיים דיין. מקומך שם, אדוני.

חיים דיין (צומת):

אני הבאתי אותו.

היו"ר ס' טריף:

יפה מאוד. בבקשה.

דליה איציק (העבודה):

כל מה שקורה היום במערכות העיתונים הוא בושה וחרפה למדינת ישראל, בושה וחרפה לדמוקרטיה במדינת ישראל. אני חשבת ששר המשטרה והמשטרה, מפני שהנושא הזה קיבל באמת ניפוח ציבורי אדיר, המשטרה היתה צריכה כבר לבוא עם כמה תוצאות, כדי להראות לציבור שהיא לא מקלה ראש בעניין הזה, שהיא מגיבה כאן ומייד וחריף – ולכן אני מאוד מחשיבה את הצעת החוק שלך, אם כי הייתי מקבלת את הערתו של חבר הכנסת מיכאל איתן.

לא רק בטלפון האלחוטי יש לנו בעיות. אני יודעת שב-90% מהמקרים כשאצטרך לומר בהם משהו שהוא טעון חיסיון, לא אומר אותם בטלפון. כל אחד מאתנו מכיר את הססמה הזאת: תתאפקי, תתגברי, אל תגידי את זה בטלפון, תגידי פנים אל פנים.

לכן, אומנם זאת קריאה ראשונה, ואני מציעה שאנחנו נציג הסתייגויות לחוק הזה, אבל אני רוצה לברך על החוק ולו רק בשל כך שהוא יוצר איזו אווירה ציבורית שמכאן ואילך כל ציתות לטלפון הוא עונש, הוא חטא, הוא דבר נורא, והוא פוגע בדבר הכי יסודי של האזרח, בצנעה שלו. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

את מסיימת יפה בזמן. חבר הכנסת בני טמקין – תורך הגיע, אדוני.

חברי הכנסת, אני רואה שאחרי השעה 24:00 אתם עומדים בלוח הזמנים. צריך לקיים דיונים אחרי השעה 24:00.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, עליתי לכאן קודם כול כדי לברך את המציעים, את חבר הכנסת סילבן שלום וגם את המציעים שלא נמצאים כאן, על היוזמות האלה שבאות להבטיח את חופש הפרט בתחום שהוא מן התחומים הרגישים של החיים של כל בן-אדם.

אני חושב, שלפעמים האמצעים הטכנולוגיים שמאפשרים לנו חיים יותר טובים, חיים יותר נוחים, הופכים, כאשר הם נופלים בידיים לא אמינות, בידיים לא הגונות, לאמצעי ולנשק כנגד אזרחים תמימים וגם כנגד נציגי ציבור ואנשים אחרים שהתפקוד שלהם רגיש במיוחד להתערבויות מהסוג הזה.

אני רוצה לברך שוב את חברי הכנסת. אני חושב שצריך ליצור אווירה ציבורית – חוץ מהעניין המשפטי, שבו נאמר שלא צריך להשתמש בכל אמצעי טכנולוגי קיים. גם לא צריך לפתח הערצה. לפעמים אני קורא תיאורים של ההאזנות האלה ושל האמצעים הטכנולוגיים שמופעלים כנגד אזרחים – ויש אנשים שממש מעריצים את התופעות האלה, מחפשים בעיתון את הסיפור על הנושא ומתרגשים. צריך להבין, שהיום ישתמשו באמצעי הזה נגד חבר הכנסת שמאי, ומחר ישתמשו בו נגד חבר הכנסת סילבן שלום, ופעם אחרת נגד אזרח כלשהו בחברה.

אני חושב שצריך בהחלט להעניש את האשמים בהאזנת סתר בעונשים רציניים.

אני מברך על החוק וגם אתמוך בו.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת אלכס גולדפרב, אתה מעוניין לומר משהו? תודה רבה, אני מודה לך מאוד. חבר הכנסת שלמה בוחבוט, אחרון הדוברים, בבקשה. אתה נועל את הרשימה בחוק זה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לברך את המציעים – – –

היו"ר ס' טריף:

חברת הכנסת דליה איציק, את צריכה להפריע לחבר הכנסת בוחבוט כל פעם שהוא עולה לדוכן? אני קורא אותך לסדר.

דליה איציק (העבודה):

לחבר הכנסת בוחבוט, לעולם לא, אדוני.

היו"ר ס' טריף:

אז תשבי בבקשה ותאזיני בקשב רב.

שלמה בוחבוט (העבודה):

דווקא המציעים מפריעים. חבר הכנסת סילבן שלום, אתה מפריע.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת סילבן שלום, חבר הכנסת בוחבוט בא מהפריפריה ומבקש את האזנתך. תאזיני לו.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אני מבקש לציין שבא מעיר של איכות, שטוב לחיות בה.

היו"ר ס' טריף:

הפנינה בגליל המערבי, אדוני.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת חיים דיין ממגדל-העמק, אתה מפריע כל הזמן ביחד עם חבר הכנסת שמאי מגבעת-עדה.

חיים דיין (צומת):

באת לנאום או להתגרות בי?

שלמה בוחבוט (העבודה):

אל תפריעו, תנו לדבר. חבר הכנסת דן תיכון הלך לישון בבית, קם, ועכשיו הוא הולך לארוחת בוקר אז הוא מפריע.

היו"ר ס' טריף:

לא, הוא לא ישן בכלל.

חיים דיין (צומת):

תתחשב ביושב-ראש.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אני חושב שהאזנות הסתר, בעיקר לטלפונים האלחוטיים, הפכו להיות מכת מדינה. לא יעלה על הדעת שקבוצה גדולה במדינה הזאת מחזיקה מכשירים ומצותנים להם. רוב העיתונאים, כל אחד מחזיק מכשיר כזה. פעם אחת הגיע אלי משהו ללשכה במעלות ואומר: אדון בוחבוט, תיזהר. אמרתי לו: אין לי מה לדבר בפלאפון. הוא אמר לי: בוא תשמע. לוקח את המכשיר, הוא לוחץ, ואתה מתחיל לשמוע את הריצה של הפלאפון ואני שומע שיחה. כל פעם הוא היה עולה על שיחה.

דליה איציק (העבודה):

ומה היה בשיחה?

שלמה בוחבוט (העבודה):

אני לא רוצה להגיד עכשיו.

לכן אני חושב שהדבר חמור ביותר, והחוק הזה לא רק בא להעניש. לדעתי, צריך להוסיף בחוק, שגם היצרנים עצמם חייבים לייצר טכנולוגיה מתקדמת, שיהיה קשה מאוד להאזין לאותם מכשירים. אני מאמין שבמכשירים הצה"ליים, הצבאיים, יש טכנולוגיה יותר מתקדמת, שלא מאפשרת לכל אחד להאזין.

היו"ר ס' טריף:

לא מאפשרת לכל אחד, רק לאויב, אדוני. האויב מאזין ומפענח יופי.

שלמה בוחבוט (העבודה):

לכן אני רוצה לברך את היוזמים. אני מציע לחוקק את החוק מהר מאוד. זה לא חוק שייקבר בוועדה. אני מציע שדווקא אותם שרים – שר המשטרה עצמו היה צריך להביא הנה את ההצעה כהצעת חוק. יש לזרז את הכנת החוק ולקבלו בהקדם האפשרי. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. הרשימה סגורה. עברנו על כל השמות. הוא היה אחרון הדוברים. אני מתנצל.

אנחנו מייד ניגש להצבעה. נצביע על החוקים החשובים האלה שדנו בהם במשולב. ההצבעה תהיה על כל אחד לחוד. הצעת חוק האזנת סתר (תיקון מס' 3) (איסור האזנה לשיחה בטלפון אלחוטי), התשנ"ה–1994, של חברי הכנסת אלי דיין ואברהם בורג. מי בעד? מי נגד? אני מתנצל, אנחנו מצביעים מחדש.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 12

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק האזנת סתר (תיקון מס' 3) (איסור האזנה לשיחה בטלפון אלחוטי), התשנ"ה–1994, לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

12 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הצעת החוק תעבור לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

נא להצביע על הצעת החוק של חבר הכנסת סילבן שלום.

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק האזנת סתר (תיקון מס' 4) (איסור האזנה לשיחה בטלפון אלחוטי והחמרת עונשים), התשנ"ה-1994, לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת סילבן שלום, ברכות חמות; אל תדבר, תתרגש לקראת התוצאות. 11 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. תשמח בחלקך. על כן, גם הצעת חוק זו תעבור לדין בוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לתקן את הצבעתי. הצבעתי בטעות מהמקום של חבר הכנסת ונונו.

היו"ר ס' טריף:

אנחנו נתקן ונוסיף את קולו של חבר הכנסת בוחבוט, ויהיו 12 בעד, ללא מתנגדים, ללא נמנעים, והצעת החוק תעבור לדין בוועדת החוקה.

אפרים גור (הליכוד):

היו"ר ס' טריף:

נוסיף אותך כמספר 13 בעד.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אם לא היה צלצול, אתה צריך עכשיו לצלצל בפעמון ונצביע בקריאה שנייה ובקריאה שלישית מייד.

היו"ר ס' טריף:

אני לא הקשבתי להצעתך החכמה, אדוני. חבר הכנסת בוחבוט, זה תיקון. אתה הצבעת במקום חבר הכנסת ונונו. אני מבקש שלהבא תתרגל לשבת במקומך, אדוני.

אפרים גור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אתה מוסיף את הקולי שלי? פשוט לא היה צלצול.

היו"ר ס' טריף:

אדוני, בשעה הזאת גם הקול שלך יעזור לחבר הכנסת סילבן שלום. שיהיה on the house.

הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון מס' 19) (ייעוד סיוע לחברי הכנסת), התשנ"ד-1994
(קריאה ראשונה)

היו"ר ס' טריף:

אנחנו ממשיכים. הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון מס' 19) (ייעוד סיוע לחברי הכנסת), התשנ"ד-1994, בקריאה ראשונה. חבר הכנסת מאיר שטרית. כולכם מתבקשים להקשיב לו יפה מאוד, כי אחר כך תצביעו.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית כול אני מודה לכל חברי הכנסת שנשארו עד שעה כל כך מאוחרת ושהגיעו במיוחד לדין בחוק הזה.

החוק הזה נועד בעצם לעשות שינוי מאוד משמעותי בתחום של חוק מימון מפלגות ולהקצות 20% מיחידת המימון פר חבר כנסת, שהיום הולכת כולה למפלגות, לפעילות הפרלמנטרית של חבר הכנסת בכנסת.

החוק מציע, שיושב-ראש הכנסת, בהתייעצות עם ועדת הכנסת – יקבעו את הכללים כיצד ישתמשו בתקציב הזה בכנסת לצורך מטרת עבודתו של חבר הכנסת.

אני מבקש להבהיר לכם, רבותי – – –

דן תיכון (הליכוד):

מי יקבע?

מאיר שטרית (הליכוד):

יושב-ראש הכנסת בהתייעצות עם מבקר המדינה ובאישור ועדת הכספים של הכנסת יציע תקנות. הרי אחת הטענות שנשמעו היתה כאילו לא תהיה בקרה על התקציב הזה. להיפך, יש פה בקרה מוסדרת, בהתייעצות עם מבקרת המדינה ובאישור ועדת הכספים של הכנסת יקבעו תקנות לדבר ההחלה; כמו שעשו לגבי דף לבוחר.

רבותי, התוצאה תהיה, שלחבר הכנסת תהיה יכולת ממשית, למשל, לקחת לו יועץ מקצועי בתחום עבודתו בכנסת, כדי שיוכל באמת לסייע לו לעשות את עבודתו.

אני מאמין שבראש ובראשונה יצא הציבור נשכר מהצעת חוק זאת. כי במצב הנוכחי, בואו נודה על האמת, רבותי, אין לנו כלים לעשות את עבודת הפיקוח הפרלמנטרית על עבודת הממשלה – לא לקואליציה ולא לאופוזיציה. הדבר הזה ייתן לנו כלי שהוא לא מספיק חד אבל הוא הרבה יותר חד ממה שיש בידינו היום. הוא ייצור מצב שלחבר כנסת תהיה יכולת ממשית לטפל בפניות הציבור, בבעיות שיגיעו אליו; משהו מטעמו יוכל לפנות למשרדי הממשלה הנוגעים בדבר, לטפל נושא נושא, לענות לאזרח, לעקוב אחרי מה שקורה. לצערי, היום אנחנו חסרי יכולת לעשות זאת.

אני סבור שהגיעה השעה, דווקא לאור העובדה שמפלגות שינו היום את שיטות הבחירות שלהן, הולכים לפריימריס ארציים והוטלו מגבלות מאוד חריפות על יכולות של חברי כנסת ושל אחרים לגייס מימון חיצוני באמצעות תרומות – מגבלות חמורות ביותר. למעשה, לפי חוק מימון מפלגות שעבר בכנסת, חבר הכנסת יכול לגייס מימון לפריימריס שלו רק שמונה חודשים לפני הבחירות ולא דקה אחת קודם לכן. אם הוא מגייס כסף קודם לכן, הוא חייב להחזיר אותו, הוא לא יכול להשתמש בו לפריימריס. דווקא בגלל זה חבר הכנסת היום חסר יכולת, אלא אם כן יש לו כסף פרטי משלו. אם יש לו משרד משלו, אם הוא ראש סיעה, אם הוא ראש מפלגה, אם הוא עשיר, יש לו יתרון אדיר על פני משהו שהוא חבר כנסת פשוט, מן השורה. זה לא הוגן ולא צודק.

אני חושב שצריך לתת כלים לחבר הכנסת לעשות את פעולתו. ככל שחבר הכנסת יפעל נכון יותר הוא גם ישרת את טובת המפלגה, כי הוא נציג של מפלגה. אם יעמדו לרשות חברי הכנסת אנשים מקצועיים שיעבדו אתם, הם יפעלו יותר טוב, הם ייצגו את המפלגה יותר טוב, הם יביאו לדיונים יותר רציניים. וכך תצא המפלגה נשכרת פי כמה יותר מאשר אם הכסף הזה ילך למפלגה.

אחרון אחרון חביב. אחת הטענות שנשמעות – ואני יודע שמופעל מכבש של המנגנונים המפלגתיים בליכוד, במערך ובמפלגות אחרות נגד החוק הזה – הטיעון המרכזי: מה אתם לוקחים את הכסף של המפלגה? סליחה, רבותי, מה זה המפלגה? גם אני מפלגה, גם כל חבר כנסת הוא חלק מהמפלגה. מה, יותר כשר שכל הכסף הזה ילך למנגנון מפלגתי, ששם יעשו עם הכסף מה שרוצים, מאשר שילך לעבודתו של חבר הכנסת שהוא נציג המפלגה בכנסת? אני לא מקבל את הטיעון הזה.

אני חושב שראויה הכנסת, שראוי הציבור בישראל וראויים חברי הכנסת שהחוק הזה יחוקק ויהפוך סלע בחוק הישראלי, כדי שיהיו בידי חברי הכנסת כלים מינימליים אלמנטריים לעבודתו.

אודה לכם, רבותי חברי הכנסת, אם תתמכו בהצעה ותעבירו אותה לוועדה בכנסת להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת מאיר שטרית ולקהל אוהדיו שנמצא כאן.

חברי הכנסת, הרשימה סגורה. שלוש דקות לכל דובר. חברי הכנסת שנרשמו לרשות דיבור ואינם באולם: רענן כהן, לימור לבנת, עוזי לנדאו, אלי גולדשמידט, יוסף בא-גד, יוסף עזרן ואסעד אסעד. ראשון הדוברים – חבר הכנסת סילבן שלום. בבקשה. אחריו – חברת הכנסת דליה איציק.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בשעה 00:30 אנחנו עושים איזו פעולה, שלא יקראו לה פעולת לילה; אני לא רוצה לומר אפילו מה המלה.

הנושא שהעלה חבר הכנסת מאיר שטרית הוא נושא מאוד רציני, מפני שחברי הכנסת, כפי הידוע לכול, אין להם האפשרות לבצע את עבודתם כראוי. חברי הכנסת יכולים להיות פה כל היום, יכולים לנסות ולהתאמץ לעשות את העבודה שלהם במסירות, אבל הכלים שבידיהם אינם מאפשרים להם לעשות זאת.

כיצד יכול חבר כנסת להתמודד מול שר שיש מאחוריו משרד שלם, צוות עוזרים, יועצים משפטיים, מנהלי אגפים, שעוסקים בתחום המדובר, הספציפי, באופן שוטף, כשאתה כמי שמנסה לבקר את הפעולה הזאת, ובכלל באיזו צורה לנגח אותה או לא לנגח אותה, אין לך שום כלי ושום אפשרות לעשות זאת.

יכולים חברי הכנסת גם לא לעשות עבודה פרלמנטרית ולהיחשב חברי כנסת טובים. אכזבה רבה היתה לי כשבאתי לבית הזה כחבר כנסת – כי הייתי פה הרבה שנים לפני כן כעיתונאי ובתפקידים אחרים – לראות חברי כנסת, שחשבתי שהם באמת פרלמנטרים טובים, כי זה הדימוי שהיה להם, של פרלמנטרים טובים, ומתברר שמבחינת עבודת הפרלמנט הפעילות שלהם היא כמעט אפסית. לא

הצעות חוק, לא הצעות לסדר-היום רגילות, לא הצעות לסדר-היום דחופות, לא שאילתות, לא נושאים, לא ועדות, לא כלום – מדובר באיזה מצב של פעילות תקשורתית, כזאת או אחרת. ויש כאלה, שכשלא עשו, אמרו שהם רציניים כי הם לומדים את החומר – הם לא הולכים מייד על כל נושא, אלא הם משקיעים בלימוד.

אני אומר לכם, שמהבחינה הזאת המצב שבו אנחנו נמצאים, שיש לנו עוזר פרלמנטרי בחצי משרה, שנותן לנו שירותי מזכירות, שירותי דוברות, ובעצם עושה כמעט את כל העבודה הטכנית, לא מאפשר לנו עבודה רצינית. הרי מה עושה העוזר הפרלמנטרי? הוא מקבל את ההודעות הטלפוניות בשבילך, הוא קובע לך פגישות, הוא מוציא לך הודעות לעיתונות, הוא אומר לך במה דנה ועדה זו או אחרת, הוא מנסה לעשות בשבילך פעולת חקיקה, הוא מנסה להוציא לך חומר מהספרייה, הוא מנסה לבנות לך חומר של צילום, או "חפירה" בספרים שונים. האם עוזר פרלמנטרי, סטודנט, שזו עבודת לווי שלו, יכול לעשות את העבודה הזאת? ודאי שלא. ולכן, או שאתה בא מראש עם ידע אישי, ואם אין לך הידע האישי בתחום הספציפי, אתה פשוט יושב כבור ועם הארץ, בוש ונכלם, מול אותו שר שבא לכאן עם חומר מוכן.

אני הייתי עוזר שר. היו מביאים את הצעות החוק וההצעות לסדר-היום של חברי הכנסת. הייתי מקבל אותן בתפקידי כעוזר השר, ומעביר אותן למחלקה באותו משרד. המחלקה היתה כותבת לי, נותנת לי סיפורים שלמים ומביאה הכול. אני הכנתי את החומר, והשר היה עולה לדוכן וקורא אותו, כשלפני כן עבדו והכינו אותו חמישה-שישה אנשים במשך ימים.

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת סילבן שלום, זה לא מקצועי גם שם.

סילבן שלום (הליכוד):

יכול להיות, אבל זה עדיין הרבה יותר מקצועי מהעבודה שעושה חבר הכנסת.

לכן אני אומר שחייבים להגיע למצב שהדבר הזה יינתן.

אני רוצה לומר עוד משפט אחד, ובזה אסיים. אני רואה בהצעת החוק של חבר הכנסת מאיר שטרית רק בעיה אחת, בעיה שאני נלחמתי נגדה גם כשעבר כל העניין של הליכי הפריימריס, בעניין גיוס הכספים. הצעת החוק של חבר הכנסת מאיר שטרית נותנת יתרון עצום לחברי הכנסת הקיימים. כי הרי מה קורה? אם הצעת החוק של חבר הכנסת שטרית תעבור, אנחנו כחברי כנסת נקבל למעלה מ-100,000 שקל בשנה. תסכימו אתי, שאם יש לנו – – –

היו"ר ס' טריף:

לצורך פעילותך הפרלמנטרית.

קריאה:

סילבן שלום (הליכוד):

לפעילות הפרלמנטרית שלנו נקבל תוספת תקציבית של 100,000 שקלים בשנה. מדובר על שנתיים – זה כמעט 250,000 שקל. אם תעשה את הפעילות הזאת שלך כפעילות פוליטית, גם פרלמנטרית, כשבסופו של דבר זה גם עניין של פריימריס, אתה מקבל יתרון עצום על פני אלה הבאים מבחוץ. ומאחר שנוצר מצב שבו, גם באופן גיוס התרומות, ההגבלה ל-5,000 שקל, לדעתי מיטיבה רק עם חברי הכנסת, רק עם העשירים – כי אם אתה יכול לגייס 150,000 שקל, אתה כחבר כנסת או כעשיר תמצא 30 חברים שכל אחד מהם יכול לתת לך 5,000 שקל. אבל אם אתה בא מבחוץ, ואם אתה עני וגר בעיירת פיתוח, אין לך 30 חברים שכל אחד מהם ייתן לך 5,000 שקל. יש לך ארבעה-חמישה חברים שכל אחד מהם רוצה לתרום 30,000 שקל, אבל הוא לא יכול. לכן יש לי כאן בעיה.

אנחנו נעביר את הצעת החוק הזאת בקריאה ראשונה, אבל נמצא סידור מסוים שהכסף ילך רק לפעילות פרלמנטרית ולא יופנה לדברים אחרים. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חברת הכנסת דליה איציק, בבקשה.

בינתיים לא נמצאים באולם חברי הכנסת נסים זוילי, אברהם הירשזון, חגי מירום, נעמי בלומנטל, רון נחמן, אברהם פורז ושאול יהלום. אחרי חברת הכנסת איציק – חבר הכנסת אלכס גולדפרב.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני משוכנעת, אדוני היושב-ראש, שאילו היו כאן היום גזברי המפלגות – יש פה גזבר אחד שהוא, כנראה, רחב-לב ורחב-רוח – אבל אילו היו פה גזברי המפלגות, הם בוודאי היו עומדים כאן כחומה בצורה כדי לעצור את החוק הזה. וזאת לא מפני שהם רואים לנגד עיניהם, חלילה, את העבודה הפרלמנטרית, אלא מפני שהם רואים לנגד עיניהם סניפים ישנים-מיושנים, פעולות מפלגתיות אנכרוניסטיות שנעלמו מן העולם וצריך לממן אותן.

אחד הדברים שאני הייתי בהלם בגללם כשבאתי לכנסת היה כשראיתי איך כל פקיד ברשות מקומית יש לו פי כמה כלים לעבודה מאשר לחבר הכנסת, ואיך חברי הכנסת מקבלים כאילו מובן מאליו שיש להם רק עוזר פרלמנטרי – ואנחנו מנצלים אותו עד העצמות, תסלחו לי, שמקבל שכר רעב, שצריך בעצם לעבוד פה חצי משרה אבל עובד הרבה יותר.

הדבר הנורא הוא – אני לא יודעת אם הציבור יודע – שהכנסת בעצם פועלת שלושה ימים בשבוע. נניח שאני רוצה לבוא לכאן ולעבוד ביום חמישי ולשמוע את הציבור. מותר לי? מותר לציבור לצלצל למשרד שלי ושיהיה מישהו ששייב לו? כדאי שמי שמאזין לנו עכשיו ידע, שביום ראשון, ביום חמישי וביום שישי אין כאן במשרדים אף אחד שישמע את ההצעות-הרעיונות שלכם, האזרחים.

אחד הדברים שמאוד מטרידים אותי הוא שפנינו, כמה חברי כנסת, ליושב-ראש ועדת הכנסת ואמרנו לו: עוזר פרלמנטרי – זה צריך להיות מקצוע. צריך להיות כאן איש רציני, שזה, ורק זה יהיה המקצוע שלו. שימו לב לתחלופה הנוראית של העוזרים הפרלמנטריים, כי אין פה שום כלי אחר. הם יושבים פה שלושה חודשים, עוזבים לעבודה אחרת, ואז אתה שוב חסר כלים; מילא חסר כלים, אבל אתה פוגע בציבור, ואין לי בכלל ספק שהסכום הזה ייטיב קודם כול עם הציבור.

כדאי כל הזמן לזכור, שיש חוסר אינפורמציה נוראי, יש חוסר פרופורציה בין מה שהציבור יודע עלינו לבין האמת. אני רוצה לספר לכם: אני נוסעת במכונית "פיאט". לא מעט פעמים אנשים עוצרים אותי ברחוב, בצומת ליד הרמזור או במעבר חצייה, ושואלים אותי: איך נתת שכר יסדרו אותך? אני שואלת: מה זאת אומרת? – למה הסכמת לקבל את המכונית הקטנה הזו? וכל השבועות שלי שחבר הכנסת לא מקבל מכונית – אף אחד לא מאמין.

סיפרתי השבוע לחברה, שסידור שיניים לבן שלי צריך לעלות כ-10,000 דולר. אומרת לי החברה: נו, בוודאי, הרי אתם, חברי הכנסת, מקבלים את זה. חס וחלילה, אינני בוכה על מצבנו, אבל אני בוכה על זה שהציבור לא יודע מה הם באמת התנאים, מפני שהתנאים האלה, או מה שהוא חושב שיש לנו, יוצר ניכור בינינו לבינו, ואני מסתכלת על זה מהזווית של סכנה לדמוקרטיה; עד כדי כך.

לכן, כל הדברים האלה יחד היו צריכים ליפול על כיסאה של הנשיאות, אדוני היושב-ראש, על כיסאו של היושב-ראש שבח וייס. זה תפקידכם – אחת לכמה זמן ליידע את הציבור מה יש, מה אין, מה כדאי, מה צריך לשנות. זו הסברה חשובה וכדאית. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחברת הכנסת דליה איציק. חבר הכנסת אלכס גולדפרב, בבקשה.

בינתיים תדעו שאין לנו קצרניות החל מהשעה 00:30, חברי הכנסת הנכבדים. אומנם דברים מוקלטים, אבל אין לנו קצרניות.

אלכס גולדפרב (יעוד):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, הצעת החוק של חבר הכנסת מאיר שטרית בהחלט עושה שירות טוב לרוב חברי הכנסת.

אני בא מתנועה שבה יושבים חברי לשעבר, ואני מזדהה עם מצבם. כיום עומדים לרשותנו תקציבים. אני אתמוך בהצעת החוק הזאת.

אליעזר זנדברג (צומת):

לקחתם את הכסף שלנו.

אלכס גולדפרב (יעוד):

הכסף אף פעם לא היה שלך, ולכן אתה עומד כאן ותצביע בעד הצעת החוק, בניגוד להחלטתו של המנהיג הדגול שנתן לכם הוראה לא להצביע. אתה פועל נגד הפקודה שהמנהיג שלך נתן לך.

חבר הכנסת מאיר שטרית, אני מציע לך עוד מקור מימון שאולי כדאי להשתמש בו להצעת החוק הזו, והוא נסיעת חינוך של חברי הכנסת באוטובוס. הם לא משתמשים בשירות הזה. מי מחברי הכנסת נוסע באוטובוס?

חיים דיין (צומת):

יש כאלה.

אלכס גולדפרב (יעוד):

לא אתה, חבר הכנסת חיים דיין.

דליה איציק (העבודה):

— — — נוסע באוטובוס.

אלכס גולדפרב (יעוד):

את נוסעת באוטובוס?

דליה איציק (העבודה):

למה אני צריכה לנסוע באוטובוס?

אלכס גולדפרב (יעוד):

לא, יש תקציב לנסיעת חינוך באוטובוס של חברי הכנסת, שלא משתמשים בתקציב הזה. אני מציע להעביר את התקציב הזה לטובת חברי הכנסת, כדי לתת שירות טוב יותר לאזרח.

אפרים גור (הליכוד):

זה לא תקציב. זה סכום שיש לחברי הכנסת – – –

אלכס גולדפרב (יעוד):

זה כסף. משלמים ל"אגד". משלמים.

היו"ר ס' טריף:

זה צ'ופר, אדוני, ולא תקציב.

אלכס גולדפרב (יעוד):

אני אתמוך בהצעת החוק.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה. לפניו היו חברי הכנסת עובדיה עלי, גונן שגב, בנימין טמקין, יורם לס, רחבעם זאבי, אלי דיין, חיים רמון ונעמי חזן. בבקשה, אדוני.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לצערי הרב, לא אוכל להצטרף ליוזמה של חברי חבר הכנסת מאיר שטרית, שבדרך כלל אני מוצא עצמי שותף לעמדותיו, בעיקר בנושאים כלכליים-חברתיים. ואסביר מדוע.

מאיר ידידי, לא מדובר פה בשום מכבשים מפלגתיים, ואל תנסה ליצור אהדה כאשר אתה שם מולך אילו דחלילים שהציבור לא אוהב.

מאיר שטרית (הליכוד):

לא עליך.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, לא עלי. אין פה שום מכבש מפלגתי. מפלגת העבודה איננה כאן, הסיעות האחרות בכלל אינן, וגם מהליכוד לא בא שום איש מפלגה להזעיק לכאן אנשים שיילחמו בהצעת החוק שלך.

מאיר שטרית (הליכוד):

לא היום.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא היום. נהפוך הוא, יש כאן חברי כנסת שדואגים לעצמם בראש ובראשונה, שיהיה להם יותר קל. אמרת נכון, בעידן הפריימריס זה חשוב מאוד. כלומר, אנחנו נמצאים כאן עכשיו, וכל אחד מאתנו, גם אני, אינטרסנט, ואם החוק הזה יעבור, לכל אחד מאתנו יהיה יותר קל בפריימריס.

קריאה:

שטויות.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני שואל עכשיו שאלה: מה זאת אומרת שאנחנו עומדים כאן לקבל החלטה – ומי יממן אותה?

חיים דיין (צומת):

המפלגה שלך.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא המפלגה שלי. יש לי שאלה: מה, אנחנו לא חברי מפלגות?

דליה איציק (העבודה):

תסלח לי, מה אתה מציג את זה כאילו אנחנו משלים את הציבור?

מיכאל איתן (הליכוד):

אני אשיב לך. אנחנו עושקים את הציבור, ואני אגיד לך למה.

חיים דיין (צומת):

דמגוגיה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה אומר דמגוגיה עוד לפני ששמעת אותי. אולי אני אשכנע אותך? אני אסביר לך למה. האמן לי, יש לי קצת ניסיון ומומחיות בנושאים אלה.

נתחיל מנקודה ראשונה. כולנו חברי מפלגות. בואו נלך למפלגות שלנו ונאמר להן, בהליכים דמוקרטיים בתוך המפלגות שלנו: את הכסף שהמפלגה שלנו לוקחת ממימון המפלגות, בואו נקבל החלטה שהיא מחליטה להקצות לחברי הכנסת.

דליה איציק (העבודה):

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל אנחנו יודעים שכשנבוא למרכז המפלגה שלנו ושם נצטרך לקבל החלטה, המפלגה לא תסכים לקבל את ההחלטה. כלומר, אנחנו פועלים בניגוד לעמדת המפלגה ששלחה אותנו.

חברת הכנסת דליה איציק, אני הייתי בין הבודדים שהלכו לשכנע את דעת הקהל ואת הכנסת להגדיל את מימון המפלגות. למה? כי אמרתי אז: עושים רפורמה, המפלגות לוקחות על עצמן מגבלות שלא היו קיימות, ואנחנו ניתן להן מימון יותר גבוה, בתנאי שלא ילכו לקבל תרומות בסקטור הפרטי, שם המפלגות עשו עבירות חמורות מאוד והשחיתו את החיים המפלגתיים.

היו"ר ס' טריף:

שנור מושחת.

מיכאל איתן (הליכוד):

עשינו עסקה משותפת. הכנסת אמרה למפלגות: בבקשה, נעלה לכם את המימון לחיים המפלגתיים, בתנאי שאתם לא תגייסו כספים מתרומות.

עכשיו אתם רוצים להחליט כאן שהולכים להקטין את תקציב המפלגות, כאשר הטלנו על המפלגות מגבלה שלא לאסוף תרומות. הדבר הזה לא הוגן, לא "פייר" ולא נכון. ולמה הוא יגרום? הגדלנו, בין השאר, את מימון המפלגות כדי שהמפלגות יוכלו לשלם חובות. אני עמדתי לפני נושים ואמרתי להם: אנחנו נילחם על מנת שנוכל להחזיר לכם את החובות. מה יהיה המצב היום? נוריד כעת את מימון המפלגות ב-20%, המפלגות לא יוכלו לשלם את כל החובות, וכל המפלגות עשו פריסה לשלם חובות לנושים, ומי יצא מופסד מהעניין?

דליה איציק (העבודה):

אתה דואג רק – – –

היו"ר ס' טריף:

הוא סיים את דבריו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רוצה לסיים. אם אנחנו רוצים להיות הגונים, אמרנו שהחלטות מימון מפלגות – וזה היה גם אחד התנאים להעלאת מימון המפלגות האחרונה – לא תיפולנה עוד על-ידי הכרעות של חברי הכנסת. יש ועדה ציבורית בלתי תלויה, שהוקמה על-פי הרפורמה האחרונה. אדרבה, שהוועדה הזאת תקבל המלצה.

אני אומר כאן, שאם הצעה כזאת יכולה להתקבל, הוועדה הציבורית היתה צריכה להיות כתובת. אינני אומר שאת לא צודקת, חברת הכנסת דליה איציק, כשאת אומרת שאין לנו מספיק תנאים לעבודה. אני שותף לכל מלה שלך. הטענה שלי היא, שהמיון של מה שאת מדברת עליו לא יכול לבוא בצורה שבה אנחנו עושים את זה. עושים את זה בצורה לא נאותה. צריך לעשות את זה לא על-פי החלטה עצמית שלנו. צריך ללכת לוועדה הציבורית שאיננה תלויה בחברי הכנסת, להציג את הבעיה ולקבל –

– –

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת איתן, אפשר לפתור את הבעיה באמצעות ועדת הכנסת.

מיכאל איתן (הליכוד):

יכול להיות.

דליה איציק (העבודה):

חבר הכנסת איתן, תפנה בבקשה יחד אתי לוועדת הכנסת ונראה – – –

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש. אני לא אאפשר יותר דיונים כאלה. על כל משפט שלך יש לו עשרה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אז ייקח עוד שתי דקות. מה קרה?

דליה איציק (העבודה):

אתה אומר: ועדה. אין לי כלים לבדוק כמה – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

את צודקת. אני לא מתווכח אתך. אני לא טוען כנגד התנאים. יש בכנסת שתי ועדות ציבוריות. האחת, ועדת רוזן-צבי שבודקת את תנאי עבודתם של חברי הכנסת, והיא צריכה לתת מענה לדברים האלה, לא אנחנו.

היו"ר ס' טריף:

היא תיתן בשנת 2000.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוועדה השנייה היא ועדה בראשות השופטת נתניהו, שצריכה לקבוע את גובה מימון המפלגות. בואו, לא אנחנו הנוגעים בדבר נהיה אלה שגם פוסקים וקובעים.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. חבר הכנסת אליעזר זנדברג בוודאי ימשיך את דבריו ויביא נימוקים טובים למה אתה לא צודק. בבקשה, אדוני.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני רוצה לציין שלוש בעיות שיש, לדעתי, בהצעת החוק הזאת.

הבעיה הראשונה היא הבעיה הפרקטית. יש צורך במימון, בעיקר של גירעונות של המפלגות הגדולות, והמימון הזה בא מהתקציב שהיום קוראים לו מימון מפלגות. אם נרצה לקצץ את התקציב הזה, נגיע לכאן, כפי שאמר חבר הכנסת איתן, עוד פעם באיזה שלב, בלחץ המנגנון המפלגתי, עם בקשה לתקן, כי הקושי או הנטל בסופו של דבר ייפול על המפלגות, ובשלב הזה לפחות ההערכה שלי היא שהמפלגות – ואני מתייחס למפלגות הגדולות בעיקר – אינן בשלות ואינן יכולות לשאת בנטל של הפחתת 20% מהמימון. זאת בעיה מרכזית ראשונה.

הבעיה השנייה שנובעת מזה, וגם בה נגע חבר הכנסת איתן מזווית אחרת, אני הייתי מגדיר אותה: החיפזון בשינויי החקיקה בעניין. אני חושב שהנושא הזה, כמו נושאים אחרים, חשוב מאוד לראות אותו לטווח ארוך, או לחוקק חקיקה יציבה ומסודרת. ואם אנחנו קובעים נורמה מסוימת ומצפים שמפלגות תתנהגנה על-פיה, כולנו חברי מפלגות, קשה לבוא היום ולשנות אותה נורמה, כמדומני באותה שנה שבה קיבלנו את הצעת החוק הקודמת.

דבר שלישי, ופה אני נוגע לגופו של עניין. שוב, אני מכיר את הקשיים שיש בפני כל חבר כנסת בפעולתו. אני סבור, שאם אנחנו רוצים להסיר, ולו גם אבק של האשמות בחשדות לשחיתות וכדומה,

טוב נעשה אם לא נשאיר את כל הסמכויות בקביעת התקנות וכדומה בידי יושב-ראש הכנסת, המתייעץ עם מבקר המדינה ומקבל אישור ועדת הכספים, כמוצע בסעיף 1(ג), אלא נקבע כאן דברים יותר מפורטים, בהצעת החוק עצמה – וזו הערה לחבר הכנסת שטרית – על מנת שיהיה ברור לציבור כשהוא קורא את הצעת החוק, או את החוק, את ספר החוקים, באילו מגבלות מדובר בהוצאת התקציב. זה על מנת למנוע לשון הרע או לזות שפתיים.

שמעתי כאן חברי כנסת עולים ומתארים את המצוקה. אני שותף לקשיים, אבל עם זה אני סבור שההגיונות מחייבת לומר, שעם הכול ולמרות הכול, בכל זאת מתבצעת פה עבודה, והייתי אומר עבודה מקצועית של חברי הכנסת. אל נרים את ידינו ונאמר: אנחנו נכנעים, אנחנו לא מסוגלים למלא את התפקיד כלל וכלל כתוצאה מתנאים קשים שקיימים היום. בוא נאמר את האמת, אנחנו עושים את הדברים, מבצעים את העבודה, ואם אנחנו משווים את היכולת שלנו להתמודד עם מנגנון ממשלתי, כפי שתואר קודם על-ידי חבר הכנסת סילבן שלום, גדול כל כך בהיקפו, בעל ידע וזמן ללמוד את הסוגיה, הרי אני יכול לקבוע שאנחנו עושים את העבודה לא רע. ההתמודדות פה היא התמודדות שפעמים רבות מסתיימת לזכותו של חבר הכנסת.

אבל, זה לא מספיק, וכל אחד מאתנו, דווקא משום שהוא חש שהוא יכול לעשות יותר, דווקא משום שהוא יודע שהוא יכול לטפל בנושאים רבים יותר, לרדת יותר לעומקם של דברים, מעבר למה שהוא עושה היום, דווקא בגלל זה אנחנו אומרים: אילו היו יותר כלים, היינו יכולים באמת להגיע ליותר.

לכן, השורה התחתונה של דברי היא, שצריך להתמודד עם הבעיות, בראש ובראשונה – הבעיה של המציאות. המציאות הקיימת היא כזאת, שהחוק הזה יעצר בסופו של דבר או במהלך החקיקה, או כתוצאה מכך שידרשו להביא יחד עמו תיקון כלשהו שידון גם בהרחבת המימון למפלגות.

בסך-הכול יש צורך ורצון – והרצון חשוב לא פחות – של חברי הכנסת לעשות עבודה רחבה יותר ומעמיקה יותר, אבל גם עבודתם עד עכשיו, אני חושב, אפשר להתגאות בה ולומר: אנחנו עושים מלאכתנו נאמנה. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת חיים דיין, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אפרים גור. אחריו – חבר הכנסת שאול גוטמן; איננו באולם. אחריו – אחרון, חבר הכנסת שלמה בוחבוט. ואחריו – הערות ליושב-ראש.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנמצאים, כל אחד עלה לדוכן הזה והסביר את הנתונים שלו מאיזו פאזה. אני שואל רק שאלה אחת – ואנחנו יודעים שזו הכנסת הפעילה ביותר שהיתה מאז כינונה של הכנסת. הפניתי גם מכתבים ליושב-ראש הכנסת – –

דן תיכון (הליכוד):

מי אמר את השטות הזאת?

חיים דיין (צומת):

– מדוע יש בכנסת הזו חמישה יועצים משפטיים בלבד ל-120 חברי כנסת, והם גם משרתים את כל הוועדות, ואנחנו, חברי הכנסת, צריכים לעמוד בתור במקום להריץ את העבודה הציבורית שלנו. זו בעיה, ואני חושב שהצגתי אותה לא פעם אחת. וכשאני צריך לעמוד אצל היועצת המשפטית שמטפלת בנושאים הפיליינים, והיא אומרת לי: תבוא אלי בעוד שלושה שבועות – אני מצטער, אני צריך לקבוע את לוח הזמנים, לא היא צריכה לקבוע לי את לוח הזמנים של העבודה הפרלמנטרית.

לא ייתכן שבכנסת הזאת עוזרת פרלמנטרית מועסקת בשלושת-רבעי משרה, והיא צריכה לטפל ב-150 פניות של הציבור ובטלפונים. חברת הכנסת דליה איציק העלתה את הנושא הזה. צריכים לשאול אותי.

במשך חצי השנה הראשונה שלי כאן נסעתי באוטובוסים, לא התביישתי, כי לא היה לי כסף לקנות רכב, ולא קרה שום אסון. אבל כשסוף-סוף קניתי את הרכב, התחלתי להבין שאני צריך גם להסתובב עד השעות 01:00, 02:00 ו-03:00, כדי להגיע לסניפים וכדי לכבד אנשים. לא פעם אחת נאלצתי גם לעצור בצדי הדרך על מנת לישון קצת. מה יש, חבר הכנסת הוא פחות מראש העיר? הוא פחות ממנכ"ל? הוא פחות מסגן שר? הוא משרת פחות את הציבור?

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת מיכאל איתן, הוא מדבר אליך.

חיים דיין (צומת):

חבר הכנסת כל הזמן צריך לעמוד בביקורת, ואולי בסוף כל מושב צריכים לבוא ולנתח מה היו ההישגים שלך, מה עשית במשך המושב, מה עשית בכל הקדנציה שלך, כמה הצעות חוק הגשת. יש חברי כנסת שהם גם סגני שרים, גם שרים, יש להם יועצים שלהם, ומשלמים להם מכיוונים אחרים, והם מביאים הצעות חוק. אני כחבר כנסת חדש צריך להילחם בשיניים כדי להביא הצעות חוק, גם למצוא זמן להשתתף בוועדות וגם למצוא זמן להשתתף בישיבות המליאה וגם למצוא זמן לעסוק באלף ואחד דברים, כולל עבודה ציבורית, ודבר כזה לא ייתכן.

חבר הכנסת איתן, אני לא בא לבכות ולא דופק על הדלת של אף אחד. אבל אם הגעתי לבית הזה כחבר כנסת ותפקידי לשרת את הציבור, אנא, אל נהיה צבועים. אנחנו דורשים גם את התנאים לשרת את הציבור. ואם אני נמצא כאן ולא מסוגל לשרת את הציבור, בוא נציג גם את הדברים האלה.

מיכאל איתן (הליכוד):

יש לי שאלה אליך. בסיעת צומת, אתה יכול לשכנע אותם?

חיים דיין (צומת):

ודאי שאני יכול לשכנע כל אחד.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא. אתה עכשיו – – – כסף.

חיים דיין (צומת):

רגע, למי לקחת את הכסף? אתה רואה? לא תפסת את הנקודה שאני רוצה להסביר.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

חיים דיין (צומת):

חבר הכנסת איתן, מאז התחלתי לדבר מעל הדוכן לא דיברתי על כסף. תשים לב, דיברתי על התנאים של העבודה הפרלמנטרית של כל חבר כנסת. זה הדבר היחיד. ואם יש פתרון, ולא ממימון מפלגות, בואו נעלה את זה על סדר-היום.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. חבר הכנסת אפרים גור, בבקשה. אחריו – אחרון, חבר הכנסת שלמה בוחבוט.

אפרים גור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני תומך בהצעת החוק הזאת. יותר נכון, אני תומך בצורך להעמיד לרשות חברי הכנסת את הכלים הארגוניים הנחוצים כדי שימלאו את שליחותם הציבורית כיאות. אני מצטרף לאלה הטוענים, שלרשות חברי הכנסת לא ניתנים היום הכלים הארגוניים, כוח-אדם והסיוע המקצועי הדרוש, כדי שימלאו את תפקידם הרם באופן שבו הבוחרים מצפים זאת מהם.

כדי להמחיש, נוסף על ההמחשות של חברי שדיברו לפני, את החסר המשווע בכלים שניתנים, או יותר נכון לא ניתנים לחברי הכנסת, אביא דוגמאות מספר. אני יושב-ראש השדולה של הכנסת למען העלייה והקליטה, ומדי חודש או חודש וחצי אני מקיים את ישיבות השדולה. בישיבות הללו משתתפים בין 70 ל-100 אנשי ציבור, ראשי התאחדויות העולים ופעילי עלייה וקליטה מכל הארץ.

מה לעשות שלסיעה שלי בכנסת אין אמצעים להזמין עבור המשתתפים ולו שתייה וכיבוד קל, ומה לעשות שהמפלגה שלי יש לה גירעונות כספיים אדירים ואני לא יכול לבקש – כי ביקשתי ונענית בשלילה – כסף אפילו עבור השתייה למוזמנים, לאנשי הציבור הנכבדים שבאים מנהרייה, ממעלות, מבאר-שבע ומכל מקום? והיות שלא נעים לי, חבר הכנסת מיכאל איתן, להושיב שלוש וארבע שעות ציבור של כ-100 אנשים, שבא לאחר נסיעה של שעות, אני מזמין להם שתייה ומשלם מכיס, ועל כל ישיבה כזאת אני משלם בין 150 ל-200 שקלים.

חברי הכנסת, ידוע לכם שאחת הפעולות המרכזיות שלי פה בכנסת היא בנושא עלייה וקליטה. היות שאני מקבל מאות מכתבים, ואינני מגזים, מעולים חדשים, בשפה הרוסית, משום שהם עדיין לא יודעים שפה אחרת, אני נאלץ לקחת עוזר לענייני עלייה וקליטה שדובר את השפה הרוסית, כדי שהוא יהיה מסוגל לפתוח את המעטפות ולענות לאנשים לפחות תשובה של שני משפטים. גם אם אינני יכול לפתור את כל בעיותיהם, צריך לפחות לענות להם תשובה כלשהי. אדוני היושב-ראש, לקחתי עוזר כזה, ואני משלם את משכורתו לחצי משרה מכיס, מאותה משכורת שהכנסת משלמת לי.

לסיכום הדברים, אינני יודע אם הציבור יודע, כאשר אל חבר כנסת מגיע אורח או אורחים מסוימים, ומטבע הדברים אל חברי הכנסת מגיעים אורחים, אחד הדברים הנימוסיים והמינימליים ביותר הוא להזמין להם שתייה, לפחות. זה דבר שמקובל בכל משרד ממשלתי, ציבורי, או מוניציפלי, קטן ביותר. חבר כנסת משלם מכיסו עבור השתייה שהוא מזמין לאורח שלו.

היו"ר ס' טריף:

תודה, אדוני.

אפרים גור (הליכוד):

אני משוכנע שיש פער עצום בין מה שהציבור יודע לגבי האמצעים שיש לחברי כנסת לבין האמצעים שעומדים בפועל לרשות חברי הכנסת.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת גור.

אפרים גור (הליכוד):

חבר הכנסת איתן, אני בהחלט מודע למצוקה הגדולה של המפלגה שלנו וגם של מפלגות אחרות. אני בעד הגדלת מימון המפלגות, כדי שהמפלגות לא תיחשפנה לשחיתויות ולתלויות בכל מיני גורמים, שהם לפעמים לא הכי חיוביים, במשק ובכלכלה. אבל, עם זאת, הצלחה של שליחי המפלגה במוסד הרם ביותר של המדינה – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת גור, אתה מסיים?

אפרים גור (הליכוד):

– אין לי ספק שתסייע גם אלקטורלית וגם אחרת באותן מפלגות שאנחנו מייצגים כאן בכנסת.

היו"ר ס' טריף:

תודה.

אפרים גור (הליכוד):

לכן, אינני יודע אם זה צריך לרדת ממימון המפלגות באופן ישיר. אבל אין לי צל של ספק, כי ראוי שיינתן לחברי הכנסת סיוע, כדי למלא את שליחותם הציבורית באופן הראוי ביותר. תודה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת שלמה בוחבוט, בבקשה. יש חברים טובים שלי בין חברי הכנסת שמשפט הסיום שלהם מתארך מאוד. לפעמים הקדמה אצל חבר הכנסת מיקי איתן נמשכת שלוש דקות, ולפעמים משפט הסיום נמשך חמש דקות.

מיכאל איתן (הליכוד):

לי יש כמה חברים, סגני יושב-ראש, שברגע שהם עולים לדוכן הם רוצים כבר ללכת הביתה.

היו"ר ס' טריף:

יושב מולך יושב-ראש, חבר שלך, שנמצא כאן משעה 21:30, אדוני.

אני רוצה באמת שפעם אחת נבחר בך, כדי שתשב על הכיסא הזה ותרגיש מה זה.

דליה איציק (העבודה):

אל תציע לו – – –

היו"ר ס' טריף:

זו בהחלט הצעה מכובדת.

מיכאל איתן (הליכוד):

תאמיני לי שאני יושב פה ואתם מתחלפים שם. פה אני יושב אף שאתם מתחלפים.

היו"ר ס' טריף:

אתה קם, יוצא, מדבר, מפריע. הזמן עובר, אדוני. בבקשה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מאז נכנסתי לכנסת אני כל הזמן שואל שאלות. אני בא מהשלטון המקומי שבו, בכל זאת, מעמידים לרשותך כלים מתאימים לנהל את המערכת, תקציבים, גזבר והכול. כשאתה יושב כאן, יושב בוועדת הכספים, וצריך ללמוד נושא – זו פשוט בושה וחרפה. הציבור והעם צריכים לדעת זאת. חבר כנסת נכנס, רץ מוועדה לוועדה, אין לו יכולת ללמוד, לקחת ולקרוא את הספר הזה שנקרא ספר התקציב, כי אין לו שום אנשים, אין לו שום כלים מתאימים.

אני רוצה להגיד לכם: מה נקרא מפלגה? מה זו מפלגה? מנין הגירעונות האלה? ממה קרו הגירעונות האלה? הם קרו בגלל ניהול כושל של שתי המפלגות. גירעונות – מכסים גירעונות. צריך לתת לחבר הכנסת כלי מתאים כדי לנהל את המערכת שלו. אחרת, בשביל מה הוא מגיע לכאן? אם הוא בא לכנסת ומגיע לכנסת – בבקשה, אחרת חבל, שלא יגיע בכלל.

מיכאל איתן (הליכוד):

עם כל הכבוד – – –

היו"ר ס' טריף:

רגע, רגע, רגע. אני לא מסכים לזה. חבר הכנסת איתן, אני לא מסכים לזה. אני מבקש, אל תתייחס. אני מבקש שתמשיך.

מיכאל איתן (הליכוד):

תן לי לקרוא קריאת ביניים.

היו"ר ס' טריף:

לא, זו לא קריאת ביניים, זה נאום. תבקש רשות.

שלמה בוחבוט (העבודה):

בושה וחרפה שיש לך – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה רואה מה זה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אני שואל אותך. אתה חבר כנסת שנמצא כאן כבר כמה קדנציות. איך אפשר לעבוד בדרך הזאת? באיזו צורה? איך אתה עובד? וזה דווקא בעידן הפריימריס. מה, עובדים בוועדות? לא צריך לצאת

לשטח, לטפל באנשים, לראות את המצוקות, לראות את הבעיות? ומה קורה כשאותו משרד שלך, פה, בכנסת, סגור ומסוגר, כי אין מי שיטפל?

פנו אלי אותם חברים, אותם עובדים, אותם עוזרים, וביקשו ממני לנסות לעשות משהו. הלכתי לוועדת הכנסת ודיברתי. אומרים לי: מה יגיד הציבור? אבל הציבור מצפה מחבר כנסת שיטפל וייתן תשובות. כל אחד מאתנו מקבל "פעקאלאך" של מכתבים. אני רוצה לתת תשובה בדוקה, להתקשר למשרד הבינוי, להתקשר ל"עמידר" ולהתקשר לכל מקום. איך אפשר לעשות זאת?

אתה הולך לבקר בקונגרס האמריקני, ולהבדיל, אני לא רוצה 17 עוזרים, אבל שיהיו לפחות שני עוזרים, שיהיה איזה משפטן, שיהיה איזה יועץ כלכלי. זה כלי מינימלי. אני אומר לכם זאת. אני מדבר אליכם, כי אתם חברי כנסת ותיקים, שעומדים כאן וכל הזמן נואמים. האם אתם מספיקים לקרוא את כל ספר התקציב? האם אתם לומדים כל-כך מהר את כל החקיקה? אנחנו מכינים חוקים. האם אני משפטן? אני צריך לקבל סיוע, אני צריך לקבל כלי. אם המפלגה שלי לא חשבה ולא נתנה לכך את הביטוי התקציבי – אני אצביע כך שאכן החוק הזה יעבור.

היו"ר ס' טריף:

תודה. מלים קצרות לחבר הכנסת מאיר שטרית, המציע, כדברי תשובה.

דליה איציק (העבודה):

חבר הכנסת איתן, זו ירושה שאתם הורשתם לנו – – –

היו"ר ס' טריף:

חברת הכנסת דליה איציק. חברת הכנסת דליה איציק, את מוזמנת לשבת ליד חבר הכנסת איתן ולהסביר לו.

דליה איציק (העבודה):

איך אפשר?

היו"ר ס' טריף:

זה מהצד השני.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ברשותך, אני מבקש להשיב לדוברים במלים קצרות באמת. ראשית, אני מבקש להבהיר, שמטרת החוק הזה, מטרת המימון שאני מייעד בחוק, כדי שהוא יעבור לחברי הכנסת, הוא לצורך הפעילות הפרלמנטרית, מיקי; לא לצורך פריימריס ולא לצורך דבר אחר.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה יעזור לו.

מאיר שטרית (הליכוד):

אם חבר הכנסת יעשה עבודה רצינית ויהיו לו כלים לעשות את העבודה הרצינית, ודאי שזה יעזור לו בפריימריס, כי הוא יהיה חבר כנסת יותר טוב, הוא ישרת את הציבור יותר טוב.

אני מבקש להביא לידיעת הציבור, ששכרו ברוטו של חבר הכנסת, כולל הכול, עומד על 13,500 שקל בערך. המפלגה מקבלת על כל חבר כנסת כ-50,000 שקל בחודש. האם אתה רוצה להגיד לי שייגרם אסון למפלגה אם ייקחו מ-50,000 השקלים האלה 10,000 שקל, שמגיעים בגלל חבר הכנסת, וייתנו אותם לו לעבודה הפרלמנטרית שלו? אתה אומר שהמפלגה תתמוטט. אני חבר כנסת, ואני נמצא במערכת הזאת כבר כמעט 20 שנה; אני לא חבר כנסת 20 שנה, אבל אני במערכת כמעט 20 שנה. עוד לא ראיתי, אף פעם אחת, שהמפלגה שלי לא היתה בגירעון; אף פעם אחת. אם אני אחכה שהמפלגה שלי תיתן לי תשובה לשירותים הפרלמנטריים – לעולם לא אקבל זאת.

אגב, הופעתי בפני ועדת רוזן-צבי והצגתי בפניהם את הצעת החוק שלי. הם התלהבו התלהבות רבתי והם תומכים בה בכל לב.

רבתי, אפרט את הדברים בשתי דוגמאות קצרות, כדי שתבינו.

מיכאל איתן (הליכוד):

יש לי שאלה. אם הם תומכים – שייתנו המלצות. זה לא אנחנו. למה אתה לא סומך עליהם?

מאיר שטרית (הליכוד):

מיקי, אענה לך. ועדה כזאת יכולה לגמור את העבודה גם בעוד שנתיים. אני לא סומך עליהם. אני רוצה לעשות חקיקה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

זה בשביל לקבור את הנושא.

מאיר שטרית (הליכוד):

אם החקיקה תהיה נכונה וועדת רוזן-צבי תברך עליה, שוועדת-נתניהו תיתן לזה תשובה בחוק מימון מפלגות.

אני רוצה להביא שתי דוגמאות, כדי שחברים יבינו. אני חבר ועדת המשנה לתקציב הביטחון מאז אני בכנסת, כמעט מאז 1981. אני רוצה לומר לך, מיקי, ותסלח לי שאני אומר זאת בצורה הגלויה והבוטה ביותר: אני מודיע לך – ובגלל זה אני נלחם על החוק הזה – שכחבר כנסת אני מרגיש חסר אחריות לחלוטין בזה שאני יושב ומצביע בעד תקציב הביטחון, תקציב של מיליארדים, שאני יכול לראות אותו רק בחדר סגור, יום או יומיים קודם הדיון. האם אני יכול לבדוק את תקציב הביטחון כשמולי עומדת סוללה, החל מהרמטכ"ל, כל מפקדי החילות וכל קציני התקציבים? אני צריך באותו זמן לדון בתקציב של 7 מיליארדי דולר ולהגיד לצבא: תעשו א', תעשו ב'. איזה כלי יש לי לבדוק זאת?

אתה יושב אתי בוועדת הכספים שעות על שעות, מיקי. מורחים אותנו מלמעלה למטה, בין שאנחנו חברי קואליציה ובין שאנחנו חברי אופוזיציה. מורחים אותנו, זאת אומרת – מורחים את הציבור.

היו"ר ס' טריף:

בעיקר קואליציה.

מאיר שטרית (הליכוד):

הממשלה רוצה להעביר – – –

היו"ר ס' טריף:

אתם בכלל נגד, אנחנו בעד, וזו ההתלבטות. בעד הבורסה או נגד הבורסה, חבר הכנסת שטרית – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

כשהממשלה רוצה להעביר חוק, היא מביאה לך חוק כזה, ספר, ולך אין אפילו זמן לקרוא אותו; אין לך זמן לבדוק אותו; אין לך זמן ללכת לאוצר ולברר אם הנתונים שמביאים לך בכלל נכונים. אגב, אתה נוכח לא פעם אחת שהממשלה גם מביאה נתונים לא נכונים. אין לך יכולת ללכת לשטח ולבדוק שום דבר.

אביא לך דוגמה אחרת, פרטית. פנתה אלי אשה מבוגרת במכתב ואמרה לי: אדוני, אמא שלי שוכבת בבית-אבות, ולפני חודש – וזה היה לפני שנה בערך – הודיעו לאמי על כך שמפסיקים לה את התשלום עבור החיתולים. היא היתה זקוקה לחיתולים יומיים כאלה, חד-פעמיים. הפסיקו לה זאת. הסתבר שהפסיקו את חוק המט"בים, אף שהחוק מלכתחילה היה כזה; הפסיקו את התשלומים לאלה ששוהים בבתי-אבות פרטיים. היא ביקשה ממני להתערב, אם אני יכול, ולסדר את העניין הזה. אני עונה על כל מכתב של האזרחים. חבר הכנסת דן תיכון רואה אותי יושב כל הזמן ואומר לי: אהה, אתה עונה על מכתבים? הוא רוצה שאענה גם על מכתבים שלו.

כתבתי מכתב למנכ"ל הביטוח הלאומי ואמרתי לו: אדוני, יש פה אשה זקנה, בערוב ימיה, אזרחית המדינה, שחיה פה עשרות שנים; מפסיקים לה את אספקת החיתולים במצב הכי קשה, כשאין לה למי לפנות. מה פתאום אתם מפסיקים את התשלום עבור החיתולים? עד עכשיו זה עבד, כבר למעלה מעשר שנים. עכשיו אתם מפסיקים זאת? קיבלתי תשובה מהביטוח הלאומי אחרי שלושה שבועות, וזה מהר – אם כי, לצערי, יום קודם או יומיים קודם לכן קיבלתי הודעה מאותה אשה, שאמה נפטרה.

מנכ"ל המוסד לביטוח לאומי כתב לי, יומיים אחרי כך, שהם חושבים שבעצם אני צודק בעניין והם החליטו לחדש את אספקת החיתולים לכל הקשישים. כתבתי לו מכתב: אני מאוד מצטער שלא יכולתם קצת להאיץ את התשובה שלכם, כי בינתיים אתם מביאים עזרה למישהו שכבר נפטר ועזב את העולם.

אני אומר לך, מיקי, לו היתה לי יכולת לשלוח מישהו לשם, בו ביום, או אחרי יומיים או שלושה ימים, לשבת על העניין – זה היה נפתר הרבה יותר מהר.

הייתי ראש עיר, מיקי, במשך הרבה שנים, 13 שנים. הייתי ראש עיר קטנה, יבנה. כמו שאמר פה ידידי, שלמה בוחבוט, ראש מועצת מעלות, היתה לי סוללה של עובדים: יועץ משפטי, גזבר, מהנדס, ארכיטקט, מנהלי מחלקות, מאות עובדים, מורים, אנשי חינוך. בכל נושא שרציתי – יכולתי להביא את מיטב המוחות בארץ. בגלל זה שיניתי את יבנה.

אני אומר לך, שכחבר כנסת הפועל במישור הלאומי אני חסר אונים. אני לא יכול – אלא אם יש לי ניסיון אישי, ומזה אני תורם – להתמודד עם סוגיה ברצינות. ראה את חבר הכנסת פורז. הוא דוגמה טובה לפרלמנטר טוב. למה הוא כל כך פעיל ומגיש חוקים? אתה יודע למה? כי יש לו יועץ משפטי במשרה מלאה, שמרצ מממנת, ולכן הוא שופע חוקים.

דליה איציק (העבודה):

זה שהוא שופע חוקים – זה לא אומר שום דבר.

מאיר שטרית (הליכוד):

אמרתי: הוא פעיל. דליה, הוא פעיל, כי יש לו יכולת להיות פעיל. גם אם את רוצה להיות פעילה – את לא יכולה. האם תלכי לחפש חוקים מעצמך? האם תרוצי אחרי יועצים משפטיים – כמו שחבר הכנסת דיין הציג זאת?

אני לא מציע לגזול מאף אחד. זה לא כסף של המפלגה. האם כתוב בהפטרה שזה כסף של המפלגה? זה כסף של מדינת ישראל.

מיכאל איתן (הליכוד):

כאן יש נקודת חולשה. המפלגה היא בעלת הכסף. כרגע אתה מחוקק חוק נגד המפלגה. אתה שולח את היד שלך לכיס של המפלגה. אתה לא מחוקק חוק ואומר: אני לוקח זאת מתקציב הכנסת, בהסכמה. אתה לוקח כסף מהמפלגה שלך.

דליה איציק (העבודה):

מאיר שטרית (הליכוד):

מיקי, אענה לך. המפלגה קיבלה את הכסף הזה וגם את התיקון לחוק המפלגות משום שאנחנו ישבנו פה, בכנסת, והצבענו על כך שהיא תקבל זאת.

דליה איציק (העבודה):

נכון.

מאיר שטרית (הליכוד):

יש לנו אותה סמכות חוקית וריבונית להחליט אחרת. אם היתה המפלגה נענית לצרכים שלנו כחברי כנסת ונותנת לזה פתרון – אולי לא היינו מגיעים הלום. נכון לעכשיו היא לא עושה זאת. היא לא עושה זאת הרבה שנים, מיקי. הבעיה היא לא מהיום.

אני אומר: די, נמאס לי להתחנן בפני כל פקיד מפלגתי. אני לא רוצה. אני לא רוצה לדבר עם שום פקיד מפלגתי. אני המחוקק. אם יש לנו רוב בכנסת – אנחנו נכתיב למפלגה כמה כסף ילך אלינו וכמה כסף ילך למפלגה. האם זה כסף פרטי של מישהו? זה לא כסף פרטי של איש, מיקי. לו היתה המפלגה נוהגת בסדר והיו לנו הכלים הראויים לעניין – בסדר. אבל אין לנו, מיקי.

כל פקיד ב"מצודה" יכול לנסוע עם אוטו, עם נהג, עם פלאפון, לקחת חמישה עוזרים, לשלוח כל יום אלף מכתבים מה"מצודה" על חשבונך, על חשבון אותו כסף, למי שהוא רוצה. הוא יכול להזמין את מי שהוא רוצה למזנון. אתה תתחיל להסתובב ולרוץ אחרי אנשים כמו "פרופלור", כמו שאמר רבין.

מיכאל איתן (הליכוד):

נגמרו הימים האלה.

מאיר שטרית (הליכוד):

לא נגמרו. אני אומר לך, מיקי – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

נגמרו הימים האלה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אתה צודק, על-ידי החוק הזה נגמרו הימים האלה. אם אנחנו לא ניתן יד לזה, וניתן יד לחוק הזה – לא עוד ישלטו פקידיים במחוקקים. המחוקקים ישלטו בפקידיים. כך צריך להיות.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אני מייד ניגש להצבעה. אני רק רוצה להעיר הערה. חברי הכנסת הנכבדים, אם מישהו מחברי הכנסת חושב שתפקידו של חבר הכנסת כגון הוא לבוא עם כושר רטורי לדבר במליאה במשך שלושה ימים, ובזה נגמר – הוא טועה. ראשית, אני רוצה להגיד לכם, כמי שיושב בוועדת הכספים – ונאמרו דברים כגון – שב-90% מההצבעות שלנו לא ידענו מה ואיך. ב-90% מההצבעות שלנו אומרים לנו להצביע כך. יש הרבה דברים שאנחנו לא יכולים לבדוק ואין לנו יכולת לרדת לעומקם של דברים.

אני רוצה להגיד לך, חבר הכנסת מיקי איתן, עם כל הכבוד, אני בא מאזור, מקהל שיש לו בעיות; הוא מבקש טיפול פרטני והוא לא יכול לטפל בדברים בעצמו. אתה צריך לתת לו את השירות הזה. אתה לא על תקן של מישהו שרק בא לדבר, אלא אתה על תקן של מישהו שבא לפתור בעיות. אתה צריך לקבל קהל. זה לא מעניין את המפלגה והיא לא מעמידה לרשותך לא לשכה, לא משרד ולא שום אמצעי, כדי שתוכל לדבר עם האנשים ששלחו אותך. אם אנחנו תומכים אחר כך במעבר לבחירות אזוריות – אז מה המפלגה? המפלגה היא רק בית-מקדש? היא משהו מקודש?

מיכאל איתן (הליכוד):

לא אתה, לא אני ולא מאיר שטרית – – –

היו"ר ס' טריף:

אני לא יכול לצעוק כמוך.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתם לא – – –

היו"ר ס' טריף:

עם כל הכבוד, אני לא יכול להגן על עצמי עכשיו.

דליה איציק (העבודה):

– – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אני לא איש מפלגה – – –

קריאות:

– – –

היו"ר ס' טריף:

אנחנו ניגשים להצבעה. אני פשוט צרוד ואני לא יכול לצעוק כמוך. לכן, אנחנו נצביע. מי בעד? מי נגד? ההצבעה על הצעת החוק של חבר הכנסת מאיר שטרית החלה.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 11

נגד – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון מס' 19) (ייעוד סיוע לחברי הכנסת), התשנ"ד–1994, לוועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

11 בעד, אחד מתנגד, ללא נמנעים. אני קובע שהצעת חוק מימון מפלגות (תיקון מס' 19) (ייעוד סיוע לחברי הכנסת), התשנ"ד–1994, עברה בקריאה ראשונה, והיא תועבר לדין בוועדת הכנסת להכנה לקריאה שנייה ושלישית. תודה לחברי הכנסת.

הישיבה הבאה תהיה היום, יום שלישי, 22 בנובמבר, בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 01:17.